

Opera Nova II
(Martial Art Manifest)
МАЧЕВАЊЕ КАО БОРИЧКА УМЕТНОСТ
- ТЕОРИЈА, ПРИНЦИПИ И ПРАКТИЦИ -
(ОГЛЕД О УМЕТНОСТИ ИЗ УГЛА БОРИЧКИХ ВЕШТИНА)
Александар Станковић

Преподаник у области физичког васпитања и спорта
Др Александар Станковић, Београд

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Институт за историју и теорију физичког васпитања и спорта
Београд, 2017.

**Opera Nova II
(Martial Art Manifest)**

**MAČEVANJE KAO BORILAČKA UMETNOST
- TEORIJA, PRINCIPI I PRAKTIKUM -**

(OGLED O UMETNOSTI IZ UGLA BORILAČKIH VEŠTINA)

Aleksandar Stanković

*Savršenstvo u bilo čemu uvek se izvrgne u
varvarstvo ako ga umetnost ne uzvisi.
(Valtazar Gracijan, 1653.)*

**Едиција „Рапир“
Књига XIV
Центар FABULA NOSTRA
Београд, 2021**

„...Mačevanje je tu tema ili topos za suočavanje dveju kultura (...) Knjiga je osvežavajuća i vrlo zanimljiva, navodi na ozbiljna razmišljanja. Ali pitanje je koliko će imati publike, jer smo pozapadnjačeni do kosti, i biće da više nemamo snage da se vratimo sebi. Neće čitalaca biti mnogo, ali i oni koji se knjizi budu posvetili pokazaće da delom negiraju to što sam rekao u prethodnoj rečenici.“

Prof. dr Milan Brdar

Borilačka umetnost je dete majke umetnosti i oca borbe. Zato govoriti o borilačkoj umetnosti znači uvek govoriti ne samo o borilačkoj veštini već i umetnosti.

Živimo u vremenu torture sveopšteg nadmetanja, kompeticije, konkurencije, suparništva, rivalstva, otimanja, zavisti, pohlepe, gneva, nasilja, volje za moć... u svim oblastima života.

Potrebno je zato - ako se ne želi udaviti u blatu novodivljaštva, **ne učestvovati** i činiti u svemu da se uzdigne iznad tog animalizovanog sveta vulgarne banalnosti stvaranjem pristupa i formi kroz koje će sve što ga sačinjava dobijati jednu suprotnu ulogu, oblik, karakter i oplemenjujući duh. To je moguće čak i u borbi samoj i borilačkim veštinama - pa i mačevanju, jer i od otrova se pravi lek.

MAČEVANJE KAO BORILAČKA UMETNOST

OGLED O UMETNOSTI IZ UGLA BORILAČKIH VEŠTINA

„Istorija čovečanstva je istorija borbe a istorija borbe je najvećim delom istorija mača“ (Richard Barton). No, način na koji se ljudi bore i koriste mač je određen njihovom kulturom i ogledalo je karaktera i istorije naroda koji te kulture nose.

I kao što je karakter muzike varvarskih zajednica ritam - ratničko, a ne melodija; kao što je medicina koja se bavi samo telom i posledicama a slepa je za duh, dušu i uzroke varvarska jer njena generika je telesna rana ratnika; kao što zajednica u svetu predatora mora biti patrijahalna i utemeljena na kultu heroja i materinstva jer rađanje ratnika je ključ njenog opstanka; kao što su ekonomija, politika, pravo, nauka, umetnost... u takvoj kulturi uvek u službi borbe, pobeđivanja, vladanja, posedovanja, dominacije, ekspanzije, nadmetanja, moći... tako je to i sa borilačkim veštinama, pa i veštinom mačevanja.

No, oduvek postoji i jedna suprotna kultura. Ovo nije njeno vreme ali to vreme će po zakonu kretanja svega - dijalektici, logosu kosmosa, neizbežno jednom doći.

Međutim, i pored trenutne vladavine antiduha savremenog postmodernog neovarvarskog sveta bilo je moguće, ipak, iz duha te druge kulture anticipirati sve njeno pa i jedan drugačiji borilački koncept budućnosti koji joj po karakteru pripada - koncept borilačke umetnosti (Martial Art).

*Ko ne zna da misli, tuča mu
je usud.*

Sufijska poslovice

**Kao što je uho divljaka gluvo za muziku koja je umetnost,
njegovo oko slepo za sliku koja je umetnost,
duša nesposobna da oseti poeziju - reč koja je umetnost,
duh da mu zatreperi i uzleti pred umetnošću promišljanja - metafizikom..., jer
„Događaje opažaju samo oni koji sa njima stoje na istoj visini“ (Oskar Vajld),
tako i varvarin zna samo za banalnu tuču mačevima a slep je za mačevanje u formi
jedne borilačke umetnosti.**

**I pošto uhom čuje, očima vidi, dušom oseća, duhom promišlja... – živi, nošen i upravljani
samo svojim biološkim porivima, on tako i mačuje: nošen i upravljani svojim porivom da
instinktom, snagom, voljom za moć... - u skladu sa varvarskim načelom da „Može biti
samo jedan“, pobedi i ne bude pobeđen.**

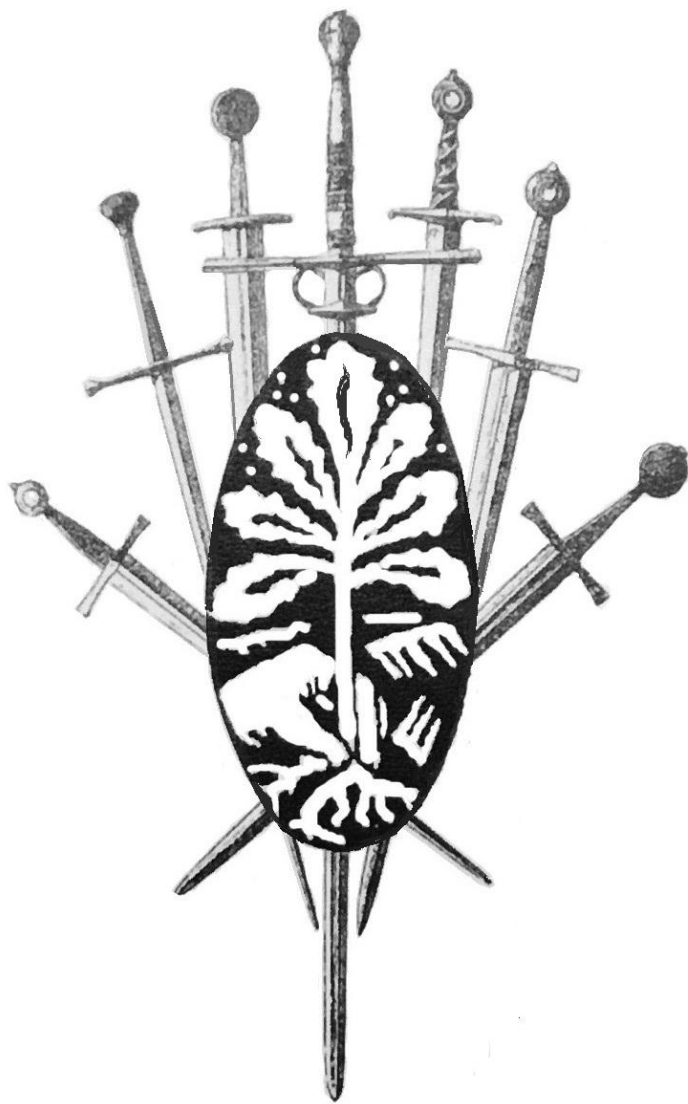
**Otud se mačevalačka veština danas u savremenom
postkulturnom svetu**

**dominantno gleda i upražnjava samo praktično-utilitarno kroz
suženi koncept fetišizma kulta kompeticije - kao banalno telesno
ubilačko ili takmičarsko eliminatorno umeće.**

**No, beskrajno se više dobija i dostojnije je čoveka
kad on boreći se sa animalnim u sebi i oko sebe izrasta u
kulturu pa se i beskrajno više dobija, vrednije je i dostojnije
kad neko mačuje ne da bi pobeđivao nekog već da bi se borio sa animalnim u sebi i
ispred sebe a radi oplemenjujuće**

**veštine tela, mača i duha - telesne kulture u formi jedne
borilačke umetnosti (Martial Art).**

**Taj drugi pristup mačevanju, njegovi principi i duh su, međutim,
ostvarivi i u svakoj drugoj borilačkoj veštini,
svim veštinama i životu uopšte jer sve je na neki način povezano
sa mačevanjem pošto
„Kroz život se ne može proći bez mačevati se“ (Antonio Maćado).**

Opera Nova II
(Martial Art Manifest)

**OGLED O UMETNOSTI
IZ UGLA BORILAČKIH VEŠTINA**

**Kritika kulta kompeticije i
mačevanja kao samo
borilačke veštine i borilačkog sporta**

-

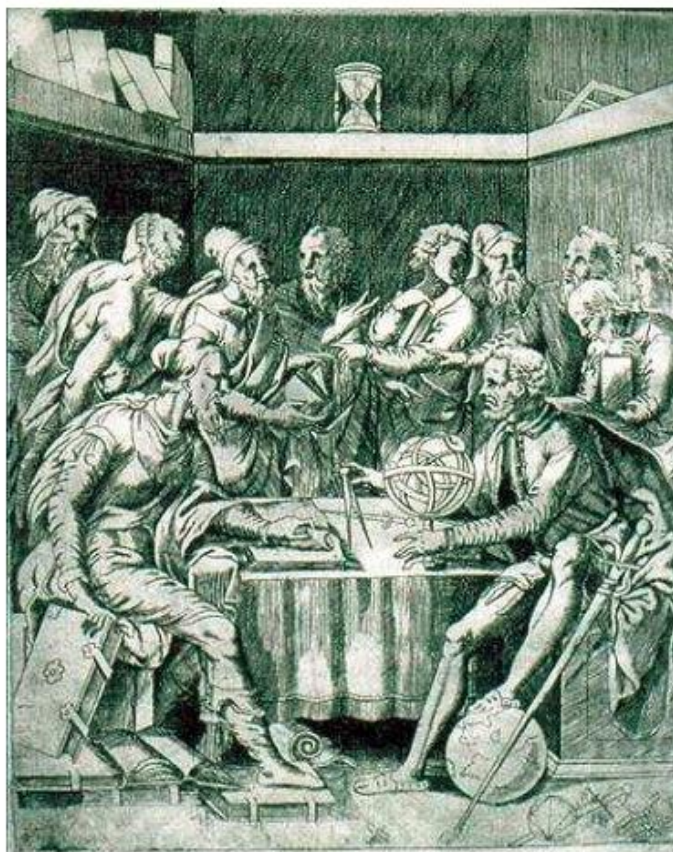
**Teorija, principi, praktikum i kulturni obrazac zasnivanja
mačevalačke veštine (i drugih borilačkih veština i sportova) kao
nekompetitivne borilačke umetnosti i kulture tela**

(Zbornik proširenih predavanja i polemika)

***„Pošto je naš klan povezan sa borilačkim veštinama
govorio sam u vezi sa mačevalaštvom; ali sve što sam rekao
ne bi trebalo da se ograniči samo na borilačke veštine.
Svi Putevi su poput ovoga" (Jagju Munenori, Životodavni mač, 1632).***
**Misija u svakoj delatnosti se ispunjava tek kad se čini tako da
i ta delatnost ispunjava svoju misiju u Svemu jer
na pravoj visini sve se stiče u Jedno.**

„Rasprava o veštini“, Kamilo Agripa, 1570

*Posvećeno duhu jedne izgubljene knjige
Bartolomeo Dardija (Lippo Bartolomeo Dardi
1400?-1464), osnivača bolonjske škole
mačevanja.*

SADRŽAJ

- Prof. dr Slobodan Reljić: Reč dve podrške pobunjenku s mačem__ 10
- Prolog __ 13
- **Moje mačevanje (Osvrt na kritiku jednog totalitarnog koncepta) __ 14**
- **Jeres __ 18**
- Jedna borba u tri čina __ 22
- Prvi čin __ 22
- Drugi čin __ 25
- Treći čin __ 26
- Tri forme mačevalačke veštine __ 28
  - Borilačka veština __28
  - Borilački sport __ 29
  - Borilačka umetnost __ 31
- Osvrt na neke tehničke elemente geneze mačevanja ka formi borilačke umetnosti __ 35
- **Dva kulturna obrasca i mačevalačka veština __ 46**
- **Dva kulturna obrasca i i dve vrste mačevalaca i mačevanja __ 48**
- Neke nekompetitivne forme mačevanja __ 53
- Ratničke igre __ 54
- Školsko mačevanje __ 54
- Vežbovno mačevanje __ 55
- Mačevanje slobodnim formama __ 56
- Mačevanje forme d`art martial __ 59
- Navođenje na umetnost - mačevanje kao nekompetitivna borilačka umetnost (Martial Art) __ 63
- Dve osnovne zablude o mačevanju kao borilačkoj umetnosti __ 65
- Tri stuba pristupa svakoj pa i borilačkoj umetnosti __ 70
- Prvi stub __ 70
- Drugi stub __ 73
- Treći stub __ 76
- Koji je smisao mačevanja bez ubijanja i takmičenja? __ 79
- Šta sa Benvoliom? __ 84
- Priča o dve budale __ 85
- **Koji mačevaoci su (ne)pogodni za mačevanje kao borilačku umetnost __ 89**
- **Kulturni aktivizam mačevanja kao borilačke umetnosti __ 92**
- Kritike mačevanja kao borilačke umetnosti __ 95
- OSNOVNI PRINCIPI sa praktikumom mačevanja kao nekompetitivne borilačke umetnosti __ 101
- PRINCIP SARADNJE (komplementarnosti) __ 103
- PRAKTIKUM ZA PRINCIP SARADNJE __ 108
- PRINCIP KONTINUITETA __ 111
- PRAKTIKUM ZA PRINCIP KONTINUITETA __ 113
- PRINCIP KREATIVNOSTI __ 116
- PRAKTIKUM ZA PRINCIP KREATIVNOSTI __117
- PRINCIP USPORAVANJA __ 119
- PRAKTIKUM ZA PRINCIP USPORAVANJA __122
- PRINCIP VREDNOVANJA __ 125
- PRAKTIKUM ZA PRINCIP VREDNOVANJA __126
- FRAGMENTI NA TRAGU MAČEVANJA KAO BORILAČKE UMETNOSTI __ 131
- **EPILOG __ 147**
- PRILOZI __ 151
- Prilog 1 Kompetitivne forma mačevanja __ 152
- Prilog 2 Devet razlika između mačevanja kao borilačke veštine i mačevanja kao borilačkog sporta __ 159
- Prilog 3 Klasično mačevanje ili istorijsko mačevanje?__ 171
  - Ćorsokak istorijskog i sport-istorijskog mačevanja __ 174
- **Prilog 4 Sociologija jednog savremenog ukusa __ 181**
- Prilog 5 Nastanak sportskog mačevanja __ 186
- **Prilog 6 Svet boga Marsa __ 194**
- O autoru __ 201
- Od istog autora __ 202

„Bumbu no išī“ - Pero i mač su u skladu:
Za lenj i tup duh nedostižno je majstorstvo u mačevanju jer
oštrinu maču daje samo oštar duh koji ga vodi.
Pametan čovek, zato, učenje mačevanja uvek započinje s
onim što najbolje brusi i oštri duh - knjigom.
Majstorstvo i vrsnost u mačevanju, svakoj veštini i životu uopšte
temelje se, dakle, na kulturi pera
jer samo nas slova odvajaju od tuposti duha - divljaštva,
neukosti i ropstva.

„Čitanje je kapija duha“ (Volter) - onog što
odvaja čoveka od životinje.
Kako, šta i koliko, dakle, neko čita takav mu je i duh.
Ako je to samo kratko, malo i na brzinu i duh mu je
skraćen, siromašan i brzoplet;
takav mu je, onda, i život:
ograničen, banalan, prazan i površan - bezduhovan,
dakle, savremen.

Reč dve podrške pobunjeniku s mačem

Prof. dr Slobodan Reljić

Pojavio se odnekud spot – sad to tako proleće ispred ljudi na smart telefonima! – o nastupu ruskih Kozaka pred engleskom kraljicom. Ne, Kozaci nisu bili s mačevima i sabljama. I bez šubara su. Samo u belim košuljama i nečemu što bi mi nazvali bridž-patalone. I konji. Divni dorati.

I nemaju vas čime opčiniti osim veštinom! Čudesnom veštinom da se vlada svakim pokretom svog tela. I da se nekom intuicijom, koja valjda nastaje iz tog savršenstva, stapaju savršeni uvežbani pokreti čoveka i prelepih životinja. Ni konji nisu ukrašeni. Samo taktovi „kaljinke“ i zastavice.

Kamera je s vremena na vreme usmerena na počasnu ložu: stara gospođa kraljica se smejala ushićeno i aplaudirala kao srećno dete. Hiljadugodišnji protokol se raspadao pred hiljadugodišnjom veštinom. Ovo je bio samo trenutak kad se videlo da se i to može...

Mi živimo u vremenu u kome je pobedio rodeo. Konji i ljudi, ali nema fine veštine, niti savršenog spoja čoveka i konja, nego grubo nasilje. Pobeda po svaku cenu! Sad i ovde. Jedni moraju biti uzvišeni da bi drugi bili poniženi. Na vašarištu je okupljena beskrajna masa, koja samo tako i razume veštinu – da bi neki siledžija bio najbolji i da bi konj bio „doveden u red“. Posle može na mesnicu. I, u stvari, sva junačka dela i značaj saželi su se u liku Bila Hikoka. Da ga, strašnog i nepobedivog, vode okolo (ne ide on sam!) i pokazuju zadivljenoj gomili. Ovo je svet gde sve može da se kupi za šaku dolara. Pa i Divlji Bil Hikok.

Kako su SAD (sila za koju je poznati Francuz govorio da je direktno iz divljaštva prešla u dekadenciju) posle Drugog svetskog rata postale centar zapadne civilizacije, tako se i u sportu sve pretvaralo u – dolar.

„U savremenom zapadnom svetu novčani mehanizam transformisao se od sredstva za ekonomiju (njenog sluge) u faktor dominacije (gospodara). Zahvaljujući ovome, u sferu ekonomije sada su uključeni kultura, obrazovanje, zabava, sport i sve ono što ranije tu nije spadalo“ uočio je Aleksandar Zinovjev. Vremenom su ove sfere postaje najprofitabilniji poslovi. Tako se i sport koji je nastao iz čovekove iskonske potrebe za igrom pretvorio u svoju suprotnost. Antisport.

Jer „igra je slobodna akcija koju prihvatamo kao fiktivnu i izdvojenu od svakodnevnog života, sposobnu, međutim, da potpuno obuzme igrača“, uvid je Johana Huizinge, rektora Lajdenskog univerziteta, koji nam je 1933. predstavio Homo ludens. Francuski sociolog Rože Kajo je, prateći taj deal, pojasnio da je to „aktivnost bez ikakvog materijalnog interesa i korisnosti“. Nema igre bez reda i bez mistike, te se ona „odvaja u namerno ograničenom vremenu i prostoru, po redu predviđenom datim pravilima, podstičući u životu odnose među grupama koje se namerno okružuju misterijom ili prerušavanjem naglašavaju svoju izuzetnost u odnosu na ostali svet“. Na toj ljudskoj sposobnosti razvijali su se i umetnost, i filozofija, i poezija, a na kraju i pravne institucije.

U sportu je to podrazumevalo dovođenje tehnika do savršenstva, bezuslovno poštovanje etičkih /fer-plej okvira čak i kad je to protiv lične koristi, i neograničene estetske kreativnosti u samonapredovanju. Najveća nagrada je ushićenost u samozadovoljstvu i divljenje okolike svesne da ona to sad ne može činiti, ali sa uvek željnim (mlađim) pojedincima da od učitelja nauče i više, i nastoje da jednom budu – to!

Masovna kultura, koja je stasala preko Okeana, to je preplavila i ustrajno gušila. Kao što su četrdesetih godina, sa američkim iskustvom, Maks Horkhajmer i Teodor Adorno utvrdili da „masovna kultura“ ne izlazi iz mase (kao što bi se moglo pomisliti) nego se spolja nameće masama. Kao korist „kontrolorima“ i kao ispiranje duše i mozga. Tako smo dobili sport u kome je svaki drugi motiv osim novca za podsmech: potreba čoveka za igrom – i igrača i posmatrača – tu je samo sredstvo da bi što efikasnije i što beskrupuloznije menadžeri zarađivali novac za hiperbogatane deoničare.

Sve se ubrzava do nerazumevanja – i igra i takmičenje. Moralni obzir postaje potpuno suvišan. Čak se doživljava kao pretnja „mojoj/našoj pobedi“ koja je jedino važna. Nepoželjnost. Fer-plej zvuči kao pozivanje na *Logos*. Nekad davno i negde daleko neki mudri ljudi su pričali o tome, ali mi igramo „danas i ovde“.

Na kraju, sve se završilo opštim nepoverenjem u sve: igrači su lažovi što je normalno, sudije su potplaćeni prevaranti koji još nisu uhvaćeni, a organizatori su deo velikih transfera novca i uticaja nekih širih – do planetarnih lanaca, u čemu su neka utakmica ili neki igrač samo cigla iz kineskog zida... Cigle služe samo da bi zid bio što veći.

Laž i nemoral se šire kao kancer. Što manje poverenja u Čoveka to se Igra više obesmišljava. Na kraju se stiglo do vere u mašinu. Mašina postaje čuvar istine i pravde. Ako znate šta su Pravda i Istina u istoriji čovečanstva ovo deluje zastrašujuće. Apokaliptično. Ili kao da se nalazimo u nekoj ludnici.

Ako linijski sudija namerno neće da vidi da je žuta loptica zakačila belu liniju na teniskom terenu, zašto onaj ko kontroliše „oko sokolovo“ ima naše neograničeno poverenje da udarom kažiprsta neće pomeriti ovaj trag!? U korist „višeg cilja“. Odgovora nema, jer kad ljudi ne veruju ljudima onda ništa ne može da promeni to stanje. Samo obnova ljudskog poverenja! Ali to u ovoj kulturi izgleda kao nemoguća misija.

Masovna umetnost je smrt umetnosti. Svođenje kreativnosti na masovnu misao gura u ilegalu sposobnost stvaranja čudnog i čudesnog. Komercijalizovani sport je smrt sporta. Deluje tako sumorno. Ali, ništa nije izgubljeno za sva vremena. Jer pobunjeni čovek živi, koliko god ga gurali u stranu. Aleksandar Stanković sa svojim mačem mi se čini kao odmetnik koji neće odustati.

Beograd, decembar 2020

*Od istog cveta pčela pravi
med a pauk otrov.
Arapska poslovice*

Postoji jedna drevna igra koja je pre više hiljada godina izmišljena u Indiji - badminton. Ona se izvorno igrala tako da su učesnici (dva ili više) kao saradnici imali za cilj da lopticu sa perima tokom uzajamne razmene što kreativnijih udaraca održe što duže u vazduhu. Igrači su se ovde, dakle, borili protiv zajedničkog protivnika – slučaja i greške pri čemu bi se jedan drugom izvinjavali ako je neko nespretnošću pokvario trajanje harmonije zajedničke igre.

Jedna druga kultura – zapadna, preuzela je ovu igru ali preobrativši je u suprotno – *kompetitivno* i *nadmetačko*. Igrači su, naime, postali suparnici kojima je cilj da tokom razmene udaraca jedan drugog konkurentski spreče da lopticu sa perima održi u vazduhu. Oni su, dakle, počeli da se bore i nadmeću oko pobeđe i prestiža radujući se kad neko načini grešku koja će im igru okončati.

Ovaj suprotstavljeni pristup duha dve kulture postoji ne samo za badminton već i za sve drugo*: politiku, ekonomiju, nauku, etiku, estetiku, umetnost... – život u celini. On postoji i u konceptima borilačkih veština – pa i veštine mačevanja.

* Tako je npr. danas postala popularna igra "borilačko žongliranje". Žongleri – kojima je inače još od antičkog doba cilj igre bio da svojom veštinom bacačke kegljeve što duže vreme i u što većem broju održe istovremeno u vazduhu, dakle, jedan artizam okretnosti, umešnosti i uvežbanosti, danas ovu veštinu izvode *kompetitivno* – tako da jedan drugog tokom žongliranja na razne načine suparnički ometaju pokušavajući da izbiju kegljeve iz ruke i tako osvoje pobedonosni poen u takmičarskom sportu.

PROLOG

„Iza muzičke umetnosti povezivanja dva, tri tona krije se kosmička misterija“ (Arvo Pert). Ali ona se krije i iza umetnosti povezivanja dve, tri reči, boje, pokreta... – poezije, slikarstva, plesa..., i povezivanja dve, tri akcije u napadu i odbrani – borilačke umetnosti.

Matematika se rađa sa brojanjem predmeta i stoke, melioracijskim, građevinskim i trgovačkim merenjima i računanjima, ples, muzika i pećinsko slikarstvo sa ritualima lovačko-ratničke prakse, vajarstvo sa izradom upotrebne grnčarije, pisanje sa obeležavanjem i administrativnim beležništvom, razmišljanje sa rešavanjem praktičnih problema...

No, svako umeće koje je okovano svrhom služenja nekoj ograničenoj telesnosti i upotrebljivosti teži da se otrgne od te banalne prizemnosti i oduhovi jer „Bez neba nad nama gubi se i tlo pod nogama“ (narodna poslovice). Otud robujuće sredstvo uvek stremlji da postane jednom samo sebi cilj i uzleti ka sopstvenom idealitetu - bude slobodna „igra bisernih perli“ (Herman Hese) što povezuje svetove u traganju za apsolutom – umetnost.

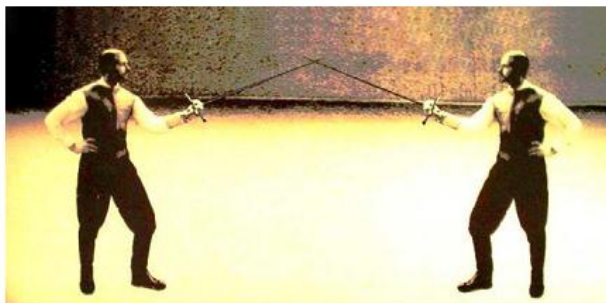
Matematika tako postaje bavljenje čistim matematičkim apstrakcijama zbog samog sveta apstrakcija, ples bavljenje igrom zbog sveta igre same, muzika beskorisno bavljenje zvukom zbog samog zvučnog univerzuma, slikarstvo bavljenje bojom, linijom, svetlošću zbog njih samih, vajarstvo oblikovanje površina i volumena zbog figuracije same, pisanje bavljenje slovima zbog slova samih – kaligrafije, razmišljanje bavljenje mislima zbog umetnosti mišljenja samog - metafizike...

I mačevalačka veština, tako, od banalnog utilitarnog ratničkog umeća da se ubije i ne bude ubijen (borilačka veština) i nadmetačkog umeća da se zbog prestiža pobeđuje (borilački sport) teži spontano da postane veština kojom se mačevalac bavi radi veštine same - borilačka umetnost (Martial Art).

To je slobodno kreiranje i kombinatorika akcija tela i mača vođeno inventivnom igrom ideja što nadahnjuju i inspirišu mačevaoce na zajedničko istraživanje perfekcije, harmonije i beskraja mogućnosti pokreta u borbi; ali ne banalnoj borbi suparnika oko pobede već borbi suprotnosti sveta napada i sveta odbrane (*offense and defence with the sword*) koju mačevaoci vode komplementarno a ne kompetitivno i koja je zato umesto varvarskog dobila karakter jedne oplemenjujuće telesno-duhovne kulture.

Autor

Moje mačevanje - Osvrt na kritiku jednog totalitarnog koncepta -

*„Čovek treba da govori samo onda kad ne sme da čuti, i da govori samo o onom što je prevladao...”
(Fridrih Niče, 1895)*

Prošlo je više od 20 godina od kako sam skrenuo na drugi put. Da stignem do tog raskršća bilo je potrebno prethodnih 18 godina lutanja po stramputicama uspešnog takmičarskog života u vrhunskom mačevalačkom sportu: turniri, šampionati, prvenstva, borbe za medalje, pehare, bodove i poene na rang-listama, blistave pobede i sramni porazi, svakodnevni višesatni treninzi, sportski konflikti i suparništva, sudijske malverzacije, novinarske manipulacije, klanovske mržnje, takmičarske mahinacije, spletke, svađe, pakosti i podmetanja, zavist, sumanutе ambicije, bolesne sujete, prostakluk, finansijski gubici, beskrajna petljanja sa opremom i sportskim lekarima, letnji kampovi, vozovi, autobusi, hotelske sobe i restorani... - i, napokon, moje profesionalno trenersko učešće u svemu tome, a da bih uvideo promašaj. Sva ta besomučna, besmislena i odvratna kompeticija oko svega i svačega **nema nikakve veze sa mačevanjem.**

To je, dakle, bilo 18 godina u kojima (i pored u meni stalno prisutne neobjašnjive, gotovo instinktivne, odbojnosti prema svemu tome jer „*Osećao si čitavog života da sa ovim svetom nešto nije u redu. Ne znaš šta ali ono je tu, kao šiljak u tvom umu, koji te tera da poludiš*” - Morfijus - „Matriks”) nisam bio mačevalac već takmičar, 18 godina u kojima se nisam bavio mačevanjem već pobeđivanjem i **rejtingom** - postizanjem rekorda i osvajanjem medalja.

U takvom rezultatskom „mačevanju” se ne mačuje sa drugim mačevaocem već sa brojevima: poenima, bodovima, proračunima, kalkulacijama, tablicama, plasmanima, pozicijama i za efikasnost na sportsko-takmičarskom tržištu. Tu mačevaoca zanima samo upotreba – instrumentalizacija njegovog mača i njegove veštine a ne mačevanje samo. U svemu tome mačevanje je, dakle, puko sredstvo u službi kvantitativnog rezultata, klubske business konkurentnosti, adrenalinske ovisnosti, sportskog turizma, stipendiranja, sponzorstava, budžetskih sredstava, medijskih izveštaja, popularnosti, slave, biznisa.

Sva mera mačevanja i sva mera mačevanju, sva mera čoveka i sva mera čoveku, sva mera života i sva mera životu bio je puki **učinak – ideologija pragmatizma.**

To i takvo „mačevanje” je, dakle, služilo svemu onom čemu služe u najvećoj meri i svi drugi sportovi danas a da najveći broj učesnika u toj toksičnoj i nevidljivoj igri (jer „*Ptice se oslepljuju da bi lepše pevale*” – F. Niče) niti zna niti primećuje u čemu učestvuje: *kreiranju karaktera agresivnog, grabežljivog i destruktivno-autodestruktivnog individualizma koji animalizuje čoveka i sve čime se on bavi stavljajući ga u službu jednog socijal-darvinističkog sveta opšte tuče i jedne vulgarne budućnosti neovarvarstva i antikulture.*

No, to i takvo mačevanje je, ipak, za najveći broj ljudi i mačevalaca bilo, a i danas je, sasvim prihvatljivo, najnormalnije, najpoželjnije i apologetski branjeno iz tri razloga:

1. Jer su od detinjstva u svim oblastima života izokola mentalno oblikovani, usmeravani i indoktrinirani da prihvate kao prirodan i poželjan život rivalstva, suparništva, konfrontacije, hiperkonkurencije, uspešnosti, laktanja, grabeža, pohlepe, agresivnosti, predatorstva, prestiža, tuče i nadmetanje – varvarsku pretkulturu utakmice i konflikta.

U tom svetu boga Marsa (vidi prilog 6 – Marsov svet), lavljeg društva (societas leonina) i mentaliteta Orvelove „Životinjske farme“ kojim vlada totalitarni monopol kompetitivnog i život *inter canem et lupum* (između psa i vuka), temeljni koncept je *bellum omniam contra omnes* (rat svih protiv svih). To je kvazidarvinističko gledanja na život kao na prašumu u kojoj se svi međusobno jedu, gde „Može biti samo jedan“, „Rasprostiranje je sve“ (Cecil Rodes), *Vivere militare est* (život je rat), „Veća riba jede manju“, „Homo homini lupus“ (Čovek je čoveku vuk), „Dok jednom ne smrkne drugom ne svane“, „Ili si iznad ili ispod“, „Ko pre njemu devojka“, „Svet nije dovoljan“ „Divide et impera (Zavadi pa vladaj)... u kome „uspeh“ u bilo čemu ne ide bez pokoravanja, podčinjavanja ili ponižavanja nekog drugog i gde činiti bilo šta bez takmičenja, nadmetanja, pobeđivanja i prestiža je neshvatljivo, nerazumljivo i pre svega sumnjivo.

Tako su neprimetno kreirani ljudi koji su „slobodarski različiti“ - ali svi na isti način opsednuti, **kao ovnovi**, borbom, nadmetanjem, ličnim prestižom i pobedničkim ambicijama, agresivni, surevnjivi, slavaljubivi, samoljubivi, tašti, ponosni, sujetni i gordi... ali i gramzivi i zavidljivi pošto su braća *mihi primo* - meni prvo (mesto) i *primo mihi* – prvo meni (grabežljivost).

Borba ovnova. Latinsko ime za ovna je (aries) etimološki blisko sa Ares (Areos) – (grč. „uništiti“) grčkim bogom rata kome čak i zodijački pripada. To je bog ratobornosti, nasilja, takmičenja, dominacije, mržnje, pomame, nadmetanja, praotac ratobornih žena Amazonki. Ares je opisivan je kao glupak „koji ne zna šta je dobro“ i nema karakter jer se okreće čas protiv jednih, čas protiv drugih. Imao je pratioc: sinove Foba (bog straha) i Dima (bog užasa i terora), sestre Enio (boginja ratnog klanja) i Eridu (boginja razdora, zavisti i osvete) i obožavaoca boga Hada koji se radovao poginulim. Mrzeo je sve a posebno Atinu boginju mudrosti, trezvenosti, civilizacije, kulture, zanata, mira... Zevs, njegov otac, ga je oterao rečima „Nemoj mi dolaziti...Ti ni u čemu više ne uživaš nego u svađi i tuči, zbog čega te prezirem više nego bilo kog drugog boga na Olimpu.“ Pandan je rimskom bogu Marsu (vidi prilog 6. Svet boga Marsa).

2. Prihvatljivo im je jer se ljudi rado i samousmeravaju ka tom kompetitivnom konceptu pošto biologizovan pristup životu je najlakše i najpoželjnije sredstvo i opravdanje za prosto i nesputano ispoljavanje i zadovoljavanje svih urođenih animalnih instinkta i poriva kao što su agresivnost, volja za dominacijom, samosticanjem, afirmacijom, samopotvrđivanjem, prestižom...

Prihvatljivo im je, dakle, jer kultura kao izvlačenje čoveka iz sveta animalnog i pukog preslikavanja bioloških zakona života na život u društvu je za većinu težak i zahtevan poduhvat pošto „...pretstavlja borbu na život i smrt protiv sveta prirode, životinjskih nagona i varvarstva izvan čoveka i u njemu samom“(Edgar Moren).

3. Prihvatljivo im je zbog povodljivosti, duhovne inertnosti i „krdskog“ mentaliteta većine, dakle, nesposobnosti da se korača sopstvenim nogama po sopstvenom putu pa zato radije svi zajedno, oslanjajući se jedni na druge, grupno, lenje, slepo, nekreativno i utabano stupaju usmeravani zamislama i interesima kreatora istorijskih trendova.

Posledica: sa raznih strana se već odavno postavlja neumesno i tupavo pitanje: „Otkud toliko nasilja u životu i sportu!?” Zar se već u samom terminu „nadmetanje“ ne nalazi i odgovor. Nadmetati – „nad“ nekim se „metnuti“ (postaviti) a što je isto kao i „nametnuti“ (nametnuti) se. Zar nametanja ima nekad bez prisile i nasilja? Suština svakog nadmetanja (pa i sportskog) je, dakle, težnja za dominacijom i izražavanjem moći i nadmoći, („Težnja za isticanjem jeste težnja za prevladavanjem bližnjeg“ - F. Niče; „Svaka pobjeda omogućava da se nad konkurencijom oseti nadmoć“ - Vladeta Jerotić) a što se ne može nikako drugačije sprovesti osim kroz silu i prisilu - nasilje. Na to ukazuje i reč „beda“ koja je u korenu reči pobjeda i vodi poreklo od srednjevekovne reči „bedba“ - prisilan rad. Pobjeda se, naime, javlja po-bedi nekoga (poraženog) što znači da pobjede nema bez nečije bede (nevolje) i prisile - bednosti. Pobjeda je isto tako i ono što „po-nižava“ jer tamo gde se jedan postavio „više“ - „nad-metnuo“ drugi je postavljen „niže“ - „pod-metnut“ je „po-niže“ - ponižen. Zato je poslednja rečenica u čuvenom romanu „Koža“ Kurcija Malapartea i bila: „Sramota je dobiti rat“.

Bavljenje sportom - u kome je selekcija suštinska stvar, je, dakle, uvek jedna vrsta diskriminacije jer nije ništa drugo do potraga za pobednicima, najboljim, asovima...- „uzdignutim“, pa i poniženim.

Nasilje i ponižavanje, manifestno ili potisnuto, su stoga srž svakog nadmetanja i takmičenja oko bilo čega, pa i svakog sporta kao nadmetanja oko pobjede. Ta nasilnost i volja za moć-nadmoć - ponižavanjem, može nestati iz sporta tek kad sportske aktivnosti prestanu biti agresivno kompetitivne i vrata se svojoj izvornoj suštini nekompetitivne telesne kulture: kad se preobraze i počnu upražnjavati zbog čoveka i telesnih veština samih a ne zbog pobeđivanja čoveka i zloupotrebe tih veština. ¹

Glavni moto „*Citius, altius, fortius*“ (Brže, jače, više) savremenog turbo-doba suparništva i prestiža stoga, nije put koji vodi u DOBRO veštine već put u bespuća nestrpljenja, pomame, pohlepe, taštine i grabeža. Ako taj put nekog i odvede u neku veštinu to će uvek biti samo tamna strana veštine jer tamna strana čoveka uvek pruža samo tamnu stranu veštine pa i života. Stoga je i rečeno „...ne otimajte se o prva mesta kao Fariseji nego sedite na poslednje mesto. Jer svaki koji se uzdigne biće ponižen, a koji se ponizuje biće podignut.“(Hristos)

¹ Drevne Olimpijske igre nisu bile sportska takmičenja u savremenom smislu i duhu (kako to danas na silu tumače apologete *postmoderne ideologije sportizma*) već pre svega religiozne svečanosti zahvalnosti u slavu boga Zeusa i apoteoza - obožavanje telesne kulture koja je omogućavala ljudima da se uzdignu ka nebu i približe bogovima (što potvrđuje i njihovo izvorno ime „svetkovina“). Današnji sport, dakle, sa svojim terorom kulta kompeticije u kome se sve redukuje na nadmetanje, selekciju pobednika i motiv uspešnosti ne samo da je u suprotnost sa izvornim antičkim značenjem telesne kulture već i svake vrste apoteoze, svetosti i kretanja ka božanskom. On je bliži rimskoj kulturi i gladijatorskoj igri *munus sine missione* - „borba bez prestanka“ u kojoj se gladijatoru pobedniku iznova dovode novi protivnici dok ovaj ne strada i preda prokletstvo štafete pobjede svom ubici kako bi i on bio poražen i predao je dalje njegovom ubici... „*Divljaštvo je uživanje divljaka.*“ (Volter)

*

„Ako sloboda išta znači onda znači pravo da se ljudima kaže ono što ne žele čuti.“ (Džordž Orvel, 1949)

„Sve, uključujući i savremnu umetnost i nauku, služi varvarstvu koje dolazi.“ (Fridrih Niče, 1881)

Savremeni sport nije duhovno kultivisanje tela i telesno kultivisanje duha već stremljenje da se čovekovo fizičko telo poput karcinoma razvija somatski neograničeno u beskraj, dominira i telesno vlada nad svime pa i nad čovekovim duhom.

Otud je današnji sport ne samo predmet apologetike i idolopokloničkog obožavanja savremenog postvarenog i na puko telesno i biološko formatizovanog i svedenog postkulturnog čoveka konzumerizma već je i u potpunosti ogledalo i deo vladavine današnjeg materijalističkog sveta i diktature njegove *ideologije antiduhovnosti*.

Savremeni sport je, zato, - jer „*Kultura je stvar mere*“ (Jung), je kao neumerenost negacija suštine kulture uopšte pa i kulture telesnosti same jer je negacija čoveka kao generički i duhovnog bića. Savremeni sport je kao i savremeni svet kome pripada u svojoj srži *varvarski* jer uništava kulturu i animalizuje čoveka - ali je i *demonski* jer „*Sve što nije sa merom od demona je*“ (Sv. vladika Nikolaj).

*

Jeres

„Nije lako slušati nekog ko izlaže polemici ideje do kojih vam je stalo i kojih se grčevito držite jer odreći se tih ideja, navika i načina gledanja na život znači ne samo strah od gubljenja tla pod nogama već i promeniti se, a promeniti se isto je što i odreći sebe, izgubiti svoje „ja“, delovati protiv očuvanja svoje ličnosti – u neku ruku umreti.“

Antoni De Melo

Učiniću jeres i izgovoriću ponovo ono što mnogi već odavno govore a svi prećutno znaju. Sport danas nije cilj već sredstvo za fabrikaciju individua sportista - potrošne robe (telesnih robova) na globalnom tržištu sportskog profita. Sportista je zato danas teški fizički radnik koji pod najmučnijim psihičkim pritiscima i stresom ide na trening, pod stresom je na njemu i njega napušta sa zebnjom i stresom očekujući takmičenja na kojima treba stalno i iznova da se sukobljava, otima, osvaja, dokazuje, pokazuje, brani, grabi, pobeđuje, batina i prima batine... kako bi opstao.

Savremeni metodi treniranja uče vrhunske sportiste precizno kako da se „naviknu“ na ove stresove i da sa njima žive svakodnevno i „normalno“ tako da su se oni na njih „navikli“ kao na opijat i gotovo da više nisu ni sposobni da žive bez konzumiranja redovnih doza tuče, stresa i adrenalina.

Suštinski problem svakog ko se bavi sportom nastaje, međutim, kad on počne i živeti od sporta. Tada u samu sportsku borbu za takmičarske rezultate ulazi i njegova borba za ličnu egzistenciju. Time sportska borba prestaje biti samo takmičarska i postaje biološka - počinje se voditi brutalnošću koja ima samo jedno geslo: „Pobeda ili smrt“ - pobeda po svaku cenu i cenu svega.

No, „Igra ima cilj i svrhu u samoj sebi. Ako su cilj i svrha izvan nje, ako se igra odvija radi nečeg drugog (novac, slava, ugled) onda to više nije igra već ozbiljna delatnost; to je onda rad, posao kao i svaki drugi. I to je zapravo ona kritična tačka u koju dospevamo kad hoćemo da sport gledamo kao igru. Hteli mi to ili ne, ne možemo se oteti utisku da je sport s one strane igre i da u sportu zapravo i nema igre. Sem one surove, zakulisne.“ - Milan Uzelac.

Sve ovo je drastično izraženo u borilačkim sportovima koji se danas pretvaraju u popularne krvave tuče do smrti u kavezima, a bez ikakvih pravila – savremene verzije gladijatorskih borbi: UFC (Ultimate Fight Championship), MMA (Mix Martial Arts), itd.

I trener isto tako, stegnut između uprave kluba (koja mu daje posao), zahteva sponzora i onih koji daju novac za održavanje njega, sportiste i rukovodstva kluba, potrebe za afirmacijom (od koje mu zavisi posao) ostvarivom jedino pobedničkim rezultatima njegovih takmičara, postaje moderni „gonič robova“ a takmičari moderni „gladijatori“. Da bi se ta „igra“ igrala do kraja stvoreni su i „koloseum“ (arene i stadioni), klicanje masa, „cezari“ koji investiraju i odlučuju, klađenja i oni koji zarađuju, huškanje boraca jednih na druge na život i smrt za karijeru...

Zato je savremeni sport prepun fetiša, kultova, idolopoklonstva i patološke privrženosti. Stadioni su postali sveta mesta na kojima se bore obogotvorene ikone

a takmičenja sportski obredi za opijene grupe vernih (vernika) navijača. I sam osnivač modernih Olimpijskih igara Pjer Kuperten izjavljuje 1929. godine da: „*Moderna atletika je religija, kult i strastveno uzdignuće.*“

Lica svih učesnika u tim grandioznim obredima, kad uloži uzmu maha, se najčešće izobličuju, pojavljuju se zakrvavljene oči, duše obuzete mržnjom i besom, poplava animalnih strasti, slepilo, urlanje, tuče, divljaštvo, primitivizam...

Čak se i sportisti i njihove navijačke grupe često sami prepoznaju u tom svetlu s one strane civilizacije i kulture dajući sebi maloumno ponosno imena kao što su „*Vandalii*“, „*Varvari*“, „*Huligani*“...

Ako se u svemu tome danas krv obično ne vidi (mada i ona postaje već uobičajena), to je zato što su povrede odložene, uglavnom skrivene i unutrašnje, a u skladu sa progresom jer danas se strada u duhu savremene hipokrizije i demagogije – „humano“, što će reći podmuklo pošto „Savremena civilizacija se zasniva na nasilju, ropstvu i finim rečima“ (Gandi) - svetu u kome zbog licemerja ljudska prava cinično znače više od ljudskih života.

Sportista danas je, dakle, samo neko ko je takmičar pobednik, rekorder ili prvak - onaj od koga je savremeni tehnološki inženjering sportske eugenike uspeo da kreira predstavnika „više“ rase asova i rekordera. Za sve ostale učesnike „sporta“ sa kojima to nije uspelo važe samo reči Henrija Milera: „*Niko nije zapazio njihov poraz. Oni kao da nisu ni postojali.*“

Kad je reč o zdravlju savremenih sportista-takmičara danas se na sve načine sakriva i prećutkuje da je zbog ekstremnih psiho-fizičkih naprezanja vrhunski takmičarski sport najveće zlo za telesno i mentalno zdravlje - posebno mladih koji su u razvoju i telesno-psihički neoformljeni.

Tako moderni vrhunski sportista zaslepljen i fanatizovan fiks-idejom pobeđe svakodnevno vežba od ranog jutra satima ponavljajući jednolične automatizovane radnje kako bi postigao mašinsku efikasnost i za deo neke crte pomerio brojčanu granicu osvojene rekordne crte svog protivnika. Ceo život besmisleno posvetiti crtici (broju) prednosti koju će prestići drugi besmisleno utrošeni život koji će prethodnu crticu (broj) pomeriti za još neku crticu (broj)! Koja je vrednost pobeđe u borbi oko beznačajnog? Neko je jednom rekao da „*U pakao upadaju ljudi samo zbog jednog greha - protraćenog života.*“

Uistinu, najuporniji i najsrećniji će MOŽDA jedno kratko vreme biti vrhunske mašine za štancovanje medalja, zastavica i pehara (ili novca) ali šta će ostati od čoveka u njima posle tako „bogatog“ i „kreativnog“ života započetog još u detinjstvu. Kakve će telesne, intelektualne, emocionalne i socijalne gubitke i devijacije ostaviti na njihov karakter takav način „života“?

To je nepotrebno govoriti s obzirom na vreme, pritiske, žrtve i odricanja koje imaju ovi ljudi od prirodnog i raznolikog bogatstva duhovnog i duševnog života kako bi održali svakodnevni trčeci korak sa zahtevima vrhunskih rezultata drugih trkača za „više“, „brže“, „jače“.

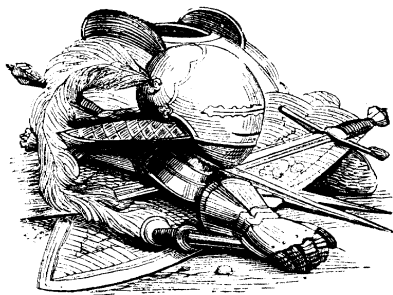
Ovde nema mesta govoriti ni o uobičajenim i svakodnevnim malim i velikim sportskim povredama koje su mnoge pretvorile u invalide za ceo život. Ni o nedozvoljenim i dozvoljenim hemijskim sredstvima koja su većini vrhunskih sportista upropastila zdrav metabolizam u najboljim godinama života. Čak i cela farmaceutska industrija sveta se za ogromne svote novca takođe neprekidno takmiči oko toga ko će proizvesti tako savršen stimulans (doping) koji će biti efikasan a neprimetan za najstrože laboratorijske testove.

Zato je uobičajeno da vrhunski sportista u 25. godini bude šampion ili „krpa”(Istraživanja su pokazala da najkraće žive vrhunski sportisti a najduže umetnici i filosofi), a pri tome se zaboravlja da je samo jedan šampion a da većina postaje „krpa“. Zaboravlja se, takođe, i da šampioni svoje lovorike, jer „*Svaka pobjeda traje do poraza*“, nose kratko a zatim i sami padaju u zaboravljene knjige upisanih imena u tabele tablica među tabelama tablica... postajući fizički, zdravstveno i psihički još veće „krpe" nego što su to bili oni koji nisu ni uspjeli da se popnu na šampionske tronove i u tablice uđu.

„I šta se dešava kad završe karijeru? Pa većina postanu socijalni slučajevi (...) To je zato što su im dok su bili deca govorili da je najvažnije da se trenira jer samo tako može da se postane as" (D. Stojmenović) ne znajući da samo 2% profesionalnih sportista u svetu tokom karijere zaradi toliko novca da nakon prestanka bavljenja sportom više ne mora da radi.

*„...Činilo mi se da se fudbal ne igra zbog uživanja
koje pruža šutiranje lopte,
već da je to neka vrsta borbe.“*

Džordž Orvel

...

*Kao iverje rvemo se sa životom,
Kako ogromno je to protiv nas.
Kad bi se stihiji prepustili,
Stihovima bi vasiona bila mala
A mi bi porasli u bezmerje.*

*Sve naše pobede su – beznačajnosti,
Unižava nas vlastiti uspeh.
Izuzetka nema,
On je zov za promašene borce.*

*Kad anđeo Starozavetni
Suparnika ima
Kao harfu ga stegne
Da žile njegove napete
Budu mu drage strune
Što borbu pretvaraju
U pesme zvučne.*

*Kog anđeo ovaj svlada,
On preobražen i bez gordosti
Iz bojeva zahvalan stupa
U spoznaji i procvatu snage.
Pobedama više nije sklon.
Jer kad sile pobeđuju njega
Sve jače, tada raste on.*

**Boris Pasternak
(Prepev sa ruskog: Aleksandar S.)**

Jedna borba u tri čina

Prvi čin

Odvratno je tući se radi zabave; srdžba, jed, mržnja, netrpeljivost, žestoka želja za pobedom, i to u jednoj stvari u kojoj bi bilo opravdanije da se želi poraz. Jer nadmoć nad drugima, u bezvrednoj stvari, ne priliči časnom čoveku. Mišel de Montenj, „Ogledi“1580.

Prevrat od sportsko-takmičarskog ka sportsko-rekreativnom i edukativnom mačevanju. - Savremeni takmičarski sport, a koji je izrastao iz igre, suprotstavio se igri jer cilj igre nije pobeđivanje već igra sama – slobodna telesna delatnost. U pravoj igri se akteri, naime, nikad ne afirmišu već suprotno nestaju u njoj jer tek kad svoje „ja“ zaborave u igri - kad postanu igra sama, tada i počinje igra.

Telesnu kulturu koja se temelji na igri je danas, dakle, sasvim zamenio hipermoderni kult takmičenja u kome se sve redukuje na kompeticiju, selekciju pobednika, afirmaciju, prestiž i motiv takmičarske uspešnosti. *„Za razliku od Kubertenovog mišićavog tela u antici dominira ideal harmonično razvijenog tela; umesto čelične čvrstine u antici je najviši izazov bio postići gipkost udova, kao i mekoću i skladnost pokreta (...) sportista danas ne nastoji da telesnim vežbanjem vaja telo kako bi čoveka doveo u duhovni i telesni sklad sa kosmosom, kao što se to činilo u antičkim gimnazijama i palestrima, već da bi stvorio borbeni i obezduhovljeni karakter buržuja koji treba da pokori svet.“* (Ljubodrag Duci Simonović)

Stoga sam pre 20 godina - uz zahvalnost na stečenim iskustvima i otvorenim očima, a i da ne bih život utrošio na besomučnu i besmisleni tuču oko otimanja i preotimanja pehara i medalja, okrenuo leđa sportskom „mačevanju“ sa kojim sam se do tada bavio.

Moj glavni zadatak je postao: baviti se mačevanjem u kome je cilj divljenje a ne divljanje, mačevanje samo a ne njegov rezultat, izlaz, čupanje i oslobađanje ove veštine iz okova takmičarskog sporta - borbe čoveka protiv čoveka, kandži fetišizma kulta kompeticije, rekorda, učinka, efikasnosti, konkurencije, tuče, tržišta i prestiža. Drugim rečima: pokušaj oslobađanja i odvajanja mačevalačke veštine od koncepta predatorskog i carstva animalnog duha, a kako bi joj se dala jedna drugačija i pre svega bogatija i plemenitija dimenzija telesne kulture.

Kroz pristup bilo kojoj boričkoj veštini kao formi telesne kulture telo se vraća svojoj celovitosti kultivirajući se ne samo kroz fizičko čoveka (razvijanje motorike, okretnosti, snage, gipkosti, izdržljivosti, kontrolisanog i zrelog fizičkog pokreta...) već i kroz duhovno čoveka (razvijanje kreativnosti, inventivnosti, maštovitosti, etičnosti, estetičnosti...njegovih pokreta).

Taj izbor je značio, kao **PRVO**, odbacivanje mačevanja u njegovoj savremenoj sportsko-takmičarskoj formi jer „*Varvarska je navika izazivati druge na nadmetanje*” - Documenti d`Amore, Frančesko da Barberino, 1309; „*Ima ljudi koji od svega stvaraju rat; oni su pravi varvari jer hoće da sve što čine postane neka pobeda*” - Valtazar Gracian, 1646.

I kod starih Grka agonizam (nadmetačka borba) koji je činio jezgro njihove kulture nije bio varvarskog karaktera već oduhovljen kultom boga Apolona, a čije je osnovno načelo Meden Agan (Ničeg previše). Ako se, naime, čovek obuzet „takmičarskim duhom” borbe protiv svakog i svega ne bori i protiv sebe i svog animalnog nagona da u svemu nalazi samo borbu (po načelu autorekurzije - primena principa na samog sebe) tada uvek i neizbežno to odsustvo granice i zauzdavanja - kultivisanja, donosi - jer „*Kultura je stvar mere*”(Jung) a „*Sve što nije sa merom od demona je*” (Sveti vl.Nikolaj), samo destrukciju i zlo i veštini i čoveku. U svetu u kome je jedina i najveća vrednost pobeda u nadmetanju samo je korak od „*ti si ništa ako si poražen*” do „*sve ti je dozvoljeno kako bi pobedio.*”

Iz tog razloga danas nasuprot **telesne kulture** svuda vlada teror nadmetačkog sporta kome je jedini cilj (jer je deo ideologije koja telesno i materijalno proglašava fetišom i jedinim merilom svega) samo rad na telesnom čoveku. Čak i kad u sportu postoji bavljenje čovekovim duhom to je opet samo u službi tog duha jednom beskrajnom progresu telesnosti sportiste. Umesto da sport služi duhovnom čoveku duhovno čoveka počinje služiti sportu.

Tu, drugim rečima, nije cilj celovit razvoj i rast čoveka u njegov totalitet tj. progres u telesnom uz progres i duhovnog i duševnog u njemu, već upotreba čoveka uz hipertrofiju njegovog telesnog a kržljanje svega ostalog. Samo rast u svim pravcima i u raznovrsno je razvoj i širenje života dok rast u jednom pravcu (progres) - kretanje u jednostrano i jednoobrazno je degeneracija, sakaćenje, otuđenje od holističke celovitosti i odumiranje života (zato ozdraviti = isceliti, vratiti **celinu**).

Savremeno sportsko-takmičarsko mačevanje (kao i savremeno istorijsko mačevanje u takmičarskoj formi - sportistorijsko mačevanje) zato ne razvija i ne kultiviše već telesno sakati, duhovno kržljavi i duševno unakažava čoveka jer telo i duh mačevalaca su prestali biti cilj kao u fizičkoj kulturi a postali su puko sredstvo fabrikovanja medalja za potrebe tržišta sportskog biznisa i zadovoljavanje psihologije ličnog prestiža uz zaborav da „*Ako ja proslavljam samog sebe ništavna je moja slava...*” (Jovan, Jev.).

Nije, međutim, sporno što je mačevanje danas samo sportsko igra - igra je neophodna, već što je to postala loša sportska igra u kojoj je važnije takmičenje i pobeđivanje od igre. To je „igra” puna agresije, nasilja, rezultatske pohlepe, gordosti, taštine, želje za pokazivanjem, dokazivanjem, dominacijom, prestižom... - regresije ka animalnosti. Ta loša igra, međutim, ne završava u sportu već pušta svoje otrove i u sve druge oblasti života.

Na jedan od tih otrova je ukazao još davno rimski pesnik Juvenal pišući da: „*Rimljani se interesuju samo za gladijatorske igre, zabavu, uživanje u spektaklu i slavljenje pobednika. Oni opijeni sporednim zanemaruju bavljenje svojim životom i svojim društvenim položajem*”.

Drugim rečima: ako se hoće upropastiti, unazaditi i degenerisati jedno dete, čovek, narod ili kultura treba ih samo usmeravati ka beskrajnim takmičenjima i kompeticiji oko svega i sa svima. Oni tada odvrćene pažnje od sebe i sveta oko sebe neće ni primetiti kad jedno jutro - kao čuveni Kolodijev *Pinokio* u zemlji Dembeliji osvanu u raju za magarce spremni za zapregu ili dranje kože za bubanj.

Taj izbor je značio kao **DRUGO**, - jer „Na zlom putu nema dobrih koraka“ a čovek treba da prati i pripada svom vremenu ali ne i da prati, pripada i valja se u blatu i glibu svog vremena, odbacivanje vladajućeg duha (zeitgeist) savremenog sveta i njegovih vrednosti pošto je ovaj opsednut konkurencijom (eufemizam za grabež, otimanje i ekspanziju - pohlepu), prestižom (eufemizam za zavist, surevnjivost i težnju nadmoći, dominaciji i vlasti) i kompeticijom (eufemizam za konfliktnost i agresivnost) stvorio sve pa i savremeno sportsko mačevanje kao svoje ogledalo.

Taj izbor mačevanja kao forme telesne kulture je značio, kao **TREĆE**, okretanje kulturi. Ali, na čemu se zapravo temelji kultura u svakoj oblasti pa i u oblasti telesnog i borilačkih veština? Reč kultura ima dva korena i značenja. Prvi je kult (lat. cultus) – poštovati, obožavati a drugi je lat. colere, cultura – negovati, čuvati, gajiti, razvijati i oplemenjivati. U oba značenja „*Kultura počiva na pamćenju*“ (Hajdeger), poštovanju, obožavanju i razvoju onog odnegovanog u prošlosti pa „*Prvi i osnovni proces u kulturi jeste tradicija*“ (Ugo Fabijeti). Drugim rečima svaki zaborav prošlosti vodi razaranju kulture - varvarizaciji i vandalizaciji (lat. vandalismo – strast za rušenjem, uništavanjem dostignutih kulturnih i umetničkih vrednosti).

Iz tog razloga ljude kulture ne privlači zaborav već **bavljenje prošlošću**. Njih privlači gađanje lȃkom i bacanje koplja iako postoje puške; jahanje, hodanje i trčanje iako postoje automobili; privlači ih Starčevo, Vinča, Lepenski vir, Viminacijum... iako postoji moderna arhitektura, sviranje i slušanje Baha, Betovena, Mocarta..., iako postoji savremena muzika supkulture, čitanje Šekspira, Servantesa, Getea, Dostojevskog..., iako postoje knjige i pisci za trafike, muzeji sa Leonardom, Van Gogom, Rembrantom..., iako postoji savremeno „slikarstvo“²...

Sve to ih privlači jer čovek ne može ljudski živeti bez osvrtnja i oslanjanja na dostignuto i tradiciju – kulturu, i jer samo životinje žive u večnoj sadašnjosti neistorijskog i bez znanja o juče i sutra – svesti.

I kao što velike kulture Dalekog istoka, a posebno Kine i Japana, pomno čuvaju i gaje svoju tradiciju u svim oblastima života - pa i **borilačkim veštinama i mačevanju** (zbog čega i postoji već više od četiri decenije izrazita ekspanzija borilačkih veština Istoka na tlo zapadnih kultura), smatrao sam da tako treba postupiti i sa tradicionalnim evropskim mačevanjem jer „...Sve što je atribut života, od uma i mašte pa do fizičkog zdravlja, sve je element i medijum kulture (...) Oplemenjivanje čoveka – to ima hiljade stepena, oblika, svrha“ - Isidora Sekulić.

² „*Papirići iscepkani po podovima muzeja i galerija, telefonski brojevi po zidovima, pobacane vreće ili šarene krpe po podu, prazne sale sa jednom tačkom na zidu – to su umetnička dela koja stvaraju i izlažu današnji „artisti“ (...) Tehnički efekat krije instant kulturu i njenu prazninu ideje, ali je to zato izvanredan način da se zabavi neobrazovana masa (...) Umetnost je postala štos, smicalica i, pre svega, zabava u kojoj se mase opuštaju, nerazmišljajući ni o čemu što prevazilazi prosek anestezirane jedinke (...) Glorifikacija banalnog koja podržava samo efemerno pod krilaticom – što gluplje to bolje.*“ (Miloš Šobajić – Slikaj i čuti)

Bilo je, dakle, potrebno okrenuti se autentičnom mačevanju prošlosti koje u Evropi u kontinuitetu postoji više od 4000 godina a relativno je skoro (od 19. veka) pod pritiskom svoje sportske forme marginalizovano i gurnuto u zaborav.

To je značilo okrenuti se mačevanju tradicionalnim mačevima i tehnikama – mačevanju kao *borilačkoj veštini* a ne borilačkom sportu, mačevanju u formi škole a ne sportskog kluba, gde nema trenera već učitelja..., dakle, bez ikakvih nadmetanja, i takmičenja jer nijedna borilačka veština – pa ni mačevanje, ne može biti predmet sportske igre i nadmetanja - postati sport, a da ne izgubi i ne deformiše svoju autentičnu suštinu.

Udaljavanje sportskog mačevanja od tradicionalnog mačevanja kao borilačke veštine, njegova takmičarska modifikacija i transformacija kako u opremi tako i tehnici tj. napuštanje prošlosti i s njim prateće urušavanja telesne kulture je tendencija koja stvara slične reakcije i u drugim borilačkim veštinama: „*To je dovelo do jačanja tradicionalnih aspiracija kod pojedinih majstora u nastojanju da borilačke veštine vrate u okvire iz kojih su izašle. Zato su stvorene mnoge organizacije koje su sve više propagirale tradicionalne vrednosti borilačkih veština*“ (Aleksandar Filipović, *Borilačke veštine kao model dijaloga Zapada sa Istokom*).

Drugi čin

Mačevanje se danas pretvorilo u bezvrednu razbibrigu – sa prezirom je govorio učitelj mačevanja. – Sada ga zovu sport... Kao da se radi o bavljenju jutarnjom gimnastikom! (...) Moram da vas prekorim gospodo, ja vam ne posvećujem svoje vreme da biste se bavili sportom već da biste naučili jednu rafiniranu veštinu...

(Arturo Peres Reverte, Učitelj mačevanja)

Prevrat od sportsko-rekreativog i edukativnog mačevanja ka mačevanju kao borilačkoj veštini. - Iz tog razloga je u školi mačevanja „Sveti Đorđe“ u Beogradu još od 1999. godine počeo da se upražnjava koncept povratka tradicionalnim formama mačevanja (klasično-bojevo, borbena, „istorijsko“) a nasuprot savremenom elektro-turbo-sportskom mačevanju. Ovaj koncept (i njegov manifest – Opera Nova, 2004) je od početka tretiran svuda (i Srbiji) kao „otpadnički“ i „izdajnički“ u odnosu na monopol savremenog sportskog mačevanja, kao nešto „aut“, „arhaično“, „anahrono“, „retrogradno“... i predmet nerazumevanja, odbacivanja, kritika i podsmeha. Uistinu, to je bilo izvesno vraćanje u nazad ali u duhu čuvene Ničeove sentence: „Šta? On ide u nazad? Loše, Loše! Ali, vi ga slabo shvatate, ako se na to žalite. On ide u nazad kao svako ko se sprema da načini veliki skok.“³

³ Posejano seme tog drugačijeg mačevanja je, međutim, uspešno niklo, njegovo drvo je raslo i svojom krošnjom - uprkos svih nedaća kraja 20. veka u Srbiji, uobičajeno tradicionalnog kritičizma, pogrešnog razumevanja, neinformisanosti, zavisti, pakosti, odbacivanja, spletki i podsmeha nadraslo sve sportsko-mačevalačko u Srbiji i šire. Ono je postalo jedinstveno po broju članova (140!), opremi i vrstama mačevanja (florete, špada, teški rapir, laki rapir, daga-rapir, mali štit-rapir, gladijus, sablja, jednoiporučni i dvoručni mač) i u Evropi tog vremena, a u kojoj je postojalo tek desetak značajno manjih mačevalačkih društava (sa po petnaestak članova!) i drugačijim programom (istorijsko mačevanje a ne klasično mačevanje – Vidi Prilog 3, Klasično ili istorijsko mačevanje). Tako npr. Francuska koja je mačevalački centar sveta još od 18. veka je svoj nacionalni savez za za istorijsko mačevanja (FFAMHE) sa trenutno 70 klubova dobila tek 2011. godine, a Srbija je takav savez (NCEM – Nacionani centar za evropsko mačevanje) čiji je osnivač bila škola mačevanja „Sveti Đorđe“ dobila još 2000. godine.

Povratkom na klasičnost i mačevanje kao vrstu **borilačke veštine** - smatrao sam u to vreme, da je mačevanje u ovoj formi imunizirano na sportifikaciju jer sve borilačke veštine, pa i mačevanje kao borilačka veština, su po svojoj izvornoj prirodi **asportske i metatakmičarske** (vidi prilog 2). One iako služe kompeticiji ne služe takmičarsko-nadmetačkoj igri već ubijanju ili vežbi veštine same.

No, prevario sam se. Početkom 21. veka ovaj koncept je iznenada postalo „in“ - globalno pomodarstvo, trend i stvar „urban-hit“ prestiža (i to izrazito baš u Srbiji)! ⁴ Ali, sve što zgrabi „*prokletstvo mode*“ (Šiler) osuđeno je da se deformiše i degeneriše.

Tako se i tradicionalno mačevanje prošlosti u formi istorijskog mačevanja širom sveta, pa i u Srbiji ubrzo zarazilo starim toksičnim bacilom sporta. Generacije ljudi kroz čiju krv od malih nogu na svakom koraku protiče ideologija i opsesija kokurencije, prestiža, takmičenja i nadmetanja – narkotik sporta, jer su rođeni i žive u svetu boga Marsa (vidi prilog 6 – Svet boga Marsa), nisu mogle drugačije osim da to što čine gledaju kroz stare naočari kompeticije - naočari SPORTA.

Tako je i od tradicionalnog mačevanja prošlosti početkom 21. veka biznis-sportskim inženjeringom isfabrikovan hibrid ukrštanja istorijskog i sportskog mačevanja. Tom „bastardu“ niti istorijskog niti sportskog mačevanja (kvaziistorijsko-kvazisportskog mačevanja) sam još 2004. godine dao ime sport-istorijsko mačevanje.

Zato su se, jer „*Neki ljudi više vole novo od onoga što je dobro*“ (Šopehauer), počela posvuda organizovati takmičenja, turniri, šampionati... viteški mačevi zamenjuju sportske elektrifikovane sablje, rapiri sportske elektrifikovane mačeve, špade zamenjuju elektrifikovane florete, metalni oklopi i verižnjače sportska elektrifikovana sintetička odela od kevlara, gvozdene kacige elektrifikovane maske... Utemeljuje se jedan veliki **simulakrum prošlosti** u kome se pobednicima dodeljuju medalje, plakete, pehari...

Taj novi trend je vrlo brzo doživeo procvat popularnosti jer prepustiti se i učestvovati u stihiji koja kao poplava nosi sve zajedno je uvek jednostavnije nego plivati protiv nje. Prepuštanje je uvek lako a otpor je težak. Zato je i Berđajev i napisao samo naizgled paradoksalnu rečenicu da „*Sloboda je teška a ropstvo je lako.*“

Treći čin

Usredsredi svoju volju na Put, osloni se na Vrlinu, ponašaj se prema renu (čovekoljubivosti) i neka ti zadovoljstvo bude u umetnosti. (Konfucije).

Prevrat od mačevanja kao borilačke veštine ka mačevanju kao borilačkoj umetnosti. - No, čovek treba da živi u svom vremenu ali jer svako vreme uvek nosi i neku kugu ne treba povodljivo, naivno, brzopleto i slepo da prati svoje vreme već ono što je u njemu dobro i vredno. Duh je duhovan samo kad se ne povodi za svime i svima već misli na svoj način jer „*Ko ne misli na svoj način, taj uopšte ne misli*“ (Oskar Vajld).

Valja, dakle, i u veštini kojom se čovek bavi, i životu koji živi, živeti senzibilitet svog vremena – ono savremeno, ali tako da ga spaja i prepliće ne samo sa senzibilitetom protiv svog vremena – kreativnim, stvaralačkim i kritičkim, već i sa senzibilitetom vanvremenog - klasičnim.

⁴ Razloga za to je bilo više ali smatram da je glavni bio drastičan pad popularnosti savremenog „električnog“ sportskog mačevanja u svetu (zbog njegove vizuelne nezanimljivosti, tehničkog osiromašenja usled svedenosti na puku efikasnost, zasićenosti ljudi njegovom agresivnošću, komplikovanost i teška razumljivost pravila suđenja, sudijske mahinacije, decenijskih, teških i dugotrajnih treninga, zahtevne elektronske opreme, velikih novčanih ulaganja oko putovanja... a nikakve dobiti) i posledična tendencija da industrija mačevalačke opreme i pratećih sadržaja traži sebi nove prostore za širenje profitnog biznisa.

Ako čovek ne živi senzibilitet svog vremena izgubiće se u vremenu, ako ne živi senzibilitet protiv svog vremena zgubiće sebe u vremenu, ako ne živi senzibilitet sveopšteg postojanja izgubiće se u postojanju.

Zato od prvobitne ideje i cilja ne samo da nisam odustao već sam ih još i dodatno **radikalizovao**. Tom radikalizacijom mačevanje ne samo da je potpuno otkinuto od koncepta mačevanja kao borilačkog sporta već je i sasvim distancirano i od koncepta mačevanja kao *borilačke veštine*.

Ako je, naime, cilj da mačevalačka veština postane forma telesne kulture tada je bilo nužno okrenuti se onom delu prošlosti i formi mačevalačke veštine koji kultiviše, oplemenjuje i bogati čoveka i veštinu a ne onom koji u sebi sadrži ili je sklon da vodi u destruktivno, varvarsko i antikulturno.

Iz ovog razloga je izabran smer **umetnosti** (Art) kao onaj tok i forma koji je nasuprot animalizovanju čoveka a okrenut kulturi i kultivisanju čoveka ne samo jer **„Savršenstvo u bilo čemu uvek se izvrgne u varvarstvo ako ga umetnost ne uzvisi“** (Valtazar Gracijan, 1653) već i jer **„Samo se umetnošću može prevazići stadijum životinje, jer umetnost je prolaz ka predelima kojima ne vladaju ni prostor ni vreme“** (Marsel Dišon). Pošto, naime, cvet može biti oružje smrti a i najoštrij mač se koristiti na oplemenjen način za unapređivanje i razvoj čoveka i međuljudskih odnosa – kao oruđe života, smisao i cilj borilačkog postaje ne da se dospe do pobeđe nad protivnikovim telom već da se dospe do kulture sopstvenog tela; da se veština koristi za čoveka a ne protiv čoveka, radi psihofizičkog kultivisanja, razvoja, bogaćenja i oplemenjivanja a ne pobeđivanja čoveka. Umetnost pa i mačevanje u formi borilačke umetnosti je zato najprotivnija svetu boga Marsa i animalnom u čoveku a zbog čega je Oto Diks i napisao da: **„Umetnost je egzorcizam. Isterivanje đavola“** (beštije-životinje iz ljudskog) a Edgar Moren da **„Kultura ima smisla jedino ako predstavlja borbu na život i smrt protiv sveta prirode životnjskih nagona i varvarstva izvan čoveka i u njemu samom. Varvarstvo je ono što ubija, a kad ne bi ubijalo ne bi bilo varvarstvo, nego kultura.“** E.Moren

Pojava savremenog sport-istorijskog mačevanja je, dakle, za refleks imala da su u Školi mačevanja „Sveti Đorđe“ sredinom dvadesetih godina 21. veka postavljeni temelji za nastanak treće vrste mačevanja – mačevanja kao nekompetitivne BORILAČKE UMETNOSTI (Martial art) i oblika telesne kulture

No, i ovaj koncept – **čiji je temelj pristup protivnika borbi kroz načelo komplementarnosti a ne kompetitivnosti**, je naišao na još veće nerazumevanje, odbacivanje, ignorisanje, potcenjivanje i podsmeh. Ali **„Ako ne možeš da se dopadneš svima pokušaj da se dopadneš nekima. Nije dobro i ne valja dopadati se svima.“**(Šiler) Reč je, naime, o dva sveta: **jednom** u kome neko ko sve, pa i mačevalačku veštinu, redukuje samo na banalni prestiž i kompetitivno ograničeno pa podseća na onu Ezopovu žabu iz bunara koja tvrdi da ne postoji more, i **drugom** u kome **„Onome ko je video more, teško je da misli o drugim vodama“** (Jang Ču).

Knjiga pred vama (koja je drugi deo diptiha knjige „Borilačka etika i kodeksi između bestijalnog i svetog, a čiji prvi deo – „Borilački kodeksi kroz epohe i sukob dve borilačke etike“ - očekujem da će biti publikovan uskoro) je pisana ne samo radi boljeg i potpunijeg objašnjenja ovog pristupa mačevanju već i zasnivanja jednog integralnog koncepta evropskog mačevanja kao borilačke umetnosti.

Tri forme mačevalačke veštine

*Kakvu ko filosofiju života bira
zavisi od toga kakav je ko čovek.*

Johan Gotlib Fihte

Borilačka umetnost (Martial Art), borilačka veština i borilački sport, iako ih povezuje ista aktivnost – neposredna fizička borba i vizuelno izgledaju veoma slično po tehnici upotrebe tela i oružju, ipak su tri potpuno različite forme.

Borilačka veština

Prvobitna namena svih borilačkih veština pa i mačevanja je bojeva - pobeda u borbi na život i smrt. Iz ovog razloga u mačevanju kao borilačkoj veštini nije cilj mačevanje (vešta razmena složenih akcija napada i odbrana mačem) već da se protivnik odmah i jednim što jednostavnijim i bržim pokretom pogodi.

U borilačkim veštinama, dakle, cilj nije nadmetanje ili takmičenje već ubijanje, ranjavanje, razoružavanje, neutralisanje, zaustavljanje ili onesposobljavanje neprijatelja.

Pošto u bojevom mačevanju pogodak protivniku treba naneti što bezbednije po sebe svaki mačevalac teži da izvede što lakšu, jednostavniju i efikasniju akciju kako bi borba trajala što kraće pošto sa dužinom borbe raste i verovatnoća da sam bude pogođen. Zato je bojevo mačevanje, kada je reč o veštini, uvek tehnički i taktički svedeno, redukovano, minimalizovano i banalizovano.

U bojevom mačevanju se koriste pravi smrtonosni mačevi ali tehnikom i taktikom u skladu sa dva pristupa borbi. Prvi je varvarski (a zbog čega Žan Žak Ruso za mačevanje i piše „*Mačevanje, taj varvarski običaj...*“) i u njemu je cilj mačevaoca eliminacija i ubistvo tj. nanošenje odmah smrtonosnog uboda ili sečenja u po život opasne tačke protivnika.

Drugi je „kultivisan“ jer mačevaoci koji ga koriste smatraju da je ubistvo ne samo izraz divljaštva i primitivizma već i neukosti u veštini. Tu je prvenstveni cilj mačevaoca da u borbi protivnika obeshrabri, onesposobi, razoruža ili rani (bod ili sečenje u po život bezopasne tačke na protivniku), a do smrtnog ishoda dolazi samo slučajno. Bojevo (borbeno, klasično) mačevanje se deli na vojno (borba sa jednim ili više protivnika bez pravila – duelna borba) i civilno (borba sa jednim protivnikom – „dvo-boj“ po unapred dogovorenim pravilima i protokolu dvoboja) i oni se razlikuju ne samo po vrstama mačeva već i tehnikama i taktikama njihove upotrebe.

Borilački sport

Od mačevanja kao borilačke veštine u periodima dužeg mira i kad nema potrebe za ratovanjem i ubijanjem je nastalo (vidi prilog 6 – Nastanak sportskog mačevanja) ne bojevo (kvazibojevo) – nadmetačko-takmičarsko mačevanje sa geslom „*Citius, altius, fortius*“ (brže, više, snažnije).

U ovoj vrsti mačevanja mačevaoci jesu protivnici ali ne i neprijatelji i suparnici već konkurenti kojima je cilj prestiž. Oni su u dogovoru da se u borbi ponašaju kurtoazno (učtivo, uglađeno, sa manirima, uljudno, kolegijalno, obzirno, pažljivo, prijateljsko mačevanje sa pažnjom) jedan prema drugom kako ne bi došlo do povreda. Reč je, dakle, o **sportskom mačevanju** kao institucionalizovnoj formi kompetitivne igre sa ciljem pobjede a koja ne služi ubijanju ili ranjavanju već pobeđivanju u bezopasnom i kontrolisanom takmičarskom nadmetanju.

U takmičarsko-nadmetačkom (sportskom) mačevanju (koje se danas upražnjava u formi olimpijskog sportskog mačevanja i formi sportistorijskog mačevanja) se za borbu koriste mačevi koji su zatupljeni ili posebno prilagođeni i konstruisani za bezopasnu borbu, zaštitna oprema, tehnika iz koje su sasvim izbačene opasne radnje i uvedena pravila koja kontrolišu i ograničavaju strasti i agresivna ponašanja.

Reč je, dakle, o simulaciji i surogatu bojovog mačevanja jer je u mačevanju kao sportu izgubljeno mnoštvo elemenata bojovog koji čine njegovu autentičnu suštinu, a na šta su ukazali tokom istorije mnogi istraživači borilačkih veština.⁵

Na to ukazuje npr. još 1580. godine i Mišel de Montenj u svojim „Ogledima” rečima: „...Jer to nije kao kod mačevanja gde broj dodira donosi pobeđu; dok je neprijatelj na nogama, valja iz sve snage ponovno udarati... (...) Izgleda mi tako isto da okretnost za kakvu se uobličavaju udovi, eskivaže i pokreti kojima se vežba mladež u ovoj novoj školi (civilnim školama mačevanja - prim. aut.) jesu ne samo nekorisni, nego pre ubitačni i štetni za upotrebu u ratnoj borbi. Zato naši ljudi tu obično koriste posebna oružja i zasebno namenjena za tu upotrebu. i video sam kako se nije smatralo u redu kada bi se plemić izazvan na borbu (nadmetanje - prim. aut) mačem i bodežom (dagom - prim. aut.) pojavio u opremi vojnog lica (...) zato što one imaju drugi cilj nego da učine omladinu sposobnijom za služenje u ratovima i tu ničim ne doprinosi.”⁶

Mačevalačka veština se danas, dakle, u praksi više ne tretira (među kulturnim ljudima) kao kompetitivna borilačka veština (kao **bojevo mačevanje za ubijanje**) ali je zato mejnstrim, stvar prestiža i trend tretirati je samo kao kompetitivno nadmetačku veštinu - borilački sport. Zato se ona dominantno doživljava i upražnjava jedino kao *kompetitivno* sredstvo razračunavanja, pobeđivanja i „polaganje prava” (drugo značenje reči *competitio*) na nešto. Evropsko mačevanje, otud, danas i posle više hiljada godina sve više podseća na vergl koji neprekidno - samo brže ili sporije, kraćom ili dužom, težom ili lakšom, krivom ili pravom, jednoručnom ili dvoručnom ručicom (drškom mača) vrti jednu te istu dosadnu mehaničku melodiju: „pobedi”, „ubij”, „pobedi”, „ubij”, „pobedi”...

Većina ljudi tako i danas vidi mačevanje i borilačke veštine: banalno i bezduhovno - kao puko telesno umeće kome je jedini cilj POBEĐIVANJE u ubijanju ili takmičenju, dakle, kao kompetitivnu i *eliminatorsku* veštinu.

Zašto? Zato što „Lakše je ljude voditi u borbu i raspaljivati njihove strasti, nego ih obuzdavati i usmeravati ka strpljivom trudu na putu mira” (Andre Žid) – kultivisati ih i voditi u borbi protiv animalnog i varvarskog u sebi. Ali, zašto cilj mačevanja i borilačkih veština – smisao, cilj i koncept borbe, ne bi bio nešto sasvim drugo jer i ideal i suština sveta mogu - iako je to znatno teže, biti i nešto sasvim drugo?

Zašto u mačevalačkoj veštini ono što je istorijski dostignuto samo pasivno preuzimati i lenje ležati na njemu apologetski ga reprodukujući kad se ono može kreativno bogatiti, razvijati i transformisati u nove i drugačije forme jer „Tradicijska nije čuvanje pepela nego prenošenje vatre” (Gustav Maler)?

⁵ Za stare Grke igra (*paidia*) i borilačko nadmetanje koje teži pobeđivanju (*agon*) su nepovezivi jer u ozbiljnosti *agona* nema prostora za neozbiljnosti igre. Grčki atleta je „poeta” i „loeta” – on ne teži toliko pobeđi koliko estetici (*lepti*) u pobeđi. Iz ovog razloga Spartanci nisu učestvovali na Olimpijadama, a posebno kad je bila reč o ratnim veštinama kao što su rvanje ili atinski pankration (grčki svebor). To je zato što su smatrali smešnim borbu po takmičarskim pravilima jer smrtonosna veština se tako pretvara u igru a pankration i mačevanje služe za ubijanje protivnika a ne za igranje. Za Spartance je unošenje bezbednih radnji a izbacivanje opasnih radnji iz neke borbene veštine, kako bi se načinio takmičarski sport, predstavljalo onesposobljavanje ratnika za rat i degradaciju prave veštine. Navedeno važi i danas i za istočnjačke borilačke veštine. Tako npr. „Sa aspekta modernog vremena, karate se (po mnogima) danas, jedino, može tretirati kao sport. Transformacijom karatea u sportsku disciplinu kvalitetno je izmenjena suština i izvorna efikasnost ove borilačke veštine, i sa tim je nepovratno izgubljen „duh” karatea.” [Jovanović,1992,:13]

⁶ Više o razlikama između borilačkih veština i borilačkih sportova u PRILOGU 2 – Devet razlika između mačevanja kao borilačke veštine i mačevanja kao borilačkog sporta.

Borilačka umetnost

Ne činite ništa iz nadmetanja ili iz sujetnog častoljublja, nego u poniznosti smatrajte jedan drugog većim od sebe (Pavle, Posl. Filipljan. 2,3); „jer gde su zavist i svađa, onde je i nered i svaka zla stvar. (Posl. Jakovljeva)

Ostavimo, dakle, vergl verglašima a mačevalačku i druge borilačke veštine pokušajmo osloboditi dosadašnjeg robovanja instinktivnom, animalnom, refleksnom, telesnom, eliminatorskom, nadmetačkom... unoseći u njih i druge dimenzije. Čovek je biće iskustvenog, telesnog, predmetnog ali i nadiskustvenog, idealnog, imaginarnog, vrednosnog... Tačka koja telesno-predmetno i čulno borbe spaja sa duhovnim i netelesnim je procenjivanje kakva je ona – njeno normativno vrednovanje, biranje..., borba u formi **estetsko** (aisthētikē) - **poetskog** (grč. poēsis - stvaranje) - **borilačka umetnost**.

Ako se telesna borba vodi i uz duh
„*Contraria sunt complementa*”(suprotnosti se dopunjuju)
iz nje nestaje suparničko i varvarsko jer
protivnici se tada bore kroz saradnju i saraduju kroz borbu.
Time, jer „*Sazvučje suprotnosti izvor je lepog*” (Toma Akvinski) i
„*Ono što je jedno drugom suprotno sjedinjuje se i iz različitih zvukova
nastaje najlepša harmonija...*” (Heraklit),
u zajedništvu borbe nastaje lepota veštine i zajedništvo u
lepoti veštine borbe - *borilačka umetnost* (Martial Art).

Svemu se, dakle, pa i mačevalačkoj borbi može pristupati kompetitivno (suparnički). Ona se tada vodi u formi konfrontacije, razdora i destrukcije, a pod geslom „*Biti ili ne biti*”, „*Samo pobeda*”, „*Može biti samo jedan*”... To je borba u borilačkoj veštini i borilačkom sportu.

Ali, suprotstavljenost i borba ne moraju uvek da se ispolje u vidu suparničkog sukoba – kao delovanje koje je isključujuće, „protiv”, „nasuprot”, podela, sudar, kakofonija i satiruća borba jednih protiv drugih. Borbi se može pristupati i nekompetitivno, tako što se vodi po principu **komplementarnosti** - „uz”, „sa” i „pomoću” protivnika a kroz kultivisano i oplemenjeno majstorstvo SARADNJE i zajedništva, kooperaciju, harmoniju i konstruktivno. Tada, jer „*Suprotnosti su jedinstvo koja se iskazuje u delovima*” (Tagore) to su

suprotstavljeni polovi magneta koje je Tesla međusobno tako postavio da njihova borba postaje sklad i jedinstvo koje stvara obrtno magnetno polje što pokreće motor; ili suprotne boje koje se komplementarno dopunjuju čineći harmoniju tonova.

U takvom mačevanju nema suparništva i kompetitivnog individualizma već zajedništva: sa-borenja sa sa-borcem – „SA-BORNOSTI”.

Stoga, slično organizmu koji boluje od autoimune bolesti, svaka veza, brak, porodica, firma, grupa, društvo... u kojima vlada unutrašnji sukob, kompeticija, borba, suparništvo, tuča, konkurencija, razdor, mržnja, disharmonija i kakofofnija... neizbežno luče otrov u sebe i na putu su dekadencije, raspada, destrukcije i samouništenja. Nasuprot tome veza, brak, porodica, firma, grupa, društvo... u kojima vlada saradnja, zajedništvo, spajanje, harmonija, jedinstvo, kooperacija, ljubav... – kultura, dakle, lekovitost celovitosti zdravog organizma, neizbežno idu putem konstruktivnog razvoja, jačanja i rasta. Tako je i u veštini mačevanja.

Kompetitivna mačevalačka borba u kojoj je jedini cilj pobeđivanje (ubilačko ili takmičarsko) je uvek zbog pragmatične težnje efikasnosti tehnički redukovana, siromašna, trivijalizovana i pre svega obezduhovljena i animalizovana jer se svodi na telesno, instinkt i refleks jedne ili dve najbrže, najprostije radnje koje će odmah i sigurno eliminisati protivnika. Iz tog razloga će i obično dete neuko u mačevanju - ako bude dovoljno dugo i do perfekcije uvežbavalo samo jedno - da u pravom trenutku pruži pravo mač i čučne, biti i za najveštijeg mačevaoca smrtonosno opasan protivnik.

Ali, šta tada ostaje od tako tehnički i taktički svedenog, redukovanog i „uštrogenog” mačevanja? Mačevati na taj način je isto što i plesati sa partnerom koji zna i koristi samo dva ista koraka. Svo bogatstvo tehnike i taktike jedne kompleksne veštine nestaje u banalnosti pragmatizma i praznini minimalizma. Ova pojednostavljenost, ispražnjenost i siromaštvo su ujedno i glavni razlog zbog kojeg je savremeno sportsko mačevanje i postalo sasvim nezanimljivo za publiku i sve nezanimljivije i dosadnije i samim mačevaocima kojima se svo mačevanje svelo samo na „*pogodi pre nego što budeš pogođen*”⁷ – munjeviti samoubilački kontranapad i sudaranje; a slično praznini i nezanimljivosti života nekog ko živi samo po načelima prizemne i racionalne korisnosti, praktičnosti, efikasnosti, učinka i dobiti (pragmatizam i utilitarizam).

I kao što neko može graditi običnu šupu ali i hram, svirati sa dva akorda i jednim ritmom ali i stvarati zvučnu katedralu jedne simfonije tako i jedan mačevalac može mačevati samo sa 2-3 banalne radnje efikasnosti ali i stvarajući jednu celu umetnost pokreta i taktičkih ideja. Oblik i cilj borilačkih veština, pa i mačevanja, dakle, može biti i nešto sasvim drugo od puko pobedilačkog - varvarskog profanum vulgus.

Ovaj pogled na mačevanje nije usamljen, naprotiv, on je bio dominantan za većinu najpoznatijih učitelja mačevanja prošlosti kako na Istoku tako i na Zapadu: „*Misliti samo na pobedu je bolest. Misliti samo o upotrebi borilačke veštine je bolest (...) U borilačkoj veštini je bolest ako ne ostavite iza sebe um borilačkih veština.*” (Jagju Munenori, 1571-1646); „*Veština mačevanja nije u tuči mačevima...*” (Mijamoto Musaši, 1645); „*Poenta je da ovu umetnost treba iskoristiti kao sredstvo za napredovanje u proučavanju Puta. Ukoliko se pravilno upražnjava, ona nam na delotvoran način pomaže da doprinesemo oplemenjivanju našeg uma i duha.*” (Kimura Kjuho, 1763, japanski učitelj mačevanja); „*Duh budoa (put ratnika – prim.aut.) jeste u tome da se pokaže pravi put s kojeg čovek ne sme skretati, s krajnjim ciljem da se ličnost provetli i osvesti*” (Sensei Takamijagi; „*Nije smisao da jedan sportista pobedi drugog kako bi se pokazalo ko je bolji već da se vežba i bude vežban od strane trenera da se bude bolji od sebe i nadmeće sa sobom a ne onim ispred sebe. Smisao nije u upoređivanju nego u samorazvoju.*” (Viktor Frankl „*Vapaj za smislom*”); „*Krajnji cilj karatea ne leži u pobedi ili porazu, već u usavršavanju karaktera njegovih praktičara*” (Gišin Funakoši); „*Kad je reč o borilačkim veštinama njihovo upražnjavanje može biti samo učvršćivanje narcizma i želje da se naprosto bude bolji i jači od drugih. Ali, na određenom stepenu sazrevanja, ova polazna*

⁷ Za razliku od klasičnog gesla bojevovog mačevanja „*Pogodi a ne budi pogođen*”.

motivacija dolazi u krizu i tada se postavlja pitanje dublje motivacije, s onu stranu svake pragmatike i samopotvrđivanja. Na tom stupnju, ili neposredno pre njega, izbijaju u prvi plan etičke i estetičke komponente veštine, tj. postaje pođednako važno - ako ne i važnije, zašto se i kako se nešto čini, a ne to šta se s time postiže ili može li se drugi pobediti i nadvladati (...) Borbena efikasnost se tako zapostavlja na račun estetike veštine, pojedine tehnike i pokreti se sve više udaljuju od funkcionalnih zahteva te se više vodi računa o eleganciji i lepoti, uz minimalnu upotrebu snage, nego o efikasnosti u realnoj borbi (...) Više se ne radi o tome da se neko ubije ili pobedi, nego o tome da se pođe u borbu protiv samog sebe. Na toj stepenici borilačka veština nadilazi vlastitu pragmatiku i u njoj „svetovna“ uspešnost gubi na značaju a ona postaje sredstvo samousavršavanja ili nadilaženja onog što čini logiku i namenu borilačke veštine jer njen cilj i postaje transcendiranje svetovnog (...) Pravi strelac tada ne gađa da bi osvojio kakvu nagradu, da bi pobedio niti da bi impresionirao druge. On gađa za Boga." (Dušan Pajin, Kultura tela i borilačke veštine, 1990)...

Svako majstorstvo u bilo čemu, pa i u mačevalačkoj veštini, ako teži da bude pravo i potpuno, mora dostići širinu, visinu i dubinu – postati umetnost, jer to su tri dimenzije svake umetnosti. Tek poetsko, dakle, povezuje jedno delovanje sa njegovim savršenstvom. Otud - jer umetnost je vrhunac umeća u svakom delanju, za majstora bilo čega i bilo koje borilačke veštine nema višeg cilja i značajnije misije nego da to što čini pretvori u umetnost (Martial Art).

„U svakom pokretu se može težiti prosvetljenju umetnosti“ (Sen no Rikju, 1522-1591, otac japanske ceremonije čaja). I kao što reč umetničkim uobličavanjem na vrhuncu postaje poezija, glas postaje umetnost pevanja, pokret ruku umetnost sviranja ili slikanja, pokret nogu umetnost plesa, pokret pisanja umetnost kaligrafije, pokret duha umetnost mišljenja - metafizika... tako i pokret tela i mača u mačevanju i svakoj drugoj borilačkoj veštini može umetničkim uobličavanjem postati materijal i sredstvo u kome čovek izražava svoju kreativnost i slobodne stvaralačke sposobnosti - jedna borilačka umetnost.

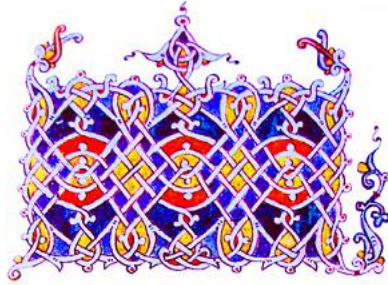
Mačevalačka i svaka druga borilačka veština ne samo da može krenuti tim putem umetničkog jer umetnost se nalazi u umetničkom pristupu a ne umetničkom predmetu, već i mora krenuti tim putem jer *„Tajna je života u umetnosti.“ (Oskar Vajld).*

*Sva zla ovog sveta bi nas
već odavno proždrala da
nije umetnosti.*

Fridrih Niče

Čovek idealima
menja realnost.

Pravila mačevalačkog kodeksa (protokola) dvoboja nalažu: ne sme se bosti protivnik dok je na zemlji ili kad mu ispadne mač, zabranjeno je nastaviti napad na ranjenog protivnika, zabranjeno je udarati balčakom u lice, nogom u prepone, bacati prašinu u oči..., a pravila (propisi) sportskog mačevanja: zabranjeno je napadati posle „stoj“, zabranjeno je vređanje protivnika, zabranjeno je korišćenje dopinga, kažnjivo je pokrivanje rukom važeću površinu, kažnjivo je psovanje sudije, kažnjivo je varanje sa opremom...

Uistinu, sve to je ogroman korak u odnosu na vreme u kome takvih pravila i propisa borbe nije bilo, ali samo na pedalj od divljačkog mačevanja neokovanog u stege koje na lancu drže zver varvarskog duha.

Još uvek se, dakle, izbegava učiniti jedan korak dalje i postaviti pitanje: Šta uopšte neko traži na zemlji, zašto nekog napadati kad je ranjen ili bez mača, činiti probadanje, zasecanje, presecanje, udaranje balčakom, bacanje prašine u oči, pokrivanje rukom važeće površine, napadati posle „stoj“, psovati, koristiti doping, varati... - zašto je uopšte u mačevanju potrebno nekog POBEĐIVATI, sa nekim se NADMETATI i TAKMIČITI? Zar pošto se sve može koristiti na različite načine, ne može se i mačevalačka veština koristiti na drugačiji način?

Reč je, dakle, o pitanju: da li je moguće mačevanje u kome je duh mačevaoca oslobođen varvarskih poriva, u kome ima sečenja i bodova - ali nema pogađanja, ima mačevanja - ali nema potrebe za udaranjem u prepone, bacanjem prašine u oči, pokrivanjem rukom važeće površine, psovanja, uzimanja dopinga..., nema potrebe za TAKMIČENJEM i POBEĐIVANJEM?

Vreme sve više pokazuje da jedno takvo mačevanje - kao borilačka umetnost i forma oplemenjujuće TELESNE KULTURE, a u duhu Ciceronove i Scipionove definicije čovečnosti (humanitas) kao velikodušnosti, ljubaznosti, civilizovanosti, kulture i umetnosti - suprotno svemu varvarskom i animalnom, ne samo da je moguće već i istorijski neizbežno.

Osvrt na neke tehničke i kulturološke elemente istorijske geneze mačevalačke veštine ka formi borilačke umetnosti

Svakog trenutka treba raditi na oplemenjivanju krvoločnih tehnika borbe jer svaka veština koja je puko sredstvo ubijanja i sakaćenja, usmerena ka neskladu i destrukciji se uvek na mnoštvo načina okreće protiv onoga ko je koristi jer posledice su neizbežne gde postoje uzroci.

Iako je mačevalac ponekad težio, u skladu sa idealom viteštva, da se bori časno, pošteno, plemenito..., on je u borbi primenjivao za to neadekvatna sredstva - tehniku i taktiku koji su oličenje kompetitivnosti i prepuni nasilja, snage, agresivnosti, okrutnosti, bezobzirnosti, često divljačke brutalnosti i grubosti. Tako se npr. u knjigama o mačevanju do 16. veka, a koje su pisane pod obećavajuće plemenitim naslovima u stilu: „*Uzvišena nauka odbrane*“ („*Noble Science of Defence*“), vidi samo mnoštvo divljačkih udaraca, podlih trikova, razbijanje lica balčakom, sudarima, nasilni rvački zahvati sa lomljenjem ruku i nogu, čupanje kose, kopanje očiju, odsecanje glave i udova, krvoliptanje...

Dakle, načela nekompetitivnog mačevanja su samo spoljašnjom formom **eufemizama**, bontona ili stegom dogovorenih **pravila** ulepšavala širokogrudošću, obzirnošću i manirizmom mačevalaca njihov u suštini isti kao i ranije, divljački čin kompetitivnog (krvavog ili takmičarskog) sukoba. To su, dakle, bile samo „rukavice“ za nov - humaniji i plemenitiji izgled kompetitivnog mačevanja u duhu: *plemeniti treba da se fino ubijaju ili tuku (nadmeću), a divljaci - divljački*. Mačevalačka veština je zato i dalje ostala primarno kompetitivna utičući inercijom ove svoje strukture na to da mačevalačka borba i dalje ima kompetitivnu suštinu.

No, sredstva ne smeju da skrnave cilj. Iz tog razloga je bilo potrebno činiti i na kultivaciji same tehnike mačevalačke veštine koja je u sebi sadržavala mnoštvo radnji, postupaka i elemenata sa animalnim i varvarskim karakterom. Na toj drugoj šini pruge ka mačevanju kao borilačkoj umetnosti je rađeno još od samih početaka mačevanja time što se i u samu tehniku i taktiku kompetitivnog mačevanja počela unositi određena količina nekompetitivnih tehničkih elemenata.

Ta unutrašnja suprotnost je bila neizbežna jer nešto što bi bilo apsolutno kompetitivno ujedno bi zato bilo i neupotrebljivo za kompeticiju (npr. sečivo mača koje na sebi nema kao svoju negaciju i ono gde sečivo prestaje - **dršku**, neupotrebljivo je za držanje i mačevanje). To je neizbežno i zbog opšte prirode svega - *neprekidnog kretanja*, a zbog koje rađanje svake stvari - pa i kompetitivnosti, uvek nužno istovremeno prati i rađanje u njoj nečega što će je iznutra menjati i pretvoriti u nešto drugo i suprotno.

Te nekompetitivnosti je u početku bilo malo jer „*Počeci svih stvari su maleni*“ (Ciceron), ali, vremenom tih elemenata u tehnici mačevanja je bilo sve više. Oni su se tokom istorije ove veštine gomilali pa je mačevanje dobijalo sve različitije nekompetitivne forme.

Međutim, kao što postepeno dodavanje bele boje u crnu ovu pretvara prvo u sivu i na kraju u jedan potpuno drugi kvalitet - belu, tako i postepen rast broja nekompetitivnih tehničkih elemenata u kompetitivnoj mačevalačkoj veštini je doveo do toga da ona stigne do tačke kada mora izgubiti svoj kompetitivni karakter. To je trenutak kada borilačka veština i borilački sport stvaraju i nešto radikalno drugačije od sebe - nekompetitivno mačevanje: **borilačku umetnost**.

Ali, kompetitivno mačevanje ne poseduje svoju suprotnost samo u sebi - kao *unutrašnj*, već i izvan sebe - kao *spoljašnju* suprotnost, jer u mačevanju se reflektuje i ocrtava (pošto deo govori i o celini kojoj pripada) i društvo u kome se ova veština koristi a koje se i samo vremenom sve više kultiviše.

Tako u skladu sa Volterovim „*Što više prosvetavanja - to manje divljaštva*“, ukupno civilizovanje i kultivisanje ljudi, pa i njihovih stavova i pristupa vezanih za suparništvo i borbu, stvara vremenom sve više neprijateljski (suprotan) milje kompetitivnosti u mačevalačkoj veštini. U tom smislu npr. dvoboji koji su u 17. veku imali društveni status muževne poželjnosti, popularnosti i mode u vreme 19. veka su postali ne samo neprihvatljivi izraz primitivizma, nekultivisanosti, varvarstva i intelektualne zaostalosti, već i zakonom zabranjeni.⁸

Jačanju nekompetitivnog društvenog miljea je značajno doprinela i religija sa svojom humanističkom etikom („*Ko se mača lati od mača će i stradati*“, „*Ljubi bližnjeg svog kao samog sebe*“ - Jevanđelje po Mateju 22,37; „*Ne čini drugima ono što ne želiš da drugi učine tebi.*“ - Konfucije, Veliko učenje...).

Jačanju nekompetitivnog je, međutim, doprinela u najvećoj meri ne toliko društvena promena u ETIČKOM koliko promena u TEHNIČKOM - pojava vatrenog oružja nasuprot hladnom oružju, a što je kompetitivno bojevo mačevanje (pošto je za pravu borbu ono postalo neefikasno, nepraktično i suvišno) transformisalo u manje kompetitivno nadmetačko-takmičarsko mačevanje.⁹

Sve navedeno je iznutra uticalo da mačevanje vremenom poprimi razne nekompetitivne elemente. Njih je mnoštvo ali na ovom mestu ću se osvrnuti na jedanaest.

⁸ „Dvoboj je trijumf mode i tačka u kojoj je ona bila na najsajnijem vrhuncu svoje tiranije. Ovaj običaj nije davao plašljivcu slobodu da živi, gonio ga je da pogine od ruke hrabrijeg od sebe, ili ga je u pobedi brkao sa hrabrim čovekom, vezivao je slavu i čast za jedan lud i neuravnotežen postupak; kraljevi su ga odobravali svojim prisustvom; neki put se čak mešao i s verom (dvoboj „božjeg suda“ - prim.aut.), odlučivao o ljudskoj nevinosti, o lažnim i istinitim optužbama u vezi s najvećim krivicama („pravednički“ dvoboj ili dvoboj "pravde" - prim.aut.). On se bio toliko duboko ukorenio u narodno shvatanje i tako se snažno dočepao njegovog srca i duše da je najsvetlija tačka u životu jednog vrlo velikog kralja (Luj XIV je zabranio dvoboje - prim.aut.) bilo to što je izlečio narod od ove ludosti.“ La Brijer, 1688.

⁹ Suprotnost kompetitivnom, dakle, nije samo nekompetitivno već i suprotno kompetitivno. „Mi, na primer, kažemo da je suprotno dobru-zlo, kao što je pravičnost suprotnost nepravdi, razum bezumlju i slično. Isto tako postoje zla suprotna zlu, kao što je rasipnost suprotnost tvrdičluku...“ - Platon; suprotnost zlu suše je zlo poplave, suprotnost zlu gladovanja je zlo prežderavanja...

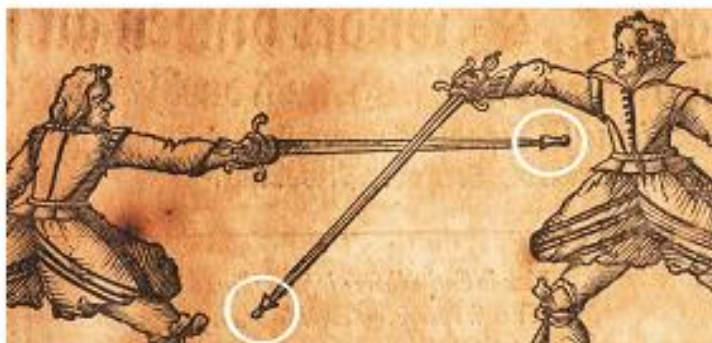
*

*Ko ne poštuje život ni sam
ga ne zavređuje.*

Leonardo da Vinči

1. Još od nastanka mačevanja kao bojeve veštine ono se učilo i uvežbavalo kroz simulaciju prave borbe. I kao što životinje u kompetitivnoj borbi ne koriste lažne kandže i zube a divljaci i varvari ne koriste oružje koje je bezopasno, tako kultivisani mačevaoci svojim mačevima daju izvestan stepen nekompetitivnih osobina kako bi im bili pogodni za manje opasnu upotrebu (vežbe i nadmetanja) nego što je to bojeva.

U tu svrhu su se počeli po prvi put upotrebljavati mačevi koji nisu opasni po drugog mačevaoca. Tako su npr. Rimljani koristili drvene gladijuse, u srednjem veku turnirski vitezovi posebne skraćene i zatupljene mačeve, mačevaoci novog veka zaštitne kapice na mačevima, zaštitna odela itd.

Zaštitne kapice na vrhovima mačeva, Michael Hundt, 1611

U tom smislu dok su npr. viteški turniri početkom srednjeg veka bili prave male krvave bitke posle kojih je ostajalo mnoštvo mrtvih i povređenih u njih se vremenom unosi oprema koja pruža jaku zaštitu i oružje koje je nekompetitivno (simulacija pravog oružja, tupi mačevi, lomljiva koplja...). U 15. veku se uvodi i barijera između konjanika što je još više povećalo bezbednost. Čak su se u nekim zemljama (Engleska) barijere postavljale i za vitezove na zemlji. Mnogi turniru u 15. veku dobijaju i karakter igre „karusel“ - u kojoj su se u početku borili paževi i štitonoše vitezova, a kasnije i oni sami. Reč je o borbi tupim drvenim mačevima, buzdovanima od krpa ili kože ispunjenih puderom.

2. Pojava simulativnog mačevanja je značila potrebu ratnika i boraca da se bore, ali ne toliko kompetitivno da rezultat njihove borbe bude smrt ili povreda. Mačevaoci su organizovali simulacije borbi iz raznih razloga (vežba, manevri, biznis, zabava, nadmetanja...). Tu su se, međutim, izvodile borbe ne samo sa opremom na nivou snižene kompetitivnosti već i na načine koji obezbeđuju veću ili manju sigurnost učesnika. U tom smislu se uvode **pravila** koja zauzdavaju učesnike da protivnika vide kao neprijatelja.

Tako npr. kada je reč o tehnici upotrebe bojevo nekompetitivnih mačeva i ona je pretrpela izmene. Naime, mačevalačke radnje se u školi i vežbama izvode na način koji je nesuparnički (prijateljski) - bezopasan (manjom snagom, manjom brzinom, bez akcija koje su opasne, uz obostranu pažnju...). Isto tako u viteške turnire se unose pravila koja ograničavaju i smanjuju sukobljenost, agresivnost i nasilnost. Tako u borbi „PAS“ broj udara mačem bio je ograničen na 12, i ukoliko se do tada borba nije razrešila prekidala se. Pravila su propisivala da nema udarca niže od pasa, da je protivnik savladan ako jednim, a negde je potrebno sa dva kolena stupi na tlo, pojavile su se i sudije koje su proglašavale

poštovanje ili nepoštovanje pravila i predaju. Borbe su se vodile: kopljem, mačem, buzdovanom ili bodežom i to tačno propisanim redosledom.

U borbama se sasvim izbegavaju opasne radnje. Tako npr. dok je u periodu ranosrednjevekovnih turnira cilj udara bio šlem, grudi ili ispod i iznad štita, sada je isključivo štit. Dok je u prvom periodu često meta bio i konj, tako nešto je kasnije bilo nezamislivo i strašna bruka.

Da bi se još više smanjila kompetitivnost turniri vremenom prestaju biti masovne bitke, jer su tada povrede neizbežne, i postaju prvo grupne borbe, pa borbe vitezova u parovima (borba 4 i 6 vitezova), i na kraju megdani (borba dva viteza).

U svojoj poslednjoj (polusportskoj) fazi turniri stižu najviši mogući stepen nekompetitivnosti - pretvaraju se u viteške IGRE - benigna takmičarska nadmetanja u kojima se ne bore dva viteza direktno već indirektno. Reč je o borbi sa lutkom „kvintan". To je lutka od drveta učvršćena na osovini, sa jednim štitom i motkom. Ako je vitez mačem ili kopljem ne pogodi tamo gde treba i kako treba ona se okreće i nanosi udarac okretom njemu. To je bio i period u kome je turnir pokazivao i čistu veštinu vitezova kroz nadmetačke igre gađanju mete lȃkom, kopljem, ubadanju alki ili seči meta u konjičkom trku.

I kod Rimljana nailazimo na simulativno mačevanje u kome nema krvave kompeticije, a u gladijatorskoj areni. Naime, odmah nakon arenske procesije (parada sa kojom počinju gladijatorske borbe) izvodile su se uvek borbe (nekad šaljive a nekad ozbiljne) gladijatora naoružanih drvenim mačevima, a radi raspaljivanja strasti gledalaca i učesnika. Te mačevalačke borbe su, dakle, bile benigne, nesuparničkog karaktera i tako zamišljene da učesnici u njima nisu neprijatelji već protivnici koji nemaju za cilj lično razračunavanje već zajednički spektakl za oči publike.

Sa druge strane dok su prve gladijatorske borbe u arenama bile obična klanica, kasnije, kad su vešti i obučavani gladijatori postali veoma cenjeni i skupi, oni su uglavnom naoružani pravim mačevima izvodili fingirane borbe. Njima je, naime, bilo zabranjeno da jedan drugom nanesu težu ili smrtonosnu povredu ali su bili u obavezi da moraju izvoditi u svakom trenutku spektakularno opasnu borbu u kojoj se nanose krvave ali lake povrede. Ovakav način mačevanja bi se mogao videti i kao neka vrsta izvrnute i pervertirane borilačke umetnosti.

I kad je reč o pravim smrtonosnim gladijatorskim borbama one nisu smele da budu obično krvoliptanje na sve strane - to je Rimljanima postalo dosadno, već cirkuske predstave i spektakli. U tom smislu je u pravu borbu uvedeno mnoštvo pravila koja kanališu ovu i sprečavaju da ona postane banalna kompetitivna klanica u kojoj je sve dozvoljeno. Ova pravila su zahtevala veoma visok stepen samokontrole boraca tj, poštovanje određene gladijatorske tehnike borbe. Tako je prvo i osnovno pravilo bilo da gladijator ne sme da ubija protivnika bez dozvole, a što znači da se borba morala od početka voditi oprezno, smišljeno i naučeno tehnikom ranjavanja a ne tehnikom ubijanja. Drugo pravilo je bilo da se borba mora koristiti spektakularno, a što znači da su se upotrebljavali mačevi i ostala oružja (često tako prilagođena da ne mogu da ubiju ali nanose vidljive površinske povrede) na načine koji prvo stvaraju lake povrede (dakle ne bodovi već sečenja po grudima, licu, leđima i bokovima), zatim teže povrede (sečenja po rukama, nogama, ramenima, stomaku...), a ubijanje na kraju je moglo biti i zaobiđeno jer pravi školovani gladijatori (za razliku od gladijatora osuđenika na smrt, ratnih zarobljenika, hrišćana...) su bili veoma skupe mašine za klađenje i zarađivanje novca.

3. Kad je reč o pravom bojevom a ne vežbovnom i simulativnom mačevanju, u mačevalačku veštinu su još od 17. veka učitelji počeli unositi niz tehničkih radnji kojima je glavni cilj u borbi bio ne ubijanje ili ranjavanje protivnika već njegovo savladavanje i razoružavanje.

Akcija razoružavanja protivnika, Angelo, 1763

Tako se kreiraju razne tehničke akcije sa jednom ili obe ruke kojima se izvode poluge, vezivanja, fiksiranja, hvatovi, udarci nogom i rukom... pomoću kojih se protivniku oduzima ili blokira mač i on dovodi u položaj nužne predaje.

Protivnik se, dakle, pobeđivao bez ikakvih krvavih posledica po njega tako što bi se određenom tehničkom radnjom načinio bezopasnim. Ovo je uistinu tehnički vrhunac nekompetitivnosti mačevalačke veštine.

I na Dalekom istoku su zabeleženi elementi nekompetitivne tehnike mačevanja. Naime, Tokugava Jošinao, gospodar dvorca Nagoja u Japanu je tražio od Mijamoto Musašija 1628. godine da pred njim demonstrira svoju školu i nepobedivi stil mačevanja boreći se protiv majstora mačevanja klana Ovari. Musaši se borio koristeći po jedan drveni mač u svakoj ruci ali tako da nijedan od protivnika nije uspeo da izvede uspešno svoj napad na njega pri čemu su svi od radnji njegovih mačeva ostali nepovređeni. On je tako pokazao da je moguće efikasno mačevati koristeći tehniku koja je neagresivna, ne povređuje protivnika i obesmišljava njegove akcije. O tome piše i Jagju Munenori u svojoj knjizi *Životodavni mač*, 1632: „Kada nemate mač, već samo štap od bambusa, a protivnik isuče dugački mač i napadne vas, trebalo bi da možete da rukujete drvenim štapom i oduzmete mu mač. Ali, čak i ako mu ne uzmete mač, trebalo bi da možete da ga zadržite i ne budete posečeni. Ovo je samo po sebi pobeda. Ovakvo stanje uma je suštinsko za značenje - ne mača.“

O sličnom događaju govori još jedan - već legendarni istorijski događaj. Naime, izvesni mornarički oficir, učitelj mačevanja, je 1925. godine došao zbog sporečkanja oko neke sitnice sa Morihej Uešibom - učiteljem borilačkih veština, u sukob. On je u stanju gneva potegao mač i napao Uešibu. Ovaj se izmakao i oficir ga je promašio. Na više ponovljenih napada koji su usledili Uešiba je uvek odgovarao eskivažom. Posle mnoštva takvih promašaja oficir je potpuno iscrpljen odustao od dalje borbe. Videvši da je pobedio, a da napadača nije ni dotakao, Uešiba je uvideo da se jedna borilačka veština može koristiti i na način koji ne povređuje protivnika - dobiti human karakter a izgubiti destruktivan. Morihej Uešiba će nakon toga, na temelju ovog iskustva - koje je doživeo kao vrstu prosvetljenja, utemeljiti borilačku veštinu aikido.

I bušido kodeks japanskih vitezova - samuraja, za mnoge paradoksalno, je prepun elemenata nekompetitivnosti. Tako npr. kod samuraja je gajeno posebno poštovanje prema svemu što je sićušno i krhko, a posebno prema cveću. Simbol samuraja, japanskog viteštva je zato bio cvet trešnje. „Blagost je bila usađena u pravi ratnički stalež. Stara izreka samuraja je da „ne dolikuje pticolovcu da ubije pticu koja je potražila utočište na njegovim grudima.“ - Inazo Nitobe, *Bušido: duša Japana*. I mnoge pesme japanskih ratnika pevaju slično: „Iako mogu da povrede tvoja osećanja, jedino ovim trima moraš da oprostiš - povetarcu koji rasejava tvoje cveće, oblaku koji skriva tvoj mesec i čoveku koji pokušava da s tobom zametne kavgu.“

O tom duhu samokontrole kompetitivnosti (čuvanja drugih od vlastite i tuđe borbenosti) govori mnoštvo anegdota o samurajima. Napoznatije su one o Cukahara

Bokudenu, jednom od najpoznatijih učitelja mačevanja u čijoj školi mač nije bio u misiji smrtonosnog oružja već instrumenta duhovne samodiscipline.

„Cukahara Bokuden je imao tri sina. On je jednom, želeći da ispita njihovu veštinu, postavio na dovratka jastuk koji bi pao na glavu onoga ko bi otvorio vrata. Zatim je prvo pozvao najstarijeg sina. On je, kad se približio vratima, primetio jastuk, uzeo ga, ušao i vratio na mesto. Zatim je pozvan drugi sin. On je ušao ali je uhvatio jastuk pre nego što mu je ovaj pao na glavu, i vratio ga na mesto. Napokon, ušao je i treći, najmlađi sin, koji je padajući jastuk presekao mačem u vazduhu na dva dela. Otac Bokuden je ocenio veštinu svojih sinova rečima: „Najstariji sine, ti imaš sve sposobnosti za dobro mačevanje.“ Drugom sinu je rekao: „I dalje marljivo vežbaj.“ Najmlađeg sina je oštro ukorio i izjavio da je „sramota za porodicu.“ (Dajsec T. Suzuki, Zen i samuraji).

I druga anegdota je u sličnom duhu. *„Bokuden je prelazio preko jezera Biva u čamcu u kome je bio i jedan samuraj grubog izgleda, ohol i sirov u svakom pogledu. On se hvalio i dosađivao svojim iskustvom u mačevanju. Saputnici su pažljivo slušali njegovu nametljivu priču, dok je Bokuden dremao nezainteresovan. To je razdražilo hvalisavca koji je prišao i Bokudena prodrmao, s rečima: „Ti takođe nosiš dva mača, što i ti ne kažeš neku reč?“ Bokuden mu blago odgovori: „**Moja veština se razlikuje od tvoje. Ona se ne sastoji u pobeđivanju drugih, već u tome da se ne bude pobeđen.**“ Ovo je razjarilo prostaka. „Kojoj to školi onda pripadaš?“ „Moja škola je poznata pod imenom mutekacu (što znači poraziti neprijatelja „bez ruku“, to jest, bez upotrebe mača). „Pa zašto onda nosiš mač?“ „On je tu za uništavanje sebičnih pobuda, a ne da bi ubijao druge.“ Taj ga čovek tada gnevno i razdraženo pozva da se protiv njega bori tako bez mačeva, a Bokuden prihvati. Hvalisavi samuraj onda naredi čamdžiji da pristane na kopno ali Bokuden predloži borbu odmah, a na bližem ostrvu, što on i prihvati. Čim su se približili samuraj skoči na ostvo i izvuče svoj mač, spreman za borbu. Bokuden lagano skine svoje mačeve i predade ih čamdžiji, a onda uzme njegovo veslo i odgurne njime čamac u nazad. Čamac se tako udalji od ostrva a Bokuden veselo dobaci samuraju: „Ovo je moja škola bez mača.“ (Dajsec T. Suzuki, Zen i samuraji).*

Laici mačevanje izjednačavaju sa umećem ubijanja zbog čega nemaju razumevanje za učenje ove veštine.

Istina je, međutim, sasvim suprotna.

Prava veština u mačevanju nije protivnika ubiti jer ubiti uvek znači biti ubijen.

Ubiti mačem je znak neukosti jer samo onaj ko ne zna da mačuje - ko ne vlada mačem, već mač vlada njim, u borbi mora da ubija.

Onome ko je dostigao

izvrsnost u mačevanju otud je pitanje majstorske ČASTI da u borbi nadigra trivijalnost ubijanja.

Njemu, zato, kad je prisiljen na bojevu borbu, mač ne služi da postane (samo) ubica već za obeshrabrivanje, razoružavanje, onesposobljavanje, neutralisanje ili ranjavanje protivnika.

Otud pravo učenje mačevanja kao borilačke veštine je uvek samo ono koje završava sa znanjima kako da tehnika i taktika upotrebe mača ne bude u službi smrti već života i plemenitosti.

4. Na sličnom tragu je kreirana još jedna tehnika mačevanja. Reč je o mačevanju „mačem za dvoboj“ - lakim bodnim mačem 19. veka, a koji svoje korene vuče još iz 18. veka. Ova tehnika se zasniva na mačevanju u kome cilj nije bio smrtonosni pogodak već lakše ranjavanje protivnika. Dakle, u ovom „humanizovanom“ kompetitivnom mačevanju su se vežbale i izvodile najviše tehničke radnje u kojima se nanose bodovi u naoružanu ruku ili prednju nogu protivnika, a izbegavaju radnje u kojima se pogađaju vitalni centri. Borba se, dakle, vodila ne do smrtnog ishoda već „do prve krvi“. Zato se mačevalo „ziheraški“ - sa

sigurne distance i relativno bezopasnim „bockanjem“. U takvim dvobojima se dešavalo da protivnici ubodu jedan drugog više puta, a bez smrtnog ishoda. Iz ove vrste mačevanja će kasnije nastati sportsko mačevanje sportskim mačem.

U napadu su se izvodili uglavnom bodovi u šaku ili podlakticu - ne dublje od lakta. Više slabih, ili jedan dobar pogodak u šaku je vodilo sigurnom kraju borbe.

Ako se napad efikasno otparirao, uzvratni su davani u šaku, podlakticu ili nadlakticu. Iz tog razloga je bilo sramota i znak neukosti pogoditi tokom dvoboja protivnika npr. u glavu.¹⁰

Ova vrsta mačevanja je ušla u praksu iz više razloga. Prvi razlog je bio vođenje dvoboja oko sporova manjeg značaja. Drugi razlog je bio vezan za stroge zakonske zabrane dvoboja. Mačevaoci su tada morali pod pretnjom proterivanja, tamnice, vešanja i oduzimanja sve imovine voditi borbu u ilegali. Naravno, tada su i posledice dvoboja morale biti lake i nevidljive za zakon, a kako bi se lako mogle pravdati na neki drugi način. O tome u svom delu *Melite*, Kornelije u dijalogu likova kaže: „*Bojiš li se dvoboja? Ne, bojim se nastavka.*“ Pogoci u glavu i torzo su iz tih razloga bili apsolutno neprihvatljivi i zabranjeni pa zato iz tog perioda istorije mačevanja - perioda „epohe ranjavanja“ i potiču svi statistički podaci o evropskom mačevanju kao veštini sakaćenja ruku i nogu.

Treći razlog je bio čisto etičke prirode. U dvoboju dva neravnopravna mačevaoca onaj superiorniji ima obavezu časti da protivnika rani - pogodi ga u ruku ili nogu, i tako navede na predaju jer podjednako je nečasno ubiti onoga ko je nevičan maču koliko i ubiti bolesnog, ranjenog, dete, starca ili ženu u dvoboju.

5. Dok je duelna bojeva borba sa najvišim stepenom kompetitivnosti (dozvoljeno je sve kako bi se neprijatelj pobedio) dvobojna borba je bojeva borba sa najnižim stepenom kompetitivnosti (propisano je kako se neprijatelj može pobediti). U tom smislu su protokoli dvoboja (pisani dokumenti o organizaciji i vođenju dvoboja) značili pretvaranje duelne borbe u kojoj je sve divljački dozvoljeno (čupanje, kopanje očiju, udarci u prepone... – „U tuči se batina ne bira“) u dvobojnu borbu u kojoj je kompeticija ograničena pravilima, sužena, smanjena i kontrolisana do jednog „kultivisanog“ nivoa.

I u tehnici borbe se više ne dozvoljava sve (recimo u protokolu se definiše da li će u borbi biti korišćeno sečenje ili bod, ili oba, da li se dvoboj vodi do „prve krvi“ – lakšeg ranjavanja, ili do smrti, da li do pogotka u nogu ili ruku, da li se u mačevanju koristi druga ruka ili ne, da li se koristi rukavica ili ne itd.)

Da se radilo još mnogo ranije na sprečavanju toga da se dvobojna borba pretvori u duelnu ili masovnu - dakle borba sa manje kompetitivnosti u borbu sa više kompetitivnosti, govori nam još Dušanov zakonik (1349) prvi pisani dokument u kome se na prostoru Srbije, između ostalog, regulišu i pitanja dvoboja. Tako u članu 131. se kaže: „*Na vojsci svađe da nije, ako li se ipak dva svađe, neka se biju, a drugi niko od vojnika da im ne pomogne; ako li ko poteče i pomogne izazivaču, oni da se ubije.*“

6. Kada je reč o kompetitivnom nadmetačkom mačevanju sa kraja 18. veka nailazimo na niz pravila koja ukazuju na brigu o bezbednosti protivnika u mačevanju - dakle, na saradnju, kooperativnost i toleranciju u takmičarskoj kompetitivnoj borbi. Najpoznatije pravilo od ovih je da iako se protivikov napad efikasno blokirao (pare) ne uzvraća se odmah (iako je to najefikasniji način da se on pogodi) već se sačeka da napadač stane u stav kako ga uzvrat (riposta) ne bi povredio (još se nije koristila zaštitna maska). Iz istih razloga se u borbi nisu koristili produženi napadi, zaustavni bodovi ili presretanja. S tim u vezi je u starim školama mačevanja postojala posebna vrsta vežbi („checking“).

¹⁰ U ranijim epohama ovakvo „ziheraško“ mačevanje je izazivalo najveće prezrenje i gnušanje a pogodak u ruku ili nogu, ako nije bio slučajan, predstavljao je poniženje za onoga ko je pogodio (kao npr. i pogodak konja mačem u mačevanju dva konjanika). Udarci ili bodovi u ruke ili noge su tada nazivani „svinjskim“ i shvatani su kao nevišeski i kukavički gest strašljivca koji se plaši da uđe u pravu, mušku borbu mačevima „prsa u prsa“ u kojoj će da ubije ili bude ubijen.

Eskivaža na protivnikov napad sa pogotkom u njegovu naoružanu ruku

Reč je o umeću kontrolisanog zaustavljanja mača pred pogodak kako protivnik ne bi bio uboden ili posečen. Pogoditi protivnika mačem tokom izvođenja akcije je bilo znakmačevalačke neukosti, neuvežbanosti ili prostaštva. Dakle, mačevalo se bez nanošenja pogodaka a jedna od glavnih poslastica majstora je bila poseći protivnikovu košulju a bez posekotine na koži ispod nje.

Ovim vežbama se pridavala posebna pažnja u vreme kada mačevaoci u školama mačevanja još nisu posedovali i koristili zaštitne maske za glavu, a i kasnije, jer u mnogim školama i društvima mačevaoci namerno nisu hteli nositi zaštitne maske smatrajući to ponižavajućom sumnjom i nesigurnošću u svoje umeće.

7. U 19. veku je kreirana jedna posebna vrsta kompetitivnog mačevanja, a koja ima svoje korene na nemačkim univerzitetima 18. veka. Reč je o „borbi na menzuri“, (više o toj vrsti mačevanja u Prilogu 2). Kod ove vrste mačevanja je u mačevalačku tehniku unešeno niz modifikacija koje u sebi imaju mnoštvo nekomeptitivnih elemenata koji „humanizuju“ mačevanje. Naime, koriste se prave ali posebne, naoštrene sablje – „šlageri“. One nemaju smrtonosan vrh, sva sečenja se nanose samo iz zgloba šake - tako da nisu snažna, duboka i smrtonosna, koristi se oprema koja štiti vene i arterije na vratu i ruci sa sabljom, štitnik za nos i oči. U ovoj krvavavoj nadmetačkoj borbi, u kojoj učestvuju aktivno i sekundanti koji sa svojim mačevima sprečavaju nedozvoljene i opasne radnje duelenata, nanose se posekotine po licu i glavi koje nisu smrtonosne.

8. Još od nastanka mačevanja, a u drevnom Kritu, koristi se jedna tehnika u mačevanju koja je u najvećoj meri nekompetitivna - eskiviranje. Protivnik se dovoljno veštim izmicanjem i uklanjanjem, a što je u skladu sa veoma razvijenom kritskom akrobatikom i igrama sa bikovima, može zamoriti i obeshrabriti za borbu jer se njegovi napadi mačem potpuno obesmišljavaju u neefikasnom promašivanju. U tom smislu su u tehnici mačevanja kreirane vrste eskiviranja kao odgovor za gotovo sve vrste napada mačem bodom i sečenjem. Nasuprot ove nekompetitivne tehnike mačevanja nalazi se npr. mačevanje 15. veka centralne Evrope u kome se borba mačevima temelji upravo na suprotnom - sudaru i kontranapadu na napad tj. agresiji na agresiju, koja je, dakle, u temelju kompetitivna.

9. Stvaranje samog tranzicionog mačevanja 18. veka – prelazne forme sa bojevog na sportsko mačevanje 19. veka, kao jedne kompetitivne nadmetačke veštine sa manjim stepenom kompetitivnosti nego što je pravo bojevo (smrtonosno) mačevanje, je generalno značilo modifikaciju niza tehničkih i taktičkih načela kompetitivnog bojevog mačevanja, a u tehnike koje su bezopasne i bezbedne za nadmetanja, duele, takmičenja i sport.

10. U radnje koje su u tehniku mačevanja unosile nekompetitivne elemente ulaze i one koje se odnose na taktiku (primenu tehnike). Reč je o svemu što jedan mačevalac čini sa svojim mačem i telom kako bi protivnika odvratio od borbe pre nego što ova otpočne, ili da bi odustao od nje kad je otpočela. Tako se koristi:

Obeshrabrivanje: izvode se na početku borbe, tokom neutralnog kretanja, vešte kretnje telom po prostoru ili vešti i virtuozni pokreti mačem van distance ili u distanci tokom pripremnih akcija. Protivniku ovo, ako vidi da je nedorastao, najčešće slabi volju za borbom. U tu svrhu su tokom 18. veka korišćeni veoma složeni i zahtevni pozdravi (reverence) pomoću kojih se protivniku pre borbe pokazivala veština rukovanja mačem.

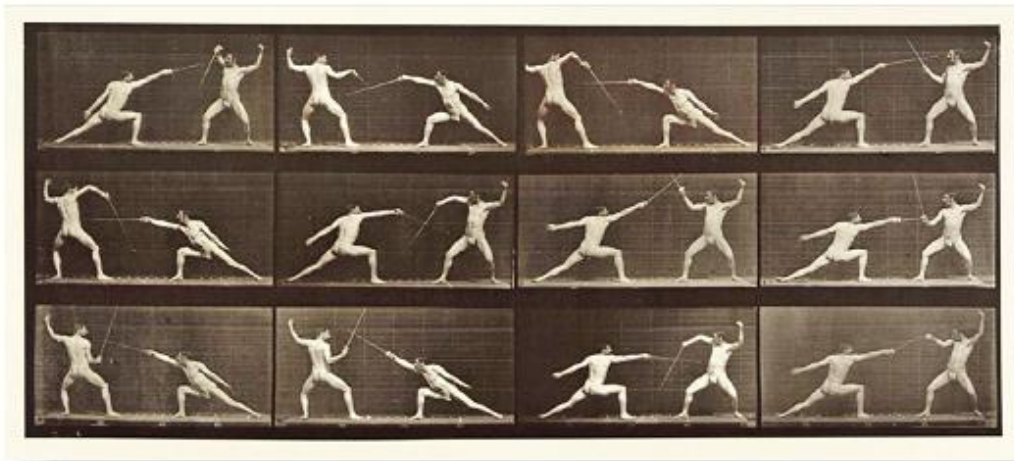
Zastrašivanje: izvode se odmah agresivni i snažni napadi koji drugu stranu toliko uplaše da ona i ne pomišlja da napadne već prelazi u defanzivu; izvode se napadi praćeni snažnim lupanjem prednjom nogom po tlu; uz napadačke akcije se izvode povici ili krici koji ne samo da zastrašuju već i dekoncentrišu protivnika.

U tu svrhu su oduvek ratnici pre borbe lupali mačevima po svojim štitovima, pevali, urlali, oblačili jeziva odela, šminkali grozne maske ili izvodili pokrete koji su imali za cilj da uplaše i demorališu protivnika kako bi ovaj odustao od borbe.

Zbunjivanje: počinju se odjednom izvoditi protivurečni pokreti ili ponašanja koja su zbunjujuća – čas se reaguje „uplašeno“, čas „besno“, čas „srčano“... U tu svrhu se tokom borbe izvode i sumanute radnje i delanja koja ne pripadaju normalnom čoveku – rade se neartikulisani pokreti, odstupa se kad protivnik ne prilazi, brani se kad protivnik ne napada, cvili... Ovo protivnika zbunjuje i dovodi u nedoumicu. On tada misli da ima posla sa ludakom što će ga psihički jako izbaciti iz ravnoteže i najradije će hteti, kao od nečeg bolesnog, da se makne ne samo jer je opasno već i nemoralno boriti se sa ludim.

11. I u kurtoaznim vrstama mačevanju ima puno, možda i najviše, nekompetitivnih elemenata. Tako npr. u knjizi Uput za borenje sabljom i rapirom, Dušan Gložanski, Beograd, 1939. godine piše: „Nigde se čovečji karakter ne odaje tako jasno kao u borbi. Ko je po prirodi podlac i podmukao, svirep, glup, grub ili samoživ, taj će i svoj karakter iskazati - hteo ne hteo - i u borbi. On će težiti po svaku cenu i na svaki način da za sebe prigrabi što više pogodaka. Jedan plemenit i viteški karakter prezire ovakvu borbu.“ Ili, „Na borilištu se ponašaj časno i pokaži da su te za mačevaoca osposobili vaspitani (kulturni) ljudi.“ (Stjepan Kerec, 1951); Ovi citati ukazuju na duh koji ograničava i kanališe kompetitivnost, dakle, na neprihvatljivost svakog (varvarskog) načina mačevanja i pristupa borbi. I u mačevalačkim salama još od 17-18. veka se, takođe, mogu naći pravila ponašanja svih koji borave i mačuju u njima: 1. Ne psovati; 2. Ne vređati; 3. Ne rugati se protivniku; 4. Ne raditi bez zaštitne opreme; 5. Ne ometati druge dok mačuju; 6. Ne pušiti i ne razgovarati o politici; 7. Biti uljudan i ljubazan; 8. Ne koristiti neispravno oružje; 9. Nadoknaditi štetu ako je načini onaj ko koristi oružje; 10. Oružje koje je palo treba podići i ljubazno ga dati kolegi.

Nailazimo i na gesla kao što su: „Nije važno da li gubiš ili pobeđuješ već kako gubiš i kako pobeđuješ“; „Bolje je izgubiti pošteno nego pobediti prevarom“; „Ne boriš se sa protivnikom već njegovom veštinom“; „Ne boriš se za sebe već svoju veštinu“; „Izbegni pobedu ako te vodi u poraz, dopusti poraz ako te on vodi pobedu“, „Džentlmen ne koristi bolju poziciju“... To su, dakle, principi koji ne služe praktici borbe već njenom duhu, i oplemenjivanju veštine i vrlini mačevaoca.

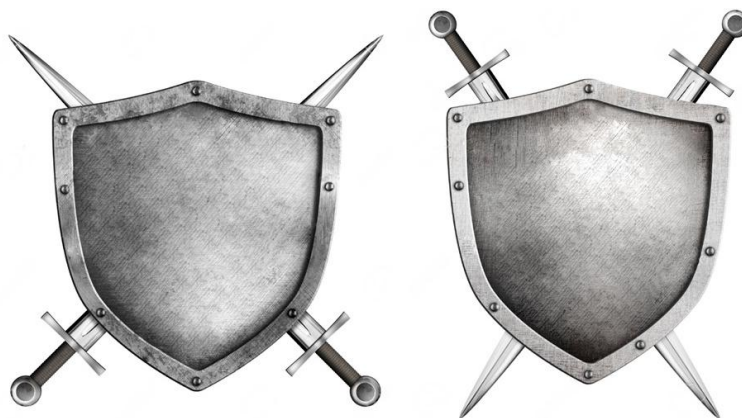
Hronofotografija lepote mačevalačkih pokreta, Eadward Muybridge, 1887.

*

Ali, ma koliko se učinilo na kultivaciji kompetitivnog mačevanja, a kako bi makar izgledalo „humanije“, ono je i dalje kompetitivno – suparničko. Drugim rečima, i pored toga što se u tehnici mačevanja činilo razno to je sve bilo u ciničnom duhu Čerčilove izjave da „Kad moraš ubiti čoveka, ništa te ne košta da budeš i ugladen“. Iz tog razloga se i danas ljudi, ipak, na ovaj ili onaj način u mačevalačkoj veštini strasno suparnički TUKU, uz sve ono što svakoj TUČI po prirodi stvari pripada – animalnost i varvarstvo u različitim suzbijanim oblicima. Dakle, „Moramo priznati, kako mi se čini, da čovek, uprkos svim svojim plemenitim vrednostima, još uvek na sebi nosi neizbrisiv pečat svog niskog porekla“ (Čarls Darwin).

Od časnosti, poštenja, plemenitosti, viteštva... u mačevanju kao kompetitivnoj borilačkoj veštini i borilačkom sportu do saradnje i harmonije nekompetitivnog mačevanja kao jedne borilačke umetnosti, potrebno je, ipak učiniti još jedan korak - ali korak koji menja SVE jer to je korak iz jednog sveta u drugi svet.

Jedan od najstarijih, najrasprostranjenijih - ali ujedno i najčešće lakomisleno i neuko korišćenih, heraldičkih simbola je štit sa ukrštenim mačevima, a koji, simboliše dva osnovna pristupa svakoj borbi, dve vrste boraca i dve BORILAČKE ETIKE.

Kod prvog mačevi su ukršteni vrhovima gore, kod drugog mačevi su ukršteni vrhovima dole. Prvi simbolizuje agresivnu i napadačku upotrebu mača koji je u položaju izvučenosti iz korica i zamaha. Drugi simbolizuje mirnodopsku i odbrambenu upotrebu mača koji se nalazi u koricama i nenapadačkom položaju.

U prvom slučaju se balčaci mačeva drškom oslanjaju na zemlju i njima upravlja ruka koja je prizemna i vođena principom materijalnosti a na šta ukazuju još i vrhovi mačeva oštro usmereni ka gore - protiv nebeskog principa.

U drugom slučaju su vrhovi mačeva oštro usmereni u zemlju, protiv zemnog principa i njima upravlja ruka koja drži balčak mača nad zemljom i vođena nadzemaljskim (nebeskim) principom duhovnosti, idealiteta, logosa, božanskog...

Prvi, takođe, simbolizuje tip borbe „mača koji uzima život“ a gde je cilj nanošenje smrtonosnih pogodaka odozgo - po glavi (koja povezuje sa nebeskim principom) protivnika. Drugi simbolizuje tip borbe „mača koji poklanja život“ a gde je cilj nanošenje ranjavajućih pogodaka odozdo - po nogama (koje povezuju sa zemaljskim principom) protivnika.

No, ova heraldička suprotnost ne govori samo o dva pristupa borbi i dve osnovne borilačke etike već i posredno o dve filosofije, dve estetike, dve umetnosti, nauke, politike, ekonomije... - dve kulture, dve vrste ljudi, dva načina življenja i pristupa životu, a na šta se i odnosi čuveno pitanje Romena Rolana: „*Da li ste vi potomci Getea ili Atila?*“.

*

Dva kulturna obrasca i mačevalačka veština

Industrija, tehnika, nauka, mit, religija, umetnost, politika, filosofija, medicina... – pa i borilačke veštine, su samo različite forme (grane) neke kulture koja ih svojim karakterom, kao stablo, objedinjuje i kroz njih izrasta, širi se i manifestuje u prostoru i vremenu.

U središtu veličanstvene Rafaelove freske (centralni detalj freske – 7x6 m) su **Platon i Aristotel** kao predstavnici dve filofske škole - jezgra svih filofskih rasprava. Oko njih je okupljeno i pedesetak figura drugih filofa (Sokrat, Pitagora, Epikur, Heraklit, Diogen, Euklid, Ptolemej, Meneksen, Ksenokrat...) i njihovih učenika, a čiji su sistemi zapravo deo i derivat tog jezgra. **Platon** svojim vertikalno postavljenim prstom pokazuje na nebesko (duhovni svet idealiteta) kao suštinu i cilj života i delatnosti a **Aristotel** svojim horizontalno postavljenim dlanom na zemaljsko (materijalni svet telesnog i predmetnosti). Simbolički sadržaj ove freske se reflektuje na sve oblasti života pa i na borbu, pristup borbi i borilačkim veštinama.

Ljudi se, naime, bore ali kako će se boriti to je u krajnjem uvek stvar kulturnog obrasca **vertikale** ili **horizontale** kojoj pripadaju – „carstva kome su se privoleli“, a u okviru kojeg članovi jedne zajednice misle, osećaju, vrednuju i deluju.

S tim u vezi (aproksimativno gledano u krajnostima idealnih tipova jer cilj mi je da pružim celovitu sliku a ona je najjasnija kad je data radikalizovano u kontrastu granica) postoje dva načelna pristupa mačevalačkoj (i svakoj drugoj borilačkoj) veštini, a koji su ogledalo dva načelna pristupa životu, svetu, drugom čoveku... Između tih ekstrema postoji mnoštvo međutipova ali oni u sebi sadrže uvek više ili manje jednog ili drugog idealnog tipa i u tom smislu više pripadaju jednom ili drugom tipu i karakteru koji dominira njima.

U PRVOM kulturnom obrascu vlada opsesivna **volja za moć** kojom čovek pokušava da upravlja i gospodari životom, poseduje ga i iskorišćava ali zloupotrebljavajući zapovest iz Starog zaveta: „...napunite zemlju i vladajte njom, i budite gospodari od riba morskih i od ptica nebeskih i od svega zverinja što se miče po zemlji“ (I Knjiga Postanja, 1;28). U tom tipu – pretežno mladim pojedincima, grupama, kulturama, i ljudima sveta Zapada, bukti neobuzdani poriv NE da živi već da grabi život, ne ljubav prema životu već nezajažljiva glad, ekspanzivnost i pohlepa za što više života – zapravo neprekidna podsvest i svest o nesigurnosti, prolaznosti „ja“, njegovoj konačnosti i ugroženosti. Taj strah za život, strepnja i užasavanje od smrti su pokretač pohlepnog otimanja za što više života (pod

geslom „jednom se živi“ cilj je životu dati što manje a od njega uzeti što više jer „kad se uzima – tada se raste“), sve agresivnosti, borbe i suparništva za život i sve u životu. Čak i obesna moć koja neustrašivo hrabro gazi sve je samo drugo lice tog istog straha koji je prati kao senka.

Iz tog temelja izrasta i sva ostala građevina jednog generalnog pristupa životu a čija je bit: *fetišizam materijalnog, prolaznog, ideje razlike, suparničkog, razjedinjujućeg, individualističkog, egoističkog, duh parcijalnog, analitičkog, disocijacije, razdvajanja, dezintegracije i diferencijacije, okrenutosti profanom, realnom, egzistencijalnom, korisnom...* i u kome se gleda samo prizemno i vidljivo - napadač i ono što se napada. Otud kultura - koja jedina daje čoveku svest o suprotnom – *duhovnom, nevidljivom, idealnom, odnosima, integralnom, beskrajnom, povezujućem, esencijalnom, harmoniji...* sa svime i njegovoj beskonačnosti i večnosti, u tom tipu pristupa životu i svetu je uvek akcentirano u drugom planu i službi njegove animalne biologije. Ali, ko konačan može vladati beskrajem, grabiti u beskraj, posedovati, iskorišćavati i biti veći od beskraja a da i sam ne padne u njegov ambis za prvim palim anđelom, jer *Abissus abyssum invocat* (Ponor priziva ponor)?

Ajnštajn u vezi sa tim piše: *„Ljudsko biće je vremenski i prostorno ograničen deo celine koju nazivamo univerzum. Ono sebe, svoje misli i osećanja doživljava kao odvojene od ostatka tog univerzuma – to je vrsta aberacije (optičke iskrivljenosti) naše svesti. Ta iskrivljenost, koja je kao zatvor u kome se nalazimo, stalno nas okreće i svodi samo na sebe same, lične želje i naklonosti jedino prema nekolicini najbližih osoba. Naš zadatak mora biti da se oslobodimo tog zatvora, proširujući krugove saosećanja, da zagrlimo sva živa bića i svu lepotu prirode - povratak univerzumu.“*

DRUGOM kulturnom obrascu – pretežno zrelih pojedinaca, grupa i ljudi sveta Istoka, bliži je taj suprotni pogled koji se temelji na drugačijem razumevanju pomenute zapovesti iz Starog zaveta a u duhu da je Bog postavio čoveka za onog koji treba da gospodari ali zbog pastirskog staranja i brige o svim bićima, „...poput majke koja vlastitim životom zakrlijuje od nedaća svog sina, svoje jedino dete – takve neka budu tvoje misli koje prigrljuju sve što živi.“ (Budistička sutra – Pali kanon, Metta Sutta). To, dakle, nije ideja moći već ideja kulture (lat. *culture-colere*: čuvati, brinuti se, negovati, gajiti, razvijati...). Reč je stoga o pogledu harmonije, saradnje i mira sa beskrajem koji ih rađa i okružuje a čija je dominantna bit ideja povezanosti i sličnosti. Tu se telom, duhom i dušom oseća i zna da život je uvek veći i da samo ako mu se prepusti, pruža i daje (sa geslom: „kad se daje – deli, umnožava se i povećava“) a ne od njega otima, ratuje i nadčinjava on će uzvraćati poklanjanjem, ljubavlju i davanjem - pa i davanjem svoje večnosti i beskraja. Zato je u biću Istoka generalno u prvom planu svest o kulturi jer jedino ona otvara oči za beskraj i večnost pošto *„Život duha se ne plaši smrti i ne čuva uništenja, već podnosi smrt i u njoj se održava; on ne odvraća pogled od negativnog, već je moć koja negativnome gleda u lice, bavi se njime i pretvara ga u bitak“* (Hegel). Tu su - jer „ne živi se jednom već umire jednom“, strah od smrti, nemir, sukob, borba, animalno otimanje za život, oko života i svega u njemu – dakle, biologija i zver kompetitivnog, suprotstavljajućeg, razdvajajućeg, individualnog, ograničenog... radije zauzdavani i u službi svesti o nevidljivom, idealnom, sakralnom, integralnom i duha povezujućeg, zajednice, harmonije, sinteze, asocijacije, beskrajnog... Dok je, dakle, paradigma kompetitivnih kultura koncept ekspanzivnog i sukoba pojedinaca, grupa, naroda i civilizacija paradigma nekompetitivnih kultura je koncept saradnje - njihov dijalog sa ciljem harmonije i konstrukcije. Isto tako dok je ideal prvih u neumerenosti beskrajnog „više“, „jače“, „brže“... – pohlepa, ideal drugih je u dohvatanju **MERE** („Kultura je stvar mere“ - Jung) i harmonije – kultivisanosti (kulture) u traženju i posedovanju „višeg“, „jačeg“, „bržeg“, „boljeg“.

Postoje u svemu, pa i u mačevanju, dakle, generalno dve vrste činjenja – dva puta sa beskrajno međuvarijanti. Jedan koji ide od iskonskog, animalnog u čoveku i teži produblivanju te njegove biološke dimenzije – **cenrifugalna sila** sa vektorom vraćanja u biološko, iskon i anorgansko. Mačevalac vođen njim borbu temelji na telesnom, instinktivnom, refleksnom, čulnom, nesputanom, iracionalnom, haotičnom, animalnom u

sebi... - Ničeanским jezikom *Dionizijskom*. Drugi je **centripetalna sila** sa vektorom kultivisanja, oplemenjivanja i udaljavanja od te izvorne prirode. Mačevalac vođen njim borbu temelji na duhovnom, duševnom svesnom, intelektualnom, uravnoteženom, harmoničnom, kultivišućem... - Ničeanским jezikom *Apolonskom*.

Ti pristupi, zbog kojih je i rečeno da „Čovek je biće kome može i Bog da se raduje, ali od koga može i đavo da se postidi“ (K.Knežević), predstavljaju ujedno i dva temeljna akcentna načina prilaženja svakog čoveka sebi, drugom čoveku, bilo kojoj veštini i životu uopšte. Oni su oduvek postojali i zauvek će postojati u svemu, pa i u mačevalačkoj veštini jer ista ljudska priroda stvara iste obrasce ljudskog ponašanja u svim oblastima života i oni se samo periodično smenjuju sa promenama istorijskih okolnosti koje su isto tako pod uticajem delovanja te iste ljudske prirode. Zato je i rečeno „...nema ništa novo pod suncem.“ pa „Onaj ko je dobro video ono sada, video je i ono što je bilo, i sve ono što će biti.“ (Marko Aurelije, 121-180 g. n.e.) jer „Ko je upoznao ljudsku prirodu taj zna ne samo ono što se sad zbiva, već i ono što će se vekovima kasnije zbivati jer je čovekovoј prirodi svojstveno da se u budućnosti ponaša saglasno svojim postupcima u prošlosti“ (Tukidid, 460-396 g. p.n.e). Ti pristupi, kao i sve, istorijski evoluiraju ali uvek u okviru svog tipa i održavajući njegov identitet pa se njihovo ponavljanje i smenjivanje odvija kao u jednoj istoj muzičkoј fugi – samo bogateći se usput novim formama i kostimima.

Dva kulturna obrasca i dve vrste mačevalaca i mačevanja

Apolon-bog mudrosti, harmonije, umetnosti..., Mars-bog rata, nasilja, agresije... i Viktorija-boginja pobede i nadmetanja

*„Svet je sačinjen od stepenica.
Neko se po njima penje a neko silazi.“*

Italijanska poslovice

Mačevaoca koji koji pripada **prvom tipu** - epohama i zajednicama u kojima je u fokusu *materijalna kultura*¹¹ a *duhovna kultura* prisutna ali u službi materijalne, u kojima dominira individualizam, načelo egocentričnosti, kompetitivnosti..., će dominantno zanimati vidljivo, upotrebljivo, fizičko, tehničko, realno, korisno...u mačevanju tj. mačevanje kao **borilačka veština**.

On će na mačevanje gledati kroz optiku ubilačke borbe oko samoodržanja, sticanja plena i moći ili kroz ono što je posredno u službi njih – **borilački sport**, a koji je samo zamena, simulacija i vežba za upotrebljivu predatorsku borbu.

I kao što je savršeni ideal jedne kompetitivne kulture ratovati, otimati, grabiti, posedovati, sticati materijalne predmete, imanja i zadovoljstva tako je i u jednoj takvoj kulturi ideal veštine mačevanja da je ona sredstvo osvajanja, otimanja, sticanja imovine, poseda i materijalnih dobara, ili takmičarskog pobeđivanja - osvajanja pobjeda, sticanja i otimanja medalja, titula, statusa...

I bez obzira na to da li mačevanje koriste kao „*destreze vulgar*“ (divljačka borba mačem bez poznavanja veštine ili kao „*destreze verdadera*“ - školovano mačevanje) za njih je mačevanje ofanzivna veština kojoj je namena **ubilačka borba** oko sticanja plena i moći ili ono što je posredno u službi nje - **nadmetanje i sport** (koji je samo zamena, simulacija i vežba za predatorsku borbu jer „*Sport je poslednja oaza ratničkog duha u modernom dobu*“ - Hose Ortega; „*Agresivni nagon može se prevesti u sportsko, tržišno i slično nadmetanje*“ - Fernand Pesoa).

Kod kompetitivnih pojedinaca, grupa i kultura, dakle, mačevanje ima primarno „ovozemaljski“, profan (lat. profanus – prizeman, banalan, vulgaran, svetovni, svakidašnji...) i utilitaran karakter.

Njihovo mačevanje se odvija (kao i sve ostalo) u okviru tri najvažnija kulta svake kompetitivne grupe, društva ili pojedinca: **kulta borbe, kulta pobjede i kulta nadmetanja**,¹² okupljenih oko jednog univerzalnog načela svakog kompetitivnog koncepta: „*Ili si uspešan, ili si ništa*“ (Emanuel Makron) a zbog kojeg svi gaze sve i svakog kako bi se popeli što više i postali „uspešni“ – „nešto“.

Nasuprot tome mačevaoca koji pripada **drugom tipu** – epohama i zajednicama u kojima je u fokusu **duhovna kultura** a materijalna kultura prisutna ali u službi duhovne, u kojima dominira logika komunitarnog, solidarnog, povezivanja, načelo komplementarnog... će dominantno zanimati nevidljivo, idealno, neizrecivo, odnosi, duhovno... u mačevanju tj. u idealnom slučaju mačevanje kao **borilačka umetnost**.

Tu je akcenat na jedinstvu i harmoniji čoveka sa prirodom zbog čega pristup svakoj veštini, pa i mačevalačkoj, se temelji na jedinstvu tela i duha a svako svođenje na puku telesnu praksu predstavlja razbijanje čoveka i njegove veze sa svetom, diskontinuitet, disharmoniju, disfunkciju... – bolest koja za izlečenje zahteva isceljenje tj. povratak celini.

¹¹ Savremena teorija kulture smatra da je klasična podela na materijalnu kulturu (tehnika, tehnologija, industrija...) i duhovnu kulturu (religija, filozofija, nauka, umetnost...) prevaziđena jer „kultura je celoviti i nedeljiv fenomen koji nerazdvojivo obuhvata ljudski predmetni i duhovni život“. No, to svatanje prevazilazi, zapravo, jedino sopstveno banalizovano i bukvalizovano razumevanje klasične podele na materijalnu i duhovnu kulturu jer iako ruke, noge, glava...čine nerazdvojivu celinu jedinstvenog tela čoveka nikom ne pada na pamet da zato tvrdi kako ne postoje ruke, noge, glava... Reč je, dakle, o distinkciji koja omogućava posmatranje fenomena kulture iz jedne suptilnije ravni u kojoj nisu materijalno i duhovno umuljani u jedan nerazlučivi postmodernistički pastiš u kome vlada „Noć u kojoj su sve krave crne“(Hegel) i gde sve je postalo sve tj. ništa.

¹² **KULT NADMETANJA.** Pošto nijedna pobjeda nije konačna jer „Pobediti se uvek može ali sačuvati pobjeda ne može“ (Valtazar Gracijan), sve postoji samo kroz „još pobeđivanja“ tj. pobeđivanje pobjednika koji treba da bude pobeđen..., dakle, kroz nadmetanje prestizanje i prekoračivanje tj. neprekidno doseganje „više“, „brže“, „jače“, „veće“, „novije“, „bolje“, „skuplje“.... u beskraj - ad infinitum. Otud kult nadmetanja - u kome ništa nije dobro i vredno po tome šta je postignuto već samo po tome šta se može „još više“ i „iznad“ postići od onog što jeste nije ništa drugo do ideal gramzive pohlepe. „U tom modelu sveta (...) čovek nikada ne može da postigne ravnotežu i spokojstvo. Nemilosrdni dinamizam sistema primorava ga da, čim postigne jedan cilj, juri za drugim, čim pređe jedan stepenik, da savlada i drugi, pa još jedan, u jednoj mučnoj trci lišenoj smisla a koja se završava jedino smrću pojedinca. Kao što hrtovi, jedne od najglupljih životinja na svetu, boreći se i grizući jedan drugoga u trkalištu jure za mehaničkim zecom koga, po definiciji, ne mogu da stignu, tako živi današnji čovek. Ludvig fon Mizec, jedan od najradikalnijih ali i najlucidnijih teoretičara industrijalkapitalizma, otvoreno objašnjava na kom mehanizmu, na kakvom nedostižnom zecu, se zasniva taj „najbolji od svih

svetova": Ma šta čovek zaradi, to najčešće predstavlja samo deo onoga na šta ga je njegova ambicija nagonila. Pred njegovim očima su uvek ljudi koji su imali uspeha u onome u čemu on nije uspeo. Postoje oni koji su ga nadmašili i u odnosu na koje ima podsvesno osećanje niže vrednosti. Takav je odnos lugalice prema čoveku koji ima stalan posao, radnika prema šefu radionice, direktora prema potpredsedniku, čoveka koji je zaradio trista hiljada dolara prema milioneru, i tako redom. Ali i iako dobro uviđa da sav trik leži u frustraciji i nezadovoljstvu, Fon Mizes potvrđuje njegovu premisu i preokrenuvši dvadeset vekova zapadne i istočne misli tvrdi: „Nije dobro da čovek bude zadovoljan onim što ima". Međutim, pošto se ne postavljaju limiti, i pošto nema limita za ono što čovek može da ima, trci nikad kraja. U psihijatrijskim terminima: ludilo" (Masimo Fini). KULT POBEDNIKA (dominacije - moći). U njemu vredno, dobro, lepo, pravedno, istinito, mudro... je samo i jedino ono što pobeđuje (nije, dakle, pravedno, vredno, istina, dobro... ono što treba da pobeđi već je obrnuto - ono što pobeđuje tim postaje pravedno, istina, vredno, dobro... - makar to što pobeđuje možda je najgori zločin, laž, rugoba, bolest, vrednosno smeće, nepravda... jer „U koga je batina u njega je i pravda"). Za tu ideologiju inverzije smisao postojanja svih aktivnosti je samo jedan - biti prvi - vladati jer za nju samo ono što pobeđuje zavređuje da živi i postoji - „Samo najjači imaju pravo na život (Hitler). Otud je osnovni moto ovog varvaskog kulta glavoseča „Može biti samo jedan" i to onaj koji zaboravlja da pobednik svih pobednika uvek na kraju ostaje SAM da kao Hegelov gospodar bude ROB svih poraženih. KULT BORBE:Vidi prilog 6, Marsov svet.

U tom tipu je mačevanje (bez obzira da li mačevalačku veštinu koriste kao „destreze vulgar" ili „destreze verdadera") defanzivna veština u duhu: *Koristi mač tako da te štiti od protivnika, protivnika od tebe, ali i njega od njega samog.* Tu, dakle, jer „sve što činiš sebi činiš", cilj nije protivnika mačem ubiti već odvratiti, obeshrabriti, onesposobiti, urazumiti, razoružati, savladati, staviti u bezizlaz predaje, ili u najgorem slučaju, ako je potpuna budala – raniti. Ubiti mačem, drugim rečima, nije vrhunac veštine već znak neukosti jer kako kaže jedna samurajska poslovice „Vešt ratnik ne voli da ubija". Onome ko je dostigao izvrsnost u mačevanju, pošto je za njega pitanje majstorske ČASTI da u borbi veštinom nadigra banalnost ubijanja, mač nije u službi smrti već poklanjanja života.

Samo onaj ko ne zna da mačuje - ko ne vlada mačem već mač vlada njim, u borbi mora da ubija. Zato svaki izvrstan mačevalac - pošto se sve, pa i zlo, uvek vraća, a zlo dobra nikad doneti neće, zna da ubiti uvek znači biti ubijen („Šta vredi znati mačevati kad svi mačevaoci su ili mrtvi ili leže po tamnicama?", Marin Držić) pa za prvo pravilo svog mačevanja uvek ima: mač služi samo za plemenitu odbranu.

Takav mačevalac, dakle, pokreće svoje telo i oružje u skladu sa naučenom tehnikom veštine i ciljem odbrane ali on ne ostaje na toj pragmatici već svom mačevanju daje još jedan dodatni zahtev i višu dimenziju: rešavanja zagonetke *kako protivnika ne pobediti već ubediti, ne ubiti već razoružati, savladati, iznuriti, obeshrabriti ili samo raniti...*, kako da mač ne bude instrument koji oduzima život već poklanja život - kako da svoje mačevanje pretvori iz destruktivnog čina obične klanice kompetitivne borilačke veštine u nešto plemenito i oplemenjujuće. Nekompetitivno mačevanje se, stoga, izvodi sa ciljem zaustavljanje borbe, uspostavljanja mira i harmonije - borbe protiv kompeticije, jer: „Gradeći mir oko sebe gradimo i mir u sebi" (Patrijarh Pavle). Kod nekompetitivnih pojedinaca, grupa i kultura, dakle, bojeva mačevalačka veština služi za humanizovanu odbrambenu borbu i razne nekompetitivne forme vezane za nju.

*„U svakom čoveku je i Bog i đavo.“
(Fjodor M. Dostojevski)
„Da li ste vi potomci Getea ili Atile?“*

(Romen Rolan)

Postoje ljudi vezani korenom za zemlju i okrenuti samo životu u toj horizontali. No, postoje i ljudi korenom vezani za zemlju ali i okrenuti od zemlje – vertikalni, jer „*Seti se da pogledaš gore u zvezde, a ne samo u svoja stopala.*“ (Stiven Hoking).

Za prve je prizemno, realno i sam čovek mera svega – „samo ja, ovde i sada“; za druge je mera svega idealno – veće od čoveka i traganje za većim od sebe i čoveka jer svet je bio bez čoveka i biće ga i kad čoveka ne bude, pa postoji, dakle, oko čoveka i u čoveku i **veće od čoveka**. Zato je Njegoš i napisao: „*Šta je čovjek, a mora biti čovjek. Tvarca jedna što je zemlja vara, a za njega vidi nije zemlja*“.

I sve što bilo ko čini on ogleda u tom dvolikom ogledalu – pa i mačevaoci svoju veštinu. Jedni je gledaju kroz profanu prizemnost u svrhu korisne upotrebljivosti vezane za realno (ubijanje ili takmičenje), dakle, pokretano biološkim, svođenjem na telesno, instinkt i refleks, praktično i konačno u veštini – put koji vodi njenoj tehničkoj banalizaciji i etičkoj varvarizaciji: njenom obezduhovljenju.

Drugi sve što čine, pa i veštinu mačevanja, ne gledaju u toj dimenziji horizontale već teže prema idealnom i beskonačnom u veštini, putu koji vodi vertikalni njenog tehničkog bogaćenja i etičkog oplemenjivanja – njenom oduhovljenju.

Za njih tek tada - kada je postalo nepraktična, „nerealna“ i „onostrana“ borilačka umetnost, mačevanje tako osveštanog, uzvišenog i kultivisanog karaktera, može se spustiti ka realnoj, „ovostranoj“ i profanoj upotrebi jer kao takvo više neće biti divljačko oruđe varvarizacije čoveka već božansko oruđe njegovog oplemenjivanja.

Postoje, dakle, samo dve žudnje: žudnja za profanim, prizemnim, vidljivim, realnim, telesnim, predmetnim, opipljivim, dohvatljivim, korisnim, izbrojivim... - žudnja za konačnim. Druga je žudnja za idealnim, nevidljivim, netelesnim, za nedohvatljivim, slobodnim, neizbrojivim...- žudnja za beskonačnim.

Mačevalačka borba, svaka veština i život uopšte se vode uvek na raskršću ove vertikale i horizontale. To je tačka ukrštanja u ljudskom božanskom i animalnog jer „*Svaki čovek se rađa kao životinja i samo ga vaspitanje i kultura oslobađaju životinjstva pretvarajući ga u čoveka koji biva više čovek što je i njegov odgoj viši*“ (Hipokrat).

U svemu što čovek čini, oduvek i zauvek, na kraju, ipak, ostaju samo dva izbora: kultura ili divljaštvo, umetnost ili banalnost, božansko ili animalno, stvaralačko ili rušilačko, život ili ništavilo, utopija ili distopija... - **Donkijhotstvo i ispunjenost** ili Raskoljnikovstvo, banalnost, bespuće, besmisao i praznina.

*

Postoje pojedinci, grupe, kulture...
kod kojih je sav život i sve što u njemu čine, pa i njihovo mačevanje,
kao u šumi sa zverima - samo vrtlog neprekidne borbe, suparništva, mržnje,
podozrenja, konflikta, nadmetanja, prestiža, nasilja, otimanja,
straha za sebe i svoje...

Za njih gde nema krvi da se pije, iz ruke ili rukavice, - nema ni života.

No, ima i ljudi, grupa, kultura - pa i mačevalaca, koji su
sazreli i uvideli da suština, vrednost, lepota i veličina življenja, činjenja,
pa i mačevanja, nije u sukobu sa svetom i svime u njemu,
već u veštini spajanja i harmonije - konstrukciji a ne destrukciji.

Oni su skloniji saradnji nego sukobu, finesi nego krajnosti,
lepoti nego nadmetanju, davanju nego otimanju, majstorstvu,
perfekciji nego pobeđivanju..., iskoračivanju iz sebe nego sebi.

I dok se prvi neprestano međusobno satiru ali i nasrću na druge,
oni drugi, kao i sve stare i oplemenjene kulture koje su živele pored varvara,
gledaju da imaju što manje posla sa njima, podižu granice i velike zidove,
ili pokušavaju duhom da upale iskru sazrevanja u njima
i oplemene ih kulturom.

Blok (pare) sečenja sa polugom i razoružanjem

Neke nekompetitivne forme mačevanja

Postoji više vrsta mačevanja u formi nekompetitivne veštine. Prva i najstarija vrsta su ratničke igre iz kojih će kasnije nastati scensko mačevanje. Druga, vrsta je školsko mačevanje, treća vrsta je vežbovno mačevanje, četvrta je mačevanje slobodnim formama a peta mačevanje **forme d`art martial**.

Ratničke igre

Hazarski ples, Paja Jovanović, 1890.

Prva i najstarija vrsta nekompetitivnog mačevanja. Još su narodi starog veka izvodili mačevanje u formi ekstatičke ratničke igre koja je mistički izražavala borbu čoveka sa zamišljenim protivnicima ili nevidljivim silama oko njega.

Igra se sastojala od niza povezanih i jasnih mačevalačkih pokreta i okreta telom u svim pravcima, a koji podražavaju mačevalačku borbu. U toj vrsti nekompetitivnog mačevanja u kojoj nema nadmetanja, mačevaoci izvodeći borbene igre saraduju, tj. mačuju kao saborci. Ove igre su omogućavale da mačevaoci razviju i sačuvaju svoje majstorstvo u vladanju oružjem i vitalnost tela jer ovakvo izvođenje borbenih radnji traži čistoću i ritam akcija, povezanost pokreta, bogatstvo pokreta, uspravno telo i prav torzo, ravnotežu, okretnost, osećaj za prostor i distancu, osećaj za brzinu i snagu pokreta, koncentraciju i pažnju kako se suigrač ne bi povredio....

Ratnička igra kod Grka je primarno nosila u sebi karakter telesne kulture i grčke gimnastike koja je usmerena na stvaranju harmonije telesnog i duhovnog – da duhovni pokret u ratniku bude otelotvoren a telesni pokret oduhovljen. Iz tog razloga napade, odbrane, eskivaže i skokove (uz upotrebu oklopa, štita, kacige i oružja) trebalo je izvoditi uspravnog torza a filozofsko objašnjenje za to dao je Platon pišući da „*Kada se podražavaju pokreti savršenih tela i duša (ideja), pravilno je da se bude uspravan položajem tela usmerenim a gore i pravo svim delovima tela.*“ Smatralo se, dakle, da je uspravan položaj borca sa visoko podignutim telom i glavom najviši izraz borilačke kulture za razliku od

pognute glave i savijenog tela koji su znak podmuklog i zverinjeg načina borbe. I Plutarh znatno kasnije piše o plesu „*Geranos*“ (ždral) koga je po legendi Tesej utemeljio na Delosu a koji se igrao još u Plutarhovo vreme (I - II vek) i gde se igra izvodi tako da ratnici podražavaju pokrete ptice ždrala koji se kreće i bori uspravno, podignute glave i pravog vrata.

No, dok se u izvornoj kulturi starih Grka kroz ratnički ples govorilo o harmoniji tela i duha u drugoj, suprotnoj i mladoj kulturi - Rimljana, ratnički ples je bio primarno u službi vojno praktične vežbe. On je utilitaran i u njemu je telo igrača posmatrano kao objekat vežbe oruđa za rat. Rimljani su zato npr. odbacivali čisto gimnastičko vežbanje i smatrali su ga gubitkom vremena a fizičko vežbanje su izvodili uvek u funkciji borilačkog treninga. I dok je u grčkom ratnom plesu postojala sloboda umetničkog kreiranja i improvizacije pokreta u rimskom oni su bili strogo zadati, automatizovani i usklađeni sa poretkom celog stoja; dok su Grci, dakle, radili na spajanju tela i duha Rimljani su radili na njihovom razdvajanju kako bi telesni pokret bio očišćen od duha a duhovni oslobođen od svakog otelotvorenja.

Jedan dokument koji govori o izvođenju prave izvorne ratničke pirihe u našim krajevima nam daje Braun 1669. godine pišući da je na Balkanu video kako hajduci „...igraju s golim mačevima u rukama, zamahujući, mašući i udarajuć mač o mač jedan drugome; obrćući se i poklekujući telom, pokretima hitrim i snažnim, i pevajući pri tom po svom taktu, po načinu grčkom.“

Školsko mačevanje

Druga vrsta nekompetitivnog mačevanja. Reč je o mačevanju u kome je cilj učenje i savladavanje veštine (učenje tehnike mačevanja) bez obzira na to u kakve će svrhe ona kasnije biti korišćena. I dok je u kompetitivnom mačevanju cilj mačevanja *pogađanje protivnika* u školskom mačevanju cilj mačevanja je pogađanje veštine.

Iz tog razloga u pravim školama mačevanja nema kompeticije jer kao što čovek prvo uči da vozi bicikl pa tek posle toga se trka (ukoliko ga zanima takmičenje) tako se i mačevalac prvo bavi učenjem i savladavanjem veštine mačevanja pa tek posle toga, ako želi, čini nešto drugo (ratuje ili se takmiči u klubu).

Otud je osnovno načelo svake škole mačevanja: „*Prvi i najvažniji cilj u učenju mačevanja nije pogađanje (pobeđivanje) već mačevanje samo jer pogađanje (pobeđivanje) proizilazi iz veštine a ne veština iz pogađanja (pobeđivanja).*“

Ima puno mačevalaca koje školsko mačevanje potpuno ispunjava i koji godinama upražnjavaju samo vežbanje i učenje sa svojim kolegama i učiteljima a da ih uopšte ne zanima kompetitivna primena i borba. Njima je, naime, najveće zadovoljstvo „**lekcioniranje**“ – nekompetitivno vežbanje u kome se od učenika traži stalno sve više i zahtevnije kroz vežbe koje postaju teže, sofisticiranije i usmerenije na razvijanju telesne motorike i dostizanju perfekcije u izvršavanju zadatog.

Osnovni napadi, odbrane i uzvratni oficirskom sabljom na času mačevanja. Glumac Nikola Rakočević (levo) i autor, Beli dvor u Beogradu, mart 2020. godine

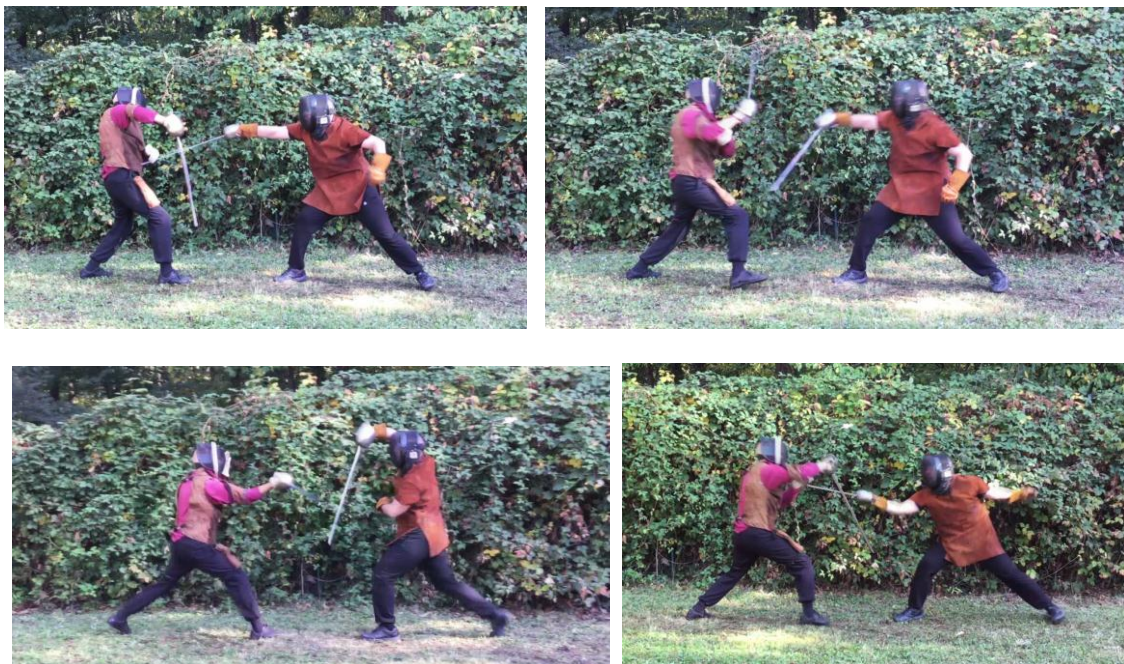
Vežbovno mačevanje

Treća vrsta nekompetitivnog mačevanja. Nastalo je iz školskog mačevanja. Naime, mačevaoci koji su u školi već dobro savladali tehniku mačevanja počinju se baviti njenim razvijanjem - uvežbavanjem naučenih akcija izvodeći ih kao sparring-partneri kroz samostalno zadatu i kontrolisanu repeticiju. To čine sa ciljem ne da jedan bude bolji od

drugog (kompeticija) već da svaki bude od sebe bolji i za sebe što bolji u izvođenju što većeg broja što složenijih akcija.

Ovom vrstom nekompetitivnog mačevanja, kojoj je zadatak uvežbanost i majstorstvo u izvođenju (često unapred dogovorenih akcija), mačevaoci mogu sa zadovoljstvom da se bave u beskraj jer „Vežbati hiljadu dana - je disciplina. Vežbati deset hiljada dana - je doterivanje.“ (Mijamoto Musaši, 1645)

Vežbovno mačevanje mačem skijavone, autor (levo) i instruktor mačevanja Petar Vuković, Beograd, 2018. godine

Mačevanje slobodnim formama

Četvrta vrsta nekompetitivog mačevanja su **slobodne forme**. Osim nekompetitivnog mačevanja koje se izvodi u formi školskog i vežbovnog mačevanja postoji i oblik nekompetitivnog mačevanja koje se izvodi samostalno, a u obliku slobodnih formi.

Svi majstori mačevanja (i mnogih drugih borilačkih veština), naime, od određenog trenutka prestaju da mačuju sa protivnicima i posvećuju se mačevanju koje se sastoji od individualnog izvođenja slobodnih mačevalačkih pokreta sa oružjem u mestu i sa kretanjem.

Reč je, dakle, o mnoštvu povezanih pokreta mačevalačke tehnike koji se smenjuju po formi, amplitudi i jačini, a vezano za borbu protiv zamišljenog protivnika. Mačevaoci za izvođenje slobodnih formi najradije koriste prave naoštrene mačeve, a postoje i vrste ovog mačevanja u kome se kao sastavni deo izvode i presecanje meta od različitih materijala.

Takvo mačevanje je privlačno zato što je fizički veoma zahtevno s obzirom da telo u pokretu treba u svakom trenutku da nalazi oslonce jedino u sebi pošto ih nema u protivniku. Ono je privlačno i zato što se iz beskrajnog broja interakcija tela i prostora oko njega rađa uživanje u invenciji i bogatstvu pokreta, skladu, stabilnosti, koncentraciji, ravnoteži i lepoti kretanja tela i mača koji mogu često da pruže veću radost i zadovoljstvo nego borba sa pravim protivnikom.

Fragment filma izvođenja slobodnih formi mačevanja, autor,
Centralni dom vojske Srbije, 2005. godine

U ovoj vrsti mačevanja postoji beskraj kombinacija konačnog broja tehničkih radnji mačevalačke veštine, a koje se mogu kreirati izvođenjem koje traje satima.

*

Mačevanje u obliku slobodnih formi ima i dalekoistočne paralele. Tako gotovo sve borilačke veštine u Japanu u periodu ratova, kada su bile puka praktična veština borbene efikasnosti i eliminacije protivnika, dobijaju prefiks „đucu“. Reč je o pragmatičnoj upotrebi borilačke veštine u svrhu ubijanja i pobeđivanja protivnika u ratu, duelu ili dvoboju. Nasuprot tome u periodu mira borilačke veštine u Japanu stiču prefiks „do“ – put, usavršavanje unutrašnje dimenzije ličnosti – aktivnost telesne kulture kojoj je cilj razvijanje duha posredstvom tela i razvijanje tela posredstvom duha.

S tim u vezi Sergej Lazarev izjavljuje: „Uzgred da kažem, nedavno sam saznao da je najviši nivo borilačkih veština dostignut u Kini, u manastiru Šaolin, gde je bilo osnovno pravilo da se kompletan trening radi bez sparing partnera. Dakle, čovek se borio sa zamišljenim protivnikom i postizao najviši nivo razvoja, jer nije težio nekog da uništi, već da razvije sopstvene sposobnosti.“

Najpoznatije mačevanje u obliku slobodne forme je japansko iai-do mačevanje uz upotrebu prave samurajske sablje - katane. Smatra se da su temelji iai-do-a udareni od strane Liezasa Lenao-a (1387-1488), da je razvoj doživeo od strane Hayashizaki Jinsuke-a

(1542 - 1621), a kulminaciju u periodu Edo, (1603-1868). Ova vrsta mačevanja ima sledbenike, pristalice i učenike širom sveta.

U ovoj vrsti mačevanja upotreba PRAVE, OŠTRE sablje je sredstvo unutrašnjeg samousavršavanja - do (put) smirenja, koncentracije, okretnosti..., i u njemu je cilj upravo izbacivanje svake praktične upotrebljivosti kojom se može proveriti realnost tehnike u borbi. Suština iai-do-a je u tom smislu u preciznosti, kontroli, čistoći i lepoti izvođenja pokreta.

Iai-do forme se izvode pojedinačno protiv jednog ili više imaginarnih protivnika. Veoma važan deo iai-do-a je nukitsuke – brz zasek potezanjem mača oštricom u napred uz povlačenje korica u nazad. Tehnika iai-do mačevanja se sastoji od nekoliko elemenata koji čine kontinuiranu celinu:

- Tehnike izvlačenja sablje iz korica (tako da samim pokretom potezanja mačevalac može da se odbrani ili nanese sečenje ili bod).

- Tehnike upotrebe sablje iz svih položaja - stojećeg, ležećeg, sedećeg, klečećeg, čučućeg, i u svim uslovima (čak i sa povezom preko očiju).

- Tehnike izvođenja raznih formi borbenih pokreta tela i mača u prostoru.

- Tehnike ritualnog otresanja „krvi“ sa sečiva mača.

- Tehnike vraćanja sablje u korice.

- Tehnike (ponekad) „tamešigiri“ tj. egzotičnog metoda „praktične upotrebe“ sablje za sečenja bambusovih stabala, snopova bambusa ili predmeta u letu.

Osnovni princip za izvođenje svake vrste mačevanja na Dalekom istoku, pa i ove vrste mačevanja je dat u raspravi „O maču Taja“ učitelja Takuana (1573-1645) koji u njoj piše: „*Umetnost mača, onako kako je ja vidim, ne sastoji se u takmičenju ko će pobediti, ni u ispitivanju snage, niti u pravljenju jednog koraka napred ili nazad; ona se sastoji u tome da vi ne vidite mene i da ja ne vidim vas. (...) Zbog sopstva postoji i neprijatelj – kad nema sopstva nema ni neprijatelja. (...) Kad čovek prodre tamo gde nebo i zemlja još nisu razdvojeni, gde se jin i jang još nisu izdiferencirali za njega se kaže da je stekao veštinu u ovoj umetnosti.*“

U iai-do mačevanju postoji jasno izbegavanje borbena-takmičarske upotrebe tehnike (za razliku npr. od kenda - japanskog sportskog mačevanja) jer cilj nije upotrebnost primena sablje u samoodbrani ili takmičarski rezultat u sportskoj efikasnosti već SAVRŠENSTVO IZVOĐENJA TEHNIKE, a čime se stiče disciplina, strpljenje, koncentracija, kreativnost, čvrstina, upornost, samopouzdanje, poboljšava koordinacija i motorika, jača telo i stiče smirenost, vitalnost... Zato majstori Iai-do mačevanja kažu:

*Iai se vežba da se nikad ne bi upotrebio,
jer da bi mačevalac dobro baratao sabljom on nikad ne sme da je upotrebi.
Ove reči starih učitelja bi bile najpreciznija,
a ujedno i najkonciznija definicija Iai tehnike mačevanja.*

Vladislav Gigov

Zbog svog netakmičarskog aspekta iaido isključuje direktni kontakt ili sparing bilo koje vrste sa protivnikom. Zato se časovi iai-do mačevanja sastoje u potpunosti od individualnih kata u kojima se mačevaoci ne bore jedan protiv drugog već protiv zamišljenih protivnika - sebe samih, a turnirska praksa je ograničena na priredbe, demonstracije kata ili tamišegiri - sečenje bambusa.

Mačevanje **forme d`art martial**

*Mačevanje postaje nešto više od
pripreme za borbu. Ono postaje nešto što
se može vežbati i samo za sebe. (Hope
Sir William, 1707)*

Peta vrsta je mačevanje u formi borilačke umetnosti (Martial Art). U Evropi, a sa kolevkom u Francuskoj, još od početka 19. veka postoji jedna vrsta nekompetitivnog mačevanja pod nazivom **forme d`art martial**. U ovoj vrsti mačevanja mačevaoci uvežbane

i razvijene akcije vežbovnog mačevanja počinju kreativno kombinovati i slobodno izvoditi težeći da vode kurtoaznu borbu u kojoj su pogoci, efikasnost i pobjednik sporedni – uživajući, dakle, u inventivnosti mačevalačkih akcija, idejama, perfekciji izvođenja, lepoti pokreta, nadahnuću... ARTIZMU jedne borilačke umetnosti. U mačevanju forme d`art martial zato cilj nije pobjeda u ubilačkoj ili takmičarskoj borbi već mačevanje samo a što mačevanju daje jednu potpuno drugu dimenziju. Razlika između dobrog i lošeg mačevaoca u takvom mačevanju nije u stepenu efikasnosti već u stepenu kreativnosti, inventivnosti, nadahnuća i maštovitosti u izvođenju mačevalačkih akcija, dakle, u duhovnom elementu veštine.

Ukoliko se mačevanje **forme d`art martial** izvodilo uz upotrebu sportskih rekvizita (florete, sportska sablja, sportski mač) tada je reč o sportskom mačevanju forme d`art martial. Glavni ljubitelji ovog mačevanja su mačevaoci zainteresovani za sportsko mačevanje ali nezainteresovani za takmičarska nadmetanja. Ova vrsta mačevanja je bila popularna od sredine 19. pa do četrdesetih godina 20. veka, i izvodila se za publiku na mačevalačkim priredbama organizovanim pod imenom **akademija**.

Na **akademijama** se borba vodila pod imenom *assaut*. Tu se težilo naneti pogodak ali sa ciljem lepote i stila mačevanja pri čemu su ovi uvek bili važniji od pogotka i pobjede. O ovom je govorio još davne 1928. godine osnivač „Prvog beogradskog mačevalačkog kluba“ i Jugoslovenskog mačevalačkog saveza ruski knez Ivan Vladimirovič Maksutov: „*U mačevanju postoje dva načina borbe. Takmičenje i akademija. U takmičenju (sport) glavni cilj je tuš-pogodak koji ide najčešće na štetu lepote, kodeksa i duha jer se u borbi za efikasnost malo obraća pažnja na ostale stvari. Na akademiji sasvim je obrnuto. Tamo je glavni cilj da se pokaže što savršeniji i lepši rad i umeće veštine, a pogodak je sasvim sporedan.*“ Tada je smatrano da onaj mačevalac koji je prvi naneo pogodak pobjednik i borba se dalje nastavljala sa ciljem da se mačuje radi uživanja u lepoti veštine i mačevanju, a bez brojanja pogodaka i nadmetanja oko pobeđivanja. Tako npr. dešavalo se da čak i krajem 19. veka ima turnira na kojima se ne broje i ne beleže pogoci - o velikom turniru svetskog glasa *L`Escrime Franaise* koji je održan 1895. godine se i danas vode sporenja o pobjednicima.

Ukoliko se, međutim, mačevanje forme d`art martial izvodilo pravim bojevima (ali zatupljenim) mačevima tada je reč o forme d`art martial mačevanju istorijskog tipa. Ova vrsta mačevanja je nastala u periodu kada je klasično borbeno (bojevo) mačevanje izgubilo svoju upotrebnu svrhu kako u ratu (koristi se vatreno oružje) tako i u miru (dvoboji su zabranjeni) ali su, ipak, postojali ljudi koji su i dalje hteli čuvati i negovati tradiciju mačevanja. Logična posledica toga je bila nastanak posebne vrste mačevanja u kome postoji jasno insistiranje na praktičnoj neupotrebljivosti veštine (pa i za sportsko nadmetanje) i u kojoj mačevanje prošlosti ima posebnu i drugačiju aromu i cilj od one kakva treba koristoljubivim pragmatičarima i utilitaristima (ubicama ili takmičarima). Glavni pobornici i osnivači forme d`art martial mačevanja istorijskog tipa su bili poznati učitelji i teoretičari mačevanja Haton, Kastl i Ramondi krajem 19. veka a kao protivnici tranzicionog mačevanja (pretvaranje mačeva u lagane sportske rekvizite i „deformisanja stare mačevalačke veštine“ u sport). **Vidi PRILOG 1. – Kompetitivne vrste mačevanja.**

To je mačevanje zatupljenim rapirima, sabljama, dvoručnim mačevima, dagama..., uz upotrebu tehnike pravog bojevog mačevanja, a koje se koristi za netakmičarsku borbu na mačevalačkim priredbama organizovanim u formi akademija na kojima su se izvodile borbe sa ciljem pokazivanja atraktivnosti i lepote mačevalačke veštine.

Egerton Kastl i Alfred Haton na akademiji mačuju mačem i malim štitom pred Princom od Velsa u Liceum Teatru 1891. god

No, iako se u 19. i početkom 20. veka često mačevalo u duhu ***forme d`art martial*** pravih sistematizovanih formalnih načela i praktičnih uputstava za za ovu vrstu mačevanja nema. Mačevalačka borba *forme d`art martial* se zato nužno vodila intuicijom, ličnom improvizacijom, osećajem za „takt“ i „dobar ukus“, umetničkim talentom, osećajem za lepo, tolerantno, plemenito... a ne u okviru nekih zacrtanih tehničkih pravila jedne posebne veštine.

Zbog te *neartikulisnosti*, ali i dominacije kompetitivnog duha vremena koji će favorizovati ceo sledeći vek sportsko-takmičarsko mačevanje ni u 19. ni 20. veku nisu postojali povoljni uslovi da mačevanje *forme d`art martial* doživi svoj procvat i mačevalačka veština postane u pravom smislu borilačka umetnost.

*

Živimo u vremenu opsednutosti materijalnim, telesnim, čulnim...pa se i mačevalačka vaština i mačevalac redukuju na puko telesno i predmetno...

Živimo i u vreme opsednutosti korišću, upotrebljivošću – utilitarizma, pa većina ljudi na mačevanje gleda banalno kao veštinu kojoj je jedini cilj POBEDIVANJE u ubijanju ili takmičenju. Ali zašto cilj mačevanja ne bi bio nešto sasvim treće, nevecínsko i ne *banalno*?

On može biti i oduševljenje, zanos, divljenje, nadahnuće, ushićenje, ispunjenost i ostvarenost zbog dodira sa perfekcijom i lepotom veštine koja i pobednicima i gubitnicima izmamljuje ozarenost lica.

Umeće ovakvog mačevanja - koje kao *spiritus agens* oplemenjuje dušu, telo i duh svakog mačevaoca, je nešto najteže ali i najvažnije jer suviše je velika zajednička praznina koja okružuje ljude - te kratkotrajne trunčice na trunki u beskraj u da ne bi svi u onom što čine bili vitezovi istog stola.

*

Navođenje na umetnost
- Mačevanje kao nekompetitivna borilačka umetnost (Martial Art) -

Čas mačevanja, Edvard Moran, 1890

„Sama borba nam čini
zadovoljstvo, ne pobjeda“.

Blez Paskal, 1660

Mačevanje u formi *borilačke umetnosti* (Martial Art) je utemeljeno na mačevanju **forme d`art martial** kurtoaznog bojevog ili sportskog tipa 19. veka a u kome se više obraćalo pažnju na STIL i način mačevanja nego na efikasnost i pogodak.

U mačevanju kao borilačkoj umetnosti se mačevaoci ne porede, ne odmeravaju, ne zanimaju ih relacije, hijerarhija, pogodak, dominacija... jer se vrednost mačevanja traži i nalazi u samom mačevanju (putu) a ne njegovom ishodu – prestižu i pobjedi (cilju). Pravi pomorac plovi zbog ljubavi prema plovidbi a ne trgovini, pravom borcu snagu ne daje pobjeda već sama borba.

I kao što dva trkača mogu trčati uživajući u trčanju jer im je stalo do trčanja a ne do međusobnog prestizanja tako i dva mačevaoca mogu mačevati jer im je stalo do mačevanja a ne do pobeđivanja. U toj vrsti mačevanja do pogotka - onoga što prekida zanos borbe, ne dolazi jer se htelo pogoditi već jer je došlo do nečije greške ili jer je do njega došlo slučajno.

U mačevanju kao *borilačkoj umetnosti* iz svih navedenih razloga zadatak nije dospeti mačem do protivnikovog tela već pomoću mača, protivnika i mačevanja dospeti do telesne kulture u kojoj se telo vraća sebi (razvija motoriku, okretnost, snaga, izdržljivost, kontrolisan i zreo fizički pokret...) postajući tako sredstvo kultivisanja i razvoja ne samo tela već i duha, njegove kreativnosti, invencije, maštovitosti, širine..., jer ne samo da je „U zdravom telu zdrav duh“ već je i još više „U zdravom duhu zdravo telo“ - Bernard Šo.

U mačevanju kao borilačkoj umetnosti
mačevaoci nisu zaokupljeni svojom pobedom i prestižom već
sadržajem i načinom zajedničkog mačevanja.
Njih ne zanima KO i čija je akcija bolja nego ŠTA i koja je akcija bolja.
Tu nije cilj pobjeda već dostizanje lepote i veštine.
Mačevalac, dakle, ne izvodi razoružanje da bi pobedio protivnika već da bi
BESPREKORNO izveo akciju razoružanja.
On ne napada protivnika da bi ga pogodio (pobedio) već da bi SAVRŠENO
sproveo ideju jedne akcije napada.
On ne izvodi odbranu da bi odbranio sebe već da bi jednu vrstu zaštite
uradio sa PERFEKCIJOM.
On u borbi ne napada protivnika već njegovu veštinu,
i ne brani sebe već svoju veštinu.
On se ne bavi mačevanjem da bi sebe telesno, duhovno i duševno
samousavršavao već se mačevanjem bavi iz ljubavi prema ovoj veštini pa ga ta ljubav
telesno, duhovno i duševno usavršava.
Na tim malim skoro nevidljivim razlikama,
jer „Đavo se uvek krije u sitnicama”,
ODNOSA prema veštini i protivniku - finesi da
jedan razoružava da bi pobedio a drugi da bi
izvrsno izveo razoružavanje... - da jedan u onom što čini misli o sebi a
drugi o svom posvećenju tome što čini,
se temelji sve božansko i dijabolično, sve varvarsko i
kultivisano plemenitošću u veštini mačevanja i životu uopšte.

Mačevanje u formi borilačke umetnosti se, dakle, temelji na duhu koji je prisutan u svakoj umetnosti – duhu antikompetitivnosti jer tamo gde ima umetnosti suština nije nadmetanje a tamo gde je suština nadmetanje prestaje umetnost pošto umetnost nikad nije borba „protiv” – destrukcija, već „za” - konstrukcija. U svakoj umetnosti pravi umetnici su uvek jedni drugima inspiracija, nadahnuće i motivacija za sopstveno i neuporedivo stvaralaštvo a ne suparnici, konkurenti i izazovi za preskakanje kao u igri „trule kobile”. „Kreativan čovek je motivisan željom da nešto postigne a ne željom da pobjedi i prestigne druge” (Ajn Rand).

U mačevanju u formi borilačke umetnosti mačevaoci su vođeni sa dva principa. Prvi je „*Contraria sunt complementa*” (suprotnosti se dopunjuju) tj. mačevaoci borbi ne prilaze sa duhom destruktivnog suparničkog rivaliteta (kompetitivno) već sa duhom konstruktivnog napora oko harmonizovanja i zajedničkog stvaranja sazvučja i lepote mačevalačkih akcija (kao npr. u muzici stvaranje sazvučja iz dva suprotna tona, ritma ili akorda). **Tu je zapravo cilj ne da jedan drugog pobeđuje već da mačevaoci jedan drugom daju „šlagvort” za njihove akcije jer smisao umetnosti nije pobeđivanje već umetnost.**

Drugi princip je „*Coincidentia oppositorum*” („Sjedinjavanje suprotstavljenog i suparničkog vodi prevazilaženju njegove pojedinačne konačnosti i dospevanju u beskonačno” – Nikola Kuzanski) tj. dok god mačevaoci mačuju kao dva a ne kao jedan, dok je njihova mačevalačka borba „protiv” i oko istog umesto „za” isto, dok god ih njihovo mačevanje razdvaja umesto da spaja, oni dospevaju samo do isprekidanog, nemirnog... - konačnog u veštini i ograničenog u sebi. Tek, dakle, čineći suprotno dospevaju do povezanog, smirenog i kontinuiteta u mačevalačkim akcijama - beskrajnog veštine i prevladavanja sopstvenih granica.

Tako se uz pristup veštini kroz zajedništvo postiže ne samo obostrano harmonično sazrevanje mačevalaca u umeću mačevanja već i harmonično sazrevanje mačevalaca kao ličnosti kroz oplemenjenu borbu i borbu koja oplemenjuje - međuljudski odnos uzdignut do lepote umetničkog.

Две основне заблуде о мачевању као борилачкој уметности

1. Laici obično mešaju termin „borilačka umetnost“ (Martial Art) sa terminima „borilačka veština“ i „borilački sport“ iako je reč o potpuno različitim stvarima koje povezuje samo termin „borba“. Danas je zato među mačevaocima sve više onih koji svoje mačevanje olako, pogrešno i neuko nazivaju borilačka umetnost (*Martial Art, HEMA – Historical European Martial Art, Fechtkunst...*) jer se i ne trepnuvši u tome što čine istovremeno ostrašćeno guraju po sportskim takmičenjima oko prestiža i pobedničkih medalja zaneseni duhom nadmetačke efikasnosti i pobedničke uspešnosti - a koji nemaju nikakve veze sa umetnošću. Do ovog mešanja dolazi zbog pogrešnog čitanja, tumačenja i razumevanja tekstova i termina starih knjiga koje se bave borilačkim veštinama. Naime, iako te knjige još od 15. veka u svojim naslovima koriste termin umetnost – „kunst“ - fechtkunst i „art“ - *art of Fencing, L`art des Armes*, u njima se ne govori o mačevanju kao borilačkoj umetnosti već isključivo o mačevanju kao borilačkoj veštini pošto u 15, 16, 17 i 18 veku reč „umetnost“ nije značila isto što znači i danas. Naime do 18. veka termin umetnost se kolokvijalno koristio u smislu manipulativnog tehničkog umeća operativne, vešte i zanatske praktične delatnosti (umeti nešto praktično i oparativno vešto delati) a ne u smislu u kojem se on danas kolokvijalno koristi – kao vrednosno i estetski usmerene delatnosti kreativnog, slobodnog stvaralačkog aktivizma iz ljubavi. Tako npr. u tom periodu nije postojala ni strukovna ni jezička ni praktična razlika između običnog molera i slikara (umetnika) – slikar je bio tretiran samo kao vrlo vrlo vešt moler (u nemačkom jeziku reč „*maler*“ znači – slikar). I 18-19. vek u mačevalačkoj litaraturi za ovu veštinu i dalje koristi termin „art“ i „kunst“ (npr. „*L`Art de faire des Armes*“ – *Lafaugere, Paris, 1825*) ali u jednom sasvim drugačijem smislu. Reč je o razumevanju umetnosti kao delatnosti koja nije pragmatično-utilitarnog karaktera tj. razlikovanju praktično upotrebljivog i potrebnog bojevog mačevanja za rat i dvoboj od beskorisnog (u pravoj borbi neupotrebljivog) mačevanja koje se upražnjava u svrhu slobodne aktivnosti takmičarskog nadmetanja, zabave, igre i sporta. I u ovom slučaju, dakle, suštinski nije reč o mačevanju kao borilačkoj umetnosti (Martial Art), već o novoj formi kompetitivnog mačevanja - *borilačkom sportu*.

No, u umetnosti nema ubijanja jer osnovna i suštinska misija umetnosti je upravo suprotna - kultura (kultivacija) - prevazilaženje animalog i divljaštva u čoveku i najbespoštedniji rat sa varvarstvom u bilo kojoj njegovoj formi, pa i formi ubijanja ili sukobljavanja. Slična je situacija i sa takmičarskim mačevanjem. Tamo gde ima umetnosti suština nije nadmetanje a tamo gde je suština nadmetanje prestaje umetnost. U svakoj umetnosti pravi umetnici (za razliku od kvazi i „kobajagi“ umetnika) su jedni drugima inspiracija za sopstveno i neuporedivo majstorstvo a ne konkurenti i izazovi za nadmašivanje. Niti je Betoven „bolji“ od Baha, niti Leonardo od Mikelandela ili Rembranta... - oni su prosto RAZLIČITI i svaki od njih „trči“ svoju sopstvenu „trku“ u različitim svetovima pa u tome, stoga, nema i ne može biti međusobnog poređenja - „*Ne radi se o tome da čovek prednjači nego o tome da ide sam za sebe - da bude drugačiji.*“ (F. Niče). Zato nema i ne može nikad biti znaka jednakosti između umetnosti i sporta, sportiste i umetnika - nekog ko se nečim bavi zbog prestiža i nekog ko se nečim bavi iz ljubavi prema slobodnom stvaranju i tome čime se bavi. Iz tih razloga mačevalačka veština

nikad ne može biti borilačka umetnost dok koketira sa bilo kakvom kompeticijom - mačevanjem koje služi ubijanju ili takmičenju *jer nije isto borba sa ciljem dostizanja umetnosti u veštini i borba sa ciljem takmičarskog ili ubilačkog pobeđivanja.*

Mačevanje stoga postaje **vrsta telesne kulture** i prava *borilačka umetnost* tek kad tehnika ove veštine počne da se koristi na poseban način i uz duh *umetničkog* a ne *ubilačkog* ili *takmičarskog* pristupa tj. za čoveka a ne protiv čoveka - sa ciljem oduhovljenja i oplemenjivanja čoveka, a ne pobeđivanja čoveka, kad se, dakle, počne koristiti s one strane svake kompetitivne (varvarske ili neovarvarske) optike. Tako se kroz pristup veštini mačevanja kao formi telesne kulture (kultivacije) postiže oplemenjivanje mačevalaca kao ličnosti kroz oplemenjenu borbu i borbu koja oplemenjuje. Izraz „*borilačka umetnost*” - „*Martial Art*”, dakle, u smislu kako se on danas uobičajeno kao moda koristi je zapravo samo pogrešna oznaka za novu vrstu sporta. To je kao i savremena „umetnost” samo prazni komercijalni potrošački dizajn i kvaziumetnost - umetnost bez umetnosti (antiumetnost), kraj umetnosti uz pomodarsko falširanje kako u umetnosti tako i u sportu.

Stoga termin „*Historical European Martial Art*” danas nije ništa drugo do jezički inženjering novogovora na talasu savremenog postmodernog sveta dekonstrukcije u kome relativizacijom prvo nešto postaje sve da bi zatim u tom vašarištu jednom sve moglo postati *ništa i NIŠTA SVE*. (Vidi Prilog 4 - *Sociologija jednog savremenog ukusa - Moda istorijskog mačevanja* i Prilog 3 - *Klasično mačevanje ili istorijsko mačevanje*.)

2. Laici mačevanje kao borilačku umetnost (Martial Art) ne razlikuju ni od scenskog mačevanja - mačevanja kao scenske umetnosti. Borilačka umetnost ne služi za scenu - nije scenska umetnost. Ove dve veštine, dakle, imaju veze onoliko koliko imaju veze sve različite vrste mačevanja sa mačevanjem uopšte i sve različite vrste umetnosti sa umetnošću uopšte.

Scensko mačevanje je scenska umetnost kojoj je cilj prikaz mačevalačke borbe publici (film, pozorište, balet...) u skladu sa principima scenske umetnosti, a koju izvode glumci po unapred naučenom i izrađenom scenariju koreografa i instrukcijama reditelja. Tu se ne koristi zaštitna oprema jer je kao bezbedan precizno definisan svaki pokret napada i odbrane, njegova forma i dinamika, distance, replike tokom borbe, uvod u borbu, razrada borbe i njen kraj, njeno trajanje, razvoj u prostoru bine, uloga svetla, zvuka i mizanscena, kostimi, mačevi... (naravno, ukoliko je reč o pravoj scenskoj borbi a ne „instant” kvaziscenskoj improvizaciji i „umetnosti” savremenog komercijalnog šunda).

Nasuprot svemu izloženom mačevanje kao borilačka umetnost (Martial Art) se ne izvodi ni za ni zbog publike. Isto tako u mačevanju kao borilačkoj umetnosti obavezno se koristi zaštitna oprema jer tamo gde postoji kreativnost postoji i slučajnost. I, na kraju, akcije napada i odbrane koje izvode mačevaoci u Martial Art mačevanju su potpuno slobodne, bez ikakvog scenarija i zavise samo od njih, njihove borilačke etike, njihovih zamisli, kreativnosti, sposobnosti i okolnosti u kojima su se našli tokom borbe.

Na slično mešanje nailazimo i s obzirom na veoma poznat u svetu, šampionat „art-fehtovanie” (**artističeskoe fehtovanie** - umetničko mačevanje). Osnivači ove

mačevalačke discipline koja se sastoji u takmičenjima u scenskim borbama, su A.D. Movšovič i Andrej Riklin.

Detalj sa šampionata scenskih borbi u Rusiji, početak 21. veka.

Prvi šampionat „art-mačevanja” - koje je širom Evrope postalo veoma popularno, je u Rusiji održan 29. Novembra 2009. godine i na njemu je učestvovalo više od 100 takmičara. Na tom šampionatu se, naime, okupljaju pozorišne grupe iz celog sveta izvodeći svoje pozorišne koreografije scenskih borbi. Na kraju određena komisija nakon sprovednih ocenjivanja i bodovanja donosi odluku glasanjem (kao kod klizanja na ledu, gimnastici...) o tome koja je scenska borba „najbolja” i koja će grupa kao pobednička dobiti na takmičenju šampionske medalje.

Ovo mešanje sporta i umetnosti i umetnosti i sporta (tipično za postmoderni koncept sveta) nije karakteristično samo za umetnost scenske borbe već i za druge umetnosti. Posvuda tako izviruju kafkijanskih apsursa kao što su „takmičarski ples”, „prvoplasirani roman”, „pobednička slika”, „šampion pijanizma”, „trijumfalni film”, „u konkurenciji balerina”... a u kojima se umetnici proglašavaju takmičarima, organizuju im se sportska nadmetanja sa rang listama, dodelama pehara i medalja za „najbolja” takmičarska ostvarenja, a što sve ove umetnosti pretvara u kvazisport. Na taj način se, međutim, estetske, etičke, kulturne, umetničke... pojave sveta VREDNOSTI pokušavaju kvantitativnim ocenjivanjem vulgarno redukovati na ograničene, izmerljive i do iracionalnog racionalizovane veličine iako je svakome ko ima makar malo umetničkog instinkta već intuitivno jasno da je to nemoguće. No, kultura za koju je mera svega broj-kvantitet, dakle, savremena dominirajuća trgovačko-bankarska trange-frange kultura uvek zanemaruje činjenicu da je svet umetničkog u temelju delom i svet emocija, iracionalnog, nemerljivog, neizrecivog...

U tom smislu još je Dekart praveći razliku između fizičkog (res extensa) koje je merljivo i kvantitativno samerljivo i duhovnog (res cogitans) koje je neprostorno, nemerljivo i nesamerljivo udario temelj pristupu i umetničkom koje nije toliko telesni koliko značajno više duhovni fenomen. U jednoj pesmi se stoga mogu odrediti njeni tehnički elementi i karakteristike, izbrojati reči, strofe, njen ritam izraziti brojem itd. ali ono najvrednije u njoj – duh poetskog, uvek će izmicati ocenjivanju (dve pesme mogu imati identičan broj reči, strofa, rima, ritam, melodiju... a da budu potpuno različite poetske vrednosti).

S druge strane svako umetničko delo je uvek višeznačno a beskraj višeznačnog se ne može nikakvom „kvantomanijom“ izmeriti konačnim pa samo nadmeni - koji zaboravljaju da „Između zemlje i neba ima puno stvari o kojima naš školski razum i ne sanja“ (Šekspir), misle da je sve razumom izmerivo, „jasno i čisto.“ No, „Razum je, gospodo, vrlo lepa stvar, ali ona zadovoljava samo racionalnu stranu života“ (Dostojevski). Svako takmičarsko vrednovanje u bilo kojoj umetnosti je zato uvek promašaj a zbog čega na jednom mestu poznati kritičar istorije umetnosti Čarls Herlson izjavljuje: „Ja znam da vam sve objasnim o umetnosti osim jedne stvari - zašto je jedno umetničko delo bolje od drugog“.

Kao što cilj sviranja neke muzike nije kraj muzike već muzika što traje tako i cilj mačevanja nije pogodak već mačevanje.

„Sama borba nam čini zadovoljstvo – ne pobeda.“ (Paskal)

U mačevanju u kome je cilj mačevanje samo - AKCIJA a ne pogodak pogodaka nema a borba TRAJE...

pretvarajući se u inspirativni raskoš pokreta tela, mačeva i ideja.

Pokušavati mačevati bez grešaka – pogodaka, bez pobede i bez poraza, boriti se u beskraj..., kao u dobrom vođenju ljubavi, je vrhunac umeća dva mačevaoca – borilačka umetnost.

Zato dobar učitelj učeniku gubitniku i učeniku pobjedniku govori isto - „ne valja“. Njemu je dobar samo onaj učenik koji mačuje tako da niti gubi niti pobeđuje jer u mačevanju dobrih mačevalaca jedino veština sama pobeđuje ili gubi.

*

Izvorno značenje reči *art* (lat. *ars*) je: umeće, vičnost, sposobnost, veština, zanat... i u tom smislu ono je najbliže značenju grčke reči *tehne* (grč. *téchnē* – veština, spretnost, vičnost, umešnost, zanat...). I danas, stoga, termin *artizam* označava veštinu svedenu na puku tehničku virtuoznost i mehaničku uvežbanost postupaka i radnji zanatlije bez osećaja, invencije, talenta, kreacije i nadanuća.

Reč *art*, međutim, dobija šire značenje – *umetnost*, kad to vešto, spretno, tehničko... počne da stupa u službu ljudskog stremljenja vrednosnom i *POETSKOM* (grč. *poiēsis* - *stvaranje*). Tada nastaje slobodno i kreativno delanje što teži da prevaziđe mrtvo tehničko, upotrebljivo, korisno, merljivo, konačno, prinudno... profanosti svakodnevne prizemne egzistencije koje je deo jedne više ljudske težnje za duhovnim, estetskim, idealnim, nemislivim, neizrecivim, esencijalnim, nemerljivim, večnim, beskonačnim... svega.

Ovo važi i za mačevanje (i druge borilačke veštine) kao *borilačku umetnost* koja nije borba mačevima s ciljem pobeđe u veštini već dijalog mačevima s ciljem dostizanja *poetike* (grč. *poiēsis* - stvaranje) – kreativnosti u veštini.

*

Tri stuba pristupa svakoj pa i borilačkoj umetnosti

„Dospećeš u srž svake stvari ako se pravilno postaviš.“(Konstantin Kostečenski). Tajna mačevanja zato nije u mačevanju samom već u tome kako se mačevanju PRISTUPA. Tajna bilo koje veštine nije u veštini samoj već u pristupu njoj. Tajna života i umetnosti nije u življenju i stvaranju već u pristupu životu i stvaranju. Ključ svega nalazi se ne u činocima već u **odnosima**, ne u vidljivom već nevidljivom - duhovnom, jer „*Ono što je suštinski važno nevidljivo je oku*“, (Antoan de Sent Egzeperi). Pristup mačevanju kao borilačkoj umetnosti zato ima tri stuba:

Prvi stub – sloboda (odbacivanje upotrebljivosti)

Najviše delanje se ne ogleda u korisnosti niti upražnjavanje najvišeg delanja treba da ima za cilj korisnost.

Zato što najviše delanje ima vrednost samo po sebi, ono treba da bude delanje ni zbog čega - iz ljubavi.

Konfučije, „*Veliko učenje*“, 127-200 g.n.e

„U svakom pogledu je bolje ono što se postiže radi sebe samog nego radi čega drugoga, baš kao što je slobodno bolje od onoga što slobodno nije (...) Krajnje je smešno od svega tražiti neku korist mimo same stvari i pitati: „Šta time dobijamo?“, „U čemu je to korisno?“ Takav čovek, zaista, nimalo ne nalikuje čoveku koji poznaje ono lepo i dobro...“

Aristotel

Dok gladan čovek gađa iz luka samo da bi ulovio ručak - pogodio zeca, pravog ljubitelja streličarstva ne zanima pogađanje neke mete već gađanje samo - bavljenje tehnikom i činom lepote savršenog natezanja, puštanja i leta strele, a koja može sa radošću zbog te perfekcije biti odapeta i u nebo jer „*kad pogodiš cilj, promašio si sav preostali svet*“.

O tome Žil Verner piše: „*Jednog dana učitelj Ava, otac japanskog kjudo streličarstva, video je svog učenika kako zatvara jedno oko da bi bolje nišanio. - Ne nišani se očima nego srcem, ukorio ga je učitelj. - Prava veština je bez cilja, bez namere, objašnjavao je učitelj*

Ava. - Ukoliko se više želi postići neki cilj, utoliko se manje u tome uspeva. Suviše napeta želja za postizanjem nekog cilja predstavlja prepreku. Strela postoji u meti pre nego što napusti luk. To je ispravno gađanje strelom. To je kjudo."

I u svemu ostalom je tako jer nekog kome pričinjava radost šetanje, plivanje, jahanje, planinarenje... ne zanima efikasnost, praktična i korisna upotrebljivost njegovog hodanja, plivanja, jahanja... već slobodno hodanje, plivanje, jahanje... samo.

Nasuprot tome mačevanje u kome je cilj efikasnost uvek ima namenom ograničenu formu jer u praksi se neizbežno svodi na jednu ili dve najprostije i najpraktičnije akcije koje će najlakše, najbrže i najsigurnije efikasno pogoditi - i ništa više.

Zato, ako se dovoljno dugo i uporno uvežbava banalno pružanje ruke napred u protivnikov napad („tempo bod“) nisu potrebni mačevaocu ni blokovi, ni veze, ni varke, batute, ni tehnika ni taktika... - ni mačevanje. Treba biti samo dovoljno nekreativan, strpljiv i tupavo ufiksiran u jednu izabranu tačku na protivniku i u trenutku kad on krene napred prosto pružiti što brže ruku prema njoj - i to je sve! U 90% slučajeva ta „akcija“ će za rezultat imati efikasan pogodak, kao što to pokazuje savremeno sportsko mačevanje sportskim mačem.

Ali „*Za rezultat standardne i obične tehnike dobijate uvek standardnu i običnu muziku*“ (Furtvengler), a jer banalno uvek banalizuje tada i mačevanje koje je banalno neizbežno zatupljuje, zaglupljuje i banalizuje i samog mačevaoca.

Ono je kao i sve što treba da bude samo efikasno i pragmatično – banalno i trivijalno. Zbog toga je Šopenhauer i napisao: „...*veliko i uzvišeno drveće ljudi sade lepote vrtova radi, a male i ružne voćke u voćnjacima sade plodova radi.*“

Ovo siromašenje, banalizovanje, uprošćenje i degradacija veštine kada se ona koristi za kompetitivnu borbu ili takmičarsku efikasnost nije svojstveno samo mačevanju već i svim drugim veštinama, i životu uopšte, jer pragmatizam uvek u sve unosi industrijsku pustoš i prazninu, pa i u čoveka (mačevaoca) koga pretvara u puku automatizovnu mašinu za produktivno proizvođenje rejtinga.

No, „*Atletičar ne može da trči sa novcem u svojim džepovima. On mora da trči sa nadom u svom srcu i snovima u svojoj glavi.*“ – Emil Zatopek (četvorostruki olimpijski pobjednik i jedan od najvećih trkača u istoriji atletike). **Isto tako i umetnik u bilo kojoj umetnosti ako čini iz preokupacije korišću (zarada, slava, prestiž, karijera...) a ne iz svoje unutrašnje strasti, ljubavi, entuzijazma, vatre talenta i nezadrživog poriva koji ga nagoni da stvara čak i na svoju štetu on nije umetnik već običan trgovac, biznismen i karijerista.**

Stoga za mačevanje u formi borilačke umetnosti nije u fokusu korisnost i efikasnost već ono kao telesna kultura a „*Tamo gde verovanja, ideje i ideali nadilaze svakodnevne potrebe i interese ljudi – tamo ima i kulture. Gde su u upotrebi verovanja, ideje i ciljevi za jednu noć ili jedan dan – tu nema prave kulture*“ – Đuro Sušnjić.

U nekompetitivnom mačevanju – mačevanju kao borilačkoj umetnosti, cilj, dakle, nije efikasnost - pogađanje protivnika i pobjeda već mačevalačka AKCIJA - sve ono što se dešava do pogotka, put do pogotka a ne pogodak sam – put lišen spoljašnjeg cilja koji ima unutrašnji cilj u sebi samom, dakle, način na koji se mačuje. To je načelo svake umetnosti u kojoj nije važna tema pisanja, sviranja, slikanja, plesa... već način na koji se piše, svira, slika, pleše... – poetika, estetika i stil. Niče zato piše „*Put je vaspitavanje*“ a nepoznati autor da „*Život nećeš provesti na cilju, nego na putu do cilja. Zato je bitnije kakav put imaš, nego kakav si cilj izabrao.*“ Taj pristup je imao i Gete: „*Očigledno, u životu je glavno život, a ne rezultat njegov*“ ali i Hose Santos koji kaže: „*Pobjeda je beskorisna ali borba je lepa*“.

Cilj mačevanja kao borilačke umetnosti je, dakle, slobodna KREATIVNOST i INVENCIJA – **artizam** u izvođenju mačevalačkih akcija a ne efikasno pogađanje – posledice i rezultat borbe. Cilj je stvaranje od mačevanja veštine u kojoj se mačevalačke akcije smenjuju i prepliću čineći harmoniju, sklad i lepotu pokreta tela, mačeva i ideja iz kojih nastaje radost i oplemenjivanje i veštine i mačevaoca.

Najviše u mačevanju ovog tipa je, dakle, pomoću mača, protivnika i mačevanja dospeti do nečeg kreativnog, lepog, očaravajućeg, zanosnog, izvrsnog, inspirišućeg,

spoznaja... Stoga je Miyamoto Musaši, najveći mačevalac Japana, 1645. godine napisao: „Učim od svog protivnika u dvoboju, i učenje je jedini razlog zbog kojeg se borim“, a Egerton Kasl 1885. da: „Još su majstori 16. veka pronikli u načelo koje se danas zanemaruje (...), da borci ne treba da se upoređuju i pridaju suviše važnosti pogocima (...) već da iz njih izvlače pouke.“

Mačevalac, stoga, u mačevanje kao borilačku umetnost stupa slično umetniku kod koga je sva lepota i bogatstvo umetnosti sadržana jedino u samom činu stvaranja i unutrašnjem životu koji se dešava u njemu dok delo stvara, a ne u predmetu koji će na kraju biti stvoren. „Suština stvaranja nije delo već samostvaranje stvaraoča.“ (F.Niče). Dva nekompetitivna mačevaoca zato nemaju prepreku jedan u drugom već su zajedno postavljeni pred zajedničku prepreku i problem: kako da, prevazilazeći sva lična, međusobna i prirodna ograničenja, od svog mačevanja načine nešto kreativno, lepo i izvrsno – a ne efikasno, korisno i upotrebljivo!

Isto tako, ako je igra slobodna aktivnost izdvojena od svakodnevnog realnog života, s one strane svakog koristoljubivog utilitarnog rada, samodovoljna aktivnost zbog nje same i kretanje bez svrhe van sebe - a najstrožiji, najozbiljniji i najkreativniji oblik igre umetnost, tada mačevanje u formi borilačke umetnosti (Martial Art) je najviši oblik igre u mačevalačkoj veštini.

Tada je i ova vrsta pristupa mačevanju od najvećeg značaja za mačevaoca jer kako je to Heraklit rekao: „Čovek postaje najbliži sebi kad postigne onakvu ozbiljnost kakvu dete ima kad se igra.“

Takvi mačevaoci ne postavljaju pitanja koja neprestano, kao zubobolja, proganjaju u svemu svakog pragmatistu: „Čemu mi služi i kakva mi je korist od toga što činim?“ jer kad neko nešto čini iz ljubavi ne postavlja sebi pitanje čemu mu to služi niti pitanje koja mu je korist od toga što voli to što čini.

Mnogi kovači imaju tajne receptura kovanja dobrog mača no ipak ga nikad nisu iskovali jer im izmiče jedan dodatak u izradi svega dobrog, pa i dobrog mača, a koji ne može izreći ni jedna receptura.

Taj dodatak je pristup kovanju.

Pravi majstor naručeni mač izrađuje za novac ali nikad ne zbog novca jer zna da dobar mač ne kuje dobro plaćanje već dobar rad i da delo ne nastaje iz porudžbine već iz unutrašnje vatre koja gori i kad porudžbine nema.

Svako vrsno delo se, zato, od običnog ili lošeg uvek razlikuje samo po jednom neuhvatljivom poklonu majstora naručiocu: višku koji se ne može ni izračunati ni platiti - duhu oplemenjujuće ljubavi s kojim je činio i koji iz učinjenog zrači jer a „Ljubav je glava svake vrline“ (Konstantin Filozof).

Dok praktični interesi pokreću samo trgovanje nedostižni ideali nadahnjuju postojanje čoveka plamenom što pokreće svako majstorstvo „... jer mi smo tu večnoga radi.“ (Gete).

Zato su neki mačevi dobri a neki loši, neki mačevaoci dobri a neki loši, neka ljudska dela i postupci bezvredni a neki se uzdižu iznad svakog vrednovanja.

Praktično i korisno zaslužuju svaku pohvalu i poštovanje pošto „puno mudrosti, radosti i lepote ima u hlebu“ - ali za stomak i gladnog, i kada su sredstvo a ne svrha postojanja, jer kako reče Hristos „ne živi čovek samo od hleba...“

Drugi stub – odbacivanje nadmetanja

„Ko traži medalje nije ih zaslužio, a ko ih je zaslužio – nisu mu ni potrebne.“

Martin Kesel

„Jedina dozvoljena konkurencija u pravoslavlju je biti bolji nego što sam juče bio, znači, konkurisati i takmičiti se sam sa sobom i biti konkurencija samom sebi.“

Protojerej dr Miloš Vesin

Ako mačevalac teži da se bavi *borilačkom umetnošću* tada treba da odbaci poriv za nadmetanjem i traženjem pobjednika jer *gde je umetnost nema takmičenja a gde je takmičenje nema umetnosti*. Zato umetnost nije sport niti je sport umetnost, sportisti umetnici niti umetnici sportisti. Pravi umetnik, naime, hoće da je jedinstven (dručkiji) a ne bolji od drugog umetnika (jer od svega uvek ima bolje), pa teži da bude različit i tako zauvek nedohvatljiv. Stoga čuveni pijanista Evgenij Kisin izjavljuje: *„Ne želim i ne nameravam da se takmičim sa drugim muzičarima. Većina izvođača učestvuje na muzičkim konkursima da bi se njihovo ime čulo i sve što ovi ljudi žele je da dosegnu slavu, zadive ili postignu uspeh na koncertima“*, a Stanislavski podučava da *„Čovek mora da voli umetnost, a ne sebe u umetnosti“* jer *„Svaki Božji dar propada kada ga ne upotrebljavamo na slavu Božju već slavu svoju“* (Sv. vladika Nikolaj). O tome je i Marko Miljanov napisao: *„...među našijem narodom ne smiju se takvi junaci zauzimati koji je bolji.“*

Umetnik se, dakle, ne bavi svojom umetnošću zbog prestiža, da bi osvojio pobjednički tron, napravio karijeru, bogatstvo... već zato da bi se upravo oslobodio svega toga, činio, stvarao i živeo jedan svet nasuprot tog sveta prizemnosti i banalnosti. Zato dobar učitelj nije onaj koji traži od učenika da bude kao on ili da ga prevaziđe – bude pobjednički bolji. On traži da učenik u veštini bude kreativan, inventivan i autentičan - drugačiji i različit od njega. Međutim, on ne traži da se učenik razlikuje samo od njega već i od svih drugih mačevalaca, dakle, da u veštini bude svoj i „trči“ svoju trku a ne da pobeđuje druge u trkama za sve.

Nasuprot tome, u kompetitivnom mačevanju se mačevaoci neprestano upoređuju i bave jedni drugima (*„ko je od koga bolji?“*) zanemarujući tako svoj posao jer *„Ako želiš uspeti, ne gledaj šta drugi rade“* (latinska izreka). S druge strane poređenje je uvek otac razdora, zavisti, pohlepe gordosti i taštine jer *„Čim počnete da se bavite onim „dobrim“ i „lošim“ kod svoje sabraće vi stvarate otvor kroz koji ulazi zloba. Proveravanje i kritikovanje drugih, takmičenje s njima vas slabi i poražava“* (Morihej Uešiba).

Prava izvrsnost u nečemu nije rezultat nadmetanja sa nekim oko pobjede već delatnosti na stvari samoj jer

„Brilijantnost je rezultat beskrajnog rada i strpljenja.“ (Mikelandelo)

Zato DOBAR slikar ne nastaje iz takmičenja sa drugim slikarom oko lepše slike već iz toga što sam pokušava da dohvati ideju svoje slike u sebi.

DOBAR pesnik nije onaj koji piše pesmu da bi bila bolja od pesme drugog pesnika već onaj što traži po beskrajnu pravu reč koja

se duboko krije u njemu. DOBAR muzičar nije onaj koji teži da svira bolje od drugog muzičara već onaj koji sam pokušava da zadovolji svoje uho svirajući savršenije nego što svira...

DOBAR mačevalac ne nastaje iz težnje da u borbi

dostigne i prestigne drugog mačevaoca već iz borbe sa sobom da pomeri granice vlastite veštine.

Čovek u kome se ne nalazi MERA savršenstva utkana u njega samog, koji nema i ne oseća u sebi idealno koje ga iznutra nagoni ka „boljem“, već mu stalno treba neko spolja i poređenje sa drugim, kao štaka za oslanjanje, doseže uvek samo beznačajno, ma na kakav se pobednički tron popeo.

Najbolje uvek izmiče svakom ko najbolje nema sam u sebi pošto ništa savršeno ne pripada onome kome savršenstvo već ne leži u njemu. Izvrsno, dakle, ne nastaje iz poređenja i nadmetanja da nečije nešto bude bolje od nečeg nekog drugog – taštine, već iz težnje da delatnik iz sebe samog pruži najviše što može kako bi nešto postalo izvrstan, neponovljiv i neuporediv svet za sebe.

Pravi majstor bilo koje veštine, pa i mačevanja, zato uvek izbegava svako nadmetanje jer zna da problem nije tuđa visina već vlastita niskost pa izvrsnost traži ne tako što prestiže i preskače druge već tako što sam trči za sebe i sebe samog preskače.

Kompetitivnim mačevaocima je važna pobeda jer su ubeđeni da ishod borbe govori o kvalitetu njihove veštine (njihovoj vrednosti). Međutim, „*Mera uspeha nije u biti bolji od drugih nego biti bolji od sebe*“ - Hemingvej. U tom smislu piše i Kant: „*Kada čovek svoju vrednost procenjuje u odnosu na vrednost drugih to onda znači da on, ili želi da sebe uzvisi nad drugima ili da, pak, umanju vrednost drugog. Ovako rđavo primenjen duh takmičenja uvek samo pobuđuje zavist. (...) Naprotiv, treba sebe procenjivati prema pojmovima svoga uma. Takmičenje bi bilo od koristi kad bi trebalo nekoga uveriti da se jedna stvar može uraditi; na primer, kad od deteta tražim da nauči neku lekciju i pokažem mu da drugi to može učiniti.*“

Nije, dakle, dostojno čoveka koji drži do sebe da kroz drugog stiče preporuku za svoju vrednost - da dobija vrednost tek u poređenju sa drugim jer „*Jadan je onaj koji mora nekog poniziti da bi sebe uzdigao.*“ (Andrić)

S druge strane, pobeda uvek govori samo o ishodu borbe - i ni o čemu više! Tako najbolji igrač tenisa na svetu Novak Đoković izjavljuje posle jednog takmičenja: „*Jako čudan meč. Ne znam kako sam pobedio. On je bio bolji igrač.*“ Kao što je u borbi dva loša mačevaoca pobednik i dalje loš mačevalac tako i u borbi dva izvrsna mačevaoca svaki gubitnik je i dalje dobar. Isto tako vidimo da „*Dva loša ubiju Miloša*“, da učen mačevalac gubi od neukog – „*Pobeđuje onaj ko mačevati ne ume onoga ko mačevati zna*“ (Mahijaveli), ali i da neko ko slabo mačuje pobeđuje ne zbog svog umeća već zbog gluposti i neumešnosti protivnika. I u srpskoj narodnoj epici često nailazimo na tužbalicu „*kuku meni, majko - što ubih većega junaka od sebe...*“ Sve to je zato što svakom, pa i najboljem, po prirodi stvari neizbežno pripadaju i greške jer „*Niko nije tako dobro potkovan da ne bi mogao da se oklizne.*“

U mačevanju, dakle, postoje samo mačevaoci koji manje ili više greše, ali svi su pogrešivi jer kako kažu Paštrovići: „*Ako ste i bolji i jači – Bog je vrh svijua*“. Stoga svakog trena, bez obzira na svoje umeće, i najbolji mačevalac može u borbi sa potpunim početnikom naćiniti kobnu grešku, a učiniće je sigurno pre ili kasnije jer i „*Veliki Homer nekad zadrema*“.

Dobar mačevalac, uistinu, u borbi manje greši nego loš, ali ako se tako jednom stupa u svet statistike tada se treba setiti i da je u mačevanju ishod borbe uvek kocka. Svaki mačevalac, dakle, bez obzira na svoje umeće, u borbu uvek stupa i kao kockar - a među kockarima nema boljeg i goreg već već samo srećnijeg i manje srećnog.

Drugim rečima, dobar mačevalac nije dobar po tome što pobeđuje jer on ostaje dobar i kad gubi. Loš mačevalac nije loš po tome što gubi jer on ostaje loš i kad pobeđuje. Nešto nije DOBRO jer pobeđuje već zato što je DOBRO. Nešto nije LOŠE jer gubi već zato što je LOŠE. „Miš je mali i na vrhu planine, gorostas je velik i u jami“.

Mera dobrog i lošeg mačevanja, stoga, nije u pobeđivanju već s one strane svakog spoljašnjeg poređenja - u unutrašnjosti svakog mačevaoca i tome kakav je on po sebi sam. Zato je Ajnštajn i napisao: „Pokušaj da ne budeš čovek od uspeha (pobede) već čovek od vrednosti“, i to treba pokušavati čak po cenu poraza jer kako je istorija bezbroj puta pokazala, vredne stvari preleću ne samo svoje vreme već i svoje poraze.

Mudri ljudi stoga uvek gledaju život šire i bogatije od crno-bele vizure pobeđe i poraza. Za njih su uvek sve pobeđe isto toliko porazi, a svi porazi ujedno i pobeđe pa pobeđuju kao da gube, a gube kao da pobeđuju jer znaju da svako ko pobeđuje vremenom se i sam počinje prožimati poraženima. Oni tako žive i čine uvek „s one strane“ pobeđe i poraza.

Otud dok postoje ljudi koji imaju strast da uvek u nekom velikom vrtu bez ikakvih sumnji i dvoumljenja odmah kreću u odmeravanje i biraju u takmičarskoj konkurenciji mnoštva cvetova samo jedan „pobednički“ kako bi u njemu kao „najlepšem“ uživali, postoje i oni koji bacivši u stranu sve to uživaju u prihvatanju raznolikosti lepote i bogatstvu celog vrta. Mislim da ovi drugi životu i daju i od njega dobijaju mnogo više.

Mačevaoca koje zanima borilačka umetnost, dakle, ne zanima pobeđivanje – da se jedan pokaže bolji od drugog, da se upoređuju, iskazuju... već da stvore, pokažu i iskažu umetnost veštine jer kako je to napisao Oskar Vajld: „Cilj umetnosti je da otkrije umetnost, a sakrije umetnika.“

U mačevanju kao borilačkoj umetnosti DRUGI mačevalac zato nije suparnik za pobeđivanje već ISKUŠENJE veštine saradnje zbog čega su tu poraz i pobeđa ne nešto lično već nešto zajedničko. Stoga u takvom mačevanju nije važno KO je bolji već ŠTA (koja akcija) je bolje.

U jednom slučaju mačevanje, dakle, razdvaja ljude u drugom slučaju ih spaja, u jednom mačevaoci siromaše svoju veštinu u drugom slučaju je bogate, u jednom slučaju se bave mačevanjem zbog pobeđivanja, prestiža, plasmana i želje za dominacijom – ljubavi prema sebi, u drugom slučaju iz ljubavi prema mačevanju.

Pobednik je uvek kao napeti luk koga pobeđa razapinje
između njegove gordosti s jednog kraja i protivnikovog unižavanja s drugog kraja -
napinjući ga dok njegova taština i nadmenost
ne slome sve ljudsko u njemu.

Pobeđa zato uvek ubija - pobeđenog na početku - pobeđnika na kraju,
pa „Kad se neka pobeđa podrobno opiše, prestaje da se
razlikuje od poraza“ - Sartr.

U mačevanju, stoga, ne teži da pobeđiš jedan svet već da stvoriš jedan svet, ne da si bolji
već drukčiji, ne da si u onome što činiš prvi već izvanredan („izvan-reda“ - neuporediv).

Zato je Berđajev i napisao: „Slobodan čovek nije onaj ko je pobeđnik - ko gleda sa visine,
već onaj koji je zagledan u visine“, ali ne Ikarovske već Prometejske.

Pravi plesač, stoga, ne igra za svoj prestiž,
pobeđu..., već za ples, pravi mačevalac mačuje za mačevanje...,
a mudar čovek živi ne za sebe već za život.

Treći stub – odbacivanje merenja

„U samom broju nema mudrosti, a još manje vrline.“ Zigmund Bauman

Kako jedan umetnik „proverava“ da li „napreduje“ u svojoj umetnosti? Da li tako što je u stalnom rivalstvu sa drugim umetnicima i na takmičenjima pobeđuje time što mu publika tapše jače, ima više obožavatelja, prodatih knjiga, slike mu se prodaju skuplje...? Ništa od toga – ukoliko ne želi sebe da obmanjuje. Sir Artur Edington s tim u vezi lapidarno izjavljuje: *„Svaki pokušaj da se naučno izmeri subjektivno iskustvo liči na pokušaj da se izvati kvadratni koren iz soneta“*, a Habel jer umetnost je uvek delom i misterija „Umetnička dela se ne izračunavaju“. Tu, dakle, vlada nemerljivo, neuporedivo, neproverivo, iracionalno... jer prava vrednost u sebi uvek sadrži ono zbog čega i jeste prava vrednost – neki beskraj. Ali ko će ocenjivati i premeravati beskraj a da ne povede još i raspravu o neizrecivom i nepojmljivom?

Kako, dakle, neko ko se bavi mačevanjem kao borilačkom umetnošću „proverava“ da li je „dobar“ i koliko „napreduje“ u svojoj veštini, da li je u tome dobar, uspešan...? Ako je cilj stvarati dobro (izvrsno) u duhu slavnog holandskog slikara Van Ajka – *„Als i xh xan“* (Radim uvek najbolje što mogu) a ne duhu nadmetanja i pobeđivanja drugog tada je vrednovanje onog što se čini u mačevanju kao borilačkoj umetnosti nešto sasvim drugo od vrednovanja u mačevanju u kome je cilj biti najbolji i prvi - biti bolji u odnosu na drugog. Jedno je odnos unutrašnji – odgovornost, posvećenje, entuzijizam, ljubav... a drugo je odnos ospoljenosti - prestiž, i ta dva odnosa su svetovi za sebe.

Savremeni ljudi, uhvaćeni u vir ideologije pragmatizma efikasnosti misle da je pobjeda i uspešnost jedino merilo vrednosti i napredovanja pa da sve zato treba proveravati, kroz „izlazak na crtu“ - nadmetanje (kompeticiju), konkurenciju... – upoređivanje, bodovanje, ocenjivanje i diferencijaciju utemeljene u redukciji na kvantitativno merljivo.

No, nezavisno od istorijske činjenice da je takav način vrednovanja (prostačka tuča) u prošlosti bio karakterističan samo za varvarske (a danas neovarvarske) kulture, čovek treba da je kratkovid ne samo u očima već i pameti pa da ne primeti kako svuda postoji beskrajno svakodnevnih primera u kojima se ono loše (jer napredovati može i ono loše slično bolesti koja napreduje) i najgore pobedonosno penje i sedi na prestolu vrha, a ono najbolje puzi poraženo po dnu.

Najveći majstori i stvaraoci prošlosti su se zato na takvim mestima za proveru vrednosti i napredovanja u umetnosti najčešće pokazivali kao gubitnici a ipak, za razliku od onih koji su ocenjeni kao pobjednici a nestali u vremenu, njihova imena i dela odjekuju večnošću. Dovoljno je samo setiti se slikara impresionista!

Proveravanje - ako se uopšte traži, dolazi, dakle, sa suprotne – unutrašnje strane umetnika. Zato Pako de Lucija jednom prilikom izjavljuje: *„...bilo je koncerata gde publika oduševljeno aplaudira - a ja nisam zadovoljan svojim sviranjem, ali i kad publika nezadovoljno zviždi a ja sam radostan i ispunjen jer sam u sviranju postigao izvrsno. Ne zanima me publiku već muzika...“*

Svaki umetnik - ukoliko je umetnik, pa i mačevalac u mačevanju kao borilačkoj umetnosti – ukoliko ima umetničkog duha, sam najbolje zna i oseća da li napreduje ili ne u svojoj umetnosti. On je sam sebi sudija bez apelacije jer najjače se peče na sopstvenim vatrama sposobnosti, talenta, iskrenosti, laži, sumnji, nada, uspeha i neuspeha.

Pitanje usavršavanja je zato uvek lično pitanje i dobar strelac stoga kad promaši uvek u sebi traži razlog promašaja. Jedino takvo napredovanje je vredno – kad se kruna nosi u sebi a ne na glavi.

Čovek u kome se, dakle, ne nalazi MERA savršenstva utkana u njega samog, ko nema i ne oseća u sebi ono idealno koje ga iznutra nagoni ka „boljem“, već mu stalno treba neko merenje, poređenja sa drugim, doseže uvek samo beznačajno i isprazno ma na kakav

tron se popeo. Ono najbolje i savršeno svakom izmiče ko najbolje i savršeno sam nema u sebi. Zato Isidora Sekulić i kaže na jednom mestu: „*Ne spoljašnja već unutrašnja ambicija!*“

U svemu što čovek čini postoje samo dva odredišta: punoća i praznina – biće i ništavilo. Svaki umetnik - ukoliko je umetnik, pa i mačevalac koji se bave svojom veštinom kao borilačkom umetnošću, stoga zna da „napreduje“ kad oseća da ga njegovo mačevanje ispunjava, produbljuje, proširuje i oplemenjuje zanosom, entuzijazmom, inspiracijom...i da se duhovno, duševno i telesno razvija, raste i bogati a ne sužava, siromaši, prazni, kržlja i zaglupljuje.

U unutrašnjem oduševljenju i ispunjenosti dostignuto je, dakle, i na jednom mestu sadržano SVE najvrednije i najbolje što se može postići ili se nekome može darovati a što je vrednije od bilo kakve pobede, uspeha ili medalje. Tu se napredovanje zato ne ogleda kroz brojeve, tablice i pobede već kroz radost delanja i ispunjenost onim što čovek čini ili je postigao. **Pavle Aksentijević** je s tim u vezi napisao: „**Kada se umetniku dogodi unutarne ozarenje pri radu, to je znak da je zakoračio tamo gde stremi i da je u njegovom delu potvrđen jedini kanon koji može egzistirati u umetnosti, a to je ljubav i vera prema delu kojim se bavi.**“

Isto je i u mačevanju kao borilačkoj umetnosti u kojoj ne usavršava mačevaoca ono što čini njegova težnja i upinjanje napredovanju već njegova ljubav i posvećenje onom što čini usavršava i unapređuje i njega i to čini. Takvi mačevaoci sebi ne postavljaju pitanje kako da izmere koliko su uspešni majstori i da li i koliko napreduju veštini.

Gledati stoga svet, ljude i ono što se čini bez ocenjivanja kako i koliko uspešno služe nekoj svrsi, koliko su pobedonosni, razvijeni, bez merenja, suđenja, utakmice, dokazivanja i poređenja, bez poređenja i odmeravanja sa nečim drugim, znači najviše, a svako merenje je beznačajno jer „*Kad čovek nešto radi sa oduševljenjem nema pravo ni na šta. Nema pravo čak ni na uspeh. Plaćen je unapred!*“ (Fridrih Niče)

Ima učenika koji brzo odustaju od učenja mačevanja ukoliko za kratko vreme ne postignu uspešno i vidljivo „praktične rezultate“.

Suštinu učenja i delanja u bilo čemu, međutim, ne čini toliko korisni rezultat, dobit i napredovanje koliko samo stremljenje koje ISPUNJAVA čoveka dajući njegovom životu smisao, aromu i vrednost, jer, kako to kaže Gibran Kahlil:

„Čežnja za rajem je sama po sebi raj.“

Cilj učenja i delanja, dakle, nije uvek i samo neka upotrebna „korist“, „rezultat“ i uspešnost već i buđenje uzvišenog u čoveku kroz stremljenje nekud..., do čega se možda nikad i ne može stići.

Stremljenja i ideje tako ljudsko postojanje ispunjavaju i oplemenjuju vodeći ga od vidljivog, opipljivog, banalnog i prizemnog ka nevidljivom, beskonačnom i nedostižnom - od onog dohvatljivog ka onom čemu se jedino možemo diviti.

*

Dete prvo izvodi grube pokrete rukama pa tek kasnije fine pokrete prstima. Slikar i klesar prvo stvaraju u širokim i grubim planovima pa tek kasnije prelaze na detalje... isto važi i u muzici, građenju, nauci, filosofiji...

To važi i u mačevanju. U početku je mačevanje samo telesno - divljaštvo jačeg, bržeg, okretnijeg, nasilnijeg i agresivnijeg u kome se mač koristi širokim instinktivnim zamasima bez tehnike i veštine a sa jedinim ciljem da se pogodi. Tek hiljadama godina kasnije mačevanje postaje prefinjena veština koja se suprotstavlja nagonima a kultivisan mačevalac oplemenjenog karaktera koji vlada kontrolisanim pokretima, znanjem, promišljanjem, taktikom i intuicijom - duhom, izvodi suptilne pokrete mačem baveći se ne samo pogađanjem već načinom na koji se pogađa.

Isto tako i mačevalac početnik prvo uči da pogađa u najveće i najsmrtonosnije tačke na telu protivnika, a koje je najlakše pogoditi - grudi, stomak, bokove i glavu; nakon toga uči da pogađa u najmanje tačke - mesta ranjavanja a ne ubijanja, a koje se teško pogađaju: ruke i noge; zatim uči da protivnika pomoću mača samo obeshrabri, razoruža ili onespособi, netrališe za borbu; tek na kraju uči da mačuje zbog ljubavi prema veštini samoj a ne zbog pobeđivanja protivnika, radi istraživanja, traganja, spoznaja, kreativnosti, inovacija, ideja u veštini i širenja mogućnosti svog tela i duha - radi mačevanja koje postaje borilačka umetnost i telesna kultura što oplemenjuje čoveka. U takvoj borbi - vođenoj s ljubavlju svi protivnici pobeđuju.

Sve počinje sa divljaštvom ali veština mačevanja, svaka veština i sve što činimo, razvija se i dobro je samo u onoj meri u kojoj se od tih svojih korena udaljava, ako pomoću njih oplemenjujemo sebe i svet oko sebe.

*

Koji je smisao nekompetitivnog mačevanja - mačevanja bez ubijanja i takmičenja?

Hronofotografija mačevalačkog ispada, Eadweard Muybridge, 1887

„Prava kultura počinje tek onda kad se život, oslobodivši se nužnosti i potreba, preoblikuje u strukturu koja će stajati iznad njih i kada ljudi počnu delovati u ime nečeg što je suvišno sa gledišta egzistencije, a što osećaju kao njen krajnji i najviši smisao.“ Alfred Veber

Čovek kome je život ispunjen smislom uz animalno „*jesti, piti, spavati i uživati*“ („*U se na se i pada se*“) i koji bi kao onaj Gogoljev seljak: „...*dao svu umetnost za kobasice i par dobrih čizama*“, ne može naći smisao u slušanju Baha, čitanju Šekspira, Dostojevskog, gledanju slika Rembranta... On ne može videti bilo kakav drugi smisao bilo čega - pa ni mačevanja, osim onog koji pripada njemu koji tako živi jer „*I u najveće more zaroni svoj lonac, ali iz njega ćeš uvek izvaditi samo onoliko vode koliko u taj lonac staje*“. Zato je Oskar Vajld i napisao: „*Događaje opažaju samo oni koji sa njima stoje na istoj visini.*“

Čovek koji je, dakle, rođen, odrasta i prihvata (nesveno ili svesno) savremeni svet pragmatizma, hedonizma i utilitarističku dogmu da sve mora uvek služiti nečemu, smisao svega pa i mačevanja nalazi i vidi samo u tom istom svetu i slep je za svaki drugačiji svet i drugačiji smisao i vizuru bilo čega, pa i mačevanja.¹³

¹³ Za većinu ljudi savremenog sveta sve što se čini mora da je praktično upotrebljivo i korisno. Tako je nastalo npr. korisno studiranje u kome studije (lat. studium - težnja, stremljenje, revnost, pomno ispitivanje, istraživanje, proučavanje, razmišljanje...) nisu više ono što su hiljadama godina još po svom imenu bile: unutrašnji duhovni poriv za spoznajom sveta i mudrosti - kultura, već su postale zanatsko-trgovačko školovanje i osposobljavanje za operativno tehničko-upotrebna umeća od kojih će se zarađivati, kupovati, jesti, piti, stanovati, putovati... - posao. I dok su, zato, nekad učitelji govorili - „učiš za život“, („*Cilj univerziteta je da obrazuje učena ljudska bića, podstakne razvoj slobodnog individualnog razmišljanja i formira ljude koji ne služe bilo čemu i bilo kome*“ - Mil, 1867) jer cilj učenja je bio sazrevanje, mudrost, građenje karaktera, vaspitavanje i oblikovanje čoveka kroz

obrazovanje a ne znanje, zvanje, bodovi, ocene..., danas govore „učiš za posao" jer glavni cilj svega pa i učenja je zarada. Dakle, dok je nekad posao bio deo života danas je posao postao sav život a život, pa i učenje i spoznavanje, postali su običan posao. Život je postao deo posla! Tako je nastao jedan svet u kome je sve postalo roba i trgovina i svi postali kupci i trgovci koji su misleće glave zamenili koristoljubivim kalkulantskim glavama.

Na isti način vulgarizacije svega danas su nastali i lukrativna nauka, lukrativna umetnost, lukrativna filosofija, kultura, lukrativni međuljudski odnosi, medicina... svet u kome sve postoji samo da bi merkantilno služilo različitim interesima - ideologiji čija je najviša i jedina ideja i vrednost punjenje bankovnih računa, ormana, stomaka...

No, taj prozaični i materijalnim interesima zarobljeni um u kome je dopušteno samo upotrebljivo, praktično, ekonomično, isplativo, funkcionalno, efikasno, racionalizovano, proračunato, regulisano, kontrolisano i instrumentalizovano, i gde je život sav sačinjen od banalne prizemnosti bez duha, ideala, mašte, snova, igre, kulture i slobode je i kratkovid. On ne vidi da srce nije samo funkcionalna i korisna pumpa za krv već i ispunjenost života. On ne vidi da govor ne postoji samo kao korisna i praktična glasovna komunikacija već i kao poezija, pevanje..., da se ljudi zvukom bave i beskorisno kroz muziku, kretanjem beskorisno kroz ples, pisanjem suviše kroz kaligrafiju... On, takođe, zaboravlja da matematika nije samo trgovačka i tehnička računica već i veština plesa kroz teorijski beskraj pojmova matematičkog idealiteta. On ne vidi da filosofija nije puki praktični i korisni scijentistički instrument racionalističke analize već i generički filo-sofija (grč. philos-sophia - ljubav prema mudrosti), dakle, i intuicija slobodne kontemplacije, spekulacija (lat. speculum - ogledalo; „*Um mudraca, budući da je on dosekao mir, postaje ogledalo svemira*" (Čuang Ce) i promišljanja iz ugla univerzalnog, večnog i neopipljivog - lepota istraživačkog misaonog lutanja metafizike kao umetnosti mišljenja koja razvija, kultiviše, oplemenjuje i oblikuje duh ka mudrosti.

Taj kratkovidni antiduh je i današnje društvene, prirodne ali i umetničke škole pretvorio u puke tehničke škole i to veome slične modernim fabrikama pilića u kojima se ljudi pod inženjeringom posebno izolovanih, usmeravanih i kontrolisanih veštačkih uslova „kljukaju" praznim tehničko-scijentističkim „instant" operativnim informacijama za steroidno podsticanje na brz rast, ali ne i sazrevanje, a kako bi bili što pre upotrebljivi u klanici tržišta opšte upotrebljivosti.

Taj antiduh ne podnosi i ne dozvoljava zrelog i obrazovanog čoveka jer „*Pero i mač su u skladu*" - put učenja i put borbe je jedan, pa zato ideal savremenog obrazovanja nije nikako odgajanje, vaspitavanje i prosvetljenje - stvaranje slobodnih ličnosti koje su lepo, uzvišeno i čvrsto iskovane, nego suprotno - sintetičkih, korisnih, mehaničkih i zavisnih tehničara opslužitelja - robova budućnosti za jedan svet i vreme bez budućnosti. Zato je „*Potrebno ljude ubediti da je „in", u modi i poželjno biti glup, prostak i neobrazovan. Istovremeno treba izazivati na svakom mestu svaki otpor prema pravoj kulturi i obrazovanju koji moraju biti marginalizovani.*" (Noam Čomski)

Iz tog istog razloga je za većinu mačevalaca do 19. veka bilo besmisleno bavljenje bilo kojim drugim mačevanjem osim bojevima - jer su se svi mačevima ubijali.

Iz tog istog razloga je mačevaocima sportistima 19. veka bilo besmisleno bavljenje pravim bojevima mačevanjem - jer se više niko nije mačevima ubijao.

Iz tog istog razloga je savremenim mačevaocima sportistima nerazumljivo i besmisleno baviti se mačevanjem u kome nema nadmetanja i takmičenja - kad se danas svi u svemu takmiče i nadmeću.

Iz tog istog razloga se i Martial Art mačevaocima čini besmislenim bavljenje bilo kojom vrstom kompetitivnog mačevanja kada je moguće mačevati, i to izvrsno, i bez takmičenja i nadmetanja - jer postoji i svet bez tuče, prestiža, poređenja, pobeđivanja, kompeticije, konkurencije...

Dakle, kad je reč o SMISLU nečega nije reč o tom nečemu već o čoveku koji postavlja to pitanje, nije reč o vrsti mačevanja koje se posmatra već o vrsti čoveka koji se bavi mačevanjem. Pitanje o smislu nečega je uvek neodvojivo vezano za pitanje KO pita o smislu nečega jer smisao je uvek smisao samo za NEKOG.

*

„Uporište umetničkog rada je u privrženosti (la devozione) koju pojedinac gaji prema nečemu što možda ne služi ničemu i nikom.“

Nuncio di Stefano

„Suvišno je veoma nužna stvar.“

Volter

Jedan pokret sečenja mačem koji čini mačevalac sa ciljem da nekog ubije ili pobedi je spolja gledano isti kao i pokret sečenja koji čini drugi mačevalac ali sa ciljem postizanja veštine jednog savršenog mačevalačkog pokreta sečenja bez ikakve njegove upotrebne svrhe i instrumentalizacije.

Ali, dok je u prvom slučaju aktivnost mačevaoca profani posao u drugom slučaju njegova aktivnost je posvećenje i transcendirajući ritual. Dok se u prvom slučaju mačevalac raduje REZULTATU i bori za sebe - da stekne neku praktičnu dobit i korist od svoje aktivnosti, u drugom slučaju on se raduju ČINU i bori protiv sebe, svojih ograničenja, a zbog ljubavi prema tome čime se bavi.

O tome E.From u „Anatomija ljudske destruktivnosti“ piše: *„I među primitivnim plemenima često nailazimo na borbu što izgleda da je uveliko samo iskazivanje veštine. Postoje, dakle, mnoge veštine, pa i borilačke kod kojih njihova glavna čar nije u zadovoljstvu ubijanja i povređivanja - već u veštini koja se zahteva u njima. (...) Danas kada je sve napravljeno s mašinama, ima malo zadovoljstva u samoj veštini. Smatrati zadovoljstvo u lovu zadovoljstvom u ubijanju, a ne u veštini, indikativno je za osobu našeg vremena za koju je važan jedino rezultat aktivnosti, u ovom slučaju ubijanje, a ne sam proces (aktivnost sama).“*

S druge strane, mačevalac koji uči stavove, kretanja, položaje, koordinaciju svojih pokreta, ravnotežu rada nogu i ruke, usklađivanje sa protivnikom i njegovim pokretima tela i mača, povezivanje svoga duha sa duhom protivnika... se stapa sa prostorom i vremenom koji okružuju njegovo telo i njegove akcije zaboravljajući u tom sjedinjavanju sa svetom na sebe.

Kad čovek svoju delatnost tako usaglasa sa načelima celine svega što ga okružuje onda postiže stanje neizrecivosti koje je iznad bilo kakvog pragmatičkog cilja pa tada profani termini „upotrebljivost“, „korisnost“, „uspešnost“... gube značaj jer ono što on čini stupa preko granica primene i pragmatike tih veština u svet umetnosti. Pobede i porazi malo znače ako mačevalac ne nauči kako se nad njima pleše. Ali kad to jednom nauči onda mu taj ples postaje SVE a pobede i porazi mu ne znače više NIŠTA.

Drugim rečima, postoje i ljudi koji smatraju da je moguće nešto činiti, nešto ili nekoga voleti i bez tuče, ili neke upotrebljive koristi. To su ljudi koje zanima mačevanje a ne efikasno mačevanje, veština a ne upotrebljivost veštine, umetnost a ne instrumentalizacija, ljubav prema nečemu a ne korist od nečeg – kult svojih potreba, nedostajanja, manjka... zadovoljavanje sebe!

To je aktivnost koja ne zarobljuje već oslobađa - „Konji koji jure, a nikud ne žure“, matematičar koji se bavi u beskraj najsloženijom matematikom a da ga uopšte ne zanima bilo kakva njena praktična primena ili korist od nje – rad onih kojima ne treba da uzimaju već da poklanjaju, ili kako je to Nikola Tesla formulisao: *„Ja izum tražim radi izuma, kao umetnik, „L’art pour l’art“.*

Iz tih razloga u klasičnoj tradiciji učenici godinama izučavaju neku veštinu samo iz ljubavi prema njoj i zbog radosti koju im to bavljenje pruža, a bez razmišljanja u pravcu da je „praktično primene“ ili im bude korisna za neki prestiž.

Zato stari majstori bilo čega (oružarstva, muzike, slikarstva, arhitekture, odevanja...), iako su radili za novac (jer od nečeg su morali živeti), nikad nisu radili zbog novca već iz ljubavi prema tome što čine, a što bi činili - a takvih primera je nebrojeno, i da nemaju nikakvu zaradu od toga što čine.

S tim u vezi navešću dve čuvene anegdote. Neki Euklidov učenik, nakon što je iz geometrije naučio aksiom paralelnih prava, upitao je nezadovoljno učitelja: „Šta ja dobijam učenjem ovoga, što ne služi ničemu?“ Euklid tada pozva svoga roba i reče mu: „Daj ovome novčić jer on iz svega što čini mora imati za sebe neku korist.“

Isto tako, kad su jednom građani zamolili Pitagoru da im objasni „Šta je to filosofija i koja je korist od nje“, on je dao odgovor, a koji se može primeniti na pravilno razumevanje svega, pa i mačevanja kao borilačke umetnosti: „Život je sličan okupljanju na Olimpijskim igrama na koje su došli različiti ljudi s tri motiva: prvi da bi se takmičili za nagradu i kitili slavom, drugi da bi trgovali - kupovali i prodavali robu, i treći kao posmatrači i izučavaoci. Tako isto u životu neki pokazuju samo svoju ropsku dušu - lakomi na slavu i dobit, ali najbolji je izbor onih koji svoje vreme provode u njegovom izučavanju i kontemplaciji - kao ljubitelji mudrosti.“

Na putu neka ti put a ne cilj bude cilj,
jer ako u borbi gledaš samo da pogodiš onda nećeš gledati kako mačuješ.
Tada nećeš ni pogoditi jer kao što tajna dobrog žongliranja
nije u hvatanju već u bacanju, tajna pogađanja strelom nije u nišanjenju već
natezanju i opuštanju lȃka,
tako i u mačevanju pogodak mačem je posledica veštine
a ne veština posledica pogađanja.
Mačevalac koji u borbi pohlepno juri razne ciljeve na protivniku kako bi ga
pogodio uvek će zaboraviti na put i tako upada u bespuće.
U svemu se, zato, uvek drži puta jer kad tvoj svakodnevni život postane
stremljenje beskrajno ciljeva - zaborav puta,
neko drugi, dok ti kao pčela juriš od cveta do cveta,
cedi med tvog života.

Značaj svih - za duhovni život najvrednijih stvari je, dakle, upravo u tome da nepraktično i beskorisno (za ubijanje, takmičenje, jelo, oblačenje, zarađivanje...) postoje nadahnjujući čoveka nečim drugačijim i višim - kulturom i slobodnim delanjem iz ljubavi kao najvećim vrednostima ljudskog života. **One su privlačnost što se ne može upotrebiti za nešto - privlačnost koja je u slobodi, i baš zato očaravajuća!** I mačevalačka veština, dakle, ukoliko želi da postigne formu borilačke umetnosti mora u najvećoj meri biti na tom putu jer po definiciji umetnost je korisna kao umetnost samo kad nema nameru da bude korisna. Zato je Oskar Vajld i napisao da su „Umetniku i borcu - dva tipa koja nam je Grčka dala - uplitali u vence lišća gorkog lovora i listove divljeg peršuna, od kojih inače nije bilo ljudima nikakve koristi“ kao i da „Možemo oprostiti čoveku koji stvara korisnu stvar, samo ukoliko joj se ne divi. Jedino opravdanje čoveka koji stvara beskorisnu stvar je ukoliko joj se istinski divi. Sva je umetnost zato u potpunosti beskorisna“.

Dakle, ako čitalac, ipak, tvrdoglavo i pragmatično zahteva neku svrhu mačevanja kao borilačke umetnosti, ona se može tražiti u razvijanju osećaja za lepo, izvrsno, vredno... - telesnoj, duhovnoj i duševnoj kultivaciji kroz bavljanje čistom i beskorisnom veštinom tj. oplemenjivanju i uzdizanju iznad banalnog praktičizma, životinjskih strasti kompeticije i varvarskih nagona za dominacijom i samoiskazivanjima.

Sva umetnost (pa i mačevanje koje teži da bude borilačka umetnost) svu pravu i punu korisnost počinje dobijati baš tada kada je oslobođena neposredne profane korisnosti i

banalne upotrebljivosti - postala egzistencijalno beskorisna i suvišna. Tek tada, dakle, kad prestane da bude egzistencijalno usmerena - postane slobodno stvaralačko izražavanje života a ne koristoljubivo delanje iz nekog (materijalnog) interesa za život, umetnost počinje ispunjavati svoju misiju postajući **esencijalno** korisna i u tom smislu od najvišeg interesa za život.

Ako u nečemu što činiš ostaješ samo na njegovoj materijalnoj dimenziji, ne dosevujući i do duhovnosti u njemu, tada ne samo da dohvataš uvek jedino prizemno i banalno u tome već - jer „čovjek je ono što čini“, i sam postaješ takav: banalan, prizeman i ispražnjen od svega što svakom ljudskom delanju i življenju uopšte daje ispunjenost i vrednost.

Šta sa Benvoliom? (Priča o dve budale)

Kao u životu, tako i mačevanju, čovek treba da zna koji su ga poduhvati dostojni a koji ne - kojim ljudima treba a kojima ne da pruža ne samo ruku već i mač.

„Pobeđuju oni koji znaju kada se treba a kada ne treba boriti.“ (Sun Cu)

U doba kralja Anrija IV u Francuskoj je u dvobojima, od 1589. do 1607. godine (za 18 godina) poginulo je najmanje 40.000 Francuza. Brantom u jednom svom tekstu slika karakter BENVOLIA - tipičnog mladog čoveka i karakterističnog čoveka tog vremena, rečima:

„...ti ćeš se posvađati s čovekom zato, što ima u bradi jednu dlaku više ili manje od tebe. Posvađaćeš se s čovekom, koji krca orahe, samo zato, što imaš oči boje lešnika. Glava ti je tako puna svađe kao šipak koštica, premda ti je od udaraca mekana kao zreo šipak. Posvađao si se s nekim čovekom zato, što je kašljao na ulici, jer ti je probudio psa, koji je spavao na suncu...“

Kod svih varvarskih naroda **izazov, zavada, dvoboj, razračunavanje, kavga i „izlaženje na crtu“** su bili jedini regulatori međuljudskih odnosa. Dvoboji su se nakon pada Rimskog carstva, i širenjem varvarske kulture prostorima Evrope, razvili svuda kao bolesna zaraza. Germani još od četvrtog veka uvode dvoboje kao sredstvo razračunavanja a najstariji zakon Franaka LEX SALICIA govori samo o pravilima dvoboja. Slično je bilo i sa Vikinzima. Svi ovi divlji narodi su smatrali da je razračunavanje i šumski zakon jačeg jedini način da se regulišu razlike i sporovi između dve osobe.

No, da tako nije bilo uvek podseća Artur Šopenhauer koji piše: *„Grci i Rimljani su bili arhetip hrabrog i junačkog ali nisu ništa znali o `duhu časti`. Dvoboji su se u njihovo doba praktikovali ne kod plemićkih klasa stanovništva već kod najmljenih gladijatora, robova ostavljenih na milost i osuđenih prestupnika, koje su, naizmenično s divljim životinjama, huškali jedne na druge u doba velikih kriza kad je trebalo radi razveseljavanja naroda pružiti `hleba i igara`.*

Da je među starim i kulturnim narodima i civilizacijama predrasuda borbe na život i smrt radi častoljublja bila potpuno strana dokazuju mnogobrojna obaveštenja koja su do nas došla. Kada je, na primer, jedan varvarski vođa Germana izazvao na dvoboj Marija, ovaj rimski vojskovođa i junak, mu je poslao odgovor da se `ako mu je život dojadio, može obesiti`, ali mu je, za svaki slučaj, predložio za megdan bivšeg gladijatora, `s kojim se može tući do mile volje`. Antigon je na poziv Pira na dvoboj odgovorio da je `za umiranje važan pravi momenat, a ako je Pir nestrpljiv da umre, da može sam da potraži mnogo drugih i raznih načina da umre npr. da popije otrov, a i on mu može preporučiti jednog svog roba veštog s kopljem`. I Sokrat je često ispitivao razne nedostojne postupke prema kojima se ponašao s visine i potpunim mirom; kad je jednom dobio udarac nogom, primio je to strpljivo rekavši čoveku koji se tome čudio: `Zar bih na dvoboj izazvao i magarca kad bi me ritnuo?`

Vidimo, dakle, da je starima bio potpuno nepoznat čitav princip viteške časti jer oni se nisu mogli nagovoriti na mračne i pogubne farse u kojima beznačajne stvari, zbog precenjivanja vlastite ličnosti koja jer je sitna doživljava se kao svetinja, preobraćuju u tragično važne. Očevidno, ovde u osnovi svega leži samo najneumerenija oholost i najodvratnija nadmenost.

Ovaj ostatak divljačkog prava iz doba varvarstva postao je pribežište iz koga svaki podlac i budala može izložiti opasnosti slučaja da liši života najplemenitijeg i najvršnjeg čoveka koji mu je kao takav obavezno omrznut.

Ti najčešće iskompleksirani „ljudi od časti” čim neko izrazi mišljenje koje odstupa od njihovog, ili pak pokazuje više razuma nego što oni sami mogu da pokažu, odmah u svom `pravu jačeg` ističu spremnost da uzjašu bojnog konja i ako im slučajno u nekom sporu nedostaje protivdokaz u razumu oni se okreću bezumlju sile i primitivizmu.

Na ovaj način, iako danas nije dozvoljeno da se psi i pevcu huškaju na borbe jednih protiv drugih, protiv svoje volje se huškaju ljudi na borbu do smrti smešnom predrasudom apsurdnog principa viteške časti koji im nalaže obavezu da se zbog svakojake gluposti međusobno bore kao gladijatori.

I kao što smo se oslobodili izlaganja opasnosti da nam na putu svaka hulja dovikne `novac ili život`, trebalo bi se osloboditi i opasnosti da nam se svaka hulja može obratiti sa zahtevom `čast ili život` i primorati da odgovaramo svojim zdravljem i životom stavljajući na kocku glavu nasuprot šupljoj glavi."

Priča o dve budale

„Ima i onih koji su obične budale, i samo traže drugu budalu da bi zaigrali svoju farsu.”

F. Niče

U vezi sa citiranim daću primer jedne priče, koju sam čuo ne znam gde i od koga - ali koja me zaintrigirala potpuno nezrelim i pogrešnim razumevanjem njene pouke od strane pripovedača.

Početak priče je uobičajen. U školu jednog starog, ali po veštini na glasu poznatog, učitelja mačevanja došao je neki mlad mačevalac željan da okuša svoje umeće ali i veštinu učitelja. Kraj priče je, međutim, savremen. Naime, izazvani učitelj, iako već starac, prihvati ovaj izazov i, naravno, na svoju sramotu, sramotu škole i razočaranje svojih učenika bi

savladan. Pripovedač je iz ove priče, na moju nemu zapanjenost, izvukao dečačku pouku da je *mlađe bolje od starijeg*, a ja sam na to mogao samo da zaključim da je reč o čoveku sa tipičnim edipalnim problem nrešenog sukoba sa ocem.

Dakle, ja iz ove poučne priče izvlačim potpuno drugačiji zaključak, a po kome sam joj i dao ime: „**Priča o dve budale**“.

Prvu budalu, kojoj ne treba zameriti jer po definiciji hormonalno „*Mladost je ludost*“ (Luventus – ventus) i „*Gde mladost jaše-ludost drži uzde*“ (nemačka poslovice), predstavlja mladić koji svojim slavloljubljem, častoljubljem i gordošću nasrće na starca ne bi li kušao njegovu veštinu kad ova više nema snage da se iskaže. Zreo mačevalac, nasuprot tome, po svaku cenu izbegava borbu u kojoj može slučajno savladati boljeg. On se instinktivno sklanja i gnuša takve neprirodne i nepravedne situacije koja kalja obraz (bez-obrazna je) svima jer zna da uvek ima pobeda koje su sramote što gore su od svakog poraza. Otud čak i u varvarskim zakonima „božjeg suda“ čovek stariji od 60 godina (kao i deca i žene) nije smeo biti izazvan na dvoboj i njemu je pripadao vitez zastupnik – „šampion“ da se bori umesto njega.

Zato u drevnim antičkim mitovima nailazimo na primere u kojima se pobednici ljuto kaju jer su nekim slučajem pobedili heroja kao i primere u kojima se ponose svojim porazom kad su boreći se protiv heroja bili savladani. Stoga za borbu treba izbegavati ljude bez duha i niskog karaktera koji sve mere jedino pijačnim kantarom kratkovide pobede i uspeha ne znajući šta je to grandiozna igra u kojoj „samo kralj sme ubiti kralja“ (Šekspir). Takvi protivnici su uvek bez časti jer ne znaju za princip po kome častan čovek za svog protivnika uvek bira nekog sebi sličnog po rangu (džentlmen odgovarao dvobojem na uvredu samo drugom džentlmenu ili borbu odbija prepuštajući je svojim slugama), godinama, veštini i polu.

Druga, ali mnogo veća budala je starac koji svoju veštinu mača nije, i pored svojih godina, naučio da pretoči i u veštinu življenja - mudrost. Njegova sujeta i ponos te slabost da obuzda sopstveni ponos i sujetu, jer *Qui proficit in artibus et deficit in moribus, plus deficit quam proficit (Ko napreduje u umeću, a nazaduje u vladanju, više nazaduje nego što napreduje)*, doveli su ga upravo tamo gde je i zaslužio - da se meri njegova glupost i nemar prema svome duhu i sebi, a ne njegova veština. O tome je Valtazar Gracijan napisao: „*Puno je lakše izbeći prilike za svađe, nego se iz nje posle izvući srečno. Prilika je iskušenje naše mudrosti i bolje je da joj se uklonimo, nego da u njoj pobedimo. Ima ljudi, koji usled svoga, njima svojstvenog, karaktera ili usled karaktera njihove narodnosti, lako nađu i stvore priliku, pa su voljni da se uvek svađaju i biju. Onaj pak, koji se kreće u svetlosti uma, dugo se predomišlja, pre nego što zagazi u kavgu. On vidi više hrabrosti u tome, što će se uzdržati, nego što će pobediti; pa ako se možda i nađe kakva luda, koja je svaki čas pripravna, da se bije, i onda razuman moli, neka mu oprost, što nema volje da ne bude druga luda.*“

On je, dakle, mladom izazivaču mogao prosto okrenuti leđa jer „*Nije svako okretanje leđa bežanje*“ pošto okrenuti leđa protivniku često traži više umeća, veštine, hrabrost i snage nego suprotstaviti mu se. Upravo na tom tragu i u tom duhu je činio i Mijamoto Musaši (1582-1645) najveći mačevalac Japana. Za njega je, naime, bilo dečija igra pobediti desetak protivnika istovremeno. No, on se nije isto toliko često ustručavao da jednostavno pobege, ili čak otrpi uvredu kad je smatrao da sukob ne može da mu donese nikakve koristi i znanja u smislu usavršavanja veštine, a nepredvidiv slučaj mu može odneti život. „*Nije dobro da mudar čovek stavi na kocku svoj život, niti da mudrost izloži opasnosti radi ludaka.*“ Mišel de Montenj, 1580.

Učitelj je, dakle, mladog izazivača mogao uputiti na svog veštog učenika, ili, pak, da ga zrelošću i mudrošću odgovori od njegovog neumesnog i nezrelog nauma i tako razoruža jer „*Najbolji strateg uvek pobeđuje bez ratovanja*“ (Sun Cu).

U veštinu mačevanja, dakle, spada znanje kada se i kako mač koristi ali isto tako spada i znanje kada se i kako mač ne koristi. Kao što je u mačevanju veliko umeće izbeći protivnikov udar tako je isto i umeće mačevaoca da izbegne nepotrebnu borbu jer izbegavanje sukoba je, kao i eskiviranje u borbi, deo borbe.

Zato je Kimura Kjuho, jedan od najpoznatijih mačevalaca i učitelja mačevanja Japana 1763. godine napisao: „Dobar mačevalac izbegava svađu i borbu. Boriti se znači ubijati. Poenta je da ovu umetnost treba iskoristiti kao sredstvo za napredovanje u proučavanju Puta. Ukoliko se pravilno upražnjava, ona nam na delotvoran način pomaže da doprinesemo oplemenjivanju našega uma i duha.“

U borbi treba izbegavati one koji u nju stupaju iz očaja nemajući šta da izgube. Oni tada boreći se ne gledaju na posledice jer ih one i ne zanimaju, a samim tim oni se bore u ludilu, a pametan se ludog kloni. O tome je Valtazar Gracijan napisao: „Ne upuštaj se u borbu s onim koji nema šta da izgubi (...) On u borbu stupa bezbrižno, jer je izgubio i stid i svršio sa svime, pa nema ništa više što bi u borbi mogao izgubiti. Zato će se hvatati svake nepristojnosti (...) Čovek kod koga je razvijen osećaj dužnosti i časti čuvaće se toga jer ima mnogo da izgubi (...) On ni srećnim svršetkom ne bi mogao dobiti ono što je izgubio već tim što se izložio jednom takvom nesrećniku.“

Ima izazivača koji nisu vredni ni poraza ni pobede i često je veća sramota sa takvima se boriti nego ih pobediti ili izgubiti od njih jer svaka borba sa nedostojnima uvek nanosi štetu jer prlja kao i svako petljanje sa blatom. Takvi ljudi samo žele iskoristiti vrsnog kao lestvice za svoje naprečac uzdizanje. O njima nikad niko ništa ne bi znao da nisu uspeli svojom drskošću da nasrnu na ono čega nisu dostojni. Oni su slični ludom Neronu koji se proslavio time što je potpalio vatru uništenja ispod nečeg vrednog. Na takve izazivače se ne treba osvrutati uopšte i najbolji način borbe protiv njih je prezrenje, ignorisanje i prepuštanje zaboravu.

Postoje i izazivači čiji su mržnja, glupost ili ne znanje... toliki da će sebi samima načiniti zlo ne bi li načinili zlo suparniku. Oni pobeđuju tako što u ponor povlače onog protiv koga se bore pa je njihovo pravilo borbe ono što je kod mudrih protivnika samo slučajna situacija ili izuzetak – izbor očaja.

Zato Valtazar Gracijan piše: „Budi uvek na oprezu prema neučtivim, tvrdoglavim, bezobzirnim i ludama svake vrste. Na mnogo njih se naiđe, i treba mudrosti da se izbegne sukob s njima. Tako ćemo savladati opasnosti, koje nam lude stavljaju na put. O tome treba premišljati zrelo, pa onda nećemo izlagati svoj ugled prostim slučajnostima. (...) Najbezbednije je, imajući za ugled Odisejevu lukavost, držati se u daljini. Od velike je koristi u takvim prilikama i to, da se činimo nevešti. Takav postupak, uz pomoć učtivosti, omogućuje nam da prebrodimo sve neprilike. To je uostalom jedini put, koji inače izvodi iz svih zapleta.“

Kao, dakle, u životu tako i u svakoj drugoj, pa i mačevalačkoj, borbi čovek treba da zna ili oseti koji su ga zadaci i poduhvati dostojni a koji ne i kakvim ljudima treba ili ne treba da pruži ne samo svoj mač već i ruku.

U bici bogova u Trojanskom ratu (Ilijada),
Posejdon je izazvao Apolona na dvoboj. Apolon se povukao,
odbijajući sa gnušanjem
da se bori zbog nekakvih beznačajnih smrtnika.

Nije ga isprovocirala ni Artemida koja mu se rugala govoreći da je kukavica.
„Izgubio bih osećaj za meru i red ako bih se upustio u borbu zarad beznačajnih smrtnika
koji sad niču kao lišće po drveću, a potom će uvenuti i neće ih biti.“

*

**„... bio je obični proizvod tog veka industrije.
Nikao je u topoloj staklenoj bašti i bez rasta u prirodnoj sredini.
Bio je, pre svega, praktičan čovek koji radi samo ono što je korisno, usmeravajući i
najmanje od svojih ideja samo ka efikasnom i
upotrebljivom uz bezmernu želju da u svemu traži interes,
a što ga je vodilo u zaista savršen egoizam.
Spajao je u svemu korisno sa prijatnim, kao što bi rekao Horacije.
Taština je nadirala iz njegovih reči, još više iz gestova, a ni svojoj senci ne bi
dozvolio da bude ispred njega.
Izražavao se u gramima i centimetrima i sve vreme je nosio jedan metar, što mu
je omogućavalo veliko znanje o stvarima na ovom svetu.
Nadmeno je prezirao umetnost, a naročito umetnike.
Za njega se slikarstvo završavalo sa crtežom a crtež dijagramom,
skulptura na izradi odlivaka, muzika na zvižduku lokomotive,
a književnost na berzanskom biltenu.
(...) Kad vidim mlade ljude, tako glupe, obuzme me gađenje i očaj.“**

Pariz u 20 veku, Žil Vern, 1863

*

Koji mačevaoci su (ne)pogodni za mačevanje u formi *borilačke umetnosti*

*„Ako je umetnost nije za svakog,
ako je za svakog - nije umetnost.“*
Arnold Šenberg

*Pulchrum est paucorum
hominum (Lepota je za nekolicinu)*

Primena pravila mačevanja kao borilačke umetnosti u praksi zahteva uvek, kao i primena tehničkih pravila svake umetnosti, kreativnost, inventivnost i izvestan umetnički duh i talenat. Drugim rečima: kao što kompetitivna mačevalačka borba zahteva od mačevaoca da poseduje makar prosečan nivo telesne motorike i intelektualnih sposobnosti tako i praktično izvođenje mačevanja kao borilačke umetnosti, pored navedenog, dodatno zahteva makar i prosečan nivo poetskog i estetskog poriva kao i umetničkog talenta kod čoveka.

No, bavljenje mačevanjem kao borilačkom umetnošću pored značajnog stepena mačevalačkog znanja, iskustva i nivoa umešnosti u baratanju tehnikom mačevalačke veštine, zahteva i emocionalnu zrelost. Tako npr. mladima jer nemaju izgrađen lični identitet zbog čega njima vlada psihološki poriv ka nadmetanju u svemu - a kako bi se dokazivali, afirmisali i identitetski formirali, prirodno pripada mačevanje kao borilački sport a ne bavljenje mačevanjem kao borilačkom umetnošću. Prirodna psihička nezrelost mladih (čast izuzecima!) – koja se u savremeno doba zbog globalog načina života koji favorizuje infantilost raširila i na stariju populaciju je, dakle, nepremostiva barijera za njihovo bavljenje Martial Art mačevanjem. Poriv za pobeđivanjem u njima je, naime, ne samo neprestano u konfliktu sa temeljnim načelima i konceptom svake nekompetitivne delatnosti već i oni radije biraju destruktivne načine socijalnog pozicioniranja pošto su oni lakši i jednostavniji kao životna praksa.

S druge strane mačevaocima koji su prerasli adolescentsku fazu razvoja, identitetski se afirmisali kao ličnosti i prošli period zanimanja za nadmetanja, pokazivanja, dokazivanja i prestiž u svemu pa i mačevalačkoj veštini – postigli psihičku i emocionalnu ispunjenost i zrelost karaktera pa im je važnija igra od pobeđe, više priliči da se prvo bave vežbovnim mačevanjem i mačevanjem u slobodnim formama. Na taj način će oni razviti potreban stepen tehničke umešnosti, motoričkih sposobnosti i telesne kulture – fizičku zrelost, a koja je takođe neophodna za bavljenje mačevanjem kao borilačkom umetnošću. Drugim rečima

iako je mačevanje kao borilačka umetnost najkompleksnija i najteža forma mačevanja onaj ko može treba, ipak, da pokuša i krene tim putem.

Iz svih navedenih razloga u mačevanju kao borilačkoj umetnosti mora postojati kompatibilnost mačevalaca – ne u nivou veštine već u duhu i pristupu mačevanju, jer ako jedan teži pobedi a drugi umetnosti („*Jedan bije u klin a drugi u ploču*“) rezultat je razgovor gluvih – besmislica.

No, ipak, najveći protivnik i prepreka u dobrom izvođenju mačevanja kao borilačke umetnosti je najčešće nesavladana sujeta i taština u karakteru mačevaoca - slabost da se izađe na kraj sa neuspehom (spoznajom sopstvenih granica i slabosti). To vodi tome da takvi mačevaoci imaju strah od sramote da u onom što čine neće biti savršeni – jer njihova gordost smatra da njihovoj ličnosti pripada samo nepogrešivo i savršeno, pa se ni u šta teško ne upuštaju jer bi neuspeh suviše vređao i pekao takav ponos. Oni su kao oni narcisoidni slikari, pisci, naučnici... večnog proseka koji nikad nisu učinili nikakvo vredno delo jer su smatrali da njihovoj „božanskoj“ ličnosti pripada prikaz sebe samo kroz svoje nepogrešivo, idealno, savršeno, dovršeno i božansko delo. No, „*Bolje je učiniti nešto nesavršeno nego ništa savršeno.*“ (Robert Harold Šuler)

S tim u vezi najbolji je savet jedan odgovor koji je dao Edison povodom nekog njegovog tegobnog pronalaska. Pitali su ga, naime, „Kako ste se osećali kada 1000 puta ste doživeli neuspeh“? On im je odgovorio: „*Ja nisam 1000 puta doživeo neuspeh već sam 1000 puta istraživao šta ne funkcioniše.*“ Ako se mačevalac, dakle, posvećeno bavi onim što čini a ne sobom koji čini i u tom posvećenju zaboravi na sebe tada ga neuspeh ne pogađa jer nema koga pogoditi – on kao delatnik je nestao u delanju samom.

Sumarno, da bi neko bio uspešan u nekoj borilačkoj ili bilo kojoj veštini u formi umetnosti potrebno je da ustrajno radi na razvoju kako svog telesnog (fizičkog) tako i svog duhovnog (intelektualnog) i duševnog (emocionalnog) života („*Moram negovati svoj vrt*“- Volter, Kandid). Kržljivost bilo koje od te tri grane je nepremostiva prepreka u njegovoj veštini. Zato je Oto Rank i upozorio da „*Omašaj umetničkog u čoveku označava njegovu kreativnu i egzistencijalnu krizu, koja neminovno vodi u otvorenu ili prikrivenu neurozu.*“

Neko, dakle, može biti telesno-motorički razvijen ali ako je duhovno nerazvijen (nedostatak ideja, intelektualne invencije), neobrazovan, tupav... - makar bio i duševno (emocionalno) zreo i razvijen (njim ne vlada kompetitivni poriv), on će biti neuspešan. Isto tako, ukoliko je telesno i intelektualno razvijen a emocionalno nezreo ili zakržljao (takvi se biraju za ratove kao najbezočniji), ili emocionalno i duhovno razvijen i zreo ali telesno nerazvijen, trapav, nevežban...U svakodnevnom životu kod većine ljudi ove tri grane obično nisu uravnotežene u svojim maksimumima već najčešće u proseku ili minimumu, kao i u različitim kombinacijama minimuma i maksimuma. Stoga kako ćeš mačevati zavisi od toga kakav si a „***Ako hoćeš više postani više***“ (Gete) ne zaboravljajući nikad da se telo hrani hlebom, duh knjigom a duša vrednostima i lepotom telesnog, duhovno i duševog.

*„Jedan od znakova njihove slabosti,
bio je njihova potreba da se mere i upoređuju sa drugima.“*
Ivo Andrić (Bleznica III)

*

Mnogi veliki ratnici Dalekog istoka, Bliskog istoka i Evrope su se bavili kaligrafijom. Umeće krasnopisa je u Japanu bilo čak nezaobilazni deo života samuraja jer ratnik u smrt nije polazio bez svog poslednjeg, smireno sročnog, pozdravnog stiha životu iscrtanog četkicom najlepšim ideogramima.¹⁴

To umetničko oblikovanje slova i prevazilaženje puke profane upotrebe pisanja unošenjem duha i lepote – kulture u pero ili četkicu ruke koja drži mač, bila je, međutim, ne samo vežba u smirenosti i oplemenjivanju karaktera već i svest o putu kojim i njihova ratnička veština treba duhom da se posvećuje i izdigne iznad banalnosti pukog življenja i umiranja.

Sve ovo, međutim, govori ne samo o ratnicima, mačevanju i svetu prošlosti već i o svetu sadašnjosti u kojoj je pisanje postalo banalna mehanika automatizovanog tipkanja. I kao što grafologija govori o duši i karakteru onoga ko piše tako i savremeno „pisanje“ govori o bezduhovnosti i beskarakternosti modernog čoveka kod koga pisanje, svaka veština, mačevanje i život uopšte, ne sežu dalje od pragmatizma funkcionalne upotrebljivosti i varvarske banalnosti bezduhovne svakodnevice.

*

¹⁴ Tako npr. čuveni arapski vitez i pisac kaligraf, Usama Ibn Munkiz iz 12. veka, piše o svom ocu, isto toliko poznatom vitez u Abu Salem Muršidu (1098) da: „Moj otac je imao prekrasan rukopis, u čemu rana što ju je zadobio u ruku nije ništa promenila. (...) Kad je bio na samrti, otac izreče sledeću želju: - U onom kovčegu su prepisi (prepisa Kuran-a, prim. aut.), svi dovedeni do kraja i dovršeni. (...) Prebrojasmo rukopise i ustanovismo da ih ima ravno četrdeset tri i da su svi potpuni. Među njima se posebno isticao jedan velikog formata, ispisan zlatnim mastilom, u koji behu uključene i brojne pouke kuranske nauke. (...) Sve je to, sa zaglavljem Veliki komentar, bilo ispisano crnim, crvenim i plavim mastilom...”

I Mijamoto Musaši, najveći mačevalac Japana je u sumi-e slikarstvu dosegao savršenstvo slično onome koje je dosegao u mačevanju. Sumi-e u prevodu znači „crtež vodom i tušem“. Ovo slikarstvo je preneto u Japan iz Kine. Umetnik koristeći crni tuš i četkicu - slično evropskom slikarstvu tehnikom akvarela, slika po papiru tako da se svaki potez mora izvesti odmah – kao rez mačem, i savršeno jer ne postoji mogućnosti naknadnog popravljivanja ili doterivanja učinjenog. Umetnička dela Musašija – koji je bio i pisac, a koja nisu samo crteži, u Japanu se smatraju nacionalnim blagom

Kulturni aktivizam mačevanja kao borilačke umetnosti

Misija u bilo kojoj delatnosti se ispunjava tek kad se čini tako da i ta delatnost ispunjava svoju misiju u Svemu, jer na pravoj visini sve se stiče u Jedno.

Jedno slikarsko, književno ili muzičko delo, scenska predstava, film, način odevanja, mišljanja, osećanja, ponašanja, ishrane, lečenja... uvek su ujedno i neki kulturni **aktivizam** jer „Ja ne slikam da bi slikama dekorisao zidove stanova, nego jer su moje slike koplja kojim govorim šta mislim“ (Pikaso).¹⁵

Taj govor može apologetski veličati i jačati postojeću stvarnost i njene vrednosti ali može se i negativno - kritički postavljati prema njoj. Zbog toga „Svaki naš potez je u suštini, politički. Jer i najbanalnijim izborom u životu mi se opredeljujemo za ovu ili onu stranu...“ (Miloš Šobajić – Slikaj i čuti)

To isto čine – uvek su na tlu nekog kulturnog aktivizma, i borilačke veštine i borilački sportovi svojom borilačkom etikom, estetikom, kodeksima, pravilima, tehnikama, opremom, oružjem, koncepcijama i pristupima sebi, borbi, borcu i životu.

U tom smislu mačevanje kao borilačka umetnost - iako je veština koja ne služi ubijanju niti za takmičarsko nadmetanje, uvek može, kao i sve drugo, biti i zloupotrebljena jer „Iz istog cveta pčela pravi med a pauk otrov.“

Zbog toga svako ko hoće da se bavi bilo kojom borilačkom veštinom, a posebno u formi borilačke umetnosti, mora da se bavi pored usavršavanja u njenoj tehnici i usavršavanjem sebe u ETICI, BORILAČKOJ ETICI, karakteru... – duhu.

Mačevanje, naime, u formi borilačke umetnosti samim tim što za cilj i smisao ima telesno-duhovnu **kultivaciju** mačevalaca a ne nadmetanje i pobeđivanje je veština koja utiče i na njihovu socijalnu, etičku, estetičku... kultivaciju a koja je zapravo i preduslov bavljenja ovom formom mačevalačke veštine. Time se neizbežno ulazi i uključuje i u izvesni društveni aktivizam.

Mačevalac stoga treba da se pokaže spremnim i sposobnim ne samo da učestvuje u borbama oružjem već i da se prepusti razmišljanju, kritici, metafizici, nauci, poeziji, prirodi, umetnosti... jer život u zajednici svakog obavezje da se i brine o toj zajednici. On ne

¹⁵ Čak i kad je neko slikarstvo, književnost ili muzika, scenska predstava, film, način odevanja, mišljenja, osećanja, ponašanja, ishrane, lečenja, delanja... bezvredno smeće, šund, kič i kvazikultura koji ne govore ništa oni sobom govore o praznini i svom nihilističkom aktivizmu.

sme dozvoliti da ga sasvim obuzme, usmeri i ograniči samo njegova veština već treba da se bavi i svime oko sebe i u sebi jer kao što je nemoguće popeti se na vrh planine bez prethodno savladanog širokog podnožja, tako je nemoguće dostići vrh majstorstva u bilo čemu ako se izbeglo bavljenje i celim preostalim svetom. Samo na bogatstvu i širini čoveka se temelji visina njegove veštine.

Kakav je, dakle, u ukupnom radu na sebi jedan čovek izgradio odnos prema sebi, drugom čoveku i svetu oko sebe takav odnos ima i kao mačevalac prema sopstvenoj veštini, njenom učenju, vežbanju i primeni, učitelju, drugom mačevaocu, svom maču i sebi kao mačevaocu. Svi ti odnosi, bio on svestan njih ili ne, su međusobno upleteni u jednu celinu istog karaktera i duha čineći ETIKU njegovog življenja i BORILAČKU ETIKU njegovog mačevanja.

To preklapanje sveta specijalizovane BORILAČKE ETIKE sa svetom ETIKE UOPŠTE je i mačevanju kao borilačkoj umetnosti dalo još jednu dimenziju u kojoj ono prekoračuje sebe i počinje govoriti i o nečemu što više nije samo mačevalačka veština. Mačevanje jednog vremena, naime, odražava duh tog vremena pa kako neko živi određuje ne samo način na koji mačuje već i način na koji neko mačuje otkriva kako on živi i kakvo je vreme u kome živi - ali i više od toga: kakvo je vreme i svet u kome on teži da živi.

Tako moderan život sve - pa i čoveka koji hoće da se bavi borilačkim umetnostima, izlaže neprestano sistemu formatizacije kako bi se u njemu proizvela saglasnost za život pod ideologijom nadmetanja na kojoj se temelji sav savremeni liberalni turbo-ultrakapitalizam. To je savremenost u kojoj su sa jedne strane „*Lepi dani kulture, njeno veliko vreme, iza nas ili možda pred nama, ali nisu u nama i sa nama*” (Kafka), a sa druge strane „*Nemar i glupost su svuda, a istine i smisla niotkuda – kultura je zapuštena i napuštena kao pokretač vremena – to su teške, nesigurne i bedne godine za kulturu, punu politike definisane interesom i trošenjem života u trci za stvarima*” (Đuro Šušnjić).“

Zato baviti se mačevanjem kao borilačkom umetnošću ili drugim borilačkim veštinama na drugačiji način od savremenog znači ne samo pristupati im drugačije od uobičajenog i modernog već i više od toga. To znači i učiti kako da se mačuje i bori protiv savremenosti u sebi i oko sebe i kako se postaje drugačiji od njih - autentičan, **nesavremen** i klasičan: telom, mišljenjem, osećajima, vrednovanjima i delanjem. Tako borilačka umetnost, kao i svaka umetnost, indirektno preko forme duhovnosti koju nosi u sebi sadrži i neki aktivizam koji nije cilj umetničkog (jer umetnost ima cilj u sebi samoj) već njegova posledica.

Imperativ je, zato, za svakog ko hoće da postigne nešto vredno u bilo čemu, pa i u borilačkim veštinama kao umetnostima, da na svakom koraku i u svemu oko sebe i u sebi neprestano pruža otpor onome što je glavna i najveća prepreka tome: svetu savremenosti.

Takav, **nesavremeni** čovek, iako živi u savremenom svetu sveopšte kompeticije ne prihvata njegovu stihiju, njemu se ne raduje i ne klanja već sklanja. On odbacuje diktat sveopšte sportifikacije i život u prašumskom miljeu suparništva, prestiža, konkurencije, proždiranja, „uspešnosti”, brzine i konflikta. Nezainteresovan je za delanje u kome je cilj nezajažljiva ambicioznost, pobednička egomanija, rekordomanija, slavoljublje, agresivna i osvajačka volja za moć i dominacijom jer duh opčinjen „osvajanjem medalja” je isti duh koji je opčinjen i osvajanjem imovine, teritorija, naroda, svetova... Zbog toga je F. Niče i napisao da „*Ljudi koji žele moć su najprikladniji da je steknu, ali su najneprikladniji da je poseduju.*”

Nesavremeni čovek time pruža otpor ne samo savremenom Marsovom svetu i njegovom karakteru Orvelove „Životinjske farme” već i vremenu šireće praznine nadirućeg

tehnovarvara kome je sav život u biologiji, u imati i uživati („Rolex i relax“), sva aroma života u pobediti, oteti, zadržati, vladati..., a najviši smisao postojanja animalno, prazno i bezidejno „U se, na se i poda se“.

Nesavremeni čovek smatra da se ne može zdravo živeti ni telesno ni mentalno u životu svakodnevne prizemnosti i banalnosti – biologiji a da ta bezduhovnost ne osakati i ne otruje dušu i duh čoveka besmisлом bespuća praznine.

Koncept borilačkih umetnosti je, dakle, deo pokreta aktivizma koji je protiv savremene globalne ideologije klanjajućeg obogotvorenja puko telesnog i animalnog, protiv kulta kompeticije između čoveka i čoveka i čoveka i prirode u svim oblastima života jer oni vode neizbežno u jedan svet neovarvarstva u kome **„Kada se civilizacija u budućnosti približi svome vrhu, kultura će biti blizu dna“** (Osvald Špengler) i u kome **„Rimljani se interesuju samo za gladijatorske igre, zabavu, uživanje u spektaklu i slavljenje pobjednika. Oni opijeni sporednim zanemaruju bavljenje svojim životom i svojim društvenim položajem“** (Juvenal, 100. god. n.e.).

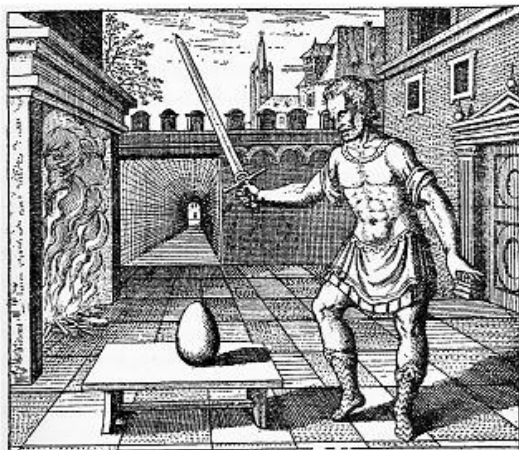
Sve što čovek čini - hteo to ili ne, uvek ima i neku etičku, estetsku, saznavnu, vrednosnu, političku, ontološku... dimenziju.

Dakle, i to kako jedan mačevalac prilazi svojoj veštini, kako se odnosi prema protivniku, učitelju, borbi... uvek istovremeno i prekoračuje samu veštinu mačevanja.

Svaki čin mačevaoca, zato, uvek na neki način u sebi sadrži i neko dobro ili zlo, lepotu ili ružnoću, istinu ili obmanu, vrednost ili bezvrednost, uzdizanje ili propadanje... - jer nije samo čin mačevanja već i čin postojanja.

Mačevalac se, stoga, počinje na pravi način baviti svojom veštinom tek kad se kroz nju počne baviti i onim što mačevanje nije: sobom i svetom oko sebe.

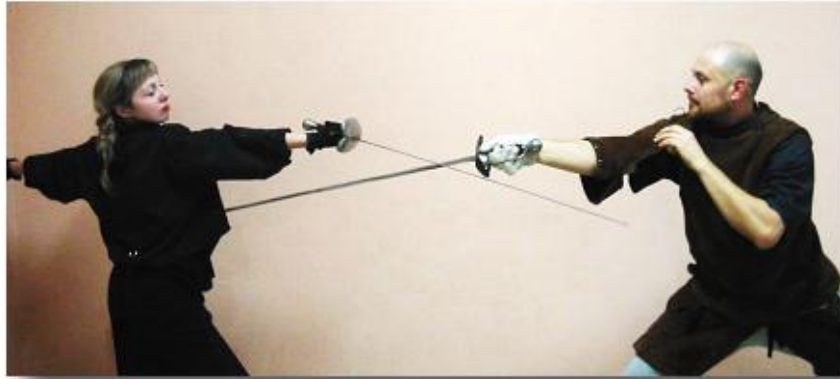
Zato, ma šta bilo to sa čime se čovek bavi to je uvek, bio on toga svestan ili ne, i neka MISIJA prema njemu, drugima i svetu oko njega.

„Rastavljanje filozofskog jajeta“. U alhemijskoj slici sveta „filozofsko jaje“ je pramaterija koja će se presecanjem mačem transformisati u kamen mudrosti koji u sebi nosi klijujuće osobine što dovode do sazrevanja svega vrednog, pri čemu žumance simboliše zlato a bela ljuska jajeta čistotu i savršenstvo, Majer, 1618)

Kritike koncepta borilačkih umetnosti (Martial Art)

Oni koji traže samo mane, ništa drugo i ne mogu naći.

Nemačka poslovice

Kao i psi, tako i neki ljudi skoče odmah na sve što im je novo i nepoznato.

Italijanska poslovice

Prvi kritičari mačevanja kao borilačke umetnosti (koji postoje još od nastanka ove vrste mačevanja) prebacuju da to i nije mačevanje jer „*mačevanje je borba dva mačevaoca oko pobede*“. No, ti kritičari i njihovi argumenti potpuno promašuju temu jer oni mačevanju prilaze (egocentrično) iz samo SVOJE definicije i ugla viđenja mačevanja, zaboravljajući da se ona – kao i definicija svega menja u svetu opšte promene zajedno sa veštinom koja se isto toliko menja i zavisi od vremena i prostora.

I kao što lov pre hiljadu godina nije bio isto što i danas tako i definicija lova pre hiljadu godina i danas nije ista (lov je tada bio ubijanja životinja radi ishrane i odevanja a danas u civilizovanim zemljama je to sport i zabava a može se desiti da u budućnosti ne postoji više uopšte), a što važi i za streličarstvo, streljaštvo, bacanje koplja...

Na isti način - jer „*Kad je čovek hteo da podražava hod, on je stvorio točak koji ne liči na nogu*“ (Apoliner), se i definicija mačevanja i toga kako se mačevanju prilazi menja sa promenom vremena i prostora. Ono je nekad bilo bojeva veština pa je nestalo u toj formi postavši sport a pošto ništa nije večno sigurno će jednom i ova njegova forma nestati i biti zamenjena nekom trećom. Oni koji to ne uočavaju liče na ljude za koje definicija odevanja za sva mesta i sva vremena (koja potiče još od ledenog doba) je isključivo pragmatična: korisno i upotrebno pokrivanje tela protiv zime! ¹⁶

¹⁶ Nasuprot tome, antropologija pokazuje da poreklo odevanja je u ukrašavanju, kultu i obredu, i da je odevanje zapravo nastalo iz bojenja kože, šminke lica, tetovaže, nakita, kićenja, amajlija, maski i lovačkih kultova životinjskih koža. „Kićenje se u početku sastojalo od stavljanja venaca oko glave, ogrlica, pojasa i grivni na rukama i nogama. Iz ovog poslednjeg načina kićenja razvilo se odelo. Na proste nakite oko glave, vrata, pasa, ruku i nogu vremenom su se nadovezivale razne vrste perja, komada kože, školjke... Iz ovog nadovezivanja sa novim dodacima razvilo se vremenom, malo po malo, odelo. Iz venca oko glave, kapa; iz ogrlice pokrivanje grudi; iz pojasa, suknja; iz grivni rukavi na rukama i nogavice sa obućom.“ - akademik Tihomir Đorđević.

Takvi ne samo da su slepi za celokupni svet mode, estetike, kulture odevanja, moral odevanja... već i za sebe, jer očito ne primećuju niti dublje promišljaju šta sami čine i kako žive. S tim u vezi mogu podsetiti na reči Egertona Kasla:

„Mač je danas zaista stvar prošlosti i dublje bavljenje mačevalaštvom se može smatrati tek ozbiljnijim hobijem gde se mentalni i fizički napori udružuju u igri veštine koja nije potpuno odvojena od puke sreće i slučaja, koji uz užitak u borbi i fizičkom naporu, pruža i zadovoljstvo kretanja u ritmu, gotovo plesu.“

Drugi kritičari mačevanju kao borilačkoj umetnosti prebacuje da je suviše zahtevno, komplikovano i teško. Uistinu kompetitivno (pragmatično) mačevanje je zbog prostote svog jednog jedinog cilja - **pobediti** u ubilačkoj ili takmičarskoj borbi, dakle, zbog svoje banalnosti i redukovanoosti, jednostavnije i lakše nego nepragmatično mačevanje čiji su ciljevi **sve drugo** samo taj jedan ne.

Takođe, mačevanje kao borilačka umetnost je zahtevnije od kompetitivnog mačevanja jer neškodljiv udarac ili ubod **pravim mačem** traži ne samo savladanu tehniku rukovanja mačem već i umeće samokontrole koje vlada nad animalnim nagonom destrukcije. No, ni to nije sve jer takav pokret mačem zahteva dodatno i ono što je najteže za svakog mačevaoca: osećaj za lepotu, kreativnost i inventivnost akcija koje treba još i da inspirišu protivnika.

Prirodno je, dakle, iz svih navedenih razloga da je mačevanje kao borilačka umetnost zahtevnije, teže i komplikovanije od običnog kompetitivnog mačevanja, kao što je i svaki umetnički rad teži i komplikovaniji od svakodnevnog trivijalnog praktičnog rada. No, ta težina **nije** argument protiv već za ovu vrstu mačevanja. Naime, kao i u svemu tako i ovde **ono što više zahteva više i daje**, jer „Do zlata dolazi samo ko s mukom puno zemlje prekopa“ (indijska poslovice), pa „...sve izvrsno uvek je teško“ (Spinoza).

U mačevanju se, dakle, kao i u životu sve može činiti lakšim i jednostavnijim putem: jedna akcija izvoditi na lakši i jednostavniji način, učenje i uvežbavanje uz lakše i jednostavnije metode, borba lakšom i jednostavnom tehnikom i taktikom, mačevati lakšim mačevima i mačevima za prostiju tehniku...Međutim, mačevanje na teži način - iako je zahtevnije, uvek je bolje od mačevanja na lakši i jednostavniji način jer uz prepreke mačevalac raste, čvrstne, jača, i najvažnije - SAZREVA. Sve to ujedno i oplemenjuje mačevaoca kao čoveka jer „Bez muke nema nauke“ i „Čašu meda još niko ne popi a da je sa čašom žuči ne zagrči“ - a „Patnja oplemenjuje“ (Dostojevski).

Treći kritičari mačevanju kao borilačkoj umetnosti prebacuju da je ono u praksi nedostižna utopija. No, „Ako je naš ideal suviše jednostavan, prizeman i običan, onda mi, težeći uporno i bez mere samo neposrednim, najbližim ciljevima i ne čuvajući u duši i druge zavete, možemo ugroziti svoju budućnost, zatvoriti put našeg daljeg, pravilnog i spasonosnog razvoja.“ Leontjev

Dakle, kritičari naviknuti na život banalnih „ideala“ ili bez ideala i vizija - u trivijalnoj svakodnevici materijalne dohvatljivosti u kojoj je jedina i najviša ideja života ispunjavanje duhovne i duševne praznine neutaživom potrošnjom i nagomilavanjem predmeta i imovine, zaboravljaju da u svemu samo ako imamo **ideal** ispred sebe i težimo **idealnom** realno koje dohvatamo biće izvrsno.

Neko ko izvodi brilijantan pokret mačem, gudalom po violini, četkicom po platnu, nogom u plesu... ne čini ga samo telom već i sa svoje dve preostale trećine: mišljenjem i osećanjem. Čovek je zato uvek **više** od svoje fizičke prirode i to „više“ od njegovog animalnog i telesnog mora biti i jeste suštinski deo njegovog života, pa i njegove definicije. Ko je slep za to slep je ne samo za jednu polovinu sebe i toga čime se bavi već i za **idealitet**, pa i težnju idealnom i savršenom u svom delanju. Čovek, dakle, treba da se bori za ciljeve ne zato što su ostvarivi već zato što su vredni. S tim u vezi Adorno kaže „Zar ideali postoje da bi ih čovek dostigao?“, a Karl Šulc da „Ideje su kao zvezde. Nećeš uspeti da ih dodirneš rukama, ali kao moreplovac na pučini, koristi ih za svoje vodilje i prati ih da bi ostvario svoju sudbinu“. I Nikola Tesla na tom fonu izjavljuje da „Svi moramo imati neku

ideju i idealno koje će upravljati našim ponašanjem i duhovno nas zadovoljavati, i nije važno da li je to veroispovest, umetnost, nauka ili nešto sasvim drugo, sve dok deluje kao nematerijalna sila."

Stoga jedino čovek koji pokušava da se izdigne iznad predmetnog, mogućeg i svakodneвно dohvatljivog – realnog, u neopipljivo i nedohvatljivo - idealno, stupa na put inspiracije, invencije i kreativnosti u tome što čini. Zato je i rečeno „*Jedino nešto dosanjano se može ostvariti*“, „*Utopija jedino gorivo svakog dobrog putovanja*“ ali i da „*Nema te mape koju treba pogledati ako u njoj nema i zemlje Utopije*“ (Oskar Vajld).

Ukoliko čovek, stoga, u svom svakodnevnom životu, a mačevalac u mačevanju ideje zamenjuje praktičizmom neposredne praktične ostvarivosti, ako realnost i prizemnost sami postanu njegova vizija, ideja i utopija a njegova ideologija odsustvo idealiteta tada i njegova jedina ideologija biće puka trivijalna prizemnost – najgora ideologija, ideologija bez ideje, utopija dohvatljive vulgarne banalnosti u kojoj je materijalno, predmetno, telesno i biologija jedina ideja. To stanje uistinu nije nerealističko i utopijsko, ali je uistinu realističko i distopijsko.

Stoga „idealizam“ principa mačevanja kao borilačke umetnosti nikako nije kočnica već podsticaj i inspiracija da se još više traga za njegovim idealnim načelima kako bi se pomoću njih stvarnost izmenila - vulgarno kompetitivno mačevanje promenilo, obogatilo i oplemenilo. To je jezgro lakonskog odgovora - „*tim gore po činjenice*“, što ga je Hegel dao svakom kritičaru koji mu prebacuje da se njegov idealizam ne slaže sa stvarnošću i činjenicama.

U mačevanju kao borilačkoj umetnosti se, dakle, mačevalačke akcije i ideje ne saobražavaju sa stvarnošću - nekom praktičnom i korisnom primenom već obrnuto, ono što čini mačevalac, njegova praksa i stvarnost se saobražavaju njegovim idejama i akcijama. Zato je Leonardo da Vinči napisao: „*Kada delo stoji naporedo s naumom, to je tužan znak za dotični naum; a kada delo nadmašuje naum, to je najgori znak, kao što se zbiva onome ko se divi što dobro je delovao; a kada naum nadmašuje delo, to je savršen znak; i ako je mladić tako nastrojen, biće zacelo, izvrstan delatnik...*“ (Traktat III,400).

Suština težnje idealnom nije, dakle, u dohvatiti najviše i apsolutno jer ono se i ne može dohvatiti već u tome da idealno izvrsnim delanjem bude razotkriveno kako bi makar na tren bljesnulo, oplemenilo i nadahnulo svojom svetlošću. Težiti savršenom u činjenju ne znači težiti doseći sunce već umeti razgoniti oblake i doseći on što na savršenstvo upućuje. „*Slati svetlost u dubine ljudskog srca – to je misija umetnika*“ – Robert Šuman, 1840.

Zbog toga i prava težnja samousavršavanju nema za cilj „ja“ koje hoće da se pretvori u savršeno i božansko „ja“ – gordo i sklono Ikarovskom i Luciferskom padu, već odgajanje „ja“ koje je umešnije i sposobnije da razotkriva i osvetljava savršeno. Najveća radost i cilj svakog pravog umetnika i majstora bilo koje veštine zato nikad nije bilo „ja“ koje dohvata savršenstvo, već „ja“ koje ga promatra, pronosi i ukazuje na njega.

Četvrti kritičari mačevanja kao borilačke umetnosti prebacuju da ova vrsta aktivnosti, jer je antikompetitivna i ne razvija konkurenciju kao sredstvo selekcije vodi u slabljenje kvaliteta veštine, njeno nazadovanje i dekadenciju.

Ovi kritičari su, očito, u svom detinjstvu preskočili čitanje poučne priče o *složnoj braći* i kako je uvek jači snop pruča od svake stabljike pojednačno. Naime, nebrojena istraživanja su dokazala da ukoliko dve grupe ljudi rade na rešavanju istog zadatka a pri tome se članovi jedne grupe međusobno tuku (odnose konkurentski) a drugi međusobno saraduju ova druga grupa uvek ima bolje rezultate. Razlog je banalno jasan: u grupi u kojoj dominira konkurencija, nadmetanje...načelo *bellum omnium contra omnes* (rat svih protiv svih) članovi svoju energiju manje troše na rešavanje zadatka a više na međusobnu borbu, konfrontaciju, partikularno, podele... destrukciju rivala. Nasuprot tome u grupi u kojoj dominira sklad, kooperacija, saradnja i harmonija javlja se ne samosabiranje i ujedinjavanje energija već i njihovo pojačavanje u sinergiji rezonanci. U prvom slučaju se, dakle, snage međusobno potiru u drugom sabiraju.

Ovi kritičari su preskočili i časove biologije jer Darwin nikad nije tvrdio da je pobjeda najboljih jedini mehanizam evolucije (ova teza je falsifikat engleskog kapitalističkog ideologa social-darvinizma Spensera) već da je to i prilagođavanje (dakle, vrsta saradnje – harmonizacije između jedinke i sredine ili jedinki) uslovima života.

Peti kritičari mačevanju kao borilačkoj umetnosti prebacuju da je to mačevanje, nije popularno, i da se većina ljudi zanima za suprotno - *kompetitivno* mačevanje. U vezi s tom logikom kad je neki kritičar Betovenu postavio pitanje za mišljenje zašto je njegova osma simfonija manje popularna od sedme on je odgovorio: „*Zato što je bolja.*“ I Oskar Vajld piše slično: „*Umetnost ne bi nikad smela pokušavati da bude popularna*“. Tu je i Sigmund Graf: „*Što je vrsta sporta plemenitija, to ima manje publike*“.

Ne treba biti moderan i „mejnstrim“ - deo mase i njenih „hitova“ već deo ideje da treba meriti i kritički procenjivati ne trčeći slepo za formatizovanom većinom i njenim epigonima jer „*Ako i hiljadu ljudi veruje u glupu stvar, ona i dalje ostaje glupa*“. To najčešće znači ne obazirati se na to što okolina se smeje jer kako je to Bukovski napisao: „*Oni su se meni smejali jer sam drugačiji, a ja njima jer su svi isti.*“ Iz tog razloga nekompetitivno mačevanje treba da okuplja retke ljude koji ne hajuju za modu pošto „*ko se venča sa modom brzo će postati udovac*“, i ne žele da se uklapaju u kalupe i standarde savremenih trendova „*opšte prihvaćenog*“ neovarvarskog kompetitivnog vrednosnog sistema „*atomske tehnike i prašumske etike*“ - vladika Nikolaj.

Ne raditi ono što rade svi
već biti različit i imati SVOJ stil,
jer stil nije sve ali bez stila sve je ništa,
a modu - ono što izjednačava, videti kao nedostatak i izazov
za prevazilaženje oduvek je bio zahtev svakog
plemenitog i aristokratskog karaktera.
U veštini i životu misliti, osećati i delati drukčije od
običnog i svih - ići sopstvenim putem a ne stalno u korak sa
većinom, kao po zvuku zajedničkog bubnja, - jer to nije
otmeno, a i zaglupljuje, znači ne samo dohvatiti lepo,
vredno i uzvišeno već i razvijati sebe i život.
Tom duhu SLOBODE, RAZLIČITOSTI i BOGATSTVA treba težiti i
za njega se boriti po cenu svih
odbacivanja, pritisaka, samoće i žrtava
kako u veštini življenja tako i u veštini mačevanja jer
„*Moda je prolazna a jedino je stil večan.*“
(Iv Sen Loran)

Sveti Jeronim i upitomljeni lav, Albrecht Direr, 1514

*

***Ne bi trebalo odbaciti ideje,
verovanja i vrednosti koje još ne mogu da nađu neposredan put u
svakodnevni život, jer život se menja, pa može doći vreme kad će ove,
od običnog iskustva udaljene ideje, verovanja i vrednosti,
pristati uz stvarni život kao rukavice na ruke.***

Đuro Šušnjić, Teorije kulture

*

OSNOVNI PRINCIPI i pratikum mačevanja u formi nekompetitivne borilačke umetnosti

„Hoćeš li da sa mnom stanuješ,
tad ostavi životinju napolju.“ Gete

Prethodno izlaganje, u kome nema onog što je uobičajeno i glavno u svakoj knjizi o mačevanju – tehničkih radnji mačem, jasno pokazuje da suština mačevanja kao *borilačke umetnosti* nije u tehnici (a koje je jedino i najvažnije za današeg tehniciziranog *postčoveka*). **Da bi se, naime, stvorila muzika nedovoljna je tehnika sviranja, da bi se naslikala slika koja je umetnost nedovoljna je tehnika slikanja... Da bi se stvorila borilačka umetnost nedovoljna je tehnika borbe jer ne treba tehnika da vodi duh već duh tehniku pošto „Tamo gde Duh ne vodi ruku umetnika, tamo nema ni umetnosti.“** (Leonardo da Vinči)

Današnji tehnicizirani čovek je formatiran da tehniku gleda kao boga što može i rešava sve, pa i tehniku borbe kao dovoljnu za borilačku umetnost. No, ista tehnika borbe se može koristiti i za dobro i zlo, vredno i bezvredno, lepo i ružno, zdravlje i bolest, rast i kržljanje... Tehnika svega je, dakle, kao i svaka tehnika vrednosno prazna, a zbog čega Karl Jaspers i piše da „**Tehnika je put kojim đavo popločava uništavanje vrednosti**“ pa život svesti na tehniku znači stvoriti svet u kome će ljudi biti **„podeljeni na tehnomane i nove varvare“** (Nikolaj Berđajev).

I kao što u upotrebi tehnike npr. vožnje može podjednako vešt biti obični huligan kao i kulturni čovek, emocionalno nepismeni psihopata kao i humanista, esteta ali i prostak bez ukusa... - jer stručnjak je bio i Hipokrat kao i Mengele, tako istu tehniku mačevanja može izvrsno koristiti mačevalac varvarin kao i onaj koji teži umetnosti u veštini.

Sadržaj principa i praktikuma stoga nije *tehnika* mačevanja kao borilačke umetnosti pošto je ona identična sa tehnikom *klasičnog* (bojevog i kurtoaznog bojevog) mačevanja (koja je već izložena u mojoj *Enciklopediji*) već TAKTIKA ove vrste mačevanja, *kulturni obrazac*, pristup tehničkom - duhovnost tj. odnos mačevaoca prema sebi, borbi, veštini, protivniku i svetu oko sebe. Reč je o *nekompetitivnom* načinu primene tehnike jer su ciljevi u mačevanju kao *borilačkoj umetnosti* suprotni od kompetitivnih ciljeva u *borilačkoj veštini* i *borilačkom sportu*.

Neki osnovni principi TAKTIKE *nekompetitivnog mačevanja*, a koji će biti izloženi, su originalni. Drugi su kreirani proširivanjem, razvijanjem, nadograđivanjem i sintezom različitih već postojećih pisanih i nepisanih pravila kurtoaznog ponašanja u *kompetitivnom* mačevanju, a koja su imala kapacitet da postanu deo utemeljenja jedne *nekompetitivne borilačke umetnosti*. Iako, dakle, mačevalačka literatura na puno mesta ukazuje na elemente nekompetitivnog u mačevanju njih kao *sistematizovanih formalnih načela* i

uputstava za praktično izvođenje ovog tipa mačevalačke borbe NEMA. Nije ih bilo čak ni za mačevalačke borbe tipa akademija, a što je za očekivanje s obzirom na popularnost ove vrste nekompetitivnog mačevanja u 19. i početkom 20. veka. Na akademijama se, naime, mačevalo u duhu forme **d`art martial** ali po nepisanim pravilima tj. vođeno ličnom intuicijom, improvizacijom, umetničkim talentom, osećajem za lepo, tolerantno, obzirno, plemenito... - a ne u okviru nekih definisanih taktičkih pravila jedne posebne veštine.

Izložiću **pet** osnovnih principa i neka osnovna praktična uputstva za njihovo neposredno izvođenje i primenu u ovoj vrsti mačevalačke borbe. Tih principa može biti više ali pet izloženih su **ključni** i čine temelj na kome se mačevaoci mogu mačevati nekompetitivno. Principi su međusobno povezani i uslovljeni - nema najvažnijeg i manje važnog, i tek njihova **zajednička i istovremena primena** stvara funkcionalnu celinu koja u praksi mačevanju daje jednu potpuno drugu dimenziju, različitu od uobičajene kompetitivne (bojeve i takmičarske). Kad je reč o **praktičnim uputstvima** za svaki princip izložiću samo jedan manji broj i to kao matricu primene pošto konkretnih praktičnih uputstava može biti beskrajno - koliko i mačevalačkih akcija u primeni, a čime mačevaoci treba da se bave sami jer „*Moramo se navići da na raskrnicama ne nalazimo uvek znakove.*“ (Hemingvej).

Principi, taktika i praktična uputstva za mačevanje kao borilačku umetnost u knjizi pred vama, kao prva koherentna celina definisanih načela jedne BORILAČKE UMETNOSTI, su već publikovani kao manifest jednog novog pokreta u mačevanju u četvrtoj knjizi moje enciklopedije Klasično mačevanje, ali u formi separata.

Principi nekompetitivnog martial art mačevanja će mnogim mačevaocima na prvi pogled izgledati čudni i paradoksalni - što je prirodno jer se kose sa principima i konceptom klasičnog kompetitivnog mačevanja i svakodnevnog kompetitivnog života. Slično kao što su paradoksalni (ali i istiniti) principi sferne geometrije svakom ko vidi i živi jedino Euklidovu geometriju svakodnevnog prizemnog života. Ali, oni ne treba odmah i na „prvu loptu“ olako da sude i zaključuju već da se oprobaju. Tek time će, jer „*apetit dolazi sa jelom*“, sebe i mačevanje možda videti i iz ovog drugog ugla i druge dimenzije.

U praksi izvođenja mačevalačkih akcija po ovim principima uvek će, međutim, biti nedostataka, neuspeha i odstupanja od onog čemu se idealno težilo jer razlika između realnog i norme, „jeste“ i „treba“... postoji večno pošto „*Idealne vrednosti uvek trpe kad ih ljudi sprovode u život*“ (Maks Veber) stoga što „*Ono što mogu zamisliti ti ne možeš načiniti*“ (Platon). No, to nikako ne sme biti povod za razočaranje i odustajanje od napora u tom pravcu jer suprotno kretanje - koje ne teži idealitetu u delanju, nužno vodi srozavanju na trivijalno i banalno.

Pošto nijedan princip, pa ni mačevalački, ne može biti izrečen univerzalno za sve uslove i okolnosti jer postoji beskrajno varijanti konkretnih situacija, a koje nije moguće sve pojedinačno izložiti ili savladati, njegova suština neće biti u slovu već u duhu - principu koji se krije u napisanom, a ne u napisanom samom jer „*U partituri se nalazi uvek sve, osim onog što je zaista bitno*“ (Debisi) a zbog čega dobar učitelj nikad ne govori šta treba gledati već gde treba gledati. Tako npr. jedna tehnička radnja u mačevanju je za određene uslove i okolnosti idealna (npr. za laki mač), ali postoje okolnosti u kojima je ona relativno prihvatljiva (npr. za srednje teški mač), ili sasvim neprihvatljiva i pogrešna (teški dvoručni mač); ili, ako postoji jasan princip kako se izvodi npr. blok IV, on se ne izvodi na isti način kad protivnik bode ili seče, kad napada iz daljine ili blizine, kad udara jako ili slabo, kad napada direktno ili varkom, kad napada brzo i sporo, kad je visok i kad je nizak, kad koristi dugački i kratki mač...

Jer svaki deo sveta oslikava u sebi i celinu sveta („*Jedno govori o svemu*“ -), principi veštine mačevanja kao borilačke umetnosti se mogu univerzalno primeniti uz usklađivanja i na svaku drugu borilačku veštinu i svakodnevni život uopšte ukoliko je cilj umetnost.

PRINCIP SARADNJE (KOMPLEMENTARNOSTI)

Kao što „*Svaki deo naginje tome da se združi sa svojom celinom i tako utekne vlastitoj nesavršenosti*“ (Leonardo), tako i svaki mačevalac ponaosob treba da naginje udruživanju i saradnji sa protivnikom kako bi postigao celinu i utekao nesavršenosti vlastite veštine. Zato „**Contraria sunt complementa**“ – suprotnosti se dopunjuju - protivnici saraduju.

Nijedan od principa se ne može sprovoditi bez principa saradnje. On je „cement“ koji spaja sve ostale principe u funkcionalnu celinu jer umetnost povezuje („Dvojica mogu zajedno pesmu pevati, ali ne mogu zajedno pričati“ – holandska poslovice). Princip saradnje kaže „**Coincidentia oppositorum**“ („*Sjedinjavanje suprotstavljenog i suparničkog vodi prevazilaženju njegove pojedinačne konačnosti i dospevanju u beskonačno*“ – Nikola Kuzanski - dok god mačevaoci mačuju kao dva a ne kao jedan, dok je njihova borba „protiv“ umesto „za“ i njihovo mačevanje ih razdvaja a ne spaja, nema umetnosti). Protivnika, dakle, ne gledaj i ne doživljavaj kao suparnika, rivala, konkurenta ili neprijatelja (čak i kad on to jeste) već kao inspiraciju, saradnika i partnera (čak i kad on to nije i ne želi biti). Ovakvim pristupom ukidaš konfliktnost i sve ono što iz nje proizilazi - razdor, mržnju, prestiž, taštinu, sujetu, gordost, zavist, strah, osvetu..., u tvom doživljaju i uticaju borbe na tebe. Tako ne samo da eskiviraš da tvoj protivnik postane ono što te uništava već i postižeš da on postane tvoja vokacija i inspiracija.

Lestvicama napretka i usavršavanja u nečemu što radimo se, dakle, ne penje kroz sukob, konflikt, konkurenciju, nadmetanje, tuču i divljaštvo već kroz saradnju i kooperaciju - ne protiv drugog i preko drugog već pomoću drugog, sa drugim i kroz drugog. Ali, ako protivnika gledaš kao saradnika tada ono što on čini nije nešto čemu treba da se suprotstavljaš već nešto čemu treba da izlaziš u susret. To je, dakle, borba u kojoj se mačevalac ne postavlja protivno napadu napadača već ga prihvata i preuzima – koristi za izvođenje sopstvene akcije, a koju će isto tako drugi mačevalac saradujući preuzeti, a kako bi je iskoristio za svoju drugu akciju... To je, dakle, isto tako i borba u kojoj kad napadaš protivnika to ne činiš zato da bi ga pogodio mačem već da bi mačevao - svojom akcijom napada mu otvorio mogućnost da izvede neku svoju akciju - inspirisao ga i podstakao na mačevanje.

Zbog toga borbu uvek vodi kroz IZBEGAVANJE sukoba (kompeticije), konfrontacije, sudara i sukobljavanja sa protivnikovim akcijama. Ne negiraj ih i ne odbacuj već im prilazi konstruktivno: prihvataj, preuzimaj, razrađuj i koristi kao građu za kreiranje sopstvenih akcija. Ne gledaj ih kao nešto što te ugrožava već kao izazove koji te nadahnjuju i građu za ideje tvoje sopstvene muzike. Ali isto tako borbu vodi sa ciljem da NE IZAZIVAŠ sukob (kompeticiju) – da ne negiraš i ugrožavaš protivnika svojim akcijama već da mu poklanjaš, daješ akcije na takav način da će on moći da ih prihvati, preuzme, razradi i koristi kao građu za kreiranje sopstvenih akcija. Budi drugom mačevaocu inspirator koji daje „šlagvort“ i nadahnjuje ga za njegove akcije.

Kad dve mačevalačke akcije idu jedna nasuprot druge one se poništavaju u „interferenciji“, disharmoniji i kakofoniji poništavajući i samo mačevanje. Kada dve akcije počnu da se dopunjuju i nadovezuju jedna na drugu nastaje njihova „rezonanca“ i „superpozicija“. One se tada ne samo pojačavaju i obogaćuju - obogaćujući i samo mačevanje, već i iz njih nastaje nešto sasvim drugo i novo, a potpuno različito od svake pojedinačno. U Martial art borbi mačevaoci, dakle, umesto da isključuju jedan drugog i deluju jedan nasuprot drugog nadopunjuju jedan drugog - njihove akcije se ne sudaraju već

nadovezuju, oplođuju i proširuju jedna drugu. Takvo mačevanje je kao sviranje u duetu ili orkestru gde postoje svi odnosi između muzike instrumenata, pa i borba, ali uvek tako kompoziciono usklađeni da stvaraju harmoniju zajedničke muzike.

Protivnik u mačevanju kao borilačkoj umetnosti, stoga, nije tu da tvojim uzvratom bude „kažnjen“ za svoju akciju napada, jer se tada ta mržnja uzajamnih kažnjavanja nastavlja u nedogled pa to mačevanje „*oko za oko i zub za zub*“ - u kome svi postaju „čoravi i bezubi“, i samo postaje slepo i sakato.

Neka, međutim, tvoj cilj bude suprotan: da uzvrat na protivnikov napad nanosiš sa ciljem da mu velikodušno pokloniš neku inventivnu, maštovitu... akciju koja će ga očarati, oduševiti i inspirisati, a ne kažnjavati. Tako će vaše zajedničko mačevanje prestati biti uzajamno bičevanje i postati zajedničko tkanje. Na to je upravo mislio Valtazar Gracijan kada je napisao: „*Velikodušnost: to je nešto, što se u prvom redu traži od junaka, jer ona rasplamti sve što je veliko.*“

Samo takvo mačevanje doseže lepotu a mačevalačka borba koje teži da dostigne lepotu - u kojoj jedino lepota veštine pobeđuje, je borba u kojoj zbog te lepote pobeđuju oba mačevaoca, a jer oba mačevaoca pobeđuju, ona dostiže lepotu.

Mačevalac u borbi treba da doživi radost i zadovoljstvo u onom što čini ali isto i da ih pruži svom protivniku. Nezadovoljstvo jednog razara i radost drugog a što uništava lepotu zajedničke borbe. Obostrana radost u borbi stvara harmoniju koja pruža rezonancu koja daje mnogo više od pojedinačne radosti jednog ili drugog.

Zato je za dobro mačevanje ove vrste najvažnije imati pravog partnera – saradnika, jer da bi borba postala lepa i umetnost nije potrebna samo veština već i sklad. Nikakvo umeće i tehnika ne pomažu ako između mačevalaca ne struji duh harmonije koji ih povezuje u živ pokret. Oni su bez njega kao zupčanici sata koji se ne mogu uskladiti.

Vrednost mačevanja u formi borilačke umetnosti, dakle, ne proizilazi iz onog šta mačevaoci čine već iz njihovog ODNOSA dok to čine i što je taj odnos dublji i bliži ljubavi to će i njihova zajednička delatnost biti izvrsnija jer „*Nije ljubav kad dvoje gledaju jedan drugog nego kad gledaju u istom pravcu*“ (Sent Egzeperi). Bez te „rezonantne kutije“ koja, kao kod instrumenta, od pojedinačnih zvukova žica stvara nešto novo - muziku, sve je beživotno i loše ma kakvi virtuozi ponaosob mačevaoci bili. Zašto mačevaoci u Martial Art mačevanju moraju da SARADUJU? Četiri su razloga: Prvi razlog je saznavanje veštine. Drugi razlog je ravnopravnost – pravednost u veštini. Treći razlog je suprotstavljanje entropiji – čovečnost u veštini. Četvrti razlog je širokogrudost - plemenitost u veštini.

1. Saznavanje veštine. Kao što dobra mačevalačka borba uvek pretpostavlja koordiniranu i harmoničnu interakciju tela i mačeva dva mačevaoca povezanih jednom zajedničkom veštinom tako i učenje i vežbanje mačevanja postoji samo kroz koordiniranu, harmoničnu i uzajamno uslovljenu SARADNJU mačevalaca, a ne kroz kaos destruktivne suparničke borbe.

Nema, dakle, učenja (znanja) veštine mačevanja bez **sa-znanja** tj. znanja sa-nekim i **uz-nekog**, bez znanja pomoću drugog, znanja iz zajedništva i obostranosti: nekompetitivnog i saradničkog pristupa mačevalačkoj veštini i drugom mačevaocu. Zato nikad niko nije sam naučio mačevati i zato učenik koji vežbama i kolegi prilazi kompetitivno i suparnički - besno, samoživo, sebično, nadmetački i egocentrično, a ne saradnički (nekompetitivno), s tolerancijom, saučestvovanjem, ljubavlju...- kao pomoćnik, mačevanje ne može nikad ni naučiti ni uvežbati.

Stoga dobar učitelj uvek pomaže učeniku da izvede akciju kako bi je dobro naučio. Stoga i dobar učenik uvek pomaže drugom učeniku da i on izvede svoju akciju kako bi je naučio. Zato se i učitelj i učenici u učenju i vežbama neprestano uzajamno žrtvuju - dopuštaju pogađanje i primanje pogodaka na svoje telo.

Čak i kad dođe vreme da učitelj i učenici imaju za zadatak da odmažu i otežavaju jedan drugom izvođenje akcija, a kako bi one zahtevale više duha, to čine opet i uvek sa ciljem da tako pomažu a ne da pobeđuju.

Ali učenik u učenju mačevanja treba da saraduje i sa samim vežbama. Dok god ih on vidi i doživljava kao teret - protivnika sebi, kao nešto što treba savladati, dok god se takmiči sa njima, one neće saradivati i biće okrenute protiv njega. Tek kad učenik počne da vežba s ljubavlju, kad te vežbe počne doživljavati kao cilj po sebi - kad počne vežbati zbog vežbi samih, pomagati vežbama da se izvedu, saradivati sa vežbama, vežbanje nestaje kao moranje i postaje uživanje - a one počinju da saraduju sa njim postajući plodne za učenje veštine.

Zato na pitanje nezadovoljnih učenika, koji uz uzdahe i jauke godinama ponavljaju iste vežbe, „Dokle ćemo ovako činiti?“ učitelj odgovara: „Ja to ne znam jer vaše mukotrpo vežbanje prestaje istog trenutka kad ga vi sami zavolite.“

Nikakva dobra znanja, vredna i plemenita iskustva, dakle, nikad i ni u čemu ne dolaze iz borbe jednog protiv drugog - sukoba, razaranja i razgradnje, već samo iz borbe jednog uz drugog - stvaranja i saradnje. Kako praktično izgleda sprovođenje ovog načela u mačevalačkoj borbi biće opisano niže u praktikumu.

2. Ravnopravnost – pravednost u veštini. Svaka bojeva borba se uvek temelji na principu neravnopravnosti. Naime, u mačevanju na život i smrt svaki mačevalac ne samo da po prirodi stvari u borbu uvek ulazi sa nekom prednošću (ima dužu ruku, iskusniji je, rođen brži, izdržljiviji, uvežbaniji je, sa boljom motorikom...) već i dodatno teži da osvoji neku prednost za sebe. On teži na svaki način da što više ODMOGNE protivniku ne samo pre početka borbe već i u samoj borbi, a kako bi stekao, povećao i održao prednost sebi na korist a njemu na štetu. To je osnovno makijavelističko načelo zla koje kaže: „U borbi uvek čini drugom ono što nikako ne želiš da on učini tebi“, a nasuprot osnovnom načelu dobra koje kaže „ne čini drugom ono što ne želiš da on učini tebi.“

Dakle, u pravoj borbi, jer prednost donosi verovatniju pobjedu, protivnici uvek teže da jedan drugog sapletu, prevare, izmanipulišu... i zato ih ne zanima izjednačavanje i ravnopravnost (veća neizvesnost pobjede) već prednost, diferenciranje i neravnopravnost (veća izvesnost pobjede). Zato Sun Cu, najveći strateg starog veka pridaje svu pažnju pripremi bitke koja ima suštinu u tome da se stvori prednost jer „...strateg - pobedilac ide u bitku tek kada je pobjeda unapred stečena (...) Pobjeđuje se pre bitke.“

Borba u kojoj postoji idealna ravnopravnost dva mačevaoca sa identičnim sposobnostima, oružjem i uslovima - dakle, hipotetički poštena borba, ne odgovara zapravo nijednom učesniku prave borbe, i to iz dva razloga. Prvi je što bi se ona tada teorijski mogla voditi u beskraj bez pobjednika jer su borci isti pa i ishodi izjednačeni - ravnoteža. Upravo je na to mislio Arturo Peres Reverte kada je napisao: „...Svaki ubod fioletom se može sprečiti odgovarajućim suprotnim pokretom. Dakle, dvoboj između dva dobro obučena mačevaoca mogao bi se produžiti u beskonačnost...“

Drugi je što u takvoj borbi istih o ishodu bi uvek odlučivala slučajnost - „...Događa se, međutim, da sudbina, koja voli da začini stvari nepredvidivim događajima, završava odlukom da borba mora imati svoj kraj, i čini da jedan od dva protivnika, ranije ili kasnije, načini grešku...“ Arturo Peres Reverte.

Ali ishod borbe koji ne zavisi od veštine mačevalaca već neizjednačenih sitnica i uzroka izvan njih - slučaja koji je uvek deo nekog višeg reda čiju sudbinsku igru ne mogu dokučiti, izračunati ni predvideti, ne godi nijednom od učesnika borbe.

NIKAD i NIGDE, dakle, nije ni u čemu vođena borba oko pobjede ravnopravnih jer UVEK i SVUDA se borba vodi za dovođenje protivnika u neravnopravan položaj tj. za NERAVNOPRAVNOST. Pobjeda se, stoga, javlja samo među nejednakim tj. u borbi u kojoj jedna strana od početka ima više šansi od druge pošto ima neku prednost koju jedino treba da realizuje nad protivnikom koji ovu prednost nema.

Kako bi se, međutim, ova nepravedna suština svake kompetitivne borbe prikrija izmišljena su pravila i kodeksi dvoboja, a koji „obezbeđuju“ „iste“ početne uslove borbe za oba borca. Sve to je, međutim, samo farsa i kulisa kako bi se stekla čista savest zbog prljavih ruku!

I kao što nema dve iste pahulje snega nema ni dva ista mačevaoca pa svaka pobeda u nekoj kompetitivnoj borbi već ontološki pretpostavlja uvek i unapred neku neravnopravnost učesnika (makar i za „dlaku“) pa i veće šanse jednog borca nego drugog. Dakle, ista pravila dvoboja, isti mačevi, isti prostor... primenjeni na različite učesnike dvoboja uvek daju različito tj. uvek u nečemu jednom više odgovaraju nego drugom, a zbog čega u takvoj borbi nikad nema pravednosti.

Ravnopravna borba dva protivnika u ravnopravnim uslovima ne postoji ni u takmičarsko-nadmetačkom i sportskom mačevanju. Naime, „pravednih“ i „jednakih“ uslova bilo kojeg takmičenja nikad nema i oni su uvek samo privid, fikcija i fasada. Dovoljno je da jedan mačevalac bude desno a drugi levo – i uslovi se već razlikuju jer dve tačke prostora nisu samo dve tačke već i dva sveta. Isto važi i za takmičare jer i pored svih pravila sporta i načela fer-plej nadmetanja oni u borbu nikad ne stupaju kao „ravnopravni“ već uvek jedan ima više nečeg u odnosu na drugog. Otud dva mačevaoca koji su isti po visini nisu po težini, ako su isti po težini nisu po kondiciji, ako su po kondiciji nisu po inteligenciji, ako su isti po inteligenciji nisu po snazi, ako su isti po snazi nisu isti po urođenoj motorici, ako su po motorici nisu po iskustvu, ako su po iskustvu nisu isti po dužini ruke, ako su isti po dužini ruke nisu po emotivnom sklopu, ili porodičnoj situaciji pred meč...

Svaka kompetitivna pobeda, dakle, jer se uvek temelji na nečijoj prednosti uvek i neizbežno je nepravedna i neviteška isto koliko i kad zdrav bije ranjenog, mladić starca, odrastao dete ili muškarac ženu - razlika je samo u stepenima nepravednosti, pa i njenoj manjoj ili većoj izraženosti i uočljivosti.

Ako se, dakle, svaka kompetitivna (bojeva ili takmičarska) borba uvek temelji na principu neravnopravnosti tada svaka nekompetitivna borba treba da se temelji na suprotnom principu - principu ravnopravnosti.

Pošto u kompetitivnoj borbi prednost donosi pobedu pa učesnici teže jedan drugom što više da ODMOGNU u nekompetitivnoj borbi, u kojoj cilj nije pobeda - već to da pobednika nema, učesnici u borbi teže jedan drugom što više da POMOGNU. Oni se sami širokogrudno i dobrovoljno odriču svojih prednosti, ili ovima časte protivnika..., a sve kako bi uravnotežene učesnika i uslova mačevanja unelo harmoniju u borbu u kojoj niko nema prednost pa i niko ne može, a i ne želi biti pobednik. Otud je jedno od osnovnih džentlmenkih načela: „*Sramotno je koristiti svoju bolju poziciju.*“ Nekompetitivna borba je zato neprekidno ispravljanje neravnoteže, stvaranje i glačanje jednakosti i ravnoteže - pokušavanje izravnavanja razlika između protivnika, a ne njihovog stvaranja i iskorišćavanja.

Zato dok u kompetitivnoj borbi mačevaoci teže neravnopravnosti kako bi kao SUPARNICI odmagali jedan drugom, u nekompetitivnoj borbi oni teže ravnopravnosti kako bi kao SARADNICI pomagali jedan drugom. Tu se jedan mačevalac ne postavlja protiv drugog već sa drugim, a u duhu hebrejskog jezika u kome „biti“ znači postojati radi drugog. Otud u nekompetitivnom mačevanju dva mačevaoca nemaju prepreku jedan u drugom već su zajedno postavljeni pred zajedničku prepreku: kako sarađujući da od svoje borbe načine nešto kreativno i izvrsno i tako nađu obostrano zadovoljstvo u borbi samoj, a bez osvrtnanja na krajnji ishod i pobednika.

Takvo mačevanje je veština koja se ne temelji na takmičarskom individualizmu već na zajedništvu i zajedničkoj borbi: sa-borenju i sa-borcu, dakle, SABORNOSTI a ne na prestižu i razdoru. Kako praktično izgleda sprovođenje ovog načela u mačevalačkoj borbi biće opisano niže u praktikumu.

3. Harmonija u veštini. Svi sistemi u prirodi teže entropiji (neredu). Zato i u borbi dva mačevaoca postoji prirodna tendencija disharmoniji, kakofoniji, haosu i neredu u izvođenju akcija, a koja vodi tome da u borbi nastaju i vremenom se umnožavaju nehotične greške, promašaji ili slučajni pogoci.

Iz tog razloga jednom trećinom svake mačevalačke borbe upravlja mačevalac sam, drugom trećinom njegov protivnik a trećom trećinom slučaj i okolnosti (fortuna). Svaki

mačevalac u kompetitivnoj borbi, stoga, neprestano ima dva protivnika protiv sebe, a često i sebe samog za protivnika.

Ali, ako mačevaoci u borbi počnu sarađivati i jedan drugom širokogrudno ispravljaju greške (uzajamno koriguju), previde i promašaje bez želje da ih upotrebe sebi na korist - sve se menja. Tada se oni ne bore međusobno već ujedinjeni protiv vladavine entropije i haosa pa udruženi, sebi na obostranu korist, upravljaju sa dve trećine ishoda njihovog mačevanja prepuštajući prirodi samo jednu trećinu - gradeći negatropiju (harmoniju). Tako dve suprotstavljene slabosti postaju jedna jakost, ili kako to Leonardo piše: „*Luk nije drugo doli jedna jakost što je stvaraju dve slabosti, stoga što je luk na građevini sastavljen od dve četvrtine kruga, a svaka od tih četvrtina, za sebe vrlo slaba pa teži pasti, jedna naspram druge u borbi opiru se rušenju, i tako dve slabosti se pretvaraju u jednu jakost.*”

U nekompetitivnom mačevanju - mačevanju kao borilačkoj umetnosti, borba dva mačevaoca, dakle, nije njihova borba jednog protiv drugog - uzajamni razdor a u korist prirode i entropije protiv njih zajedno, već njihovo zajednička borba protiv te prirodne entropije, neprestano pokušavanje unošenja reda i harmonije u borbu kroz sopstvene odluke i volju. Zato je Volter napisao „*Tajna umetnosti je u tome da ispravlja prirodu*”, a Viktor Školovski definisao umetnost kao „*oneobičavanje stvarnosti*”.

Zato je borba dva mačevaoca koji ne znaju da SARAĐUJU (jer se zbog suparništva interesa njihove akcije uvek sudaraju i razbijaju jedna o drugu umesto da se prepliću i pretvaraju jedna u drugu) stalno rastrzana, pokidana i sva uronjena u slučajnosti i kaos u kojima mačevanjem ne vladaju mačevaoci već slučaj i priroda.

Nasuprot tome, kao što se dobra muzika gradi iz istovremenog preplitanja i kontinuiranog sazvučja dve ili više različitih melodija što povezano sarađuju, tako se i borba u mačevanju kao borilačkoj umetnosti gradi samo time što u njoj oba mačevaoca različite akcije povezuju i prepliću, uz uzajamnu toleranciju i saradnju, u jednu harmonizovanu celinu koja ne dozvoljava haosu da nadvlada. Dakle, „*Neprijatelji su vas radi*”, kako kaže apostol Pavle. Kako praktično izgleda sprovođenje ovog načela u mačevalačkoj borbi biće opisano niže u praktikumu.

4. Širokogrudost – plemenitost u veštini. Grabež, guranje, tuča i nadmetanje oko toga „ko će prvi”, „ko će više”, „ko je jedini i najbolji” vladaju samo tamo gde nema nečeg dovoljno, gde je oskudica i gde čovek priteran, kao životinja, mora izgurati drugog kako bi imao mesto za sebe.

Oskudnik, dakle, u svemu čime se bavi stalno gleda kako da stekne, uzme, dobije otme ili prigrabi za sebe. Zato je Gete i napisao: „*Samo se sitni bore oko prestiža*”. Oskudnik neće da deli i sarađuje jer nema dovoljno ni za sebe. Zato je slab mačevalac u borbi uvek prinuđen - zbog manjka veštine, da čini samo ono što je neophodno, ekonomično, praktično, proračunato, oprezno, efikasno i korisno - sve svoje snage i pažnju ulaže u pragmatiku i koristoljubivu računicu.

Nasuprot tome tamo gde ima viška, bogatstva, gde se preliva... tu nema mesta otimanju za sebe, borbi oko nečega, grabežu, pohlepi, konkurenciji, suparništvu, računici... - tu se plemenito daje, poklanja, rasipa, poigrava i sarađuje, tu se žrtvuje a „ja” i njemu korisno padaju u zaborav jer se mačuje iz raskoši a ne nužde - da bi se „gustiralo” a ne „hranilo”.

Zato vrstan mačevalac, jer ima višak i preobilje snage i umeća, traži uvek puteve da pruža, daje, poklanja, prašta i pomaže protivniku radi zajedničke lepote i radosti u umetnosti.

Da bi se, dakle, moglo mačevati nekompetitivno - da bi mačevanje dva mačevaoca moglo postati borilačka umetnost potrebno je da makar jedan od njih ne bude gladni oskudnik. Samo tamo gde postoji deljenje, poklanjanje i pomaganje - bogatstvo duha, može se ostvariti saradnja i samo tamo gde postoji ta plemenitost moguće je od mačevalačke borbe načiniti borilačku umetnost.

Mačevaoci koji su, međutim, oskudnici bilo u veštini ili karakteru, sa kojima u nečemu vlada manjak ili praznina, neizbežno su osuđeni na uzajamno otimanje i grabežljivu

kompetitivnu borbu - mačevanje kao borilačku veštinu ili borilački sport. Kako praktično izgleda sprovođenje ovog načela u mačevalačkoj borbi biće opisano niže u praktikumu.

-

PRAKTIKUM ZA PRINCIP SARADNJE

Ubi concordia, ibi victoria
(Gde je sloga, tamo je i pobeda).

1. Protivnikovu akciju ne negiraj već prihvati, preuzmi, razradi i koristi kao građu za kreiranje neke sopstvene akcije jer on nije tvoj suparnik već tvoje ISKUŠENJE i iskušenje tvoje veštine.

- Tako npr. na protivnikov napad bodom ili sečenjem ne uleći kako bi ovaj odmah osujetio još u njegovom začetku, a kako se čini u kompetitivnom mačevanju. Tempo bod i predudarac jesu efikasni ali suština umetnosti nije efikasnost već kreativnost. Zadatak nije ubiti jednu akciju i nešto što se tek začinje već iz nje, i pomoću nje izvesti neko stvaranje. Zato na protivnikov napad bodom ili sečenjem odgovori odstupanjem u nazad, ili u stranu, a što će omogućiti da on svoju akciju razvije do njenog kraja - i kad ona počne da posustaje preuzmi je. Dakle, izvedi propusni, telučni ili neki drugi blok i nanesi uzvrat, a ako si izveo odbranu eskiviranjem, kad se njegov napad realizovao u prazno, izvedi svoju akciju napada. Ako je on posle tvoje eskivaže i uspeo da svoj promašeni napad pretvori u još jedan (produženi) napad izvedi neku drugu odbranu i uzvрати. Dakle, protivnikov napad koristi kao početnu tačku za kreiranje svog uzvrata a ne za kreiranje svog kontranapada.

- U protivnikov nesmotren napad uleći ili u njegov nesmotren izmah čini kontranapad ne da bi odmah naneo pogodak već sa ciljem da izvedeš prolaz (uz koji ga još možeš i potapšati po ramenu), a bez realizovanja svog pogotka. Tako ćeš ne samo napadača dovesti u komičnu situaciju zbunjenosti zbog glupavog položaja u kome se našao, i omogućiti mu da uvidi svoju grešku, već i sebe dovesti u situaciju da tvojom sledećom akcijom mačevalačka borba bude, i pored te njegove greške, bez prekida nastavljena. Cilj je mačevanje a ne jurenje i kažnjavanje grešaka.

- Ukoliko protivnik izvodi svoj napad, a ti se braniš eskiviranjem, ne izvodi eskivažu koja istovremeno uz sklanjanje i pogađa protivnika, a što se čini u kompetitivnom mačevanju. Tako ne koristiš njegovu akciju za svoju akciju već njegovu akciju za završetak svih svojih akcija - završetak mačevanja. Izvedi, nasuprot tome, dvodelnu eskivažu koja će te u prvom koraku skloniti sa linije napada protivnika, a u drugom koraku izvedi svoj napad sečenjem, bodom, razoružavanjem...

- Ako, ipak, želiš na protivnikov napad izvesti jednodelnu eskivažu koja istovremeno i sklanja i pogađa izvedi je na način koji sklanja ali i omogućava nastavak borbe. To je teže, ali i virtuoznije. Tako npr. ako protivnik izvodi direktan napad bodom u tvoju glavu nemoj izvesti eskivažu ispadom u levo-desno napred sa vrhom mača postavljenim tako da odmah pogodi napadača u stomak već sa vrhom koji je podignut, a kako bi u nastavku eskivaže pokušao da izvedeš neko razoružanje; ili sa povučenom rukom, a kako bi mu pružio priliku da se odbrani; ili sa vrhom u nazad ili dole, a kako bi ga jabukom odozdo udario u ruku sa njegovim mačem ili njegovu butinu prednje noge, a u završnici izveo prolaz iza njega; ili sa vrhom u stranu i mimo njegovog boka, a kako bi izveo prolaz njemu iza leđa (uz dodir sečivom po njegovom boku ili stražnjici).

2. Sopstvenu akciju kreiraj tako da protivnik može da je preuzme, razradi i koristi kao građu za sopstvenu akciju. To drugim rečim znači: prilagodi se protivniku da bi i on mogao da se prilagodi tebi. Svoje akcije u borbi, dakle, čini tako da bi ih možeš podeliti sa protivnikom a ne da bi ih izveo samostalno i za sebe samog jer cilj nije lepota i izvrsnost tebe već lepota i izvrsnost vašeg mačevanja.

- Tako npr. ako vidiš da protivnik ne ume i nije sposoban da parira složene akcije napada tada izvodi proste, ili ako izvodiš složene to čini sporo, ili u segmentima kako bi on mogao na njih makar nekom akcijom odgovoriti (kreni u varku sa velike distance, polako i sa širokim pokretom tako da je on može odbraniti).

- Ili, ako vidiš da protivnik nije u stanju da odbrani i uzvрати tvoj brzi direktni bod tada taj bod izvodi onom brzinom koja je potrebna da se on odbrani. Takav pristup ne samo da izoštrava našu sposobnost gledanja, upoznavanja i prepoznavanja osobina protivnika već i našu sposobnost da svoje akcije izvodimo raznoliko - različitim brzinama i amplitudama, a ne stalno na jedan i isti način. To umeće prilagođavanja razvija sposobnost SAMOKONTROLE mačevalaca, bogati i proširuje ne samo njih već i njihovu veštinu.

3. Ako vidiš da protivnik pokušava da izvede neku akciju a ti imaš priliku da mu to na banalan i glup način pokvariš - ne čini to već se izbori sa svojim iskusem gramzivosti i sarađuj. Akciju protivnika ne treba razbijati varvarskim čekićem već nadograditi drugom akcijom jer ko kvari pokušaj da se stvori nešto taj ni sam nema osećaj za stvaranje. Izadi, zato, protivniku u susret.

- Tako npr. ako vidiš da protivnik polazi u napad s nekom dobro zamišljenom varkom ne odgovaraj na to kompetitivno - sa naglim skraćanjem distance ili jednodelnom eskivažom koja prekida i razbija njegovu akciju već distancionom borbom koja će preuzeti njegovu akciju

- Isto tako ako protivnik u borbi počne uspešno da izvodi (ili uči da izvodi) akciju nekog razoružanja ne kvari mu je odmah (iako to možeš) izvlačenjem mača. Time dobijaš više. Sačekaj strpljivo da on razvije svoju akciju do njenog finalnog dela i tada pokušaj da izvedeš kontrarazužanje ili odbranu od razoružanja. Na ovaj način umesto da je jednom mačevaocu njegova akcija ubijena kako bi se drugom mačevaocu njegova akcija rodila akcije oba mačevaoca žive ispunjavajući i njihovu borbu životom koji i dalje traje.

4. Šta činiti kada je protivnik mnogo slabiji od tebe? Da li ga odbiti sa prezrenjem i podsmehom? Ili ga savladati najbrže, najlakše i ponižavajuće? Ništa od toga! Dobar mačevalac treba najpredanije da mačuje sa slabijim jer najveća je veština u bilo čemu postići savršenstvo sa nečim što je slabo i krhko. Postavi, dakle, sebi zadatak da boreći se sa neveštima u napadu i odbrani za sebe biraš teže i komplikovanije akcije a njemu njegove da olakšavaš. Borba će time postati ravnopravnija, protivniku ćeš pružiti čast i poštovanje a sebi čar jednog novog izazova.

- Tako npr. ako vidiš da je tvoj protivnik nevešt u napadu a vešt u odbrani nemoj, kao u kompetitivnom mačevanju, svoje mačevanje koncipirati defanzivno tj. terajući ga da samo napada već tako što ćeš sebi otežati a njemu olakšati time što ćeš ti napadati njega.

- Isto tako ako vidiš da je protivnik dobar u napadu a loš u odbrani svoje mačevanje koncipiraj tako ne da ga napadaš već da ga podstičeš da te napada.

- Ako je tvoj protivnik slab i u napadu i u odbrani tada izvodi svoje napade i odbrane namerno jako neoprezno (prizivajući zao slučaj) kako bi protivniku pružio dobru priliku da se i kao nevešt lako odbrani ili napadne, a sebi priliku da svojom veštinom savladaš posledice slepog slučaja i svojih gluposti koji će uvek postojati, i kad to ne budeš ti hteo.

- Ili, ako vidiš da se tvoj protivnik slabo i nevešto kreće (ili ne zna da iskoristi tvoje kretanje napred za svoj napad) nemoj napade koncipirati kako se to tada čini u kompetitivnom mačevanju - ofanzivnim kretanjem prema njemu čime mu se najlakše nanose direktni pogoci, već suprotno: iz defanzivnog kretanja u nazad (njegovog navlačenja na sebe) uz batute sa degažeom, dvostruke ili trostruke varke, parade sa ripostama uz

degaže, ili parade bez riposti koje čekaju protivnikov produžetak napada za eskivažu ili drugu paradu...

5. U borbi ne gledaj i ne traži samo slabo u protivniku, njegove greške i previde, a kako bi ove iskoristio za svoju pobjedu. Takvo „zlo oko“ je potrebno samo u kompetitivnom mačevanju. Tebe treba da zanima mačevanje a ne pobeđivanje. Ne koristi, zato, protivnikove mane za svoje pobeđivanje već ih popravlja i uklanja jer tako i protivnika usavršavaš a vaše zajedničko mačevanje činiš izvrsnijim.

Stoga, jer „*isti se istom raduje*“, pa dobar mačevalac uvek odaje počast dobrom mačevanju, u borbi gledaj protivnikovo vredno divljenje jer samo tako ćeš činiti i ti ono što zadivljuje njega, a vaše mačevanje će i samo biti divljenje vredno.

Dobar mačevalac, zato, prelazi preko protivnikovog slučajnog previda i greške - preko malog zbog velikog jer samo takva saradnja i obostrano traganje za izvrsnim, a ne za uzajamnim greškama, dva mačevaoca dovodi do dobrog mačevanja.

Drugim rečima ako vidiš da je akcija koju protivnik pokušava da izvede banalna, nemaštovita i ružna, ili prosto je pogrešio u izvođenju nekog svog napada ili odbrane, ne čini ono što se tada čini u kompetitivnom mačevanju - „kažnjavanje“ njegovog neumeća ili greške. Tako samo dodatno sebe i vaše zajedničko mačevanje guraš u još veće blato. Dobar mačevalac treba da stvori dobro mačevanje iz borbe sa svakim (a ne samo najboljim) protivnikom jer dobrom moreplovcu brod dobro jedri ne samo sa lepim već i lošim vetrom. Čini stoga suprotno: daj protivniku deo svoje veštine, nađi akciju kojom ćeš mu „pružiti ruku“ i pomoći da se izvuče odatle kako bi vaša borba na obostrano zadovoljstvo, i zbog mačevanja samog, bila izvrsnija. Ako ga na taj način navedeš da počne činiti maštovitije i bolje tada će i tvoje i vaše mačevanje biti izvrsnije. Ako u tome ne uspeš tada tvoja veština u njemu makar neće probuditi zavist, mržnju i stid već divljenje i inspiraciju za bolje.

- Tako npr. ako protivnik iz kontrastava pođe u uzvrat iskorakom (što je greška) nemoj ga odmah kompetitivno pogoditi presretanjem, razoružati ili pogoditi nekom od eskivaža. Uradi u tu njegovu grešku iskorak u stranu ili ispad u stranu (skloni se sa linije njegovog napada). On će tada videti da je greškom dospeo u „prazno“ i u problem iz kojeg se može izvući samo ako u produžetku svoje akcije i sam promeni stav ili svoj položaj u prostoru. Tako će se mačevanje nastaviti a greška će biti uočena i ispravljena.

- Isto tako, ukoliko vidiš da protivnik na tvoj napad ispadom izvodi blok sa promenom stava u nazad (umesto sa polukorakom ili korakom) nemoj dozvoliti da ta njegova greška prekine kontinuitet vašeg mačevanja (jer je izašao van distance za borbu) već odmah izvedi i ti iskorak kako bi ili sam u nastavku izveo neku drugu akciju, ili kako bi protivnika isprovocirao na njegovu reakciju.

- Takođe, ukoliko na tvoj napad sečenjem uz iskorak protivnik izvede blok, ali sa korakom ili polukorakom nazad, nemoj odmah ovu njegovu grešku kompetitivno „kažnjavati“ tako što ćeš napad završiti pogotkom bodom već tako što ćeš taj bod izvesti namerno kraće - kao da bod „*samo što nije pogodio*“. Tako će protivnik jasno uvideti svoj previd ili slučajnu grešku ali će se uspeti odbraniti i nastaviti borbu, a vaše mačevanje sačuvati svoj kontinuitet.

- Ako protivnik krene u napad varkom a ti primetiš da je izvodi preširoko pa ga kompetitivno možeš pogoditi prostim, direktnim bodom u taj njegov napad tada plasiraj taj direktni bod koji si hteo ali ne sa ciljem da ga uistinu pogodiš već kao lažni (sporiji, kraći). Protivnik će tada, dok izvodi svoju varku u napadu, ne samo jasno i lako uočiti svoju grešku i ispraviti je već će se borba i obogatiti nekom njegovom dodatnom akcijom, a ne prekinuti zbog nečeg što je možda bila i slučajnost.

- Ukoliko vidiš da u borbi tvoj protivnik stalno napada na isti način i ista mesta (npr. samo seče po glavi koso ili vertikalno...) ne čini tada ono što se čini u kompetitivnom mačevanju - ne koristi zlurado i koristoljubivo tu njegovu nemaštovitost za svoje pogotke sa unapred koncipiranim eskivažama, odbranama i uzvratima već ga podstakni da drugačije postupi. Jedino to vodi boljem i lepšem mačevanju za obojicu. Tada npr. izvodi namerno

stalno iste blokove na njegove iste napade ali bez uzvrata. On će tada videti da svojim načinom napadanja ne može postići ništa i počće iz dosade da napada drugačije. Ili mu izrazito ponudi svoju nogu, ruku ili izvodi takve napade koji ga izazivaju i podstiču da uzvraća sečenjima po nogama ili bokovima. Na isti način se postavi i ukoliko primetiš da se tvoj protivnik stalno brani na jedan isti način. Ne čini tada ono što se čini u kompetitivnom mačevanju - varke ili direktni napadi na tačke koje ne dohvata njegov naviknuti izbor blokova, a sa ciljem neposrednog pogotka. Svog protivnika tada prisiljavaj da se brani drugačije i kreativnije varkama ili direktnim napadima na tačke koje ne dohvata njegov naviknuti izbor blokova, ali sa napadima koji nemaju za cilj da pogode već da budu otparirani - izazovu protivnikov drugačiji blok.

- Ako se protivnik stalno brani propusnim blokovima protiv sečenja napadni ga varkom sečenje-bod ali taj bod izvedi tako lagano i kratko da ga on može odbraniti, i to nekim drugačijim blokom od propusnog.

- Ili, protivnika koji se stalno brani polublokovima napadni propusnim sečenjima ali tako da on tvoje sečenje nakon svog polubloka može odbraniti i to sa nekim drugim blokom a ne polublokom.

U borbi, dakle, uvek ukaži protivniku na grešku ali tako da ne pokvariš borbu samu jer tada si i ti i on na gubitku. U mačevanju kao borilačkoj umetnosti greške se ne „kažnjavaju“ već zajednički ispravljaju - mudro koriste da se iz njih izvede još bolje mačevanje.

*

PRINCIP KONTINUITETA

Arkadije Nikolajevič je na listu hartije počeo da švrlja odvojene, slučajne linije, crtice, tačke, kvake i upitao nas: - Može li se ovo nazvati crtežom? - Ne. - A da li je moguće iz ovakvih znakova napraviti crtež? Arkadije Nikolajevič je povukao nekoliko dugih, lepih, savijenih linija. -

Moguće je. - Na taj način, vidite li da je svakoj umetnosti, pre svega, potrebna neprekidna linija? - Vidimo! - U našoj umetnosti je takođe potrebna neprekidna linija. Eto zbog čega sam rekao da, kada se linije težnje kreatora ujednače, to jest postanu neprekidne, onda možemo početi da govorimo o stvaralaštvu.

SISTEM - Teorija glume, Stanislavski

Mačevanje ne treba da počinje i završava jednom pokretom (scenski rečeno - frazom), ono treba da bude borba pokreta (borba fraza - kadar). Ali, mačevanje ne treba da završava ni kao kadar već da bude borba kadrova - epizoda. No, mačevanje ne treba da završava ni kao epizoda već da bude borba epizoda - scena. Mačevanje, međutim, ne treba da završava ni kao jedna scena već kao borba scena - dakle, kao borba koja je koja je ceo jedan film. Dobar mačevalac, dakle, uvek teži da mačuje analogno a ne digitalno tj. u kontinuitetu a ne diskontinuitetu i fragmentiranosti, a zbog čega je mačevanje kao umetnost uvek legato i iznalazi način da to ostane čak i kada je **stakato**.¹⁷

¹⁷ Legato - vrsta muzičke artikulacije u kojoj se tonovi različite visine izvode bez prekida, sliveno, povezano, kontinuirano; suprotno stakato gde se tonovi izvode nevezano, izdvojeno i skraćeno, sa prekidima.

Da bi se to razumelo treba samo zamisliti ples u kome igrači svaki čas zaustavljaju svoje korake, razgovor ljudi u kome svaki čas jedan drugog prekidaju, ili ih nešto prekida, zamisliti muziku u kojoj muzičari stalno prekidaju svoje sviranje, ili razmišljanje u kome čoveka svaki čas nešto prekida u razmišljanju, ekonomiju, industriju, nauku, umetnost, kulturu... jedne zemlje koji su stalno prekidani krizama i ratovima, čoveka kome je život neprekidno presecan nesrećama i bolestima... - u kome se, dakle, sve odvija stakato, diskontinuirano (digitalno), u preskocima, lomovima..., i dobija se kompetitivno mačevanje tj. mačevanje koje nije martial art.

Kao što tek neprekinuto povezivanje koraka u plesu stvara igru, neprekinuto povezivanje tonova u melodiju stvara muziku, neprekinuto povezivanje reči u rečenice stvara govor, neprekinuto povezivanje misli stvara razmišljanje..., tako isto tek umeće neprekinutog povezivanja akcija u kontinuitet (analognost) jedne borbe stvara mačevanje kao umetnost. U takvom mačevanju mačevaoci povezujući svoje akcije u kontinuitet povezuju sebe u zajedništvo i povezujući sebe u zajedništvo od svoga mačevanja stvaraju celinu i kontinuitet.

Ako dva mačevaoca ne mačuju tako i mačuju bez znanja i svesti kako da povezuju to što čine i gde ih njihovi postupci vode, tada njihova borba ubrzo postaje kakofonija (jer jedan „bije u klin a drugi u ploču“) iskidana, razbijena, isprekidana, „digitalizovana“, bez jedinstva, celine, sklada i harmonije – kaos.

Mačevaoci varvari zato vide samo pojedinačno borbe - ovaj ili onaj pogodak, ovu ili onu akciju koja treba da pokuša da okonča borbu. Oni su nesposobni da vide ili čuju „muziku“ i takt celine borbe. Oni su kao muzičari koji sviraju samo svoj instrument a ne muziku.

U martial art mačevanju, zato, mačevaoci ne zanimaju pogoci već inventivno i maštovito povezivanje i smenjivanje akcija - pokreta tela, mačeva i ideja. Oni tada kao da plešu ne znajući više ni sami da li se ne žele ili ne mogu više pogoditi. „Kad jednom uloviš veliku ribu sitne ti više nisu zanimljive“ (Milutin Milanković).

U tom gustiranju veštine i razmeni kreativnih koraka, udaraca i bodova koje hoće da traje što duže, do pogotka dolazi ne jer je jedan mačevalac bolji od drugog nego jer sve jednom mora da ima kraj. Dakle, jer dolazi do zamora tela ili ponestajanja vremena, inspiracije...

U takvom mačevanju u onoj meri u kojoj su mačevaoci bolji utoliko će biti više povezanih akcija sa obe strane a borba će trajati duže u kontinuitetu. Nasuprot tome što su mačevaoci slabiji u njihovoj borbi će biti manji broj razmena akcija i ona će kraće trajati.

Jedino iz mačevanja u kome se akcije uspešno vezuju u kontinuitet nastaje ona čuvena vizuelna sličnost između dobre prave borbe i scenske borbe, a koja obično zbunjuje oko laika. No, ta sličnost je samo spoljašnja i nalazi se jedino u onom što im je zajedničko - lepoti jer svaka scenska borba se uvek izvodi po nekom unapred zacrtanom scenariju, a borba Martial Art je nasuprot tome borba harmonizovanih improvizacija.

Kad u borbi satkanoj od slučaja i neizvesnosti
dva mačevaoca počnu mačevati POVEZANI osećajem za zajedničku
umetnost i PERFEKCIJU neizbežno se rađa HARMONIJA.
Tada pokreti oružja i tela spontano grade pravilnost, uređenost i SKLAD
a mačevanje dobija lepotu scenske umetnosti.
Lepota je, dakle, neizbežni pratilac kako DOBRE prave borbe
tako i DOBRE scenske borbe.
Ona je neizbežna kao što je neizbežan most između svake
dobre umetnosti i vrsnog života.

*

PRAKTIKUM ZA PRINCIP KONTINUITETA

*Jedna akcija da se pretvara u drugu,
druga u treću... a svaka sve složenija,
maštovitija, inventivnija i inspirativnija za beskraj
umetnosti.*

1. Nemoguće je stvoriti kontinuitet u mačevalačkoj borbi ukoliko mačevaoci ne poseduju gracioznost kretanja u prostoru borbe tj. ukoliko nemaju izvrsno izgrađenu stabilnost i ravnotežu u izvođenju mačevalačkih pokreta nogama. Treba biti stabilan da bi se poletelo!

Ravnoteža i stabilnost, dakle, ključno doprinose povezanosti više mačevalačkih radnji u jedan kontinuitet. Ukoliko, međutim, mačevalac jednu radnju, koja je segment akcije, izvede tako da pri tome izgubi ravnotežu on neće moći ovu povezati sa radnjom koja sledi i neće moći izvesti akciju do kraja niti je povezati sa akcijom protivnika.

Ukoliko mačevalac, dakle, izvede uspešno neku odbranu ali pri tome svoje telo dovede u položaj nestabilnosti on ne samo da neće uspeti nakon toga uzvratiti na napad već neće uspeti ni da izvede drugu odbranu ukoliko napadač produži svoj napad videvši da je branjenik izbačen iz ravnoteže, ili zbog neravnoteže ne može da uzvрати.

Mačevalac koji se neprestano klata i bori u mačevanju sa svojom neravnotežom i nestabilnošću, a kako bi se zadržao od pada, nema ni mogućnosti ni vremena da se bavi umetnošću mačevanja već samo kakvim-takvim pogađanjem. On još nije sazreo za mačevalačku borbu jer je prinuđen da prilagođava svoje kretanje akcijama a ne akcije svom kretanju.

- Zato ukoliko vidiš da tvoj protivnik ne ume da održava ravnotežu, da se klata i da ga u napadu ili odstupanju nosi inercija ne čini, kao što se tada čini u kompetitivnom mačevanju, stalne i brze promene pravaca kretanja („cimanje“), a kako bi ga izbacio iz ravnoteže i tako lako pogodio. Čini suprotno. Mačuj sa što manje promena pravaca kretanja; ili, menjaj pravce ali polako, usporeno, čak uz gestove telom koji će mu unapred ukazati na to gde ćeš krenuti, a sve sa ciljem da i on uspori svoje kretanje i tako poboljša svoju ravnotežu i stabilnost; ili, kad tokom izvođenja akcija vidiš da protivnik gubi ravnotežu nemoj ovo koristiti za nanošenje pogotka već uspori svoju akciju i sačekaj da on stabilizuje svoje težište pa tek onda nastavi.

- Ukoliko, međutim, protivnik ima veću gracioznost kretanja od tebe, i to uvidiš, tada se trudi da svoje akcije izvodiš sa što nižim težištem, a posebno u završnicama. Takođe, trudi se da svoje kretnje izvodiš onom brzinom koja ti obezbeđuje stabilnost i minimalizuje inerciju. Tako ćeš uspeti da bolje povezuješ svoje kretanje sa kretanjem protivnika i svoje akcije sa njegovim akcijama.

- I u ovom slučaju se gracioznost tj. stabilnost i ravnoteža u kretanju uvežbavaju izvođenjem slobodnih formi – „piriha“. To se postiže kontrolom centra težišta tela. Centar težišta svakog mačevaoca je u donjem delu tela i tu se i nalazi alat pomoću kojeg on upravlja stabilnošću svojih radnji. Zato svaki dobar mačevalački pokret počinje uvek pokretanjem upravljanja strukom i svaka akcija kreće iz ovog centra, i obratno svako delovanje spolja prvo treba da pokrene ovaj centar. Tako npr. ukoliko se akcije izvode brže težište tela treba pomeriti niže, ukoliko se izvodi kretanje napred težište treba blago pomeriti napred, ukoliko se kretanje izvodi nazad pomeriti ga u nazad, ukoliko se, međutim, treba stabilno zaustaviti iz žustrog kretanja napred potrebno je težište prebaciti nazad i

dole, a ukoliko se treba stabilno zaustaviti iz žustrog kretanja u nazad potrebno je težište prebaciti napred i dole.

Manipulacija težištem tela sa ciljem postizanja stabilnosti je od većeg značaja što je mač teži ne samo zato što se tada mačevanje više zasniva na pokretljivosti tela već zato što i sama masa i inercija mača u pokretu utiče na težište tela mačevaoca. Ovo je posebno izraženo kod jednoiporučnih i dvoručnih mačeva.

- Najbolja vežba za razvijanje dobrog osećaja ravnoteže i stabilnosti je izvođenje svih mačevalačkih kretanja zatvorenih očiju. Naime, pri kretanju otvorenih očiju odvija se proces neprestane korekcije položaja našeg težišta u odnosu na udaljenost okolnih tačaka prostora, a što stvara privid uvežbane stabilnosti. Zatvaranjem očiju prekidaju se ti oslonci što se odmah očituje gubljenjem ravnoteže. Bez vizuelnih oslonaca telo je primorano da drži balanse i počinje da koristi uspavane osećaje orijentacije u prostoru bez upotrebe vida. Na taj način mačevalac i sluhom i boljim osećajem napetosti svih grupa mišića bogati vlastiti senzorni arsenal tj. ne postiže stabilnost više samo vizuelno čime značajno oslobađa oči za druge funkcije u borbi.

- Postoje tri znaka da je mačevalac u izvođenju neke radnje postigao stanje stabilnosti i ravnoteže koji su neophodni za mačevanje kao borilačku umetnost:

a) Kada telo nakon izvedene radnje nema tendenciju da se kreće dalje i nekontrolisano u nekom pravcu po inerciji već je dospelo u položaj mirovanja i u tom položaju se može održati neograničeno vreme bez dodatnih napora.

b) Kada mačevalac oseća da nema napon samo jedne ili nekolicine grupa mišića, a koji stvara bol i zamor, već je napon ravnomerno raspoređen po celom telu.

v) Kada mačevalac uoči da uspeva lako iz jedne svoje akcije da pređe ne u drugu već u treću ili četvrtu akciju. I što više akcija dva mačevaoca uspevaju da u kontinuitetu povežu to imaju veću stabilnost i ravnotežu kretanja, a koja se jasno uočava kao gracioznost, elegancija i lepota njihovog kretanja.

2. U borbi uvek biraj indirektnu a ne direktnu akciju. Dakle, izbegavaj akciju sa kojom odmah pogađaš protivnika i sa kojom se, stoga, mačevanje odmah ZAVRŠAVA. To je kao očajno vođenje ljubavi jednog početnika! Biraj, dakle, uvek akcije sa kojima mačevalačka borba traje - koje i protivniku daju priliku da i on tebi stvori priliku za prilike... Tako umesto jednog izvrsnog ali kratkotrajnog pokreta kojim se u kompetitivnom mačevanju protivnik odmah pogađa dobijamo niz izvrsnih mačevalačkih pokreta i akcija mačevanja kao borilačke umetnosti koji se u kontinuitetu i sa trajanjem smenjuju i prepliću. Umesto jednog pucnja vatromet.

Zato između više akcija uvek biraj one koje u datom trenutku i okolnostima otvaraju vrata za nastavak neke druge akcije (tvoje ili protivnika) tj. vode kontinuitetu i trajanju mačevanja a ne diskontinuitetu i prekidu mačevanja.

- Tako npr. kad vidiš da protivnik ima suviše nagnutu glavu napred, suviše pruženu nogu napred, suviše otvorenu podlakticu, loš gard koji ga otvara previše, drži vrh svog mača tako da te ne ugrožava... ne čini ono što se u tim slučajevima čini u kompetitivnom mačevanju - direktan napad. Iskoristi te njegove mane i greške ali ne za kraj vaše borbe već za otpočinjanje vašeg mačevanja: napadni tu njegovu isturenu glavu, nogu, ruku, tačku na telu... ali napadom koji brzinom i dužinom protivnika neće pogoditi ali će mu formom osvestiti njegovu grešku i pri tom ga izazvati na reakciju (blok, eskivaža, odstupanje uz otklanjanje greške...) sa kojom vaše mačevanje i dalje bez prekida traje.

- Ili, kad uhvatiš protivnikovo sečivo u blok nemoj, kao što se to u kompetitivnom mačevanju najčešće čini, dati uzvrat (ripostu) nepromišljeno, automatski, refleksno i animalno kako bi odmah i na bilo koji način pogodio prvo i najbliže mesto na protivniku. Učini nepraktično ali kreativno: ukrasi luksuzom to što činiš - gledaj i biraj takvu ripostu koja će brzinom ili mestom izvođenja biti teža ali će protivniku dati i šansu da se poveže sa tvojom akcijom - kreativno je odbrani, i tebi na sličan način uzvрати. Mačevanje bez svega ovog je uvek prozaično i LOŠE bez obzira na nanesene pogotke, poene i osvojene pobeđe.

Ono je daleko od veštine onoliko koliko je daleko banalna svakodnevica od umetnosti, obično od izvrsnog – sportista od artiste.

3. U borbi pokušavajte i ti i protivnik da povežete što više akcija u neprekinut kontinuitet.

- Tako npr. prvo pokušaj da povežeš dve, pa tri i na kraju četiri naizmenične akcije sa protivnikom (dva, tri i četiri bloka-uzvrata).

- Nakon toga izvodi produžene akcije. To znači: pokušaj da povežeš svoje dve, tri i četiri napadačke akcije u kojima ne dozvoljavaš protivniku da ti tokom njihovog izvođenja uzvrat (npr. izvedi vezano dva sečenja sa suprotnih strana, ili dva sečenja i jedan bod, ili bod, dva sečenja pa razoružanje...); ili izvodi povezane odbrane bez uzvrata u - prvo jednu, zatim dve i tri.

- Na kraju poveži naizmenične akcije sa produženim akcijama u različitim kombinacijama.

- Ukoliko je protivnik slab i ne uspeva dobro da povezuje akcije tada mu izađi u susret i ti sam na sebe preuzmi građenje kontinuiteta u mačevalačkoj borbi. Tako npr. ako ne zna dobro da izvede produženi napad tada na njegov prvi napad nakon svoga bloka ne uzvrataj već sačekaj da on izvede drugi napad itd.; ili ako na tvoj napad protivnik nakon svog bloka ne daje uzvrat, tada ti izvedi drugi - produženi napad; ili, ako protivnik slabo izvodi više naizmeničnih akcija (blok-uzvrat) u kontinuitetu tada akcije blok-uzvrat izvodi toliko polako i izražajno da ih on može preuzeti u povezati.

4. U borbi se trudi da poznaješ, otkrivaš i primenjuješ umeće pretvaranja i povezivanja jednih akcija u druge i sa drugim. Mačevalačka borba na ovaj način prestaje biti razdor što razdvaja mačevaocce i postaje gradnja celine – harmonija što ih povezuje.

- Tako npr. na protivnikov direktni napad nemoj činiti ono što se u kompetitivnom mačevanju tada čini - jednodelnu eskivažu (sklanjanje koje istovremeno i pogađa protivnika) već dvodelnu eskivažu koja nakon sklanjanja otvara prostor za tvoj nadovezani uzvrat koji protivnik može odbraniti kako bi ti i sam uzvratio, a na šta ti možeš nadovezati novu odbranu...

- Takođe, na protivnikov napad izvedi blok ali mu plasiraj indirektni uzvrat (vođenjem, prenosom, varkom, gard-batmanom, okretom...) jer na njega će najčešće moći da nadoveže svoju odbranu, a direktni uzvrat nanosi samo ako vidiš da protivnik ima šansu da ga odbrani; ili nakon bloka uopšte ne nanosi uzvrat i omogući tako protivniku da na svoj napad nadoveže još nekoliko napada na koje ćeš odgovoriti sa više povezanih blokova bez uzvrata, a do povoljne prilike za uzvrat koji će napadač moći da poveže sa nekom svojom odbranom.

- Isto tako ako npr. na protivnikov napad uradiš propusni blok sa korakom nazad u nastavku ne pokušavaj na to da nadovežeš akcije koje te uvode u duelnu borbu već akcije koje te vode distancionoj borbi. I obrnuto, ukoliko si propusnu paradu izveo uz istovremeno kretanje u napred (skraćenje distance) traži od sebe i očekuj od protivnika da će se na to nadovezati razne akcije duelne a ne distancione borbe; ili ukoliko si kretanjem u napred skratio distancu i tako izveo blok uradi okret i stupi na veliku distancu, a bez uzvrata.

5. U kompetitivnom mačevanju npr. možeš krenuti u napad sa serijom sečenja iz raznih pravaca, a na šta ti protivnik odgovara serijom blokova. Ukoliko je tvoj ritam udaraca brži od ritma blokova napadnuti će biti pogođen, ukoliko je isti on će se braniti dok stiže da se brani, ili ne pogreši. No, ako napadnuti protivnik blokove izvodi u bržem ritmu od tebe on će naći vreme za svoj uzvrat, i bićeš pogođen. Isto tako ukoliko se ofanzivne kretnje nogama napadača smenjuju u bržem ritmu nego što napadnuti izvodi defanzivne kretnje odstupanja napadač će sustići napadnutog i naneti mu pogodak. Ista je situacija i sa serijama napada, blokova, uzvrata, kontrablokova, kontrauzvrata... u kojima mačevaoci uvek u nekom ritmu izvode svoje akcije i reakcije.

U kompetitivnom mačevanju, dakle, pogodak pada kada mačevaoci u jednom trenutku počnu da izvode ritmički neusklađene akcije, a koje stvaraju trenutak u vremenu i

tačku u prostoru u kojima je moguće naneti ili primiti pogodak. Dakle, ukoliko mačevaoci mačuju potpuno harmonizovano, ne mogu jedan drugom naneti nikad pogodak, ili do toga dolazi sasvim slučajno. Iz toga sledi da efikasna akcija je posledica raskoraka radnje jednog od mačevalaca kojom on narušava formu, ritam, amplitudu, brzinu ili snagu.

U nekompetitivnom mačevanju se čini suprotno. Tu se vodi računa o usklađivanju ritma svojih akcija sa akcijama protivnika, a kako bi se izbeglo stvaranje trenutka u vremenu i tačke u prostoru koji bi mogli da prekinu borbu.

Tu mačevaoci teže da deluju harmonizovano, a u skladu sa principom saradnje. Tako npr. ako jedan mačevalac dugačkim korakom zakorači napred na to drugi odgovori isto toliko dugačkim korakom nazad; jedan zakorači brzo napred i drugi isto brzo zakorači nazad; jedan uradi tri koraka napred i drugi uradi tri koraka nazad; jedan izvodi snažnu presiju na sečivo drugog a ovaj mu odgovara isto tako snažnom kontrapresijom.

Ili, ukoliko jedan mačevalac izvodi svoje akcije napada u jednom ritmu i jednom brzinom i napadnuti mačevalac se trudi da izvodi odbrane u tom ritmu i tom brzinom, ali kad mačevalac koji je izveo odbranu nanese uzvrat u nekom drugom ritmu ili drugom brzinom ovome treba da se prilagodi drugi mačevalac, a kako bi mogao da poveže svoju akciju sa akcijom protivnika

Harmonizovanje akcija u nekompetitivnom mačevanju se, dakle, može izvoditi tako što se čini isto po formi, brzini i ritmu protivnika: ukoliko on izvede tri brza duga koraka napred na to mu se odgovori sa tri brza duga koraka nazad, ili, ukoliko on izvede varku sa jednim sporim sečenjem i jednim brzim bodom na to mu se odgovori sa jednim sporim i jednim brzim blokom... itd.

Harmonizovanje akcija u nekompetitivnom mačevanju se može izvoditi i tako što se čini različito po formi, brzini i ritmu u odnosu na protivnika. Tako npr. ukoliko je amplituda akcije protivnika mala ovo se kompenzuje povećanjem ritma, ako je ritam akcije spor ovo se može kompenzovati drugom vrstom akcije, ako je brzina akcije mala ovo se može rešiti povećanjem njene amplitude, ako se smanji distanca (prostor) napadaču se oduzima snaga njegovog napada jer ga on ne može razviti do kraja, ako se pojača ritam radnji protivnik se slabi i on gubi snagu i amplitudu svojih akcija itd.

U borbi zato stalno pokušavaj da nađeš neki zajednički jezik svojih akcija sa akcijama protivnika - da vaše akcije harmonizuješ, a kako bi ih mogao povezati i tako od mačevalačke borbe načiniti skladnu celinu koja traje a ne skup razbijenih, fragmentarnih akcija koje se neprestano prepliću, sudaraju i prekidaju.

*

PRINCIP KREATIVNOSTI

Živeti ne znači disati, već stvarati (Ruso).

Mačuj kreativno a ne reaktivno. Dobro mačevanje nije puko animalno reagovanje refleksima i instinktima na akciju protivnika. Tako mačuju početnici u veštini i varvari. Dobro mačevanje je uvek anticipacija i proaktivnost a ne reaktivnost. Dakle, kreiranje i predviđanje a ne iznenađenost - teleologija a ne uzročnost.

Neuk mačevalac svoju borbu uvek temelji na neposrednom reagovanju i trenutnom snalaženju u situaciji. On vidi da mu je protivnik napao grudi pa brani grudi. **Dobar** mačevalac svoju borbu temelji na planiranju - viđenju situacije pre nego što se ona dogodi i reagovanju u skladu sa očekivanjem. On vidi, primećuje ili naslućuje da će protivnik napasti njegove grudi i spreman je za to u napred. **Pravi majstor** u veštini se, međutim, ne rve sa

događajima niti ih predupređuje. On se situacijama ne prilagođava već ih sam stvara temeljeći svoju borbu na proaktivnom **kreiranju** događaja. Takav mačevalac zato ruku sa mačem ili svoje telo postavlja namerno u takve položaje, ili izvodi takve akcije, pomoću kojih će izazvati ili naterati protivnika da napadne njegove grudi – dakle, ono što on hoće a ne izmanipulisani protivnik sam.

Pošto u mačevanju kao borilačkoj umetnosti borba **duhom** prethodi borbi telom, - jer pre nego što ukrste dva mača dobri mačevaoci uvek prvo ukrste dve ideje, dve emocije, intuicije..., - dva **duha**, mačevanje dobrih mačevalaca se uvek odvija ne u sudaru dva mača već između sudara dva mača, u odsustvu pokreta tela koje je ispunjeno pokretom ideja. Onaj mačevalac za koga je ta nepokretnost praznina loše mačuje zato što ne mačuje dokučujući i kreirajući već reagujući. Mačevalačka Martial Art borba je zato prvenstveno borba dve ideje, zamisli i kreacije akcija, a ne borba dva animalna telesna instinkta i refleksa.

Razlika između mačevaoca početnika i mačevaoca majstora stoga nije u stepenu efikasnosti već u stepenu **kreativnosti**. Zato se trudi da mačujuš ne da bi pobeđivao već da bi **kreirao i izveo originalnu i inspirativnu AKCIJU**.

Ono najvrednije u mačevanju, dakle, nije pobeda već borba sama i sve što se u mačevaocu dešava tokom borbe: spoznaja, istraživanje, kreativnost, mašta, iznenađenje, nadahnuće, lepota, izazov, inspiracija..., a koji znače i donose uvek neuporedivo više od bilo kakve pobeđe.

Neka ti zato ne bude cilj da pobediš nekog - suziš, smanjiš ili uništiš jedan svet jer „sa svakim svetom koji si pobedio siromašniji si za jedan svet" i ..."jer ko je ikad ostao pametan posle pobeđe...?" (Meša Selimović, Tvrđava), već da budeš inovativan i konstruktivan - stvoriš jedan svet.

Slikaru su sredstvo za stvaranje četkica i boja, muzičaru instrument, inženjeru tehnika, piscu jezik..., mačevaocu njegovo telo, mač i kreativnost AKCIJA koje ispunjavaju, nadahnjuju, oduševljavaju, inspirišu, opčinjavaju i oplemenjuju oba mačevaoca. U mačevanju kao borilačkoj umetnosti cilj, dakle, nije biti bolji već biti drugačiji i kreativniji.

-

PRAKTIKUM ZA PRINCIP KREATIVNOSTI

1. Ukoliko protivnik izvede neku akciju ne odgovaraj mu na nju tako što ćeš pokušati tu istu akciju da izvedeš brže, više, jače, efikasnije... - kvantitet, već kreiraj neku drugu akciju i budi onaj ko će činiti različito i drugačije - kvalitet, u odnosu na protivnika.

Tako će borba postati kretanje različitim putevima a ne uzajamno preskakanje u mestu. Sa protivnikom se, dakle ne nadmeći u njegovim akcijama i oko istih ideja već stvaraj svoje, drugačije i nove jer nije cilj „veslati brže od drugog već izmisliti jedro".

- Tako npr. na brzo kretanje protivnika prema tebi ne odgovaraj instinktivno – kao što se to najčešće čini u kompetitivnom mačevanju, još bržim odstupanjem u nazad nego kreiraj AKCIJU pokreta u stranu ili sa prolazom;

- Na snažnu presiju protivnika na tvoje sečivo njegovim sečivom ne odgovaraj refleksno nadmetački još jačom kontrapresijom već odgovori drugačijom AKCIJOM od one koju on čini - degažom;

- Na protivnikov napad jednostrukom varkom ne odgovaraj tako što ćeš se pokazati veštiji i izvesti dvostruku varku - tako vaša borba samo zapada u kolotečinu varki, već ga npr. napadni propusnim sečenjem ili propusnim bodom;

- Na jedno razoružanje ne odgovaraj sa dva razoružanja – kao da te protivnik odjednom podsetio da razoružanja postoje pa to sad treba zajahati da se nadoknadi;

- Na protivnikove akcije sečenja praćene snažnim udarcima ne odgovaraj još snažnijim – to je put u divljaštvo, već odgovaraj eskivažom...

- Isto tako ako protivnik jednom izvede paradu-ripostu ne odgovaraj na njegovu ripostu paradom-ripostom već npr. paradom-razoružanjem ili eskivažom..., na jedno razoružanje ne odgovaraj kopirajućim nadmetanjem pokušavajući sa drugim razoružanjem već npr. vezom, fiksiranjem nenaoružanom rukom, gard-batmanom..., posle protivnikove varku oružjem ne čini bržu i drugu varku oružjem već varku telom ili napad sa batutom... Bez ovog borba postaje ne samo dosadna i banalna već i malumna jer viđao sam „mačevaocce" koji u deset uzastopnih akcija obojica tvrdoglavo čine deset puta istu radnju sa istim rezultatom - kao dva ovna na brvnu.

2. U napadu ne izvodi dva puta istu napadačku AKCIJU (ne ponavlja se), a još manje to čini uzastopno (čini to samo povremeno taktički - ako primetiš da ponovljenu AKCIJU u jednom trenutku protivnik ne očekuje pa će ona za njega biti neko iznenađenje i novina za neku njegovu novinu) nego svaki put izvede neku drugu AKCIJU i različitu od prethodne.

- Tako npr. nemoj svaki svoj napad započinjati na isti način: bodom u grudi, ili sečenjem po vratu, ili batutom... tj. onako kako bi to činio u kompetitivnom mačevanju sa onim što si najbolje naučio, pa ti je zato najpouzdanije. To banalizuje vaše mačevanje. Prvi put napadni na jedan način, drugi put na drugi...; isto i uzvрати - nemoj nakon parade uvek i stalno uzvrćati samo na jedan način npr. istim kružnim sečenjem ili kružnim bodom... (izuzev ako si to sebi postavio namerno kao izazov).

- Takođe, ako npr. vidiš da protivnik ne zna dobro da brani tvoju varku 1-1 ne koristi to kao u kompetitivnom mačevanju da ga upornim ponavljanjem upravo te varke pogađaš, nego ga napadni varkom 2-1, batuta-varkom, varkom telom..., ili uopšte ne napadaj varkom već vezom ili drugom intencijom... Ako ne činiš tako ne samo da ćeš protivnika brzo i lako (beznačajno) pogoditi i tako završiti vaše mačevanje već će se i tvoje mačevanje pretvoriti, zbog svoje mašinske predvidivosti, u monotoniju ponavljajućih refleksa koji će postati dosadni i tebi i tvom protivniku jer dosada je stanje siromašnog duha u kome odjekuje njegova sopstvena praznina.

3. Ako imaš protivnika koji napada siromašno - koristi stalno istu AKCIJU na to ne odgovaraj, kao štiti se tada čini u kompetitivnom mačevanju, tako što ćeš iskoristiti tu njegovu manu i spreman u napred sačekati taj njegov napad jednom jedinom i najadekvatnijom odbranom - i odmah ga pogoditi. Nasuprot tome izvodi što različite odbrane.

- Tako npr. ako protivnik stalno i dosadno napada direktnim bodom u grudi odgovori mu prvi put paradom, drugi put eskivažom, treći put drugom paradom, četvrti put razoružanjem, peti put tempo bodom, šesti put trećom paradom, sedmi put drugim razoružanjem...

To je razvijanje kreativnosti u širinu AKCIJA koje kod tebe stvara umeće da jedno pretvaraš u mnoštvo - jednu protivnikovu AKCIJU pretvaraš u druge akcije.

4. Ako imaš protivnika koji nasuprot prethodnom stalno napada raznovrsno - čas na jedan, čas na drugi način, pokušavaj da na to odgovaraš ne kompetitivno - na lakši, već nekompetitivno - na teži način. Naime, ne odgovaraj različitim odbranama koje su adekvatne različitim napadima protivnika već odgovaraj na isti način i jednom istom odbranom kroz kreiranje njenih raznih varijacija.

- Tako npr. kad te protivnik prvi put napadne bodom na grudi odbrani se prvom paradom, kad te drugi put napadne bodom varkom opet se odbrani prvom paradom, kad te treći put napadne batutom i bodom brani se prvom paradom, kad te četvrti put napadne sečenjem opet se odbrani prvom paradom...

To je razvijanje kreativnosti u dubinu AKCIJA jer pronalaženje beskrajno varijacija jedne iste AKCIJE stvara kod tebe umeće da različito pretvaraš u jedno - sve različite AKCIJE pretvaraš u jednu jedinu AKCIJU.

5. Nije dovoljno imati ideju neke dobre akcije. Treba naći način kako da se ona ostvari. Zato:

- U borbi zacrtaj sebi i definiši kako treba jednu AKCIJU, koju si sam izabrao, da otpočneš i kako da je završiš.

- Nakon toga u borbi zacrtaj sebi i definiši kako treba jednu AKCIJU, koju si sam izabrao, da otpočneš ali ne i kako da je završiš – kreiraj različite načine da je završiš.

- Na kraju, u borbi, za AKCIJU koju si sam izabrao nemoj definisati ni kako ćeš je otpočeti ni kako ćeš je završiti - budi majstor i kreiraj način započinjanja svog nauma u svim okolnostima i njegovog okončanja u svim okolnostima.

6. U mačevanju postoji ograničen broj AKCIJA sa kojima mačevalac počinje napad i ograničen broj AKCIJA koje može birati protivnik braneći se. Isto je i u šahovskom otvaranju. I kao što iz kombinovanja ograničenog broja pokreta konačnog broja figura nastaje beskraj šaha tako i kombinovanjem konačnog broja pokreta tela i mača u napadu i odbrani nastaje beskraj AKCIJA mačevanja.

- Tako npr. kad uhvatiš protivnikovo sečivo u neku paradu nemoj odmah, kao što se to najčešće u kompetitivnom mačevanju čini, automatski davati kao mašina jednu istu ripostu. Počni jednu paradu da kombinuješ sa različitim ripostama pa prvi put uzvрати direktno, drugi put uzvрати sa kontrapresijom i varkom, treći put uzvрати sa bacanjem, četvrti put sa gard-batmanom, peti put sa vođenjem, šesti put sa eskivažom, sedmi put sa razoružanjem, osmi put nikako-odstupanjem, deveti put sa okretom...

Dobro ćeš, stoga, mačevati samo ako stalno pokušavaš da iz konačnog broja mačevalačkih AKCIJA koje si naučio načiniš kombinovanjem beskraj koji nikad ne možeš izučiti.

Veština mačevanja se, dakle, može posmatrati iz beskrajno uglova ali se i beskraj veštine mačevanja može posmatrati iz samo jednog ugla. No, tek kada se pokuša beskraj veštine mačevanja posmatrati iz beskrajno uglova prestaje svako posmatranje i počinje mačevanje.

7. Ne čekaj situaciju već stvaraj situaciju. Svojom kreiranom AKCIJOM navodi protivnika da radi ono što ti hoćeš a ne samo da ti radiš ono što on hoće. Na ovaj način stižeš inicijativu ne za lakše pobeđivanje, kao što je to slučaj u kompetitivnom mačevanju, već za dobru i lepu borbu ukoliko je protivnik slab, nevešt i nekreativan.

- Tako npr. ako hoćeš da nateráš protivnika da postavi svoj mač u polublok, a kako bi ti nakon toga izveo zamišljenu AKCIJU razoružanja okretom, tada kreni na njega sa AKCIJOM serije sečenja čas sa leve, čas sa desne strane. Ako on pravilno odreaguje i postavi svoj mač u polublok tada završi zamišljenu akciju razoružanja, ali ako se on nevešto, nepravilno i uporno brani punim blokovima tada između sečenja pođi u bod i tako ćeš ga prisiliti da se odbrani polublokom. Tada završi zamišljenu akciju razoružanja.

- Ili, ako vidiš da ti je protivnik inertan u kretanju pa zato vaša borba zbog statičnosti postaje mrtva ti kreiraj u napadu i odbrani AKCIJE sa prolazima u levo i desno. Time ćeš se svaki čas postavljati njemu bočno ili iza leđa, i tako ga prisiljavati da se počne kretati poluokretima, okretima, bočno i koso.

*

PRINCIP USPORAVANJA

*„Pazi se jalovosti
užurbanog života.”
Sokrat*

U kompetitivnoj borbi dobar mačevalac stalno, i na sve načine, teži da izvede što brže svoju akciju (kako ne bi dao vreme protivniku za reakciju) ali i podstiče protivnika da mačuje brzo, brže i još brže... - brza. Razlog je jednostavan – kad ne želiš da protivnik vidi šta se dešava čini da se brzo dešava. Tada protivnik, jer „Žurba je rđavi savetnik”

(italijanska poslovice) i „Što više žuriš imaćeš manje vremena“, nema vremena da vidi, promisli, oseti... već samo da čini: jureće, na prečac, brzopleto, rasejano, površno, srljajući refleksno i bez pameti.

Onda ga je najlakše, kao i svakog brzopletog što dela bezumno, uvući u zamku - glavno oružje svake promišljene i duhom vođene borbe. Otud je tajna kompetitivnog mačevanja u asinhronom delovanju.

U nekompetitivnoj borbi se, međutim, čini suprotno. Tu je najvažnije brzinu svoga tela, mača i duha što kreira akcije uskladiti sa brzinom tela, mača i duha protivnika jer samo tako se može postići jedinstvo, saradnja i harmonija delanja dva mačevaoca. Zato je tajna nekompetitivnog mačevanja u sinhronom delovanju - tome da tempo svojih akcija menjaš tako da ga može pratiti i protivnik, i da tempo svojih akcija prilagođavaš protivniku kako bi mogao pratiti tempo njegovih akcija.

Tu, dakle cilj nije brzina što stvara raskorak - procep vremena koji treba iskoristiti za diskontinuitet jedne akciju pogađanja, već „ukorak“ - slivenost vremena koje treba iskoristiti za kontinuitet trajanja mnoštva akcija mačevanja.

Zato se u nekompetitivnom mačevanju prvenstveno mačuje duhom a ne telom - nevidljivim a ne vidljivim, promišljanjem a ne refleksom i instinktom. Tu duh mačevaoca vodi njegov mač a ne mač i telo mačevaoca njegov duh. Glavni protivnik ovakvog mačevanja je, međutim, brzina jer brzina ubija misao pa što je mačevanje brže u njemu je manje misli, a ono je misaono praznije i bezduhovnije. Isto važi i za ubrzan život.

Zato kao što se „Smisao života ne nalazi u njegovom ubrzavanju“ (Gandi) tako i u mačevanju smisao mačevalačke borbe se ne nalazi u njenom ubrzavanju već njenom oplemenjivanju.

Danas, međutim, zbog savremenog turbo „života“ koji se svuda nameće dominiraju ljudi i mačevaoci koji čuju brže nego što slušaju, gledaju brže nego što vide, misle brže nego što promisle, čitaju brže nego što su pročitali... tj. ljudi i mačevaoci koji niti čuju, niti vide, misle, čitaju...

Brzinu, zato, uvek prate ostrašćenost, površnost i nepromišljenost pa brzi mačevaoci sve čine nestrpljivo i aljkavo, otaljavajući na prečac, bez studioznosti, posvećenja i perfekcije - mašinski i prazno, površno, polovično, pojednostavljeno, osiromašeno i instant. Takvi mačevaoci, međutim, ne samo da svoje akcije izvode brzopleto i nepromišljeno mačuju već misle i da mogu na brzinu naučiti mačevati i uvežbavati akcije zaboravljajući da vino od jedne godine i deset godina, iako jeste vino, nije isto vino.

Brzo mačevanje se kosi i sa načelom suprotstavljanja entropiji. Naime, kad brzina mačevalačke borbe postane toliko velika da više nije moguća kontrola događaja umnožavaju se greške i slučajnosti, a borba postaje sve hazardnija za obe strane („brzopleto je kobna i za onog ko napada i onog ko se brani“; „najbrži najbrže i strada“). Takvo mačevanje uvek za kratko vreme postaje haotično, nepredvidivo, bez kontrole i u najvećoj meri neartikulirano kod oba učesnika.

Iz tog razloga osnovni zahtev klasičnog mačevanja je USPORAVANJE - umeće kontrole dinamike borbe koje podrazumeva veštinu samouzdržavanja u brzini a kako bi mačevalačke akcije bile izvođene artikulirano i smisaono – rađale se iz duha mačevalaca a ne iz njihovih animalnih refleksa.

Zato mačevalac dok ne sazri i ne savlada veštinu vođenja mača duhom a ne telom on svoje samoobuzdavanje instinkta i refleksa treba da temelji na geslu starinskog strpljenja koje kaže: „što brže to gluplje“, dakle, na USPORAVANJU.

Brzo mačevanje se kosi i sa principom kreativnosti jer kad se u delanju čini brzo nema se vremena za kreiranje. Tako nastaje mačevanje sačinjeno od plitke i prazne akcije kojoj je jedini cilj što brže smenjivanje što većeg broja što jednostavnijih radnji - gramzivost za dešavanjem, a koja se manifestuje kao nestrpljenje: brljivost, aljkavost, nepromišljenost, površnost i nesposobnost za izvrsno i vredno. To važi i za savremeni turbo-život koji pored loših ljudi stvara i loše mačevaoce koji ne mogu da kreiraju i stvaraju - daju, već samo da što brže uzimaju i grabe „što više“ poena, pogodaka, pobeda, slave...

Ali pobedohleplje, slavohleplje... nisu ništa drugo do drugo lice pohlepe same. Zato je i rečeno „*Đavo je otac brzine.*“

Mačevanje vođeno brzinom se kosi i sa principom kontinuiteta. I kao što „*Život dobro utrošen, dugačak je*“ (Leonardo da Vinči) – a život vođen površnošću žurbe očas zalud projuri („*Brzo putovanje kratko traje*“), tako i dobro mačevanje bez brzanja i žurbe stvara kontinuitet akcija i mačevanje koje traje u vremenu dok mačevalačka borba vođena brzinom kratko traje i očas se završi.

Kompetitivno mačevanje, sa svojom težnjom ubrzavanju akcija - da se samo sa jednim jedinim i munjevitim pokretom protivnik pogodi odmah, ima za posledicu i bes u mačevalačkoj borbi - jednu veoma raširenu pojavu i u savremenoj civilizaciji. Naime, „*Opsednutost brzinom dovodi do nestrpljenja, nervoze i besa na svakom mestu, kako prema sebi tako i prema drugima. Zahvaljujući brzini mi živimo u doba besa*“ - Karl Onore. Nasuprot tome nekompetitivno mačevanje, u kome postoji težnja usporavanju akcija - da se sa mnoštvom sporih hipopokreta protivnik ne pogodi već sa njim mačuje u beskraj, ima za posledicu smirenje i spokojstvo u mačevalačkoj borbi. Nasuprot brzini zato treba raditi na pokretljivosti – njenoj sestri, i primenjivati ovu što kreativnije.

Kako bi u mačevanju i onom što činiš proživeo a ne tek trčeći usput samo do-živeo neophodno je obuzdavanje i usporavanje. Tek kad onim što doživljavamo u mačevalačkoj veštini i životu počnemo da se bavimo – proživljavamo ga kroz svoje telo, misli i osećaje rađa se plodonosno iskustvo i zrenje. Ne činiti tako, živeti veštinu i život samo kroz brze doživljaje na kojima se ne zadržavamo i koje protrčavamo bez osvrta i zaustavljanja da se njima bavimo, isto je što i biti pčela koja sakuplja polen ali od njega ne stiže nikad da pravi med. Zato kad nemaš vremena ne ubrzavaj činjenje već se trudi da dobiješ na vremenu usporavajući („*Kad ti se najviše žuri budi najsporiji*“ - japanska poslovice) jer mačevalac vlada borbom a čovek životom samo onoliko koliko je gospodar sopstvenog vremena. Dobro mačevati zato znači biti majstor vladanja brzinom borbe, dobro živeti znači umeti vladati sopstvenim vremenom - brzinom svog življenja i događaja u sebi u oko sebe. Samo dobar dirigent - onaj koji zna da ceni vreme, ume da raznovrsnošću tempa stvara dinamičnu i bogatu muziku.

Stoga uspori kako bi ti čula bogatije opažala, uspori kako bi ti duh dublje promišljao, uspori kako bi ti duša šire osećala, uspori kako bi ti telo savršenije delovalo..., uspori kako bi ti život i ono što u njemu činiš bio ispunjeniji i dublji.

U kompetitivnom mačevanju, u kome je jedini cilj pogoditi protivnika, glavno sredstvo za to je da borba traje što kraće (da se protivnik pogodi odmah).

Zato je u takvoj borbi odlučujuće ubrzavanje (instinkt i refleksi) jer što borba traje kraće manje je rizična pošto pruža manje šansi protivniku i smanjuje verovatnoću sopstvene greške.

U nekompetitivnom mačevanju, u kome je jedini cilj da se pogodi veština, glavno sredstvo za to je da borba traje što duže (da se protivnik što kasnije pogodi). Zato je u takvoj borbi odlučujuće usporavanje (kontrola instinkta i refleksa), a zbog čega je upravo kreativnija, zahtevnija, zanimljivija i inspirativnija.

-

PRAKTIKUM ZA PRINCIP USPORAVANJA

1. Ne teži BRZINI već PERFEKCIJI i okretnosti jer samo oni otvaraju vrata brzine. Brzina bez perfekcije znači nestrpljenje, površnost, nemar i manjkavost - industrijski fušeraj, jer svaka perfekcija se temelji na sporosti - strpljenju, dubini, upornosti, posvećenju i borbi sa sobom.

2. Ne čini brže od sopstvenog stvaranja jer što veća brzina to je manje prostora za delovanje. Kad je izvođenja tvoje akcije sporije od brzine njenog kreiranja brzina je u službi tvog mačevanja. Ako hoćeš dobro da mačuješ moraš usporavati i mačevati polako jer da bi se mačevalo kreativno potrebno je vreme za gledanje, promišljanje, vrednovanje i kreiranje. Što budeš sve veštije i brže kreirao akcije to ćeš imati i više prava da brže mačuješ, a kad jednom brzina tvojih misli i osećaja (intuicija) počne prestizati brzinu tvog tela koje više ne zauzdaš u brzini - postaješ majstor.

Ako se, nasuprot tome, brzina izvođenja tvojih akcije izjednačava sa brzinom njihovog kreiranja brzina počinje da se nameće kreiranju, određuje ga i uslovljava. Tada brzina skraćuje kreiranje - stvara instant kreiranje. Tvoje mačevanje tada postaje snalaženje, površno, razvodnjeno, priručno, potrošno, banalno, osrednje - instant. Tako isto nastaje i savremena industrijska potrošačka instant kultura, instant muzika, instant hrana, instant umetnost, instant politika, instant vaspitanje, instant obrazovanje, instant nauka... No, kada brzina izvođenja mačevalačkih akcije postane veća od brzine kreiranja mačevalačkih akcija mačevanje postaje turbo - brzo a nekreativno, a ti mačuješ prazninom - bez misli, bezglavo i bezduhovno.

Sve što se u mačevanju tada čini tu je samo zbog brzine koja postaje sama sebi svrha, cilj i suština a mačevanje se svodi na instinkt, refleks i animalno - telesno. Ko tako čini - ko se ne bori duhom što ide pre tela, prestaje da se mačuje i prepušta se reci animalnosti, slučajima i kocke.

Tako nastaje ne samo turbo mačevanje već i turbo „kultura“, turbo „umetnost“, turbo „obrazovanje“, supkultura, antikultura..., a u kojima život, pa i mačevanje, stupaju u službu prazne brzine stupaju u službu destrukcije sebe i svega oko sebe - nihilizma.

- Zato se u borbi oko vladanja brzinom svoga tela, ali i misli (brzopletost) uporno i postojano bavi sledećim vežbama:

Prva praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj mu davati uzvrat pre nego što si u sebi izbrojao 21-22 koristeći to vreme pauze za pažljivo i strpljivo gledanje što više detalja na njemu, i tek nakon toga mu uzvрати bilo gde i bilo kako.

Druga praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj mu davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio gde ćeš (birajući najlakše mesto) uzvrat naneti.

Treća praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj mu davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio gde ćeš (birajući najteže mesto) uzvrat naneti.

Četvrta praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio kako ćeš (kojom najjednostavnijom akcijom - direktno, gard-batmanom, ...) uzvrat naneti.

Peta praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio kako ćeš (kojom najkomplikovanijom akcijom - indirektno, vođenjem, varkom, uz eskiviranje...) uzvrat naneti.

Šesta praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio i kako ćeš (birajući najjednostavniju akciju) i gde (birajući najjednostavnije mesto) uzvrat naneti.

Sedma praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio i kako ćeš (birajući najjednostavniju akciju) i gde (birajući najteže mesto) uzvrat naneti.

Osma praktična vežba: kad protivnikovo sečivo uhvatiš u blok nemoj davati uzvrat pre nego što si u sebi izgovorio i kako ćeš (birajući najkomplikovaniju akciju) i gde (birajući najteže mesto) uzvrat naneti.

Iste vežbe se stupnjevito rade i kada mačevalac treba da nauči da kreativno izvodi svoje napadačke akcije.

3. Ne čini brže od stvaranja protivnika jer što veća brzina to je manje prostora za delovanje. Ako vidiš da kolega izvodi akciju polako i znaš da je on može izvesti brže ali to ne radi jer hoće nešto više od prostog pogotka, ne polazi da ga pogodiš čineći brže, iako vidiš da to možeš.

Ako ne uradiš tako tada ne pobeđuje tvoja veština već tvoja gramzivost, ne pogađa tvoje umeće već to što je protivnik rešio da bude spor a ti se ne umeš savladati. Takav pogodak je, dakle, tvoj poraz. Mačevalac koji svojom prevelikom brzinom činjenja prisiljava protivnika da se bori prazninom nepromišljenosti, i ne dopušta mu da gradi borbu mudro i kreativno bori se ne više protiv protivnika već protiv praznine i nepredvidivog slučaja.

Vidiš li, dakle, da protivnik čini sporije, kako bi mačevao iz glave, uspori i ti kako bi za protivnika imao nekog ko je sa glavom. Uvek je bolje boriti se protiv tuđeg majstorstva nego protiv tuđe budalaštine bilo da si rešio da u borbi koristiš sopstveno majstorstvo ili sopstvenu glupost.

Zato npr. ako protivnik izvodi lagano okret oko sebe da bi te udario mačem, a ti vidiš da ga munjevitim pružanjem ruke možeš ubosti ranije učiniš li to uistinu ćeš ga pogoditi pre ali i ispasti gramziv i glup. Pokazaćeš mu da si bio brži ali zaboravljajući da ni on nije činio najbrže jer mu cilj nije bio da te banalno tresne pukom brzinom već da od sebe i tebe traži i pruži više od umeća običnog trčanja: veštinu plesa, u kojoj si pogodivši ranije - samo ga trapavo nagazio.

4. Menjaj tempo! Biti u borbi prebrz je isto što biti i prespor. Suštinski je važno zato brzinu svojih akcija uskladiti sa brzinom akcija protivnika. Raskorak u brzinama delovanja dva mačevaoca vodi u asinhronu i haotičnu borbu sa neizvesnim i nadasve slučajnim ishodom jer: „Ideš li presporo - nesreća te sustiže, ideš li prebrzo sustižeš nesreću“ (persijska poslovice).

U borbi se, drugim rečima, ne koristi brzina već adekvatnost brzine a cilj je akciju izvesti u pravo vreme - ni prerano ni prekasno. Ukoliko mačevalac, dakle, pogreši u tempu radnje - ne usaglasi njen ritam sa ritmom protivnika, delovaće sigurno nepravovremeno tj. prebrzo ili presporo - pogrešno.

Tajna mačevanja je, zato, vezana za brzinu ali nije u ubrzavanju već u kontrolisanju brzine. Nijedna složena akcija se ne izvodi brzo već uz delovanje različitim brzinama, a što i predstavlja vrh tehničkog umeća u mačevanju. Tako se u mačevanje unosi dinamika.

Mačevalac koji ne ume da mačuje raznovrsnim tempom ne samo da liči dosadnog svirača (ili vozača) koji svira (vozi) samo jednom - najvećom brzinom već i nužno mačuje brzopleto, pa i nepromišljeno: ne može nikad izvesti neku složenu akciju a one proste izvodi nasumično i u magnovenju.

Postoji više načina za kontrolu brzine u borbi, navešću dva: mačevalac svojim sporim tempom kretnji može da uspori kretanje protivnika ako ovaj čini prebrzo, ili da ga svojim brzim tempom užurba ako čini presporo, a može brže.

- Tako npr. ako vidiš da protivnik mačuje prebrzo i nepromišljeno (uplašeno ili neuko - instinktivno) pa se zato ne može približiti lepoti veštine sporo odgovaraj na njegove akcije i sporo izvodi svoje akcije. U tu svrhu možeš raditi brzo svoje blokove a izvoditi sporo uzvrate, ili izvoditi brzo pokrete nogu koji će stvoriti vremenski prostor za sporo izvođenje blokova i uzvrata. Ili, izvodi akcije sa velike distance, a što usporava borbu jer traži vreme za savladavanje prostora, ili akcije koje su po svojoj suštini sporije od drugih (iskorak je sporiji od ispada, ispad je sporiji od fleša, dvokorak je sporiji od koraka, sečenje je sporije od boda, bod sa varkom je sporiji od direktnog boda...). Kontrola brzine se, dakle, ne vrši samo pukim ubrzavanjem i usporavanjem - kvantitativnom manipulacijom već i kvalitativnom manipulacijom tj. izborom različitih akcija. Tako npr. umesto da brže sečeš možeš sporije bosti, umesto da uzvrat izvodiš brzo možeš ga izvoditi sporo ali sa

skraćanjem distance (kraćim putem), umesto da jednu ripostu izvodiš polako a direktno možeš je izvoditi brzo a indirektno (vođenjem)...

- Ako vidiš da protivnik prebrzo (uplašeno i panično) izvodi svoje blokove tada svoje napade izvodi sporije, a kako bi ga naučio da se brani smireno i mačuje promišljeno.

- Ako vidiš da tvoj protivnik prebrzo (nepromišljeno i automatski) izvodi uzvrate tada svoje kontrablokove izvodi sve brže kako bi ti njegovu uzvratu uvek nailazili neprobojni zid odbrane a on se podstakao na razmišljanje (usporavanje) o tome gde greši i kako da taj zid obiđe ili probije.

- Ako vidiš da je tvoj protivnik inertan, lenj i da mačuje jednolično i beživotno, udahni u u borbu život - počni da povećavaš njenu dinamiku promenom tempa. U svrhu toga pođi u napad brzo ali ga završi sporo ili obrnuto; u izvođenju bloka radnje nogama izvodi sporo ali za toliko ubrzaj radnje ruke i obrnuto; izvedi napad ispadom sporo a završnicu napada iskorakom brzo ili obrnuto - ispad brzo a iskorak sporo; pođi u varku prvim delom sporo a završi je brzo ili obrnuto...

5. Brzina se stiče sporošću! Neiskusni mačevaoci misle da se brzina u mačevanju stiče vežbanjem sve bržeg izvođenja radnji i akcija. To je pogrešno. Da bi mačevalac postigao brzinu u izvođenju neke akcije on mora dugo vežbati sporo izvođenje njene tehnike. Nestrpljivi (eufemizam za gramzive) to izbegavaju jer misle da vreme protiče uzalud a zapravo jedino nas spori pokreti uče strpljivosti, smiruju, gase brzopletost, vode pravilnom izvođenju tehnika... - otvaraju vrata za postepeno ubrzavanje akcija i upravljanje njihovom brzinom.

Iz tog razloga kada treba izvesti jedan pokret brzo iskusan mačevalac ga nikad ne uzvodi na prečac već uz unutrašnje kontrole i usporavanje - smirenosti. Ukoliko je on zbog brzine koju treba da izvede nestrpljiv i žuri njegov pokret će biti učinjen ne samo prebrzo već i nepravilno. Zato se kaže: „Festina lente“ - žuri ali polako.

- Tako npr. kao što sporo podizanje tegova na poseban način jača mišiće i spori pokreti Tai-Čia na poseban način vitalizuju celo telo tako i sporo, što sporije izvođenje mačevalačkih pokreta nogu (ispad, iskorak, ispad u levo i desno, okreti...) i mačevalačkih pokreta mačem (bod, sečenje, blokovi...), a kao u usporenom filmu, izvrsno utiče na razvoj motorike i usavršavanje veštine. Ove vežbe sa najbolje rade u formi "piriha".

6. Ne pokušavaj da svojim telom budeš brži od svog tela tj. da sve rešavaš usavršavanjem svoga tela (brzinom refleksa i instinkta). Brzina izvođenja telesnih akcija ima granice. Ona je limitirana bio-fiziološkim karakteristikama ljudskog refleksa čija brzina nikakvim progresivizmom se ne može pomerati u beskraj. Ljudsko telo se ne može kretati brže od morfologije ljudskog tela - izuzev uz pomagala ili genetskim inženjeringom budućnosti sa kojim prestaje „ljudsko“, pa i morfologija ljudskog tela.

Ono što ne možeš postići brzinom izvođenja svojih akcija možeš postići kreativnošću upotrebe tih akcija jer promišljanje naizgled usporava akciju ali misao i intuicija koji dokučuju i spremno unapred čekaju šta će protivnik učiniti pre nego što bilo šta učini, beskrajno su brži od bilo kakvog refleksnog reagovanja na ono što je on već učinio.

- Tako npr. ako vidiš da je protivnik urođeno motorički brži od tebe, a ne ume da se kontroliše pa unosi kaos u borbu, tada da bi stvorio harmoniju i sinhronicitet vašeg mačevanja, ne pokušavaj njegove akcije da sustižeš telom već ih sačekuj unapred anticipiranjem duhom. Drugim rečima, pođi sporo u široko sečenje sa drugom intencijom - znajući da će protivnik to iskoristiti za svoj brzi tempo bod. Tada spremno unapred sačekaj taj njegov bod svojim blokom, eskivažom, razoružavanjem...; ili ukoliko vidiš da je uzvrat tvog protivnika munjevit i za tvoju odbranu nedostižne brzine tada u napad pođi sa ciljem da čim vidiš da on izvodi blok odmah i unapred postaviš svoj mač u položaj bloka pre nego što je on izveo uzvrat. Mačevaoci koji uzvraćaju munjevito (nepromišljeno) uvek to čine automatski i u istu tačku pa ih u toj tački i treba strpljivo sačekati; ili pođi u napad i dok protivnik izvodi blok izvedi odmah eskivažu u stranu; ili izvodi stalno propusne napade tj. dok on izvodi svoj blok u taj blok izvedi odmah neki drugi napad (npr. sečenje iz 2 sata sa ciljem da čim protivnik kontaktira naš mač za blok odmah nastavimo napad ali sa pružanjem balčaka našeg mača napred kako bi mu naneli udarac jabukom; ili izvedemo

napad sečenjem iz 10 sati sa ciljem da, kad protivnik postavi svoj mač u položaj polubloka kako bi nam naneo bod, uhvatimo nenaoružanom rukom prvu trećinu njegovog sečiva i tako ga razoružamo ili otvorimo za naš bod ili sečenje...) nedozvoljavajući mu tako da izvede uzvrat i realizuje tu svoju brzinu. Tada će biti prinuđen da u svom mačevanju postane oprezan i promišljen jer upada u zamke svoje brzine i sam će pokušavati da mačuje sporije.

*

PRINCIP VREDNOVANJA

Izbor je ono što te čini čovekom.

Stajnbek

U borbi biraj izvrsno, budi izbirljiv i sladokusac. Reč čovek – *mensch* (na nemačkom od der Messende), znači merilac. Mačevalac, dakle, treba da koristi svoju veštinu onako kako dolikuje čoveku, što će reći na ljudski način – **normativno**, jer samo veština i način života koji su u službi ljudskosti u službi su i čoveka.

I kao što mačevalac u kompetitivnoj borbi ne treba da teži samo da pogodi (pobedi) već isto toliko i da bira način na koji pogađa (pobeđuje) - jer ima pobjeda koje su jadne ili sramote za osudu, tako isto mačevalac u nekompetitivnoj borbi ne treba samo da se mačuje već isto toliko i da vrednuje i bira način na koji mačuje jer ima i mačevanja koje je za stid i ne gledanje (blamaža).

Dakle, kao što ne treba jesti praseći sve tako ne treba ni mačevati na bilo kakav način, i samo da bi se pobedilo. Mačevalac treba da je jako nevešt, ugrožen, ili sasvim bez stila i ukusa kad mora na svaki način i po svaku cenu tj. bez ikakvog biranja nanositi bilo kakve pogotke. Mačevalac, međutim, birajući u svojim akcijama neobično, maštovito, lepo, kreativno... vrednuje to što čini i ponaša se drugačije od životinje ili divljaka koji čine uvek samo ono po njih korisno, a bez osvrtnja da li je to ujedno vredno, lepo, pravedno, odvratno, bezvredno...

Vrednovanje se ne odnosi samo na biranje AKCIJA već i na način na koji se AKCIJE izvode - mačuje, a koji može biti prljav, nasilan, majstorski, galantan, prefinjen..., dakle, na ponašanje prema protivniku, sebi samom, učitelju itd. Mačevalac koji u svom mačevanju vrednuje pokazuje da nije u oskudici kao gladan čovek koji sve jede samo da bi utolio glad već da je bogat umećem, propušta, igra se prilikama, vlada situacijom - ima moć da bira između AKCIJA one lepše, vrednije...

Iz tog razloga kad čovek prestane procenjivati i vrednovati pa mu sve nekritički postane isto i jednako vredno (dakle jednako bezvredno), kad nestane hijerarhije pa lepo i ružno, dobro i zlo, značajno i beznačajno, izvrsno i obično, smisljeno i besmisleno, zdravo i bolesno, prostačko i vaspitano... postanu „ravnopravni“ - drugim rečima kad nestane kultura, nestaje i mensch (čovek), pa njegovo mačevanje i življenje postaju neizbežno nekultivisani i divljački.

Ali, kad mačevalac počne da vrednuje u svojim akcijama - odbacuje one loše, jednostavne, banalne, nemaštovite, koje se ponavljaju a bira izvrsne on to ne treba da čini zbog prestiža - težnje da ih zadrži za sebe kako bi bio bolji i izvrsniji od protivnika. „*Svo zlo ima jedno zajedničko svojstvo: ono želi sve najbolje..., ali samo za sebe*“ (Enders). Vredno i izvrsno u borbi ne treba da bude predmet kompeticije već SARADNJE, ne težnje da se zadrži za sebe već da se preda i pokloni protivniku radi izvrsnosti i vrednosti zajedničke borbe.

No, oskudnik u svemu čime se bavi stalno očekuje i traži puteve da uzme i dobije samo za sebe, a bogat i širokogrud čovek zbog preobilja traži u svemu čime se bavi puteve da pruža, daje i poklanja.

Zato je slab mačevalac u borbi uvek prinuđen zbog manjka i oskudevanja da čini samo ono što je neophodno, ekonomično, praktično, proračunato, oprezno, efikasno i korisno - sve svoje snage i pažnju ulaže u pragmatiku. Nasuprot tome vrstan mačevalac ima višak snage i umeća pa ove poklanja kao luksuz i ukras za lepotu onoga što čini slobodno se poigravajući sa veštinom pretvarajući je umetnost, jer: samo se uz slobodu može uzleteti.

Grabež, guranje i nadmetanje oko toga „*ko će prvi, jedini i najbolje*“ vladaju samo tamo gde nema nečeg dovoljno, gde je sirotinja i gde čovek priteran, kao životinja, mora izgurati drugog kako bi imao mesto za sebe. Ali tamo gde vlada oskudica i nemaština nestaje i čovek jer „*Gde puka egzistencija postane sve ljudi postaju ništa*“. (Markuze)

Nasuprot tome gde ima viška, bogatstva, gde se preliva... tu nema mesta za otimanje, borbu oko nečega, konkurenciju, suparništvo... - tu se daje, poklanja, rasipa i saraduje, kako u životu tako i u mačevanju, tu nema kompeticije i nadmetanja već umetnosti.

- PRAKTIKUM ZA PRINCIP VREDNOVANJA

1. U borbi PROPUŠTAJ. To znači: preskoči da izvedeš LOŠU akciju i zamisao čak i ako ona može da pogodi protivnika. Samo pohlepa gleda kako da sve i bilo šta zgrabi i iskoristi.

Ako protivnika možeš ubosti ili poseći samo prostim pružanjem ruke dovoljno je da to uočiš - već si ga time ubo i posekao, ali to ne čini. Propusti..., i pokušaj nešto drugo što zahteva veće umeće. Ne pogađaj trivijalno ako možeš pogoditi maštovito i kreativno.

- Tako npr. ako vidiš da je protivnik u stavu negde otvoren ne čini ono što bi učinio u kompetitivnom mačevanju već namerno propusti priliku da izvedeš odmah najprostiji direktan napad u tu tačku kako bi ga banalno i najjednostavnije pogodio. Pošto takav pogodak (koji može naneti svako) ne bi bio toliko tvoje umeće i kreativnost koliko protivnikova greška napadni ga u tu tačku ali nekom indirektnom AKCIJOM - dakle, samootežavajući i odmažući sebi posao koji bi bez te pomoći protivniku bio obična tupava trivijalnost.

- Isto tako npr. ako vidiš da protivnika nakon svoga bloka možeš odmah i lako pogoditi najprostijom automatskom i direktnom ripostom propusti to i daj mu indirektnu ripostu uz neku varku, vođenje, prenos... To je teže ali je kreativnije i bogati ne samo vašu borbu već i tebe koji na takav način mačuješ.

Ukoliko, međutim, ne učiniš tako već protivnika odmah kompetitivno ubodeš ili posečeš tupavost protivnika, koji ti je omogućio da ga tako ubodeš ili posečeš, prelazi i na tebe koji nisi zbog svoje gramzivosti odoleo da ga tupavo pogodiš. To tada nije mačevalačka borba dva dobra mačevaoca već mačevalačka borba dva tupana bez ukusa i stila!

Nije u interesu dobrog mačevaoca da nanosi pogotke glupošću protivnika već svojom veštinom, pa makar pri tome i izgubio jer ko se boji da će biti pogođen i osramotiti se (udariti šamar svom ponosu i gordosti) u pokušaju da dostigne nešto izvrsno nije izvrsnom ni dorastao! Nešto je vredno tek kada smo spremni na žrtvu zbog toga.

2. U nekompetitivnom mačevanju se ne dopušta protivniku da izvede svoju lošu akciju, za razliku od kompetitivnog mačevanja u kome se sve čini da on svoju lošu akciju izvede kako bi se to iskoristio za pobjedu. Kad, dakle, vidiš da protivnik polazi u napad nekom lošom akcijom ne preskači priliku da svojom dobrom akcijom ovu pretvoriš u nešto bolje. ¹⁸

¹⁸ **Legenda kaže da je jedan kineski car posedovao dijamant izuzetne veličine i svetlosti koji je bio neupotrebljiv i bezvredan jer je na jednoj svojoj strani imao ogrebotinu koju niko nije mogao da izglača i otkloni. No, jedan majstor – koji je dobio počast glavnog draguljara u carstvu, rešio je ovaj problem tako što je u dijamant ugravirao izvanrednu šaru u koju je uklopio i ogrebotinu koja je tako zauvek nestala.**

- Tako npr. ako protivnik krene na tebe sečenjem bez bacanja ne čini kao u kompetitivnom mačevanju – zaustavni bod, nego pruži svoj mač u njega i izvedi bod sa kretanjem napred ali prolazom – dakle, ne da bi ga kompetitivno pogodio već da bi tvoj vrh namerno prošao tik pored njegovog zbunjenog lica a ti se našao njemu sa strane ili leđa. Možeš isto u taj njegov otvoreni napad uraditi i bod ali sa korakom u nazad tako da se on ne nabode ali i da mu ipak bude očito da se nabo jer se tvoj vrh zaustavio ("*checking*") njemu pod grlom. Napadačeva loša akcija će tako biti prekinuta (njemu naočigled njegove greške) ali tako da što vas je tvoja dobra akcija obojicu dovela u položaj iz kojeg možete odmah i bez prekida nastaviti vašu borbu, jer je njemu pružena prilika da bod eskivira, ukloni..., i nastavi mačevanje.

3. U borbi, isto tako, ponekad namerno propuštaj da iskoristiš izvrsne akcije i ideje, a koje mogu protivnika pogoditi. Čovek treba da zna da se suzdržava loših stvari, ali isto tako treba da zna i da se ponekad suzdrži od izvrsnog. Propuštanje dobrih prilika borbi daje začim zanimljivosti ne samo zbog nepredvidivosti već i zato što širokogrudost mačevanje oplemenjuje, a luksuz i rasipanje ga usložnjava i bogati. „*Zlata vredi kad čovek zna i kada zlato ne treba dirati.*”

- Tako npr. ako na protivnikov napad izvedeš blok i uzvратиš, a na šta ti on uzvрати kontrauzvratom, a ti na to uspešno hvataš njegov mač i polaziš u razoružanje – ne izvodi to razoružanje do kraja, kao što bi uradio u kompetitivnom mačevanju. U finalnom delu svoje akcije pusti njegov mač i izvedi okret, eskivažu...; ili, ako si u napadu izveo izvrsnu varku bod-bod, ili sečenje-bod, u poslednjem trenutku, pre nego što je finalizuješ pogotkom, izvedi „*checking*” – skloni svoj vrh sa protivnikovog tela i nastavi neku drugu akciju u produžetku. Ovako nešto zahteva majstorstvo jer svaka dobro izvedena akcija ima svoj finalni deo u kome je teže ne pogoditi nego pogoditi protivnika – u kome je umeće ne pogoditi ga, a da pri tome još i sam ne budeš pogođen. Protivnik će tada, ako ima dovoljno duha, osetiti i lepotu umetnosti poigravanja – majstorskog začina u svakoj veštini.

4. U borbi između više akcija uvek biraj onu koja se teže uči, uvežbava i izvodi. „*Difficiliora meliora*” – Teže je bolje!

Mačevanje na teži način je zahtevnije ali uvek bolje od mačevanja na lakši način jer uz prepreke ne samo da se uči njihovo savladavanje već se i raste, jača i ZRI. Zato se u mačevanju kao borilačkoj umetnosti ne teži lakšem nego težem – jer ograničenja jačaju, bude inventivnost i snalažljivost, izoštravaju čula, telo, duh i osećaje pa su rezultati proizašli iz ove oštine vazduha puni zdravlja.

Nasuprot tome biranje lakšeg uvek mekša čoveka, slabi mišiće, otupljuju duh i uspavljuje dušu.

- Tako npr. ako je protivnik greškom i neoprezno prišao suviše blizu pa je veoma lako uhvatiti levom rukom vrh njegovog mača i razoružati ga neka taj njegov previd ne bude tebi zov da uradiš to lakše i odmah zgrabiš njegov mač. Naprotiv, neka ti to bude zov da tu akciju izvedeš na neki teži i komplikovaniji način koji traži više veštine. Zato ako si bio u kontrastu koji je zgodan za hvatanje levom rukom, stani u stav koji je manje zgodan za to; napadni bodom njegovu nogu i kad on pođe nazad da je skloni zgrabiti mu mač i razoružaj ga; zgrabi njegov mač ali ga razoružaj ne na lakši način – čupanjem, već na neki teži način – polugom ili okretom; tako što nećeš pokušati da zgrabiš njegov mač rukom dok izvodi korak napred – kao u kompetitivnom mačevanju, već kad izvodi korak nazad...

5. U borbi između više akcija uvek biraj onu koja u sebi sadrži više elemenata a ne onu koja se zasniva na minimalizmu i jednostavnosti. Svaka težnja minimalizmu i redukciji u bilo čemu (govoru, pisanju, mišljenju, osećanju, odevanju, ponašanju, ishrani, umetnosti...) ne samo da je znak lenjosti već i industrijskog siromaštva zbog čega kad-tad dovodi u jednoličnost ponavljanja, monotoniju i dosadu – prazninu. Tako je i u mačevanju.

I kao što se kultivisanje čoveka ne nalazi u sužavanju, siromašenju, redukciji i kretanju od složenog ka prostijem – varvarizaciji, već suprotno u bogaćenju, kreiranju, stvaranju i konstrukciji tako isto i mačevalac u svojoj veštini treba da širi i bogati lepezu svojih pokreta tela, mača, ideja..., a ne da ih sužava jer (kako to kratkovidni pragmatičari obično zaključuju) su „suvišni i nepraktični”.

Geometrija, filosofija, književnost, latinski, umetnost... se ne uče da bi bili praktično korisni u svakodnevnom banalnom pijačnom životu već da bi se kod čoveka razvio duh i on kultivisanjem udaljio od životinje u sebi. Na isti način i u mačevanju treba izvoditi ne samo ekonomične, korisne, upotrebljive i efikasne radnje već i one koje su „suvišne“ jer one bogate i razvijaju motoriku, okretnost i psihu mačevaoca.

- Tako npr. u borbi izvodi sva moguća kretanja u svim pravcima i na sve načine i ne postupaj kao u kompetitivnoj borbi za koju ti je dovoljno da znaš i koristiš samo jedno ili dva kretanja. Zato se kreći ka i od protivnika, oko njega, koso, bočno, menjaj stavove..., i ne pravi od svog kretanja jednostavnost već ples. Isto tako koristi što više sve moguće radnje i pokrete mačem iako borbu možeš voditi korišćenjem samo par radnji i pokreta mačem. Zato menjaj pozicije, postavljaš ruku u razne pozive, koristi što više različitih odbrana i napada. Razlika između lošeg i dobrog plesača je u tome što prvi igra sa dva koraka a dobar sa mnoštvom koraka, razlika između loše i dobre muzike je u tome što lošu čine dva ritma i jedna melodija a dobru mnoštvo ritmova i mnoštvo melodija..

6. Ako si za izvođenje izabrao namerno neku jednostavnu (banalnu) akciju primeni je na neki složen način.

- Tako npr. u šaku koju protivnik drži greškom suviše otvorenu ne izvodi, kao što bi učinio u kompetitivnom mačevanju, napad običnim direktnim sečenjem ili bodom već ga varkom 2-1 "nepotrebno" nateraj da uoči tu svoju grešku i svoju šaku prvo odbranom zatvori, ili je otvori još više, a zatim drugom odbranom ponovo otvori; ili, ako hoćeš da izvedeš prost napad sa batutom ne finalizuj je bodom pravo već bodom sa degažeom, ili sečenjem po protivnikovoj ruci, ili tako što ćeš nakon batute poći u lažni bod i na protivnikov blok finalizovati propusni napad sa sečenjem...

7. Ako naiđeš na protivnika koji je nesposoban za procenjivanje vrednog, i koji je formatizovan da trgovački sve brojčano kvantifikuje, nikad se ne upuštaj u piljarsku matematiku brojanja pogodaka i poena jer treba izbeći svaku pobjedu u beznačajnom koja vodi u poraz značajnog. Tvoje geslo neka je „Soj a ne broj!“

Dopusti mu, zato, da se slobodno bavi kvantitetom i neka pogotke ređa, oduzima i sabira, a ti se posveti vrednovanju njegovih i svojih akcija – bavi se kvalitetom ne dozvoljavajući sebi da ti zbog brojeva izmiču vrednosti. Uvek će biti onih sa kojima

ćeš voditi istu borbu a da pri tome vodite različite bitke - svako svoju, a zbog čega nema pobjednika i poraženog ma kakav ishod bio.

8. U kompetitivnom mačevanju što borba duže traje ona je rizičnija. Iz tog razloga jedno od glavnih načela i osnovni cilj u kompetitivnom mačevanju je da se protivnik pogodi odmah u prvoj akciji. I kao što je savršenstvo kad crtač samo jednim pokretom olovke, ili četkice u akvarelu, stvori život na papiru tako je i dostignuto savršenstvo u kompetitivnom mačevanju kad mačevalac samo jednim pokretom mača odmah pobjedi. Da bi se to postiglo akcija treba da je jednostavna, a zbog čega se i kaže da je mačevalačko savršenstvo u jednostavnosti.

No, jednostavnost koja nije obična prostota već dostignuto savršenstvo uvek je po spoljašnjosti prosta ali je u sebi složenost. Ona je matematički rečeno: prosta jedinica koju sačinjava beskrajno brojeva njenog brojčanog niza.

„Pravi put je najkraći, ali najčešće treba najviše vremena da se njime dođe do cilja.“(Lihtenberg) Iz ovog razloga je savršena akcija kao npr. direktan pravolinijski bod mačem, a koji se sastoji od boda po savršeno pravoj liniji kretanja prema protivniku, sa potpuno opruženom rukom, pravilno rotiranom šakom, sečivom mača u produžetku ose ruke, pravilnim položajem ruke u odnosu na torzo i torza u odnosu na noge, mača u odnosu na protivnikov mač..., nešto što se uvežbava desetinama hiljada puta, teško se postiže i slično je kratkom stihu koji u sebi sjedinjuje beskraj reči.

Postavlja se, međutim, pitanje mesta ovakvih minimalističkih akcija u nekompetitivnom mačevanju s obzirom na to da je reč o akcijama koje služe za trenutni pogodak - dakle, kraj mačevanja. S druge strane to su akcije koje zbog svoje jednostavnosti nisu adekvatna građa za nekompetitivno mačevanje koje se najbolje izvodi sa složenim i indirektnim akcijama.

U nekompetitivnom mačevanju se proste akcije koriste, ali kontrolisano i kao izuzetak a ne pravilo. Tako npr. pošto je savršeno izveden direktni bod akcija koja odmah pogađa, i sa kojom se odmah mačevanje i završava, on je akcija koja je idealna za kraj - prekid jedne nekompetitivne borbe. Takođe, ako jedan mačevalac izvede npr. savršeni direktan pravolinijski bod on neće pogoditi protivnika ako je ovaj vešt i odgovori isto tako jednostavnom savršenom odbranom, a čime će se otvoriti vrata jedne izvrsne nekompetitivne borbe dva majstora. Isto tako, ukoliko jedan mačevalac ume da izvede savršeni pravolinijski direktan bod on tu svoju AKCIJU, ako vidi da protivnik u nekompetitivnoj borbi ne može da se odbrani, treba da izvede kao „checking“ - zaustavno, ili skrećući svoje sečivo pre samog pogotka otvarajući time put za nastavak mačevanja nekom drugom AKCIJOM.

*

***Celog svog života tražiš samo onu jednu misao,
koju u sebi neprestano nosiš.***

***Sve što radiš, o čemu god pišeš, sve je to opis, dohvaćanje, pokušaj dohvaćanja
onog Jednog, oko koga se trudiš, i koje u sebi nosiš kao priskonsko blago, kao
unutrašnji poriv, kao istinu
svoje individualne egzistencije.***

***To Jedno je kao vatra koja u tebi tinja ili buktu, i koju moraš da održavaš, pa si
zbog toga spreman sve, što ti do ruke dođe, baciš u tu vatru i pretvoriš u to Jedno
(...)***

***Stalno zamišljam da pored i iza svega što sam napisao ili pišem
ima još nešto bolje, lepše, suštinskije, što bih jednom morao napisati. Ali tome
boljem nikako ne stižem.***

***Je li to ona jedna irealna tačka, o kojoj govori Kant, u kojoj kao da se koncentrišu
sva naša znanja, a koja kao da se kao pokretna zvezda-vodilja neprestano izmiče?
Ili je to ono Jedno o kojem govori Plotin?***

***Čovek zbilja večito traži ono Jedno, onu svoju jednu ali najdublju Istinu, koju u
sebi nosi kao žižu svog postojanja.***

Miodrag Cekić – „Jedno i sve“

*

FRAGMENTI NA TRAGU MAČEVANJA KAO BORILAČKE UMETNOSTI

Reč BUŠIDO - kodeks japanskih ratnika samuraja, doslovce znači „put ratnika”(buši - ratnik; do-put; bu-rat) – „ratna staza”.
Međutim, japanski ideogram „bu” znači takođe i prekid borbe, vraćanje mača u korice.
Bušido, dakle, istovremeno i doslovce znači ratnikov „put mira”.

*

Den Lasten ihre Kräfte brechen,
und böse Luste widerstehen.
Es ist eine Kunst weit über Geld.
Kein Sieg muß ohne dieses Siegen
we, anders nicht, müß; unteuligen
Sob=frönt thugleich die blinde Welt.

„Pravi pobjednik pobjeđuje sebe.
Sile poroka poseći i loše žudnje probadati.
Umetnost je skuplja od zlata. Druga pobjeda nema vredosti. Ko mačuje drugačije mora izgubiti, i ako ga slep svet možda slavata.” (Christoff Weigel, „Slike iz života staleža koji služe vladaru kao prijatelji i ratnici”, 1698)

*

„Dobar mačevalac izbegava svađu i borbu.
Boriti se znači ubijati.
Poenta je da ovu umetnost treba iskoristiti kao sredstvo za napredovanje u proučavanju Puta.
Ukoliko se pravilno upražnjava, ona nam na delotvoran način pomaže da doprinesemo oplemenjivanju našega uma i duha.”
(Kimura Kjuho, 1763, japanski učitelj mačevanja)

*

„Duh budoa (ratničkog puta – prim.aut.) jeste u tome da se pokaže pravi put s kojeg čovek ne sme skretati, s krajnjim ciljem da se ličnost prosvetli i osvesti”
(Sensei Takamijagi)

*

„Misliti samo na pobeđu je bolest.
Misliti samo o upotrebi borilačke veštine je bolest (...)
U borilačkoj veštini je bolest ako ne ostavite iza sebe um borilačkih veština."
(Jagju Munenori, 1640, japanski učitelj mačevanja)

*

„Veština mačevanja nije u tuči mačevima.
Ljudi koji ne misle tako i zadovoljavaju se time da posle borbe napune stomake i nađu mesto na kome će da se izvale - predstavljaju obične skitnice (životinje) i ništa drugo..."
(Mijamoto Musaši, 1645.)

*

„Nije smisao da jedan sportista pobedi drugog kako bi se pokazalo ko je bolji već da se vežba i bude vežban od strane trenera da se bude bolji od sebe i nadmeće sa sobom a ne onim ispred sebe.
Smisao nije u upoređivanju nego u samorazvoju."
(Viktor Frankl "Vapaj za smislom")

*

„Mačevanje, borba sabljama ili upotreba luka i strele razvili su se iz potrebe ubijanja neprijatelja u odbrani ili napadu, ali se njihova izvorna funkcija gotovo izgubila a ta su umeća postala čista veština.
Ona se praktikuje, na primer, u zen-budističkoj borbi sabljama, koja zahteva veliku veštinu, kontrolu celog tela i potpunu koncentraciju - kvalitete koje deli s umetnošću (...)
Zenovski majstor u borbi sabljama ne gaji želju za pobeđivanjem, ubijanjem ili destrukcijom, on ne mrzi.
On se bavi izvođenjem čistog pokreta, a ako protivnik bude ubijen, to je zato što je sam „stao na pogrešno mesto".
(Erih From, Anatomija ljudske destrukтивности)

*

„Kad je reč o borilačkim veštinama njihovo upražnjavanje može biti samo učvršćivanje narcizma i želje da se naprosto bude bolji i jači od drugih.
Ali, na određenom stepenu sazrevanja, ova polazna motivacija dolazi u krizu i tada se postavlja pitanje dublje motivacije, s onu stranu svake pragmatike i samopotvrđivanja.
Na tom stupnju, ili neposredno pre njega, izbijaju u prvi plan etičke i estetičke komponente veštine, tj. postaje poednako važno - ako ne i važnije, zašto se i kako se nešto čini, a ne to šta se s time postiže ili može li se drugi pobediti i nadvladati (...)
Borbena efikasnost se tako zapostavlja na račun estetike veštine, pojedine tehnike i pokreti se sve više udaljuju od funkcionalnih zahteva te se više vodi računa o eleganciji i lepoti, uz minimalnu upotrebu snage, nego o efikasnosti u realnoj borbi (...)
Više se ne radi o tome da se neko ubije ili pobedi, nego o tome da se pođe u borbu protiv samog sebe.
Na toj stepenici borilačka veština nadilazi vlastitu pragmatiku i u njoj „svetovna" uspešnost gubi na značaju a ona postaje

sredstvo samousavršavanja ili nadilaženja onoga što čini logiku i namenu borilačke veštine
jer njen cilj i postaje transcendiranje svetovnog (...)
Pravi strelac tada ne gađa da bi osvojio kakvu nagradu,
da bi pobedio niti da bi impresionirao druge. On gađa za Boga."
(Dušan Pajin, Kultura tela i borilačke veštine, 1990)

*

„Umeće borbe je tako podignuto na nivo umetnosti – savršenstva pokreta
koji holistički kultivišu i oplemenjuju telo i duh čime pomaže u
spašavanju ljudi od poluživota, tako što omogućava da vide kako slobodno i kreativno može
biti ljudsko delovanje.”
(Devidé, Japan, 2004)

*

„Borilačke veštine nikad nisu imale za cilj prikazivanje pred publikom,
ili zadovoljenja kriterijuma suđenja ili pobeđe nad protivnikom u takmičenju.
Ogromna većina majstora u budističkim i taoističkim manastirima,
čak i u sekularnom društvu, nikad ne bi ni razmišljala o nastupanju na nekom takmičenju za
medalju na Olimpijadi.”(Lu,2008,vol.4:38)

*

„Zato većina onih, koji su se bavili i još se bave na pravi način borilačkim veštinama, ove ne
doživljava kao sport i vid zabave već kao veštinu i način življenja, što predstavlja mnogo širi
kulturni kontekst,
u koji su onda uključene i razne druge vrste veština i umetnosti “
(Aleksandar Filipović, Zašto borilačke veštine ne mogu biti sport).

*

„Ako odgovaraš na aresiju čuvaj se da ne povrediš napadača jer od pogrešnog korišćenja
svoje veštine trpećeš posledice.
Na svaki način pokušaj da izbegneš i ignorišeš agresivne,
neraspoločene i zle jer će se oni sami,
pre ili kasnije na neki način, susresti sa svojom sudbinom.”
(Mao Junaji, Kodeks Bubiši, 1621.)

*

„Kako treba pobediti. - Dobra pobeđa mora u pobeđenom izazvati radost,
ona mora imati nečeg božanskog što ne postiđuje.”
(F.Niče)

*

Zlatni krčag i kad se razbije ostaje zlato – vrlina i kad gubi ostaje vrlina.
Podvig je uvek veći od pobeđe pa vredno preleće
preko svega – i preko svojih poraza.
Jer, dakle, biti dostojan vrha važnije je nego popeti se na njega treba hteti
Ars virtutis causa – VEŠTINU ZBOG VRLINE
a ne veštinu zbog pobeđivanja.

*

Tehnika mačevanja, svih borilačkih veština i veština uopšte nikad nije
ETIČKI neutralna.
Postoje načini upotrebe svake tehnike, pa i tehnike borilačkih veština,
koji su takvi da njihova etička nastrojenost vidljivo ili nevidljivo,
posredno ili neposredno, odmah ili kasnije se neizbežno okreće destruktivno protiv
nje same i onih koji je koriste.
I suprotno. Uvek postoji određena etička nastrojenost u
korišćenju neke tehnike i veštine...
koja omogućava konstruktivni razvoj nje same i usavršavanje onoga ko je koristi.
Tajna mačevanja, zato, nije u mačevanju samom već u tome kako se mačevanju PRISTUPA.
Tajna bilo koje veštine nije u veštini samoj već u pristupu njoj.
Tajna života nije u življenju već viđenju i pristupu životu.
Ključ svega nalazi se ne u činionicima već u odnosima,
ne u vidljivom već nevidljivom.

*

Ako „Kroz život se ne može proći bez mačevati se“ (Antonio Maćado),
tada je sve borba i mačevanje.
No, tada se bore i mačuju i sami pristupi
borbi i mačevanju - to da li se boriš kao suparnik - protiv nekog,
ili sa njim - kao saradnik, ili pored njega - kao saputnik, ili ispred njega - kao uzor,
ili iza njega - kao pomagač, ili ispod njega - kao zavidljivi pohlepnik,
ili iznad njega - kao velikodušni darodavac?
SVAKA BORBA IZRAŽAVA UVEK NE SAMO NEKI PRISTUP PROTIVNIKU U BORBI - NEKU
ETIKU BORBE, VEĆ I BORBU PRISTUPA PROTIVNIKA BORBI - BORBU ETIKA.

*

Kakav odnos ima jedan čovek prema sebi, drugom čoveku i svetu oko sebe takav odnos ima
i kao mačevalac prema sopstvenoj veštini, njenom učenju,
vežbanju i primeni, učitelju, drugom mačevaocu, svom maču i sebi kao mačevaocu.
Svi ti odnosi, bio on svestan njih ili ne, su međusobno upleteni u jednu celinu istog
karaktera i duha čineći ETIKU njegovog življenja i BORILAČKU ETIKU njegovog mačevanja.
Nema, dakle, borbe u bilo čemu bez nekog
pristupa borbi - etike borbe, pa i borbe etika.
Svaka ETIKA i BORILAČKA ETIKA, međutim, ma kakva bila, uvek je i neizbežno deo jednog
istog lýtka koji se kroz epohe napinje između dva kraja:
niskosti divljaštva i uzvišenosti plemenitosti čineći da iako
„Sve duše su besmrtno samo duše pravednika su i besmrtno i božanske.“(Sokrat)

*

U početku je mač sredstvo smrtonosne borbe mačevaoca sa protivnikom,
na kraju mač je sredstvo oplemenjujuće borbe mačevaoca sa sobom samim.
U početku je mač bio sredstvo konflikta, na kraju sredstvo saradnje - jer ko se bori samo sa
sobom taj je postigao mir sa drugima.

Mačevaoci, stoga, danas ne treba mačevima da se ubijaju niti da se nošeni ubilačkim
porivom prikrivenim pod eufemizmom „sport“
uzajamno satiru oko pobeda saučestvujući tako u građenju i održavanju jednog
kompetitivnog sveta okrenutog protiv njih samih.

Oni u svojoj veštini treba da se bore za suprotno - ono što prevazilazi takav svet i njegove
antivrednosti: za način mačevanja koji ih udaljava od
animalnog i varvarskog - kultiviše i oplemenjuje njih i svet oko njih.

*

Laici mačevanje izjednačavaju sa umećem ubijanja zbog čega obično
nemaju razumevanje za učenje ove veštine.

Prava veština i suština mačevanja, međutim, nije ubijanje jer
ubiti uvek znači na neki način biti i ubijen.

Ubiti mačem je izraz neukosti jer samo onaj ko ne zna da mačuje - ko ne vlada mačem već
mač vlada njim, u borbi mora da ubija.

Onome ko je dosegao izvrsnost veštine otud je pitanje majstorske ČASTI da u borbi nadigra
trivijalnost ubijanja.

On zato, kad je prisiljen na pravu borbu, mač ne koristi da postane ubica-samoubica već za
obeshrabrivanje, zaustavljanje, neutralisanje, onesposobljavanje, razoružavanje,
savladvanje ili ranjavanje protivnika.

Pravo učenje mačevanja kao borilačke veštine je zato uvek samo ono kome je vrhunac
znanja upotreba mača za plemenitost a ne ubijanja.

No, zreloom mačevaocu njegova veština, isto tako, ne služi
ni za takmičarska nadmetanja - mačevanje kao borilački sport.

Mač nije igračka za dečije igre prestiža, slavloljublja i taštine.

Zapravo, jer vrh majstorstva u svakoj delatnosti je uvek njeno pretvaranje u umetnost,
svakog zrelog mačevaoca najviše zanima mačevanje kao
borilačka umetnost (Martial Art) - mačevanje kao KULTURA oplemenjivanja
tela i duha mačevalaca, njihovih međuljudskih odnosa i veštine same.

*

Potrebni su srčanost, veština i snaga da bi se naoružani protivnik mačem ubio.
Ali, prijatelju, mnogo više srčanosti, snage i veštine je potrebno da bi se naoružani protivnik
mačem samo ranio, razoružao, onesposobio, neutralisao
ili se od njega načinio saveznik i prijatelj.

Potrebni su srčanost, veština i snaga da se mač koristi za
nadmetanje i pobeđivanje u takmičenju.

Ali, prijatelju, mnogo više srčanosti, snage i veštine je potrebno
da se mač koristi ne protiv drugog već sa drugim i za drugog a
protiv sebe - ne za pobeđivanje u borilačkom sportu već za
lepotu jedne borilačke umetnosti.

Potrebni su srčanost, snaga i veština da bi se živelo ratnički i viteški.

Ali, prijatelju, mnogo više ratničkog i viteškog je potrebno da se srčanost, snaga i veština
prefine, sublimesu i oduhove - postanu nešto uzvišeno i plemenito.

Lako je i jednostavno, dakle, u svemu pa i u mačevanju činiti

banalno i prizemno - kao životinja, ali je teško, prijatelju,
život trošiti za nešto vredno - činjenje
i dosezanje onoga što animalno i banalno nadilazi.

*

Borilačke veštine, pa i mačevanje,
ne treba da se razvijaju kroz profanu upotrebu u svrhu korisne
upotrebljivosti – vezivanjem za realno (ubijanje ili takmičenje).

To je put koji vodi samo njihovoj tehničkoj banalizaciji i etičkoj varvarizaciji. Razvoj borilačkih veština, pa i mačevanja, ne treba, dakle, da je pokretan biološkim i svođenjem na telesno, animalni instinkt i refleks, kretanje ka praktičnom i konačnom u veštini – njenom obezduhovljenju, već duhovnim u čoveku; ne kretanjem kroz horizontali prizemnog već vertikalni idealnog i neograničenog u veštini i mačevaocu samom. Tek tada, kad je time borilačka veština postala tehnički obogaćena i etički oplemenjena – kad se pretvorila u nepraktičnu, „nerealnu“ i „onostranu“ borilačku umetnost, ona može tako osveštenog, uzvišenog i kultivisanog karaktera da se blagorodno spusti ka „ovostranoj“, realnoj i profanoj upotrebi jer tada više neće biti varvarsko oruđe borbe za razdor i rat već božansko oruđe borbe za harmoniju i mir.

*

Kao što „Pametni ljudi raspravljaju o idejama, prosečni ljudi o praktičnoj svakodnevnici a neobrazovani jedni o drugima“ (Aristotel),

tako i majstore mačevanja zanima da se mačevanjem bave samo kao veštinom samom - mačevanjem kao borilačkom umetnošću a ne njenom praktičnom upotrebom za bojevo ili takmičarsko pobeđivanje, ili bavljenje drugim mačevaocima kao protivnicima.

Zato je Mijamoto Musaši - najveći mačevalac Japana, 1645. godine napisao: „Učim od svog protivnika u dvoboju, i učenje je jedini razlog zbog kojega se borim“, a Kastl 1885. godine u istom duhu u svojoj knjizi podseća da:

„Još su majstori 16. veka pronikli u načelo koje se danas zanemaruje (...), da borci ne treba da se upoređuju i pridaju suviše važnosti pogocima (...) već da iz njih izvlače pouke.“

*

Prvo se uči kako se borba vodi kroz sukob a zatim se uči kako se vodi kroz saradnju.

To je ne samo zato što prvo je lako a drugo teško već i jer

„Ono što se kao najizvrsnije čini iziskuje, po prirodi, uvek i najviše vaspitanje“. (Sokrat)

*

Mačevaoci danas ne treba da se ubijaju mačevima.

Ali to ne treba da čine ni u drugom, prikrivenom, obliku eufemističkog imena sport - satirući se međusobno oko takmičarskih pobeda, grabeža za poenima, medaljama i statusom saučestvujući tako u građenju i održavanju jednog kompetitivnog sveta okrenutog protiv njih samih.

Oni treba u svojoj veštini da se bore za suprotno - ono što prevazilazi svet prestiža, taštine, slavloljublja, gordosti, zavisti, agresije, besa, nasilja i sveopšteg prašumskog rivalstva.

Dakle, za način mačevanja koji ih udaljava od banalnog i varvarskog - animalnog u sebi a oplemenjuje i uzdiže u kulturno ne samo njihovu veštinu već i njih i svet oko njih. Tvoje jedino nadmetanje i borba, zato, neka uvek budu da se bespoštedno, na svakom mestu, u svakom trenutku i u svemu boriš protiv animalnog i nadmetačkog u sebi.

Ne vidim drugu definiciju dobra i dublju svrhu ljudskog delanja, pa i mačevalačke veštine, od toga da budu stepenište ka ličnim vrlinama i služe plemstvu života.

*

Moguće je mačem pogoditi a ne umeti mačevati, no nemoguće je umeti mačevati a ne pogoditi.

Prvi i najvažniji cilj u mačevanju zato nije pogađanje već mačevanje samo - veština, jer pravi pogodak je samo onaj koji se rađa iz majstorstva a ne igre slučaja i srećne neukosti.

Zato ako u borbi gledaš samo da pogodiš onda nećeš videti kako mačuješ. Tada nećeš ni pogoditi jer kao što tajna dobrog žongliranja nije u hvatanju - cilju, već u bacanju - putu, tajna pogađanja strelom nije u nišanjenju već natezanju i opuštanju luka...,

tako i u mačevanju tajna pogađanja mačem nije u želji za pogotkom - cilju, već u načinu mačevanja i veštini - putu.

Mačevalac koji u borbi gramzivo samo gleda da pogodi protivnika - cilj, a ne gleda KAKO mačuje neizbežno zaboravlja na mačevanje samo i veštinu - put i tada uvek i neminovno upada u bespuće.

*

Kao što cilj sviranja neke muzike nije kraj muzike već muzika što traje tako i cilj mačevanja nije pogodak već mačevanje.

„Sama borba nam čini zadovoljstvo - ne pobjeda.“ (Paskal)

Svako, naime, može mačem naneti ubod ili sečenje na ovaj ili onaj način - čak i neuko dete, ali svako mačem ne ume od borbe stvarati MAČEVANJE.

U borbi mačevima u kojoj je jedini cilj pogoditi protivnika glavno sredstvo za to je da borba traje što kraće (da se protivnik pogodi odmah jednim pokretom) jer sa brojem pokreta raste i mogućnost da se bude pogođen.

U mačevanju u kome je, suprotno, cilj da se POGODI VEŠTINA glavno sredstvo za to je da borba traje što duže.

U takvom mačevanju, u kome je cilj AKCIJA a ne pogodak, pogodaka nema, ni okončanja a borba TRAJE... pretvarajući se u raskoš pokreta tela i mačeva.

Što je, dakle, mačevanje sa više pogodaka i kraće traje to je u njemu manje majstorstva jer svaki pogodak je neka greška, zamor ili neukost, pukotina i posustalost u veštini.

Pokušavati mačevati bez grešaka - pogodaka, bez pobjede i bez poraza, boriti se u beskraj... je vrhunac umeća dva mačevaoca - umetnost.

Zato dobar učitelj i učeniku gubitniku i pobjedniku u mačevanju govori isto - „ne valja“.

Dobrom učitelju valja samo učenik koji mačuje tako da niti gubi niti pobeđuje jer u mačevanju dobrih mačevalaca nema pobjednika i poraženih pošto jedino veština sama može biti poražena ili pobjednik.

*

*„Ima ljudi koji od svega stvaraju rat;
oni su pravi varvari jer hoće da sve što čine postane
neka pobeda.“ (Gracijan Valtazar)*

Takvi ljudi i mačevalačku veštinu gledaju samo na prozaično-prizeman način kao umeće kome je jedini cilj pobeđivanje u takmičenju ili ubijanju. Mačevanje je, međutim, neko jednom nazvao „dijalogom mačevalaca oštricama“. Ako je tako tada i taj dijalog, kao i svaki dijalog, ne mora biti uvek svađa, prepirka i prostačko psovanje.

On može biti i razgovor iz zadovoljstva, polemika u zajedničkom proučavanju problema veštine, ali i majstorstvo govorništva, poezija ili pevanje što oplemenjuje dušu, telo i duh – dijalog oštricama doveden do jedne borilačke umetnosti.

*

U svemu, pa i mačevanju, postojedve vrste boraca:
oni koji u borbi hoće po svaku cenu sačuvati sebe od protivnika i
oni koji u borbi hoće po svaku cenu sačuvati protivnika od sebe,
oni koji u borbi hoće vladati protivnikom i
oni koji u borbi hoće vladati sobom,
oni kod kojih je borba sredstvo nasilja i
oni kod kojih je borba sredstvo nenasilja,
oni koje u borbi zanima pobeda
i oni koje u borbi zanima veština,
oni koji traže borbu što razdvaja i
oni koji traže borbu što spaja,
oni koje u borbi nosi animalno i
oni koje u borbi nosi ljudsko...,
dakle, oni koji u borbi traže samo sebe i
oni koji u borbi traže nešto veće od sebe.

*

Mačevanje je kao pisanje.
Prvo se uče pokreti tela i mača - slova.
Zatim se uči povezivanje tih pokreta u akcije - pisanje reči.
Nakon toga se uči povezivanje akcija - sklapanje rečenica.
Tek kada se mačevalac na ovaj način „opismenio“ i počeo da spaja i povezuje akcije u mačevanje - „piše“,
pokazaće se da li je u duši prizemni kalfa i običan zanatlija ili umetnik:
da li u veštini piše praktično i prozaično ili umetnički i poetski.

*

Kod savladavanja i uvežbavanja tehnike mačevanja učeniku je prvo određeno kako treba da počne i završi jednu radnju.
Kod savladavanja taktike on se bavi različitim primenama jedne iste tehničke radnje - određeno mu je s kojom radnjom da počne ali ne i kako da je završi.
Dakle, dok se tehnika bavi elementima taktika se bavi opcijama,
dok se tehnika bavi zatvorenim taktika se bavi otvorenim,
dok je tehnika repetitivna taktika je inventivna,

dok tehnika zahteva disciplinu i poslušnost taktika zahteva slobodu,
dok se tehnika drži definisanog taktika se drži kreativnog,
dok tehnika traži stvarnost taktika traži IDEJU.
Pretposlednja faza u savladavanju mačevanja je, stoga, da se učeniku
ne određuje ni kako da počne ni kako da završi jednu radnju,
a poslednja i vrhunac da mu se više ne određuje ni radnja.
On je toliko sazeo da mu i radnja i njena realizacija postaju IDEJE.

*

Mačevalac pragmatičar ne gleda kako i šta čini u svom mačevanju
već samo kako da mu mačevanje bude za nešto
korisno i upotrebljivo.
On, dakle, dok mačuje ne misli o svojoj veštini već o tome kako da mu ona
za nešto služi, ne misli o mačevanju već o svojim interesima,
ne bavi se veštinom u sebi već sobom u veštini.
Pravo majstorstvo, međutim, u slikanju, pisanju, sviranju...,
pa i mačevanju, nastaje tek kad se slikar, pisac, svirač, mačevalac...
posveti tome što radi iz ljubavi
prema tome što čini a ne iz ljubavi prema sebi koji čini,
i tako čini čak i na štetu i po cenu sebe koji čini.

*

Prijateljsko mačevanje sa kolegom pravim mačevima nije za svakog.
Takvo mačevanje traži mnogo više umeća i karaktera od mačevanja sa protivnikom u
dvoboju jer isti udarac sečivom koji protivnika ranjava ili ubija u
pravoj borbi kolegu ne sme uplašiti ili povrediti već ga
oduševiti, nadahnuti i INSPIRISATI!
Takav majstorski udarac ili bod mačem najteže je izvesti jer zahteva ne samo
naučenu tehniku rukovanja mačem i umeće samokontrole koje
vlada nad u borbi uobičajenim životinjskim nagonom destrukcije već i
dar za kreativno, inventivno i umetničko.
Zato je, spolja i sporedno gledano, mačevanje borilačka veština kojoj je funkcija
pobeđivanje protivnika ali u dubljem i suštinskom smislu ono je
borilačka veština kojoj je funkcija suprotna - pobeđivanje sebe, samokultivacija i
telesno-duhovno oplemenjivanje.

*

Loš mačevalac ne razlikuje običnu tuču mačevima od mačevanja.
On u mačevanju nalazi samo ono što u njemu budi nagone agresije pa tako i
mačuje – samo da bi u skladu sa varvarskim načelom da
„Može biti samo jedan“ zadovoljio svoj poriv da refleksom, instinktom i snagom pogodi, tuče
i bude tučen, pobedi i pokaže sebi i drugima da je na vrhu.
Beskrajno je, međutim, vrednije mačevanje u kome mačevalac u borbi savladava
to animalno u sebi i ispred sebe postajući čovek što ovu veštinu vidi i upražnjava
sa drugim ciljem - kao oplemenjujuću telesnu kulturu i vrstu umetnosti.

*

Jedino geslo modernog vremena – *„Brže, jače, više“* nije put koji vodi u vrsnost
veštine već put u bespuće nestrpljenja, pohlepe i taštine.
Ako taj put nekog i odvede u neku veštinu to će biti samo

tamna strana veštine jer tamna strana čoveka neizbežno donosi samo
tamnu stranu veštine.

*

Nije toliko važno da zadatak ispuniš efikasno i uspešno koliko
kakvim si se pokazao dok si ga ispunjavao.
U ispunjavanju možeš biti bezuspešan ali jer,
„Način na koji umiremo može učiniti vrednim čitav naš život“ („Bušido kodeks“),
ono kako si se nosio sa tim zadatkom može te izdignuti iznad svakog tvog
neuspeha - kao onaj Spartanaca u Termopilima.
Isto tako, možeš uspešno ispuniti zadatak ali da sve što si pri tome činio je
unizilo i tebe i tvoj uspeh.
Dobar učitelj, zato, jer pridaje najveći značaj tome kakav je učenik,
uvek više promatra njega nego ispunjavanje zadatka koji mu je dao.
Ništa što nam život daje da činimo ne daje nam toliko radi ispunjenja nekog zadatka koliko
nas radi - da bi razotkrio
ne da li nešto uspevamo ili ne uspevamo već ko smo i kakvi smo.

*

Početniku je važan samo pogodak – cilj,
majstoru način na koji se pogađa – put.
Početnik mačuje zarobljen između pobede i poraza,
majstor slobodan – ne obazirući se na njih.
Početnik misli protiv koga će mačevati, majstor sa kim će mačevati.
Početnik vodi borbu, majstora borba vodi.
Početnik uživa u pobeđivanju, majstor uživa u mačevanju.
Početnik traži korist od veštine, majstor traži da veština ima korist od njega.
Zapravo... postoji samo jedna razlika između početnika i majstora:
početnik voli sebe u mačevanju, majstor voli mačevanje u sebi.

*

Sve što čini jedan mačevalac pogrešno je ako je on sam pogrešan jer KAKO i ŠTA se čini
zavisi uvek i od toga KO čini.
Zato niko ne može dostići izvrsno u mačevalačkoj ili
bilo kojoj drugoj veštini, i životu uopšte, ukoliko ne radi istovremeno i
na tome da i sam postane izvrstan.
Stoga mačevalac glavne napore treba da usmerava prvo ka radu na
sebi a tek posle ka veštini, jer ON je taj koji veštinu uči.
Otud ako je mačevalac tu lenj i tu poklekne,
neizbežno klone i njegova veština.
Neka u skladu s tim i tvoje mačevanje,
uvek bude istovremeno i stepenište ka duhu i ličnim vrlinama
jer najviše u bilo kojoj veštini je da ona postane put ka vrlini pošto
„Ne spašava veština već vrlina“ (Sv. vladika Nikolaj).

*

Postoje dve vrste mačevalaca.
Prvi koje u borbi zanima vidljivo, opipljivo, spoljašnje, banalno, POBEDA,
prestiž, dobit, pogađanje, brojanje, eliminacija... i za koje je

mačevanje primarno refleks, instinkt i stvar tela – pragmatika u veštini.
Drugi su oni koje u borbi zanima nevidljivo, neopipljivo i unutrašnje - IDEJA,
zamisao, način, izvođenje, promišljanje, taktika, invencija, veština, lepota...
i za koje je mačevanje primarno stvar duha – umetnost u veštini.
Prvi, dakle, više cene pobeđu od dobre borbe a drugi više cene dobru borbu od pobede, prvi
gledaju sebe u veštini, drugi gledaju veštinu u sebi,
prve zanima njihovo „ja“ druge mačevanje...
Mačevalačka borba, svaka veština i život uopšte se uvek
vode na raskršću ove horizontale i vertikale - na tački ukrštanja u ljudskom
animalnog i božanskog.

*

Postoje pojedinci, grupe, kulture...
kod kojih je sav život i sve što u njemu čine, pa i njihovo mačevanje,
kao u šumi sa zverima - samo vrtlog neprekidne borbe, suparništva, mržnje,
podozrenja, konflikta, nadmetanja, prestiža, nasilja, otimanja,
straha za sebe i svoje...
Za njih gde nema krvi da se pije, iz ruke ili rukavice, - nema ni života.
No, ima i ljudi, grupa, kultura - pa i mačevalaca, koji su
sazreli i uvideli da suština, vrednost, lepota i veličina življenja, činjenja,
pa i mačevanja, nije u sukobu sa svetom i svime u njemu,
već u veštini spajanja i harmonije - konstrukciji a ne destrukciji.
Oni su skloniji saradnji nego sukobu, finesi nego krajnosti,
lepoti nego nadmetanju, davanju nego otimanju, majstorstvu,
perfekciji nego pobeđivanju..., iskoračivanju iz sebe nego sebi.
I dok se prvi neprestano međusobno satiru ali i nasrću na druge,
oni drugi, kao i sve stare i oplemenjene kulture koje su živele pored varvara,
gledaju da imaju što manje posla sa njima, podižu granice i velike zidove,
ili pokušavaju duhom da upale iskru sazrevanja u njima
i oplemene ih kulturom.

*

Prava izvrsnost u nečemu nije rezultat nadmetanja sa nekim oko pobede
već delatnosti na stvari samoj.
Zato DOBAR slikar ne nastaje iz takmičenja sa drugim slikarom oko lepše slike već iz toga
što sam pokušava da dohvati ideju svoje slike u sebi.
DOBAR pesnik nije onaj koji piše pesmu da bi bila bolja od pesme drugog pesnika već onaj
što traži po beskrajnu pravu reč koja
se duboko krije u njemu. DOBAR muzičar nije onaj koji teži da svira bolje od drugog
muzičara već onaj koji sam pokušava da zadovolji svoje
uho svirajući savršenije nego što svira...
DOBAR mačevalac ne nastaje iz težnje da u borbi
dostigne i prestigne drugog mačevalca već iz borbe sa sobom da pomeri
granice vlastite veštine.
Čovek u kome se ne nalazi MERA savršenstva utkana u njega samog,
koji nema i ne oseća u sebi idealno koje ga iznutra nagoni ka „boljem“,
već mu stalno treba neko spolja i poređenje sa drugim - kao štaka za oslanjanje, doseže
uvek samo beznačajno,
ma na kakav se pobednički tron popeo.
Najbolje uvek izmiče svakom ko najbolje nema sam u sebi pošto ništa savršeno ne pripada
onome kome savršenstvo već ne leži u njemu.
Izvrsno, dakle, ne nastaje iz poređenja i nadmetanja da

nećije nešto bude bolje od nečeg nekog drugog – taštine,
već iz težnje da delatnik iz sebe samog pruži
najviše što može kako bi nešto postalo
izvrstan, neponovljiv i neuporediv svet za sebe.

Pravi majstor bilo koje veštine, pa i mačevanja, zato uvek izbegava
nadmetanje i izvrsnost traži ne tako što prestiže i preskače druge već tako što sam trči za
sebe i sebe samog preskače.

*

U mačevanju kao borilačkoj umetnosti
mačevaoci nisu zaokupljeni svojom pobedom i prestižom već
sadržajem i načinom zajedničkog mačevanja.
Njih ne zanima KO i čija je akcija bolja nego ŠTA i koja je akcija bolja.
Tu nije cilj pobeda već dostizanje lepote i veštine.
Mačevalac tu ne izvodi razoružanje da bi pobedio protivnika već da bi
BESPREKORNO izveo akciju razoružanja.
On ne napada protivnika da bi ga pogodio (pobedio) već da bi SAVRŠENO
sproveo ideju jedne akcije napada.
On ne izvodi odbranu da bi odbranio sebe već da bi jednu vrstu zaštite
uradio sa PERFEKCIJOM.
On u borbi ne napada protivnika već njegovu veštinu,
i ne brani sebe već svoju veštinu.
On se ne bavi mačevanjem da bi sebe telesno, duhovno i duševno
samousavršavao već se mačevanjem bavi iz ljubavi prema ovoj veštini pa ga ta ljubav
telesno, duhovno i duševno usavršava.
Na tim malim, skoro nevidljivim razlikama,
jer „Đavo se uvek krije u sitnicama“,
ODNOSA prema veštini i protivniku – finesi da
jedan razoružava da bi pobedio a drugi da bi izvrsno izveo razoružanje... - da jedan u onom
što čini misli o sebi a drugi o svom posvećenju tome što čini,
se temelji sve božansko i dijabolično, sve varvarsko i kultivisano plemenitošću u veštini
mačevanja i životu uopšte.

*

Pobednik je uvek kao napeti luk koga pobeda razapinje
između njegove gordosti s jedne strane i protivnikovog unižavanja s
druge strane - napinjući ga dok njegova taština i nadmenost
ne slome sve ljudsko u njemu.
Pobeda zato uvek ubija - pobeđenog na početku - pobednika na kraju,
pa „Kad se neka pobeda podrobno opiše, prestaje da se
razlikuje od poraza“ - Sartr.
U mačevanju, stoga, ne teži da pobediš jedan svet već da stvoriš jedan svet,
ne da si bolji već drukčiji, ne da si u onome što činiš prvi već izvanredan,
„izvan-reda“ - neuporediv.
Zato je Berđajev i napisao: „Slobodan čovek nije onaj ko je pobednik - ko gleda sa visine,
već onaj koji je zagledan u visine“,
ali ne Ikarovske već Prometejske.
Pravi plesač, stoga, ne igra za svoj prestiž,
pobedu..., već za ples,
pravi mačevalac mačuje za mačevanje...,
a mudar čovek živi ne za sebe već za život.

*

Prvi deo veštine mačevanja je mehanika telesnih pokreta telom i mačem - tehnika mačevanja. Drugi deo veštine mačevanja je umeće mačevanja bez tela i mača - taktika, promišljanje, intuicija i iskustvo mačevaoca. Dobro mačevanje, dakle, nije animalni refleksno-instinktivni impuls koji polazi iz nogu i ruku i ostaje u njima već pokret koji polazi iz glave i osećaja šireći se na ruke i noge. Početnik zato učenje i praktikovanje mačevanja počinje sa radnjama nogu i ruke: telesnim i vidljivim, a završava sa glavom i osećajem - netelesnim i nevidljivim jer kod zrelog mačevaoca mač prati nevidljivo a ne nevidljivo mač. Stoga je i rečeno da pre nego što ukrste dva mača majstori mačevanja uvek prvo ukrste dve ideje – dva duha i dve duše. Temelj mačevanja je biologija, refleks, automatika, rutina i TEHNIKA ali majstorstvo u svakoj veštini, pa i mačevanju, kruniše jedino njihova kreativna primena - POETIKA.

*

I kao što neko može graditi šupu ali i hram, svirati dva akorda sa jednim ritmom ali i stvarati zvučnu katedralu simfonije tako i jedan mačevalac može mačevati samo sa 2-3 banalne radnje efikasnosti ali i stvarajući celu jednu umetnost pokreta i ideja.

*

Mačevalac treba neprestano da ima na umu da njegov mač, kao i bilo koji drugi predmet, postupak, reč, ideja, pogled..., ili bilo koja druga ljudska delatnost: tehnika, politika, sport, ekonomija, umetnost, religija..., se može koristiti i dobra i zla radi – upotrebljavati i zloupotrebljavati. Sve zato, pa i mačevanje, tek čovek ličnim izborom uzvišava ili unižava - daje mu predznak lepote ili gadosti. Iz tog razloga nikad ne treba biti obuzet onim čime nešto radimo – sredstvima, jer to je prvi korak skretanja na pogrešan put, već vrednovanjima i premeravanjima šta njima činimo – ciljevima zbog kojih činimo, a držeći se večnog aksioma kosmičke ravnoteža da zlo dobra nikad doneti neće. Cilj mačevanja zato nikako nije ubijanje već veština jer kako kaže Marin Držić „Šta vredi znati mačevati kad svi mačevaoci su ili mrtvi ili leže po tamnicama?“ Ali cilj mačevanja nije ni pobeđivanje u veštini jer iza strasti za pobeđivanjem nalazi se i gaji uvek skrivena agresija i želja za moći i porobljavanjem. Samo i jedino ako je mačevalac valjan i plemenit čovek njegov mač i njegova veština biće izvor vrsnog, vrednog i dobrog njemu i svetu oko njega.

*

Savremeni postmoderni svet virtuelnosti, simulakruma, površnosti i relativističkog izjednačavanja svega fabrikuje u svim oblastima ljude sve manje sposobne da razlikuju bilo šta, pa i pravu veštinu od njene puke simulacije i surogata. Otud danas sve više onih koji misle da se bave mačevanjem a zapravo su samo kratkotrajno zainteresovani epizodisti i pozeri opčinjeni spoljašnjim materijalnim sjajem

mačeva, kaciga, opreme, odeće i spektaklom svog istorijskog prurušavanja – karnevalom trgovačko-biznis sveta koji maskira skromnost njihovog „instant“ znanja i neukost u veštini. Diletanti u svemu i uvek pridaju veći značaj površini nego suštini, izgledu nego sadržaju, predmetu nego duhu, svom alatu nego svom umeću, onom „čime“ nego onom „kako“, tome „imati“ a ne „biti“...svodeći sve na slike, fasadu i opsenu – šarlatanski „šminkeraj“ koji ih razotkriva jer „*Najgorem drvoseči se uvek daje najbolja sekira*“ (nemačka poslovica). No, „...*kao što ne kažemo za konja da je dobar kad je dobro opremljen već kad je dobro naučen, tako i za čoveka (...)*pa manje opterećuj sebe brigom oko onoga što imaš, već se brini za ono šta si, kako bi mogao onoliko koliko je to moguće postati bolji“ (Sokrat).

*

U nečijem mačevanju može biti svega:
brzine, okretnosti, snage, tehnike, taktike, efikasnosti,
pobeđivanja..., ali ako nema lepote, plemenitosti i vrline
ono će uvek biti samo divljaštvo varavara a ne veština čoveka.
U svemu se delanje s duhom razlikuje od delanja bez duha
jer ništa ne vredi imati sve ako se nema i ono što
svemu daje vrednost.

*

Ne raditi isto što rade svi već biti različit i imati SVOJ stil,
jer stil nije sve ali bez stila sve je ništa,
a modu - ono što izjednačava, videti kao nedostatak i izazov za
prevazilaženje oduvek je bio zahtev u bilo čemu svakog plemenitog karaktera.
U veštini i životu misliti, osećati i delati drukčije od
običnog i svih - ići sopstvenim putem a ne stalno u korak sa
većinom, kao po zvuku zajedničkog bubnja - jer to nije
otmeno a i zaglupljuje, znači ne samo dostizati lepo,
vredno i uzvišeno već i razvijati sebe i život.
Tom duhu SLOBODE, RAZLIČITOSTI i BOGATSTVA treba težiti i
za njega se boriti po cenu svih odbacivanja, pritisaka, samoća i žrtava
kako u veštini življenja tako i u veštini mačevanja jer
„Moda je prolazna a jedino je stil večan.“ (Iv Sen Loran).

*

Ne vidi mačevalac početnik u mačevanju
isto što vidi i mačevalac majstor.
Pogled odozdo prema vrhovima je uvek drugačiji od pogleda odozgo prema niziji.
Zato mačevalac početnik od svoje veštine traži i u njoj nalazi jedno
a zreo mačevalac traži i nalazi nešto sasvim drugo.
Pogleda na veštinu mačevanja, stoga, ima onoliko koliko ima položaja i vidika
koje mačevaoci prolaze učeći je.
No, viđenje i razumevanje veštine od strane mačevaoca
se ne menja samo zato što se menja učenjem njegovo mesto u njoj
već i zato što se i on sam s proticanjem vremena menja.
Ovo važi ne samo za učenje mačevanja i svake druge veštine
već i za život čoveka u celini dok se kreće od
svoje mladosti preko zrelosti do starosti.

*

Borba dva loša mačevaoca daje pobjednika ali pobjednik zbog toga ne prestaje biti loš mačevalac.

Takođe, DOBAR mačevalac može da izgubi od lošeg - da „pobedi onaj ko mačevati ne ume onoga ko mačevati zna“ (Makijaveli) jer „niko nije tako dobro potkovan da ne bi mogao da se oklizne“ ili jer „i veliki Homer nekad zadrema“.

Vreme sobom nosi sve i život ni u čemu nikom i ni za šta ne daje garancije.

Dobar mačevalac nije, dakle, dobar po tome što efikasno pobeđuje jer on ostaje dobar i kad gubi.

Loš mačevalac nije loš po tome što gubi jer on ostaje loš i kad efikasno pobeđuje.

Nešto nije DOBRO jer pobeđuje već zato što je DOBRO.

Nešto nije LOŠE zato što gubi već zato što je LOŠE.

„Mali čovek je i na vrhu mali, gorostas je velik i u jami.“

Mera dobrog i lošeg, dakle, nije u pobeđivanju, gubljenju, nadmetanju, uspešnosti, nije u relaciji i divljaštvu tuče već s one strane svakog spoljašnjeg poređenja i u unutrašnjosti svakog čoveka i mačevaoca ponaosob. u sebi Zato uvek „Pokušaj da ne budeš čovek od uspeha već čovek od vrednosti“ (Ajnštajn)

*

Svakog trenutka treba raditi na oplemenjivanju krvoločnih tehnika borbe jer svaka veština koja je sredstvo ubijanja i sakaćenja, usmerena ka neskladu i destrukciji se uvek i neizbežno na mnoštvo načina okreće protiv onoga ko je koristi jer „Ono što seješ to i žanješ.“

*

Ima učenika koji brzo odustaju od učenja mačevanja ukoliko za kratko vreme ne postignu uspešno i vidljivo „praktične rezultate“.

Suštinu učenja i delanja u bilo čemu, međutim, ne čini toliko korisni rezultat, dobit i napredovanje koliko samo stremljenje koje ISPUNJAVA čoveka dajući njegovom životu smisao, aromu i vrednost, jer, kako to kaže Gibran Kahlil:

„Čežnja za rajem je sama po sebi raj.“

Cilj učenja i delanja, dakle, nije uvek i samo neka upotrebna „korist“, „rezultat“ i uspešnost već i buđenje uzvišenog u čoveku kroz stremljenje nekud..., do čega se možda nikad i ne može stići.

Stremljenja i ideje tako ljudsko postojanje ispunjavaju i oplemenjuju vodeći ga od vidljivog, opipljivog, banalnog i prizemnog ka nevidljivom, beskonačnom i nedostižnom - od onog dohvatljivog ka onom čemu se jedino možemo diviti.

*

U kompetitivnom mačevanju i življenju ljudi se uvek vode „hajlenderskim“ geslom KONFRONTACIJE:

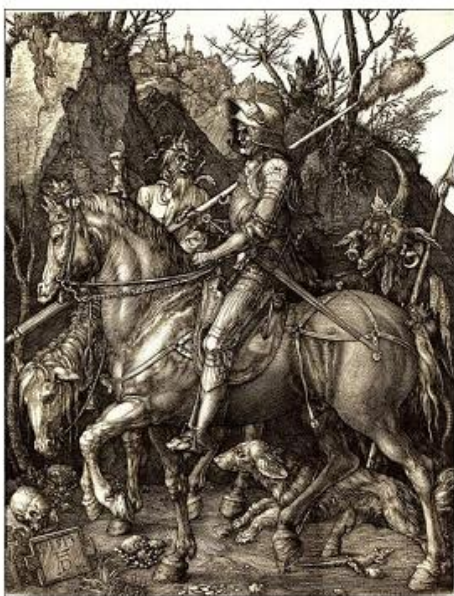
„Može biti samo jedan“.

Ovakav varvarski pristup mačevanju i životu njegove učesnike, međutim, uvek osuđuje na prokletstvo neprekidne borbe „svih protiv svih“, mržnju, razdor, gnev, nespokoj, nemir, suparništvo, podozrenje, progon i

nasilje u beskrajnu „odsecanja glava”.
Nasuprot tome u nekompetitivnom mačevanju
i življenju ljudi se drže gesla SARADNJE:
„*Contraria sunt complementa*” - suprotnosti se dopunjuju.
Za njih sloga u borbi stvara dobro mačevanje i življenje jer:
„*Ono što je jedno drugom suprotno sjedinjuje se i iz različitih zvukova nastaje
najlepša harmonija...*” (Heraklit),
„*Suprotne napetosti krajeva tek kad se spoje u luk odapinju strele*” (Lao Tse)
i „*Naspramni stubovi sjedinjeni u luk drže građevinu*”(Mikelandelo).

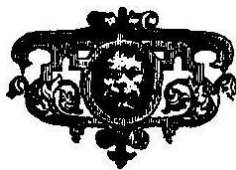
*

Neki tvrde da je prvi učitelj mačevanja bio đavo
jer je Kaina naučio da izvodi bod imbrokato, koji je ovaj iskoristio da
ubije brata Avelja. To je, međutim, polovična – đavolska istina.
Kain je, zapravo, prvo bio učenik Boga, ali loš učenik jer
u imbrokatu nije težio božanskom – postizanju perfekcije i savršenstva
pokreta tela i mača – idealnom, već njegovoj banalnoj i
koristoljubivoj zloupotrebi.
Tako je Kain, ne želeći da služi veštini i nedostižnom već da oni služe njemu,
upotrebio imbrokato za ubistvo a ne za lepotu, plemenitost i samousavršavanje,
i zajedno sa svojim mačevanjem otpao od božanskog u đavolsko.
Na isti način su nastale ne samo dve vrste mačevanja, dve vrste mačevalaca
već i u svemu ostalom i dve vrste ljudi.
I kao što čovek neizbežno tone u životinjsko ukoliko svoj život i ono što čini ne teži da
oplemeni uzdizanjem iznad prizemnog i banalnog,
tako i mačevalac ukoliko svoje mačevanje ne uzdiže prema lepoti i ideji
čiste veštine neizbežno sebe i svoje mačevanje srozava u varvarstvo.
Sve se uvek i neizbežno degeneriše i propada u đavolsko ukoliko mu njegova
egzistencija ujedno nije i put za neku transcendenciju.

„Vitez, smrt i đavo”,
Albreht Direr 1513-14.
Ovoj graviri je Erazmo
Roterdamski posvetio misao:
**„Ne silazi s puta istinskog,
koliko god da je težak i
kakve god se
utvare isprečile na
njemu.”**

E P I L O G

„...jer mi se otvoriše velika i za rad povoljna vrata, a protivnika je mnogo.“ (Pavle, I Posl. Korinćanima)

Savremeni svet u kome je suština života brzina, agresivnost, površnost i nestrpljenje... ujedno je i svet u kome se i mačevanje svelo na brzinu, agresiju, nervozu i instinkt. Savremeni svet u kome je grabež oko steći i imati što više jedini cilj ujedno je i svet u kome je osvojiti što više pogodaka i steći što više medalja jedini cilj mačevanja. Savremeni svet u kome se sve meri efikasnim i korisnim ujedno je i svet u kome se u mačevanju sve meri samo učinkom na takmičarskom tržištu globalnog sporta. Savremeni svet robova potrošnje u kome treba bezmerno sve trošiti ne suzdržavajući se ničeg je ujedno i svet u kome mačevaoci ne mogu da se suzdrže od svog poriva da se bezmerno nadmeću, pobeđuju, dominiraju, suprotstavljaju... osakaćeni za meru i osećaj lepote slobode kad kaže se „ne“ – sebi. Savremeni svet u kome je jedini odnos prema svemu i svakom samo konkurentska borba oko pobede ujedno je i svet u kome se mačevanju i drugom mačevaocu prilazi samo kao sredstvu prestiža, kompeticije i dominacije. Savremeni svet u kome je najveća radost čulno uživanje u vidljivom i fizičkom ujedno je i svet u kome se u mačevanju zadovoljstvo nalazi samo u fiziološkoj opijenosti adrenalinom telesne borbe. Savremeni svet u kome su hramovi kulture i lepote tržišni centri i samoposluge ujedno je i svet u kome je sav duh mačevanja bezduhovnost, a napredak i lepota samo u proizvodnji i potrošnji sve novije i raznovrsnije opreme za mačevanje.

Savremeni svet, savremeni čovek i savremeno mačevanje su na svakom koraku usklađeni plešući jednu istu lošu igru uz jednu istu lošu muziku. No, takav svet i takvo mačevanje se moraju jednom nužno - kad njihovi nagomilani otrovi počnu stvarati grčeve životu, trgnuti u svojoj bolesti i ugledati prazninu i ružnoću u sebi i oko sebe. Taj TRENUTAK odbacivanja savremenog i kretanje ka umetnosti je neizbežan jer težnja vrsnom delanju i vrsnom postojanju se nalazi utkana u instinkt za vredno i večno postojanja.

U izboru mačevanja kojim ćeš se, dakle, baviti, kao i u svakom drugom izboru, sve ti je dozvoljeno. Pitanje je samo cene koju si spreman a koju moraš za tu svoju slobodu unapred, istovremeno ili nakon toga platiti. Veštinu kojom se baviš, ili bilo šta što činiš, ne koristi zato na svoju štetu - tako da se okreće protiv tebe samog, jer svi tvoji izbori i postupci odjekuju celim svetom pošto sve je povezano pa ti se uvek na najrazličitije načine i vraća. Sve što činiš, dakle, i sebi činiš, a „*Zlo dobra nikad doneti neće*“. Glavno geslo savremenog neovarvarskog doba suparništva i prestiža - olimpijsko „Brže, jače, više“, stoga, nije put koji vodi u DOBRO veštine već put u bespuća nestrpljenja, pohlepe i taštine jer tamna strana čoveka uvek vodi samo u tamnu stranu veštine, i obratno.

Zato neka „**Tvoji ciljevi su umetnost i nauka, tvoj život - ljubavi obrazovanje. I da ne znaš, na putu si ka religiji**“ (Fridrih Šlegel) jer „**Umetnost je zemaljska sestra religije. Imamo li srca da je čujemo, bićemo uzdignuti i produhovljeni.**“ (Adalbert Stifter).

Putnikov pogled preko mora magle, Kaspar David Fridrih, 1818.

*I kad posle dugog puta
strmom i nedoglednom stazom,
stupih na vrh te čudesne planine
ispred se uzdizao drugi,
dotad nevidljivi, i još
čudesniji - bezimni vrh.
Svaki novi korak prema njemu
kazivao mi, da svo moje uspinjanje na prvi
bilo je, zapravo, samo jedno meni ne znano
približavanje tom drugom.*

U prošlosti sam govorio o nečem drukčijem od sportskog mačevanja - o povratku mačevanju prošlosti - klasičnom mačevanju, kao mačevanju budućnosti. Većina je za taj korak u nazad bila gluva, slepa i podsmešljiva.

Danas, dve decenije kasnije - jer je ta prošlost postala izvitoperena moda novog sporta, ponovo govorim o nečem drukčijem: o mačevanju koje nije ni borilačka veština ni borilački sport - mačevanju budućnosti kao borilačkoj umetnosti (Martial art).

Većina je i za taj skok u napred opet gluva, slepa i podsmešljiva. Većina je uvek slepa, gluva i podsmešljiva - zato i jeste većina.

I kao što dobar književnik nikad ne podilazi ukusu čitalaca jer je sluga pisanja i književnosti a ne čitalaca tako čini i svaki dobar slikar, muzičar, naučnik... - pa i učitelj mačevanja. Nije on tu da prilagođava sebe i veštinu mačevanja učenicima, da im povlađuje, ide za njima i njihovim očekivanjima, hirovima, zahtevima i modom već da učenike vodi NE tamo gde oni hoće nego tamo gde treba da idu, jer i on i učenici su tu iz ljubavi - da služe veštini, a ne veština da služi njima.

No, sve to nerazumevanje je bilo očekivano jer otpor pripada svakom kretanju u bilo čemu i jer vizija tog novog puta nije u skladu sa konceptom i „trendovima“ savremenog sveta masovne antikulture i neovarvarstva. Postalo je, zato, neizbežno i nužno ne samo da se bude „nesavremen“ i van „trends“ već i da se nastavi hod istim putem držeći se sopstvene vizije, bez obzira na javno mnjenje, makar i po cenu da se bude „poslednji Mohikanac“ jer:

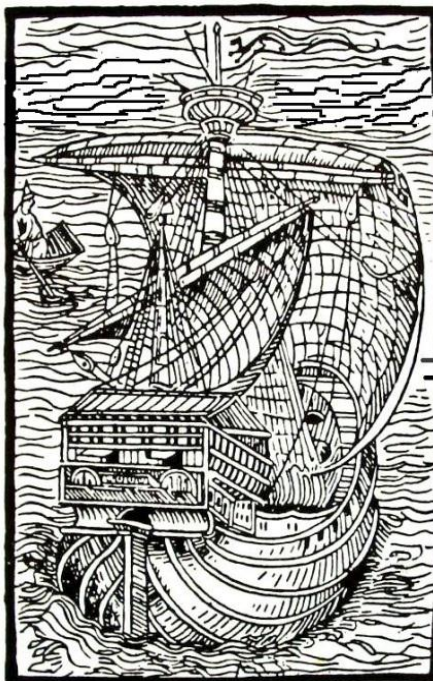
„Ako načinimo odlučujući korak i stupimo na put što se naziva "sopstveni put" onda se nenadano raskriljuje tajna: ma ko sve da nam je bio prijatelj i prisan - svi su oni uobražavali kako su nadmoćni prema nama i uvređeni su tom našom odlukom. Najbolji od njih su popustljivi i strpljivo čekaju da nađemo ponovo `pravi put` - oni ga, inače, dobro znaju!

Drugi se podruguju i ponašaju kao da smo prolazno pobudalili, ili zlorado ukazuju na zavodnika. Oni gori nas proglašavaju taštima budalama i pokušavaju ocrniti naše motive, a najgori vide u nama svog najljućeg neprijatelja pa žude da se osvete za dugu zavidnost, te zaziru od nas. - Šta, dakle, činiti? Savetujem: svoju nezavisnost započeti time što ćemo za nekoliko godina unapred svim svojim poznanicima obezbediti pomilovanje za grehe svake vrste." Fridrih Niče, Osvit (par.484), 1881.

*

„Vi ste na početku dugog i teškog puta, na kome se nikad ranije niste nalazili. Mnogi će ostati na njemu, nesposobni da istraju. Oni će pokušati da vas povuku dole i nazad. Ne dajte se. Oni će pronalaziti puteve da vas odvrte, zastraše, uznemire riječima. Pakosni su. Vas treba da vodi samo san u vašim srcima. Hrabrost i strpljenje su vaše oružje. Upotrijebite ih dobro i mudro.“

(Sensei Otomo - 1969 g.)

Ka novim morima

*„Tamo želim: i uzdam se
U sebe stalno i svoj poduhvat.
Pučina se raširila,
U veliko plavetnilo
Plovi moj đenovski brod.
Sve mi sija novo i novije.
Podne spava na prostoru i vremenu –
Samo tvoje oko – ogromno –
Gleda me, beskonačnosti!“*

F. Niče

PRILOZI

PRILOG 1

Kompetitivne forme mačevanja - Mačevanje kao borilačka veština i borilački sport -

U **kompetitivnom mačevanju** mačevalačka veština služi samo kao sredstvo za razračunavanje i pobeđivanje protivnika - ima isključivo pragmatično-instrumentalnu namenu: da bude utilitarno i upotrebno sredstvo za pobeđivanje u bojevoj ili takmičarskoj borbi. Mačevanje za kompetitivne mačevaoce je, dakle, veština kojoj je isključiva **namena ubilačka borba** ili **nadmetanje i sport** - a koji je uvek samo zamena, simulacija i vežba za predatorsku (ubilačku) borbu.

Kod svih vrste kompetitivnog mačevanja (ima ih više) bez obzira što im se mačevi i tehnike mačevanja razlikuju, TAKTIKA je ista: pobeđi (pogodi) protivnika pre nego što on pobeđi (pogodi) tebe (u pravoj borbi na bilo koji način i kako god umeš i snađeš se, a u takmičarsko-nadmetačkoj borbi na bilo koji način, kako god umeš i snađeš se, ali u granicama dogovorenih takmičarskih pravila).

Za obe vrste kompetitivnog mačevanja (bojevo i nadmetačko) su najvažniji: instinkt, refleks, adrenalin, strast, brzina... - dakle, biologija - telesno, i pre svega čovek koji je duhom utilitarista i pragmatičar jer kompetitivno mačevanje nema nikad svrhu u sebi već uvek izvan sebe (instrumentalizovano je kao sredstvo).

Bojevo mačevanje

Kompetitivno mačevanje u svojoj prvoj i najjednostavnijoj formi postoji kao bojevo (borbeno) i u njemu mačevaoca u pravoj borbi na život i smrt zanima samo pobeđničko preživljavanje - biološki instinkt održanja. U kompetitivnom bojevom mačevanju se koriste pravi smrtonosni mačevi smrtonosnom tehnikom i taktikom. Ova vrsta mačevanja se nije koristila samo u vojne svrhe već i u svrhu civilne duelske borbe (borba dva mačevaoca bez pravila - razbojnici, razračunavanja...), raznih tipova dvoboja (zvanični, ilegalni, za klađenje, na smrt, "do prve krvi"...) u kojima se borba dva mačevaoca vodi po izvesnim pravilima itd.

Dvoboj „do prve krvi“ Pini - San Malto, 13. april 1904.

Kurtoazno (nebojevo) mačevanje

Iz kompetitivnog bojevog mačevanja je nastalo kompetitivno nebojevo (kvazi-bojevo) - NADMETAČKO ili kurtoazno mačevanje. U ovoj vrsti mačevanja protivnici jesu suparnici ali ne i neprijatelji, već PARTNERI - prijatelji, kolege. Oni se, dakle, bave mačevanjem ali tako da su se prethodno dogovorili da se u borbi ponašaju kurtoazno (uljudno, učtivo, pažljivo, obzirno...) jedan prema drugom kako ne bi došlo do povreda. Zato za mačevalačku borbu koriste mačeve koji su zatupljeni ili posebno prilagođeni i

konstruisani za bezopasnu borbu, zaštitnu opremu, tehniku iz koje su izbačene opasne radnje, ali i samokontrolu svojih strasti i agresivnih nagona. Reč je, dakle, o mačevanju koje ne služi ubijanju već bezopasnom i kontrolisanom NADMETANJU suparnika tj. igri.

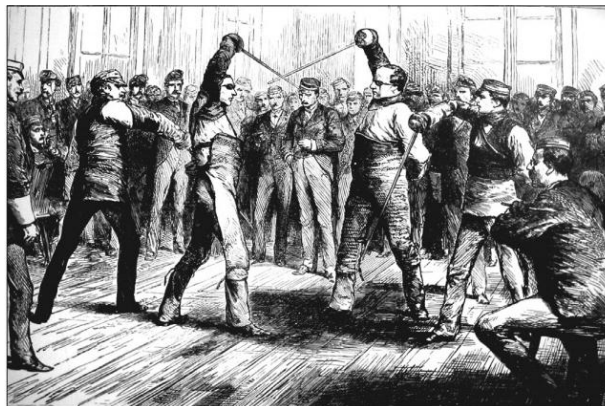
U kompetitivnom mačevanju je, dakle, duh mačevalačke veštine princip (ILI-ILI) - kada je reč o bojevom mačevanju, a princip (I-ILI) - kada je reč o kurtoaznom mačevanju (za razliku od nekompetitivnog u kome je duh princip (I-I)).

Vrste kurtoaznog mačevanja

1. Prva i najstarija vrsta je fingirano dvobojno mačevanje ili nesmrtonosni dvoboj. U fingirano dvobojnom mačevanju mačevaoci se bore kurtoazno tj. koriste prave ali zatupljene mačeve (ili sa zaštitom na vrhu) uz upotrebu zaštitne opreme koja se koristi za bezbedno vežbanje bojevog mačevanja i tako opremljeni vode nadmetačku borbu. Ovu vrstu mačevanja nalazimo još u starom Rimu, u poslednjim fazama viteških turnira kao i gotovo u svim školama civilnog mačevanja od 16. veka, a u kojima su se na vrhove mačeva postavljale zaštitne kapice i druga zaštitna sredstva.

Fingirano dvobojno mačevanje se u svim vremenima izvodilo u formi slobodnih **mačevalačkih duela i mečeva** a ne u formi organizovanih takmičenja. Publika je na ove mačevalačke događaje dolazila da uživa u posmatranju međusobnih borbi izazivača ili da zaradi na klađenju. Ova vrsta mačevanja, dakle, i pored izvesnih sporadičnih pokušaja krajem 19. veka sve do početka 21. veka nije postojala kao sport.

Fingirano dvobojno mačevanje ima i jednu podvrstu (koja postoji i danas) - **poludvoboj** (hajdelberško mačevanje; mačevanje „šlagerima" na menzuri). Ovo je vrsta „tvrđeg" kurtoaznog mačevanja koje je na samoj granici bojevog zato što se suparnici bore sa ciljem da povrede jedan drugog („puste krv") ali ne smrtonosno. U tu svrhu se koriste relativno bezopasne naoštrene prave sablje zatupljenog vrha, ali i zaštitna oprema koja štiti sve izuzev obraza i čela (oči i nos su zaštićeni) po kojima se nanose slobodno posekotine, kao i sekundanti koji svojim sabljama kontrolišu tok razmene mačevalačkih udaraca.

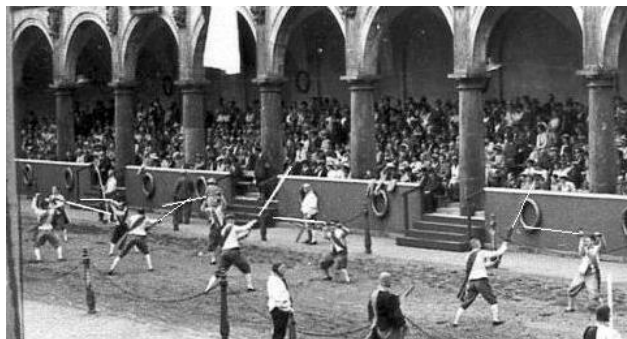
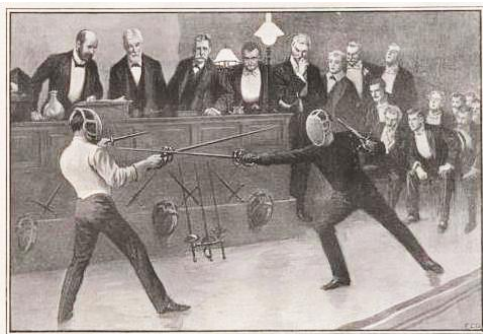
Borba „šlagerima na menzuri", početak 20. veka

Ova vrsta mačevanja je kreirana u 18. veku, a sa ciljem da studenti na nemačkim univerzitetima vežbaju pravo mačevanje pravim mačevima ali bez opasnosti po život. Fingirano dvobojno mačevanje se koristilo i kao zamena za prave dvoboje pošto je bila reč o nesmrtonosnom, pa zato i relativno prihvatljivom načinu razračunavanja mačevima.

Iako je reč o vrsti mačevanja koje je bilo veoma popularno početkom 20. veka ni ono nije dobilo formu takmičarskog sporta. Naime, kompetitivne borbe su se najvećim delom izvodile kao mačevalački dueli i mačevalački mečevi u kojima nije bilo brojanja pogodaka već je

borbu izgubio mačevalac koji se prvi sam povukao. Ako bi se dogodilo da jedan od učesnika ima posekotinu zbog koje ne može dalje da se bori mačevanje je prekidano i odlagano dok rana ne zaraste. Pravila su menjana tako da se vremenom borba vodila do pogotka iz izvedenih 12 pokreta mačem, a kasnije 24 pokreta. U 19. veku se više nisu brojali pokreti već vreme (15-20 minuta). Nakon isteka vremena borba se prekidala. „Pogodak“ je bio svaka krvava posekotina na licu koja je imala najmanje 2,5-3 cm.

2. Druga vrsta nadmetačkog (kurtoaznog) mačevanja je istorijsko mačevanje. Poznati učitelji i teoretičari mačevanja Haton, Kastl i Ramondi su krajem 19. veka, kao protest protiv tranzicionog mačevanja (pretvaranje mačeva u lagane sportske rekvizite i „deformisanja stare mačevalačke veštine“), stvorili pokret vraćanja u mačevanje pravih mačeva (rapir, špada, daga, mali štit, dvoručni mač...) i tehnika mačevanja prošlosti. Oni su krajem 19. veka u fingirano dvobojno mačevanje uneli i ostale vrste mačeva (dvoručne, dagu, plašt, štit...) kreirajući na taj način „istorijsko“ mačevanje. Ova vrsta mačevanja je, međutim, samo podvrsta fingiranog dvobojnog mačevanja jer su se koristili tupi mačevi i zaštitna oprema, a borba se vodila kurtoazno. Isto tako ni u „istorijskom“ mačevanju se nisu izvodila organizovana takmičenja - sport sa bodovanjem, rang-listama, medaljama... već je reč o mačevanju tipa mačevalačkih duela i mačevalačkih mečeva i javnih turnira egzibicionog ili demonstracionog karaktera, a koji će postojati sve do tridesetih godina 20. veka.

Egzibicioni duel Planket Mening-Egerton Kasl, 1903; Egzibicioni turnir u istorijskom mačevanju dvoručnim mačevima u Drezdenu 1936.

3. Treća vrsta nadmetačkog (kurtoaznog) mačevanja je tranziciono mačevanje. Tvorcima ovog mačevanja su najvećim delom bili francuski (bilo ih je i iz drugih zemalja kao npr. Anđelo, ali značano manje) učitelji mačevanja 18. veka. Oni su iz kompetitivnog borbenog mačevanja pravim mačem - špadom (mali dvorski mač) kreirali novu mačevalačku veštinu u kojoj se za kurtoazno mačevanje više ne koriste pravi mačevi (zato je i nazvano tranziciono jer se prelazi sa pravih mačeva na takmičarske rekvizite) već bezopasni takmičarski rekvizit - floret (kasnije sportska sablja i sportski mač), a za čistu nadmetačku igru koja se nizom modifikacija (kako bi bila prilagođena bezbednom takmičenju) polako udaljavala od tehnike i taktike kompetitivnog bojevog mačevanja. O tome je Egerton Kasl 1885. napisao: „*Vežbovni mačevi se koriste vekovima, ali uvek kao pravi mačevi, gde je borba mačevima bila svrha i cilj i malo toga je izvedeno „tupim“, a što nije bilo svrsishodno izvesti „oštrim“.* Danas je, međutim, borba floretom cilj sama po sebi i sama sebi.“ Ova vrsta mačevanja je u početku imala isključivo duelno-nadmetački karakter (samo mačevalački dueli) u kome se pojavljuju poznati mačevaoci ili učitelji mačevanja kao međusobni izazivači, a na raznim egzibicionim i demonstracionim mečevima, ili mečevima za pare (vode se oplade). To je, dakle, mačevanje u kome postoji nadmetanje i igra ali ne postoji element organizovanog takmičarskog sporta tako da još uvek nije reč o sportu u današnjem smislu te reči. Naime, na ovim mečevima nisu beleženi brojni rezultati (tako

npr. dešavalo se da čak i krajem 19. veka ima turnira na kojima se ne broje i ne beleže pogoci - o velikom turniru svetskog glasa L` *Escrime Franaise* koji je održan 1895. godine se i danas vode sporenja o porednicima), nije bilo suđenja, takmičenja za više učesnika sa ciljem njihovog rangiranja i hijerarhijskog organizovanja, dodela nagrada, plasmana, rang lista, takmičarskih pravila... To su bile više organizovane privatne i javne mačevalačke svečanosti i zabave po principu „izazova“ na kojima su se u parovima borili ne samo muškarci već i muškarci protiv žena, nego sportska takmičenja.

Tek u drugoj polovini 19. veka tranziciono mačevanje dobija i pravi sportski karakter (počinju se organizovati takmičenja po dogovorenim sportskim pravilima, sa beleženjem pogodaka i porednika, medaljama, peharima...). Tako nastaje sportsko mačevanje. Sportsko mačevanje dobija neviđeni zamah sredinom 20. veka (sa hladnim ratom i blokovskim sportskim nadmetanjima). Sportsko mačevanje ima tri forme: klasičnu (mačuje se bez električnih pomagala), modernu (mačuje se uz električna pomagala ali se zadržavaju obeležja klasične mačevalačke veštine) i post-modernu (savremeno turbo-sportsko mačevanje u kome se mačuje uz električna pomagala ali se napuštaju obeležja klasične mačevalačke veštine).

Klasično, moderno i postmoderno (savremeno) sportsko mačevanje

Kad je reč o savremenom sportskom mačevanju ono se pretvorilo u agresivnu i nasilu akrobatiku, atletiku i hazard sportskim mačevima koja se najvećim delom sastoji od iznenadnog istovremenog juriša jednog mačevaoca na drugog uz šibanje, sudar i obostrane pogotke sa kalkulacijama da će biti slučajno promašeni ili pogođeni - ali tako da će njihov udarac ili bod biti za delić sekunde brži čime protivnikov pogodak na njima neće biti registrovan ili suđen. Klasično i osnovno načelo mačevanja koje je važno hiljadama godina - „*Pogodi tako da ne budeš pogođen*“ je zamenjeno hipermodernim kamikaza načelom „*Budi pogođen, ali pogodi prvi.*“ Legende svetskog i olimpijskog sportskog mačevanja 20. veka (Raul Kleri, Didier Flamen, Oriola...) o savremenom turbo-sportskom mačevanju kažu: „*Mačevalac više nije ona silueta koja je nekad bio; njegova „igra“ nije više onako dostojanstvena i ujednačena kao ranije. Nedavno sam gledao jedan stari snimak od pre 30-ak godina gde se dva mačevaoca bore u finalu svetskog kupa. Elegantno zadržavaju stav, ispadi sa merom i striktnim minimumom koji zahteva distanca, bukvalno prefektno majstorstvo i lakoća pokreta, leva ruka u vazduhu, savijena ne da bi „izgledala lepo“ već da bi igrala svoju ulogu u ravnoteži i da bi poštovala pravilo koje traži da se ne pokriva važeća površina trupa. Bilo je teško odmah ne uporediti takvu sliku sa slikom koju predstavljaju današnji mačevaoci čija zadnja ruka (degenerisanih pokreta) visi, najčešće između nogu kao slonovska surla. Naoružana ruka je svuda i nigde, a noge se kreću po ludim putanjama; očigledno je sad drugo vreme, drugo mačevanje, iako je borba još uvek borba i „pravila igre“ ista kao nekad.“; „Ovo mi više ne liči na klasično mačevanje već na borbu gusara koji žele da osvoje brod.“; „Svuda samo vika i vriska, izbezumljeni, nepromišljeni, prepuni snage, jurnjave i srljanja napadi, šibanja i udarci plake, sudaranja i guranje, besnilo praćeno prepirkama i svađama.“*

4. Četvrta vrsta nadmetačkog (kurtoaznog) mačevanja je moderni hit: sport-istorijsko mačevanje. Ovo mačevanje je nastalo početkom 21. veka. Reč je o bastardu fingirano dvobojnog mačevanja 19. veka u formi istorijskog mačevanja i klasičnog sportskog mačevanja 19-20. veka čime je kreirana nova vrsta sportskog mačevanja samo sa drugim vrstama mačeva i takmičarske opreme. Sport-istorijsko mačevanje stoga ne treba (kao što se to obično čini) brkati sa istorijskim mačevanjem pošto istorijsko mačevanje nije postojalo kao sport.

U sport-istorijskom mačevanju se koriste sport-istorijski mačevi (liče na prave mačeve ali to nisu zbog težine i savitljivosti koji su prilagođeni bezbednoj takmičarskoj borbi) kvazi-borbenom tehnikom (tehnika liči na pravu ali nije prava već je prilagođena promenjenim osobinama mačeva i pravilima koja obezbeđuju bezbednu takmičarsku borbu). U sport-istorijskom mačevanju se organizuju sportska takmičenja po uzoru na takmičenja iz sportskog mačevanja: beleže se poeni, boduju pogoci, vrši kontrola opreme, vremena borbe, postavljene su sudije, dodeljuju se i proglašavaju pobednici, medalje, pehari...

Postoji i jedna podvrsta sport-istorijskog mačevanja - "bohurt". Reč je sport-istorijskom mačevanju uz korišćenje mačevalačke opreme srednjeg veka - izvorno vrsta srednjevekovnog turnirskog mačevanja u kome oklopljeni mačevaoci izvode kurtoaznu simulaciju borbe. Borba se izvodila zatupljenim ili vežbovnim mačevima po određenim pravilima (učesnici se gušaju, lupaju po oklopima i štitovima, udaraju po glavama i nogama dok neko ne klekne sa jednom, obe noge ili ne padne). U ovoj varvarskoj igri cilj je bio pobediti protivnika ili protivničku grupu borbom u neartikulisanoj meteži.

Osim mačeva korišćene su i sekire, buzdovani, batine i sl. Danas se ova vrsta kvazimačevanja uz česte povrede, upražnjava i kao deo turističko-festivalskih i cirkusko-vašarskih programa.

Scena sa „bohurt“ turnira i takmičenja u sport-istorijskom mačevanju, dvadesetih godina godina 21. veka

Sport-istorijsko mačevanje je nastalo sinergijom karaktera savremenog čoveka i savremenog sveta sa korporativnim interesima nekoliko različitih komercijalnih industrija. Naime, krajem 20. veka je u svetu jako opalo interesovanje za sportsko mačevanje (toliko da se vode polemike o njegovom izbacivanju sa Olimpijskih igara iako je mačevanje jedan od osnivačkih sportova Olimpijskih igara) jer je reč o zahtevnom, teškom, skupom, neprofitabilnom i neatraktivnom za gledanje (u savremenoj turbo-formi čak i ružnom) sportu koji i za prosečne takmičarske rezultate traži velika odricanja i svakodnevne višedecenijske atletske treninge počev od dečijeg uzrasta. Iz tog razloga je savremene hedonizovane ljude, nespemne na odricanja i stoicizam koje traži svako ozbiljno bavljenje ovim sportom, počelo da privlači zabavnije za učenje i manje komplikovano i zahtevno za vežbanje „istorijsko“ mačevanje. Viteški mačevi, rapiri i špade zamenili su sportske sablje i florete, metalni oklopi i kožna odela sportska odela od kevlar...

Novi mačevaoci su, međutim, to čime se bave ubrzo počeli da gledaju kroz stare naočari hipermodernog sveta kome pripadaju - naočari SPORTA. Generacije kroz čiju krv je od malih nogu na svakom koraku proticala opsesija kompeticije, takmičenja i nadmetanja – narkotik sporta, nisu mogle drugačije osim da i od istorijskog mačevanja odmah načine novu vrstu sporta: SPORT-ISTORIJSKO mačevanje.

Naravno lobi kompanija za izradu sportske mačevalačke opreme (koji je krajem 20. veka zapao u globalnu krizu zbog pomenute krize sportskog mačevanja) je odmah reagovao u tom pravcu podsticanjem inženjeringa opreme za ovaj novi mačevalački sport s ciljem razvijanja novog komercijalnog tržišta. Ovaj lobi je u žestokoj konkurentskoj borbi sa isto tako jakim lobijem od više stotina i hiljada nezavisnih manufakturnih kovača mačeva, oklopa, verižnjača i druge potrebne (i nepotrebne) mačevalačke opreme, a koji su svuda odjednom samouko iznikli i isto tako agresivno učestvuju u kreiranju i promovisanju sport-istorijskog mačevanja vođeni profitnim dobicima iz ovog novog tržišta.

Drugu industriju koja je našla korist u sport-istorijskom mačevanju čini mnoštvo multinacionalnih kompanija koje se bave rekonstrukcijom (i proizvodnjom posebne odeće, obuće i opreme) istorijskih bitaka i događaja iz prošlosti za potrebe filmske, turističke,

festivalske i karnevalske industrije. Ove kompanije su tesno povezane sa kompanijama industrije zabave koja neprekidno kreira i zadovoljava potrebe sve većeg broja „urban-hit“ supkulturnih grupa (neovitezovi, „larpovci“ - epsko mačevanje, „gejmeri“ - video igrice mačevanje...), za stalno novim zabavljačkim i turističkim projektima i programima uz svu potrebnu komercijalnu opremu i prateće audio, video i izdavačke sadržaje.

5. Peta vrsta nadmetačkog (kurtoaznog) mačevanja, koju treba samo uzgled spomenuti, je igra za neuke u mačevanju, infantilne, adolescente i decu – „larp“. U ovoj mačevalačkoj zabavi (koja se nekada zvala „Turci i hajduci“, „kauboji i indijanci“, „Nemci i partizani“...) učesnici odeveni u različite ep-fantastične kostime vilenjaka, vitezova, patuljaka..., „naoružani“ plastičnim i gumenim „mačevima“, štitovima, oklopima, sekirama, kopljima, buzdovanima..., okupljeni u suparničke tabore, se međusobno kompetitivno bore po unapred dogovorenim poen-pravilima.

PRILOG 2

Devet razlika između mačevanja kao borilačke veštine i mačevanja kao borilačkog sporta

Za stare Grke igra (paidia) i borilačko nadmetanje koje teži pobeđivanju (agon) su nespojivi jer u ozbiljnosti agona nema prostora za neozbiljnosti igre.

Danas se generalno radi na lingvističkoj konvergenciji i izjednačavanju značenja termina borilačke veštine i borilački sportovi - pretvaranju borilačkih veština u borilačke sportove, iako oni osim kompetitivnosti imaju malo zajedničkog.

Naime, iako je za termine „nadmetanje“, „takmičenje“, „turnir“, „duel“ karakterističan isti sadržaj - „borba“ i kompeticija oni, ipak, nisu svodljivi na sport jer iako svaki sport jeste borba nije svaka borba sport.

Ta smišljena zamena značenja termina, prvo sa ciljem terminološkog pretvaranja svega u sport a zatim i praktične sportifikacije (u duhu savremene ideologije kompetivizma) svih društvenih sadržaja, najbolje se vidi u izvrtanju izvornog značenja reči „šampion“ (fr. champion). Ona izvorno označava ratnika, obučenog borca, plaćenika (od - *CAMPUS* logor, prostor za obuku ratnika - *campiones*, kako ih je po prvi put nazvao u 7 veku Isidor Seviljski). Od te reči će se kasnije razviti nemačka reč „*kampfe*“ i francuska i engleska reč „*champion*“. Ovi ratnici su u periodu 10 -11. veka počeli da obučavaju vitezove za borbu ili su bili zastupnici koji se lično bore u dvobojima „božjeg suda“ umesto slabih, starih ili dama („šampion - borac, pobornik za neku stvar, branilac, zaštitnik“ - *Vujaklija - Leksikon stranih reči i izraza*, „Prosveta“, 1980).

Sva navedena izvorna značenja reči šampion se, međutim, sa 20. vekom uklanjaju i orvelijanski zamenjuju sportskim u kome šampion označava gotovo isključivo: prvaka, pobednika, najboljeg u nekom sportskom takmičenju („Šampion - prvak, pobednik u nekom sportu“ - Enciklopedija, Bigz, 1976; „*Pobednik u nekom sportskom takmičenju, prvak - prvak ili ekipa*“. Rečnik srpskoga jezika, Matica srpska, 2007.) Slična zamena postoji i kad je reč o drugim različitim vrstama borbi, a koje se sve stavljaju u koš sa sportom.

*

Između borilačkih veština i borilačkih sportova postoji niz razlika. Temeljna razlika je u njihovom poreklu i nameni. Osnovna namena svih borilačkih veština, pa i mačevanja, je bojeva - pobjeda u borbi na život i smrt. U borilačkim veštinama je, dakle, cilj ubijanje, ranjavanje, razoružavanje, neutralisanje ili onesposobljavanje neprijatelja. U bojevom mačevanju se koriste pravi smrtonosni mačevi tehnikom i taktikom koji su u skladu sa bojevom namenom ove borilačke veštine.

Poreklo i namena borilačkih sportova je suprotno. Borilački sportovi su nastali u periodima dužeg mira i kada nema potrebe za borilačkim veštinama. Borilačke veštine se tada temeljno modifikuju i koriste na bezopasan (kurtoazan) način uz bezopasne rekvizite a u cilju zabave i kao forma fizičke kulture. U ovoj vrsti aktivnosti protivnici jesu suparnici ali

ne neprijatelji već prijatelji i kolege. Oni su u dogovoru da se u „borbi“ ponašaju kurtoazno (uljudno, učtivo, pažljivo, obzirno...) jedan prema drugom kako ne bi došlo do povreda. Reč je, dakle, o mačevanju koje ne služi ubijanju ili ranjavanju već nadmetanju i pobedi u bezopasnoj kompetitivnoj takmičarsko kontrolisanoj igri, dakle, kvazibojevoj veštini koja je izgubila svoju autentičnu suštinu jer nijedna borilačka veština ne može postati predmet sportske igre a da se pre toga nije tehnički i taktički izmenila.

Na to su ukazali tokom istorije mnogi istraživači borilačkih veština. Tako npr. Mišel de Montenj u svojim „Ogledima“ piše: „...Isto kao što je Filopemen osudio rvanje, u kome je bio izuzetno vičan, i to što su pripreme za tu borbu bile drukčije od onih koje pripadaju vojničkoj disciplini, jedinoj kojoj časni ljudi treba da se bave, izgleda mi tako isto da okretnost za kakvu se uobličavaju udovi, eskivaže i pokreti kojima se vežba mladež u ovoj novoj školi (civilnim školama mačevanja - prim.aut.) jesu ne samo nekorisni, nego pre ubitačni i štetni za upotrebu u ratnoj borbi. Zato naši ljudi tu obično koriste posebna oružja zasebno namenjena za tu potrebu, i video sam kako se nije smatralo u redu kada bi se plemić izazvan na borbu (nadmetanje prim.aut.) mačem i bodežom (rapirom i dagom - prim.aut) pojavio u opremi vojnog lica. Dostojno je razmatranja kako Lehart kod Platona, govoreći o prvom učenju rukovanja oružjem, saobraznom našem, kaže kako nikad nije video da je iz te škole izašao neki veliki ratnik, a naročito od njenih učitelja (...) Zato u obrazovanju dece svoje „Države“, Platon zabranjuje veštine pesničenja, koje su uveli Amik i Epej, i borenja, Antej i Cersio, zato što one imaju drugi cilj nego da učine omladinu sposobnijom za služenje u ratovima, i tu ničim ne doprinosi.“

*

*U borbi pravim sečivima ne vladaju
pravila takmičarske igre.*

Devet razlika između mačevanja kao borilačke veštine i mačevanja kao borilačkog sporta su:

1. „Fer-plej“. U borilačkoj veštini ne postoji fer-plej jer suština svake borilačke veštine se nalazi upravo u tome da u pravoj borbi treba biti sposoban za sukob u svim uslovima, sa različitim protivnicima (jačim, slabijim i više njih) koji su različito naoružani i različito vešti. Tu borci upravo najviše i uče kako da u napred i na svaki način uđu u borbu sa nekom prednošću, ili u borbi steknu neku prednost kako bi ovu iskoristili za svoju pobedu.

Svaka bojeva borba se, dakle, uvek temelji na principu neravnopravnosti. Naime, u mačevanju na život i smrt svaki mačevalac ne samo da po prirodi stvari u borbu uvek ulazi sa nekom prednošću (ima dužu ruku, iskusniji je, rođen brži, izdržljiviji, uvežbaniji je, sa boljom motorikom...) već i dodatno teži da osvoji neku prednost za sebe. On teži na svaki način da što više ODMOGNE protivniku ne samo pre početka borbe već i u samoj borbi, a kako bi stekao, povećao i održao prednost sebi na korist a njemu na štetu. To je osnovno makijavelističko načelo zla koje kaže: „U borbi uvek čini drugom ono što nikako ne želiš da

on učini tebi“, a nasuprot osnovnom načelu dobra koje kaže „*ne čini drugom ono što ne želiš da on učini tebi.*“

Dakle, u pravoj borbi, jer prednost donosi verovatniju pobjedu, protivnici uvek teže da jedan drugog sapletu, prevare, izmanipulišu... i zato ih ne zanima izjednačavanje i ravnopravnost (veća neizvesnost pobjede) već prednost, diferenciranje i neravnopravnost (veća izvesnost pobjede). NIKAD i NIGDE, dakle, nije ni u čemu vođena prava borba oko pobjede ravnopravnih jer UVEK i SVUDA se borba vodi za dovođenje protivnika u neravnopravan položaj tj. za NERAVNOPRAVNOST. Pobjeda se, stoga, javlja samo među nejednakim tj. u borbi u kojoj jedna strana od početka ima više šansi od druge pošto ima neku prednost koju jedino treba da realizuje nad protivnikom koji ovu prednost nema.

U borilačkom sportu se, nasuprot tome, teži da borba bude organizovana u duhu ravnopravnosti i fer-pleja tj. pod istim i predviđenim uslovima za sve, uz grupisanje takmičara po godinama, polu, težini, opremi..., a sa ciljem da niko nema početnu prednost kako bi borba bila pravedna.

Ova tendencija odvaja, dakle, borilačke veštine od borilačkog sporta. No, ona odvaja samo u fikciji jer i nivelacija početnih uslova borbe je uvek fikcija pošto kao što nema dva ista jajeta nema ni istih početnih uslova za dva takmičara. „Pravednih“ i „jednakih“ uslova bilo kojeg takmičenja u suštini nikad nema jer takmičari i pored svih pravila sporta i načela fer-plej nadmetanja u borbu nikad ne stupaju kao „ravnopravni“ već uvek jedan ima više nečeg u odnosu na drugog. Otud dva mačevaoca koji su isti po visini nisu po težini, ako su isti po težini nisu po kondiciji, ako su po kondiciji nisu po inteligenciji, ako su isti po inteligenciji nisu po snazi, ako su isti po snazi nisu isti po urođenoj motorici, ako su po motorici nisu po iskustvu, ako su po iskustvu nisu isti po dužini ruke, ako su isti po dužini ruke nisu po emotivnom sklopu, ili trenutnoj porodičnoj situaciji pred meč...

2. Testiranje. Pošto je mačevanje kao bilo koja druga borilačka veština vezano za realni život nivo napredovanja u njemu se ne može NIKAD proveriti nadmetanjem ili takmičenjem pošto u onoj meri u kojoj život i simulacija života nisu isto u toj meri i rezultati takve provere će govoriti uvek o različitim stvarima. Jedini način da se proveri nivo napredovanja u mačevanju kao borilačkoj veštini je samo prava bojeva borba. Zato su Spartanci imali spartanski pankration (bilo dozvoljeno sve - i ujedanje i kopanje očiju) ili su svoje ratnike u vreme mira slali u kriptije - pljačke, diverzije i ubistva pri čemu bi često druge ratnike slali da ih ubiju ili uhvate a uhvaćene žestoko kazne bičevanjem - ali ne zato što su pljačkali već zato što su bili nedovoljno vešti pa uhvaćeni; Rimljani su u tu svrhu imali gladijatorsku arenu i ratove; Evropljani organizovali u 17. i 18. veku borbe mačevima za pare (Škola Džejmsa Figa, 1712); današnje vojske kreiraju sukobe i ratove, a razne kriminalne grupe širom sveta organizuju u tajnosti ilegalne borbe bez pravila i borbe u kavezu do smrti uz novčane opljade.

Nasuprot tome borbe u borilačkom sportu i drugim sportovima sadrže kao osnovni metod provere apstraktni element merenja i kvantifikaciju rezultata. Tu se sve meri (godine učesnika, težina, krv, oprema, vreme borbe, uslovi borbe, rezultati borbe, kazne...) pa je brojčano upoređivanje efikasnosti manje-više bezopasnih radnji učesnika jedini kriterijum na osnovu kojeg se oni hijerarhijski vrednuju.

Te „kvantomanije“ u kojoj se sve pokušava izmeriti i „naučno“ (scijentističko-pozitivistički) ukalupiti u fasadu „egzaktnosti“ nema u borilačkim veštinama jer život nije samo ono kvantitativno i merljivo već i ono kvalitativno i nemerljivo. Niko, dakle, ne može govoriti o svojoj efikasnosti u pravoj borbi mačevima dok ne stane pred pravo sečivo i

protivnika koji je spreman da ubije, a kojeg ne zaustavlja pravilan rez koji donosi 5 poena ili ubod koji donosi 10 poena (jer mu je u stvarnosti srce bilo 2 cm više levo ili 2 cm. dublje) i gde nije toliko važno ko će koga prvi pogoditi već čiji će pogodak biti POSLEDNJI – pravi, kobni pogodak, pa, iako ranjen, sporiji ili neveštiji - ali srčan, žilav ili lud, on ipak nastavlja i ubija (mačem ili zubima).

Ovde se tako najbolje vidi ne samo koliko su život i simulacija života uvek i u svemu jedan od drugog beskrajno daleko već i koliko su smešno apsurdne sve pretenzije da se rezovi i ubodi pretvaraju u kvantitativno „egzaktne“ brojeve - poene, pa ovaj ili onaj ubod, ovo ili ono sečenje boduje sa 2 a ne 3, 5 ili 7 „smrtonosnih“ poena! Nemoguće je, dakle, nadmetanjem posredstvom nebojevog kompetitivnog mačevanja doći do najboljeg mačevaoca i „pravog pobednika“ u eventualnoj bojevoj borbi zato što jedino stvarnost može biti mera stvarnosti.

3. Pravila. Borbe u borilačkom sportu se vode u granicama tačno određenih dogovorenih pravila sigurnosti (koja zabranjuju improvizaciju) i dozvoljenim tehnikama koje treba da budu efikasne ali bezopasne tako da se iz borilačkih veština - a kako bi postale borilački sportovi, izbacuje svaka tehnika koja može biti opasna.

Nasuprot tome u pravoj borbi tj. upotrebi borilačke veštine prevlađuju nepredvidivi faktori, mnoštvo slučajnosti i neplanirane okolnosti koje diktiraju u svakom trenutku IMPROVIZACIJU i primenu svega u duhu „*U bici se ne bira batina*“.

Zbog svega toga svaka borilačka veština je kompleksna za učenje, vežbanje i primenu, i nešto što se zapravo nikada do kraja ne može naučiti i bezuslovno primeniti.

U pravom - bojevom mačevanju, dakle, pobeđi se teži po svaku cenu tj. bez pravila i ne birajući sredstva (izuzetak je dvoboj koji se izvodi po dogovorenim pravilima protokola, a zbog čega je ova vrsta bojevog mačevanja i prelazna forma ka nadmetačkom).

U takmičarskom i nadmetačkom mačevanju - nasuprot tome, pobeđi se teži uz određenu cenu (odricanja od izvesnih radnji) tj. uz poštovanje određenih dogovorenih pravila i birajući sredstva. Iz tog razloga se u takmičarskom mačevanju mnoge tehnike i radnje ne koriste i izbačene su iz upotrebe, a iz razloga bezbednosti.

Iz ovog razloga Spartanci nisu učestvovali na Olimpijadama, a posebno kad je bila reč o ratnim veštinama kao što su rvanje ili atinski pankration (grčki svebor). To je zato što su smatrali smešnim borbu po takmičarskim pravilima jer smrtonosna veština se tako pretvara u igru a pankration i mačevanje služe za ubijanje protivnika a ne za igranje. Za Spartance je unošenje bezbednih radnji a izbacivanje opasnih radnji iz neke borbene veštine, kako bi se načinio takmičarski sport, predstavljalo onesposobljavanje ratnika za rat i degradaciju prave veštine.

S druge strane, u bojevom mačevanju osnovna tehnika i principi borbe su u vremenu suštinski nepromenljivi i samo se variraju vezano za promene u vrstama mačeva i zaštitne opreme. Za ova pravila bi se, dakle, moglo reći da su „prirodna“ jer proizilaze iz samih prirodnih zakonitosti mehanike čovekovog tela i mehanike kretanja mača a mačevaoci ta pravila ne kreiraju već ih samo otkrivaju (kao što fizičari otkrivaju zakone fizičke prirode a ne kreiraju ih).

Kad je, međutim, reč o pravilima i radnjama u takmičarskim vrstama mačevanja ona se stalno menjaju ne samo sa zahtevima i trendovima industrije opreme već i u skladu sa modnim, tržišnim i komercijalnim trendovima vremena, težnjom povećanja bezbednosti koja se neprestano nadmeće sa suprotnom težnjom - da se pravila menjaju kako bi borba bila što neizvesnija, interesantnija i atraktivnija za publiku. Ova pravila su, dakle, veštačka

jer proizilaze iz izbora, kreiranja, dogovaranja i usaglašavanja želja i ideja samih mačevalaca.

4. Mesto pogađanja. U pravoj mačevalačkoj borbi svaki je pogodak od značaja ali nije od pođednakog značaja. Bitno je protivnika pogoditi ali je još bitnije znati da u stvarnosti pogodak u vrat ili grudi nije isto što i pogodak u ruku, nogu ili cipelu.

Iz ovog razloga gotovo da nije postojao priručnik mačevanja napisan od 15- 18. veka koji u sebi nije sadržavao i anatomski crtež. Čak su i u mnogim knjigama borci prikazani u svojim pokretima nagi kako bi se što jasnije i preciznije uočili položaji tela i zone pogodaka. Iz ovog razloga se u bojevom mačevanju svaki pogodak uzima u obzir ali svi pogoci rangiraju u tri zone: zonu smrti, zonu teškog ranjavanja i zonu lakšeg ranjavanja.

Kad je protivnik pogođen u vitalnu zonu: glava, grudi, stomak, vrat ili upravno u bok on je najčešće mrtav tj. borba se prekida. Ako je protivnik pogođen u zonu težeg ranjavanja: rameni pojas ruke kojom mačuje, ruku kojom mačuje ili butinu prednje noge on se mora ili predati ili promeniti stav i uzeti oružje u drugu ruku svestan da mu je ostalo kratko vreme u okviru kojeg mora završiti borbu jer krvari.

Ako je protivnik lakše ranjen tj. pogođen u rameni pojas nenaoružane ruke, nenaoružanu ruku, potkolenicu prednje noge ili zadnju nogu on nastavlja borbu kao da se ništa nije dogodilo ali isto ima (nešto duži) vremenski rok u okviru kojeg mora završiti borbu ili se predati.

Iz ovog razloga mačevaoci u bojevom mačevanju uvek za prvenstveni cilj imaju zone kobnih pogodaka (vitalne tačke) a ne zone ranjavanja pošto gađajući ruke ili noge protivnika oni se izlažu riziku sopstvene smrti tj. mogućnosti da pri tome prime pogodak u grudi, glavu ili stomak. Pogoci u zone ranjavanja su, dakle, uglavnom slučajni pogoci i oni su rezultat promašaja napadnutih vitalnih centara protivnika.

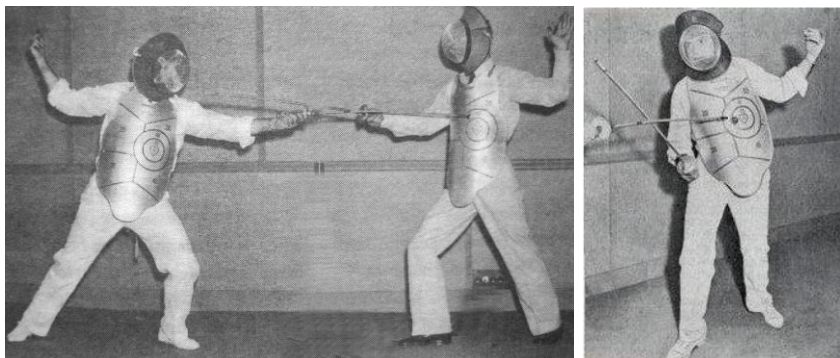
Postoji samo jedan izuzetak od navedenog pravila, a u kome se u bojevom mačevanju namerno izbegava smrtonosni pogodak u vitalne centre. Naime, sredinom 18. veka cilj u bojevom mačevanju nije bio smrtonosni pogodak već lakše ranjavanje protivnika. Sva veština ovog „humanizovanog“ mačevanja se tada svodila na društveno prihvaćeno bodenje u ruke i noge. Mačevaoci su tako pod pretnjom proterivanja, tamnice i oduzimanja sve imovine vodili borbu u ilegali ali na način da su posledice dvoboja bile lake i nevidljive za zakon.

U bojevom mačevanju, s obzirom da postoje smrtonosni pogoci, pogoci teških ranjavanja i pogoci lakih ranjavanja, mačevaoci mogu i taktizirati. U tom smislu napadač može poći u napad ili uzvrat prihvatajući da bude pri tom lakše ranjen ako će naneti teže ili smrtonosno ranjavanje protivnika, da bude lakše ranjen ako će naneti pogodak težeg ranjavanja ili da bude čak i teže ranjen ako pri tom smrtonosno ranjava protivnika.

Gotovo da ništa od svega navedenog ne postoji u takmičarskom mačevanju. U njemu svi pogoci plasirani u dogovorenu važeću površinu tela se vrednuju isto (isto je pogoditi u stomak, srce i rameni pojas) a svaki pogodak plasiran van ove površine se ne vrednuje ništa. Isto tako ničeg od taktiziranja sa pogocima u takmičarskom mačevanju nema pošto se tu svi pogoci pođednako vrednuju.

Bilo je tokom istorije takmičarskog mačevanja raznih pokušaja da se u borbu unese makar izvestan stepen realnosti u smislu da postoje pogoci u vitalne, manje opasne i bezopasne tačke na telu. Tako se pedesetih godina 20. veka počeo koristiti aparat sa vakuum vrhovima na mačevima, a koji boduje „slabe“ i „pune“ pogotke.

No, od toga će se odustati pošto je ceo sistem bio nezgrapan i besmislen. Slično je i sa savremenim sport-istorijskim mačevanjem u kome se različito boduju pogoci u različita mesta - ali to je isto tako besmisleno, a iz razloga koji će biti izloženi u tački koja sledi.

Vakuumske kapice na vrhovima mačeva sa ciljem detektovanja i razlikovanja vrste pogodaka

5. Vrste pogađanja. „...Jer to nije kao kod mačevanja gde broj dodira donosi pobjedu; dok je neprijatelj na nogama, valja iz sve snage ponovno udarati...” - Montenj, 1588. Pravi (bojevi) bod i sečenje u jednu istu tačku na protivniku, - npr. grudi, nije nikad isto što i nadmetačko-takmičarski (kurtoazni) bod i sečenje. Pravi bod i sečenje imaju konkretne i merljive posledice a takmičarski pripisane, nemerljive i fiktivne. U prvom slučaju ne znamo šta će biti sa pogođenim protivnikom i kako će on reagovati, u drugom slučaju mi (sudije) odlučujemo šta će biti sa pogođenim protivnikom i kako će on reagovati.

I dok se takmičarsko sečenje ili bod uvek vrednuju na jedan isti – apstraktan način - kao pogodak (bez obzira da li je to sečenje ili bod od 2 ili 10 cm. dubine, da li je to sečenje ili bod u srce ili je naišlo na grudnu kost...) pravo bojevo sečenje može biti: plitko na opasnom mestu ili duboko na bezopasnom, i obrnuto plitko na bezopasnom mestu i duboko na opasnom, ono može biti i duboko na opasnom mestu – ali bezopasno jer je naišlo na kost, ali isto tako može biti plitko i za život na bezopasnom mestu, ali jer je pogodilo neki nerv (ili oko) imati ozbiljne posledice i biti opasno. Isto važi i za sečenja kojih takođe ima raznih vrsta po dubini i mestima pogađanja, a koja su zbog toga veoma različita po svojim posledicama.

O tome da pravi mač nije onaj laserski iz holivudskih filmova koji dodiranjem odmah „isparava“ protivnika piše još Silver 1599. godine: „...lično sam video borbe koji su primili na desetine uboda u ruke, noge i telo, a i dalje su se borili jer su bodovi bili plitki ili nisu pogodili vitalni centar.“ O istom Silver poredeći špadu i široki škotski mač piše: „Ne može se sve zvati mačem. Da bi mač bio oružje tj. Pouzdano ubojit mora težiti bar 2 funte (0,9kg) kako bi se njime moglo podjednako smrtonosno seći i bosti. Tom igračkom (dvorski mač i francuski floret) od jedne i po funte mogu se ubijati još samo ptice“.

O tome nam govori i dvoboj koji se odigrao u Hajd parku u Londonu 15. novembra 1712. godine između Čarlsa lorda Mohuna i vojvode Hamiltona. „Počeli su u 7 sati ujutru i posle duge borbe od dva sata sa divljaštvom koje je zapanjilo njihove savremenike novine beleže da je lord Mohun umro ali tek pošto je ubo u srce vojvodu koji je stajao na njemu dok je on ležao na zemlji. Autopsija je pokazala da je vojvoda uboden na četiri mesta a lord

na tri, a da su kod obojice šake bile povređene plićim bodovima na mnoštvu mesta. Oni su se jednostavno boli dok se nisu ubili". - Artur Vajs.

Slično nam govori i jedan dokument vezan za borbe u ustanku 1804. godine a kada je Srbima preporučeno od strane ruskih oficira da u borbi prsa u prsa uvek pre koriste ubode jataganom no udare sabljom jer bilo je „...soldata preživelih i posle 30 udaraca sabljom...“ Slično je i sa dvoručnim mačem za egzekuciju, a koji se u praksi toliko često pokazao neefikasnim da ga je za odsecanje glave osuđenika morala zameniti sekira i giljotina.

Situacija je, dakle, i u realnoj borbi komplikovana čak i kod najprostijeg čistog (jednostranog) pogotka u kome si protivnika pogodio (ili je on tebe pogodio) a da pri tome nisi pogođen (ti njega nisi pogodio) jer svaka rana ima svoje specifičnosti. Tako pogodak u glavu može pod određenim okolnostima biti bezazlen - jer je naišao pod određenim uglom na jaku čeonu kost, ali i koban ako je naišao pod uglom koji ovu probija. Zato se nikad ne zna kakav će biti ishod tvog pogotka i kako će pogođeni protivnik u stvarnosti reagovati: hoće li odmah pasti kao „pokošen“, krenuti još besnije i opasnije da te napadne - kao „ranjeni medved“, u hropcu baciti svoj mač na tebe i ubiti te, ili, iako smrtno pogođen a u jurišu, sigurno te ubiti po inerciji.

No, stvar se dodatno komplikuje kada je reč o drugoj vrsti pogodaka koji postoje u mačevanju - simultanim pogocima. To je obostrani pogodak u kome si protivnika pogodio - ili je on tebe pogodio, tako da si istovremeno i sam pogođen - on pogođen. Ovima treba pridodati još i treću vrstu pogodaka koji postoje u mačevanju - sukcesivni pogodak. To je obostrani pogodak u kome si protivnika pogodio - ili je on tebe pogodio, a da u završetku akcije, trenutak kasnije, si i sam pogođen - ti si njega pogodio. U ovim situacijama, koje su u mačevanju uglavnom najčešće, su se protivnici obostrano uboli (po posledicama različitim vrstama uboda), obostrano posekli (po posledicama različitim vrstama posekotina) ili uboli-posekli (po posledicama različitim vrstama uboda i posekotina). Tako se čak dešava da npr. uobičajeno pravilo da je bod opasniji od sečenja nije uvek važeće jer jedan mačevalac može drugom u simultanom ili sukcesivnom pogađanju naneti dubok bod u nebitno mesto (potkolenicu) a drugi njemu plitko sečenje po bitnom mestu (vratna arterija) i da sečenje bude opasnije od uboda.

6. Tehnika pogađanja. U svim vrstama kurtoaznog mačevanja tehnika nanošenja boda-sečenja je prilagođena bezopasnom nanošenju pogodaka. Pogoci se u tom smislu ne nanose punom snagom i pokretima koji mogu povrediti drugog mačevaoca jer cilj nije ubistvo već benigna pobeda bez posledica.

Tako se npr. u sportskoj sablji sečenja najviše izvode iz zgloba šake za razliku od prave sablje u kojoj se oni izvode iz lakta i viteškog mača gde se izvode iz ramena. Iz zgloba šake se udarci izvode kako bi bili brzi, podlaktica bila zaštićena od predudarca protivnika, da bi se lakše izvodile varke i da bi bili toliko slabi da ne mogu povrediti kolegu. Tehnika mačevanja tim oružjem je, dakle, prilagođena da bude bezopasna kako bi se mogla koristiti u svrhu takmičarske igre.

Takve udarce je, međutim, nemoguće izvoditi pravom sabljom. Ona zbog svoje težine i inercije koju stiče tokom pokreta ima skoro zaseban „život“. I najmanji pokret pravim oružjem je uvek nadmudrivanje ne samo sa protivnikom već i sa zakonima mehanike jer mač ne sluša svaku akciju ruke, pruža otpor refleksu i naumu - ponaša se kao živ. Upotreba prave sablje koja je teža, dakle, primorava mačevaoca da izvode udarce iz lakta i na drugačiji način.

Zato je u vojnom priručniku za mačevanje „Uput za borenje sabljom i rapirom“, Dušan Gložanski, Beograd, 1939 jasno napisano: "Zamahivanje se izvode načelno iz lakta, ređe, i po nuždi, iz zgloba u ramenu, a nikad ili samo izuzetno iz zgloba šake. Ovo važno pravilo treba dobro pamtiti. Iz nepoštovanja ovog pravila na prvi pogled poznaju se početnici i neznalice u borenju."

Ovakvoj bezopasnoj tehnici pogađanja su prilagođeni i mačevi. I dok oni samo u fingirano dvoboju mačevanju zadržavaju pravu formu i težinu (zato je ovo mačevanje tehnički najbliže pravom bojevom mačevanju) u svim drugim vrstama takmičarskog mačevanja koriste se tranzicioni ili sportski mačevi tj. Mačevalački rekviziti čija modifikovana težina modifikuje i tehniku njihove upotrebe. Tako npr. dok su izvorni tipovi evropskih mačeva, čak i u tranzicionom periodu, bili relativno slabo savitljivi i masivni današnji takmičarski mačevalački rekviziti (i sportski i sport-istorijski) su veoma savitljivi i elastični tako da ih mačevaoci više koriste kao šibu peckajući se vrhovima no nanoseći pravolinijske, čiste i prodorne bodove. Često se može videti kako savremeni sportski „mač“ nanosi pogotke protivniku savijajući se preko ramena iza leđa, ili čak kako je protivnik pogođen preko oružja kojim se odbranio. Ovakve „mačevalačke“ akcije, koje više liče na bičevanje apsolutno je nemoguće izvesti pravim mačevima.

Dakle, nemoguće je iz tehničkih razloga izvoditi bilo koju vrstu takmičarskog mačevanja bojevom tehnikom pošto udarci koje treba naneti da bi bilo pobednika u takvoj igri su opasni zbog tehnike prilagođene pravom maču. Isto tako je i suprotno – nemoguće je izvoditi bojevo mačevanje tehnikom kurtoznog (takmičarsko-sportskog) jer nanositi sečenja pravim mačem ili sabljom na način kako se to čini kod sportske sablje - uglavnom izmahom iz zgloba šake znači praviti komediju pošto takvo sečenje ne bi moglo zaseći do pola ni glavicu kupusa.

7. Psihofizički profil borca. Čvrsti i jaki ljudi navikli u životu na razne povrede, udare (ili prekaljeni borci) koji imaju visok prag tolerancije na bol i povrede (kad se poseku na svoju ranu pljunu i kažu „Na psu bilo, na psu i zaraslo“) i koji lake i srednje teške povrede od uboda i sečenja i ne primećuju, pa nastavljaju neočekivano svoju akciju kao da se ništa nije ni dogodilo. Nasuprot tome postoje mekoputni, strašljivi, preosetljivi i slabi ljudi koji i od plitkog sečenja ili boda u beznačajno mesto odmah i neočekivano padnu u šok. U našoj školi smo imali primer da je odrastao član u zabavi sa kolegom tupim vežbovnim sabljama bio potpuno bezopasno i slabo (na koži nije ostao ni trag) „čvrknut“ po kosti podlaktice a njemu se od toga trenutno toliko slošilo da samo što nije izgubio svest.

8. Dinamika borbe. U klasičnom mačevanju pravi mačevi svojom autentičnom težinom prisiljavaju mačevaoca da pokrete izvode sporije i brzinom u kojoj se radnje

vide i promišljaju. Zato što pokreti u borbi nisu munjeviti i u magnovenju već pažljivi, promišljeni i sa što manje rizika, u ovom mačevanju koje zahteva staloženost nema agresivnog, nemirnog, nestrpljivog, adrenalizovanog i histeričnog. Tu su glavni znanje, taktika, opreznost, podozrivost, promišljanje, iskustvo, kreativnost, strpljenje i intuicija tj. DUHOVNO, a ne brzina, kondicija, refleks, adrenalin, snaga i instinkt - TELESNO i animalno u čoveku. Razlog je jednostavan - akcija uvek ubija misao pa, što je u mačevanju (kao i u životu) više brzine to je manje pameti i veštine (to ujedno sve govori i o savremenom digitalnom „turbo“ svetu i životu u njemu!).

O tome je Džordž Silver 1599. godine napisao: „Dvojica kapetana iz Sauthemptonu su se tako posvađala da su izvadili rapire i jurnuli jedan na drugog - naboli se istovremeno i

poginuli. Najbolja zaštita od ovog (stocato) je da jedan mačevalac kaže drugom - bodi ako smeš - a drugi mu odgovori - ti bodi ako smeš sa tvojim životom. Ova dvojica lukavih gospodina tako stoje dugo jer kad su protivnici vešti oni nikad ne kreću istovremeno pošto stara izreka kaže: - Lepo i udobno je spavati u celoj koži."

Sve ovo ima za posledicu da se akcije u klasičnom mačevanju mogu izvoditi uz invenciju, inspiraciju, vidljive i jasne pokrete oružja i kretanje tela u svim pravcima. Zbog toga je posmatranje klasičnog mačevanja vizuelno atraktivno i zanimljivo a postaje izvrsno i majstorsko u trenutku kad dostigne i lepotu. Zato što se pogoci jasno uočavaju i osećaju - pa ih i mačevaoci sami priznaju, za klasično mačevanje nisu potrebni električni detektori, žice, utikači, sijalice, prekidači, sirene, baterije...

9. Ishodi borbe. Prva borba dva gladijatora, iako je vođena na život i smrt, sa kojom je otvoren veliki Koloseum, završena je nerešeno jer su gladijatori došli u poziciju iz koje jedan drugog mogu istovremeno ubiti. Car *Tit Vespazijan* je tada umesto znaka za obostrano ubistvo-samoubistvo dao znak za pomilovanje i obojici gladijatora poklanja slobodu.

Ni srednjevekovne turnirske bitke često nisu imale porednika. Pišući o divljaštvu u turnirskim bitkama Kordinas (Povratak iz Jerusalima) prepričava reči jednog anonimnog sveštenika koji kaže da *„...svi su ponaosob bili ili toliko izranjavljeni i povređeni da se boriti više nisu mogli, ili su se mnogi najbolji međusobno poubijali ili teško u žaru borbe povredili. Tako su preostali, a mnogi od njih i slabi borci, koji su se kao kukavice pazili i krili, što nisu imali ni s kim, ni volje da s nekim nastave dalje se boriti."*

Ovo potvrđuje i češki Kraljodvorski rukopis - pesma Ljudiša i Ludor, u kome piše: *"Vitezovi se borahu jašući kopljem i pešice mačem, pa ako ne bi nijednom sreća priskočila, te se oba umoriše, bijaše im na volju da od daljeg nadmetanja sa bojišta odstupiti."* Ili: *"...ovaj boj nastavljen je pešice ali i jednom i drugom je za rukom pošlo protivnika baciti te oba nesretno na kolena padoše"*. Ili: *"Kad već knez nikog više na svom dvoru nije imao da vodi na megdan junački završilo bi se viteško nadmetanje."*

Na turnirima se često dešavalo da se vitezovi u žaru strasti borbe toliko zanesu da uopšte i ne haju za zarobljavanje, otkupninu ili pobedu već se bore samo iz čiste pomame i opijenosti adrenalinom. Tako je npr. vitez Bertran učestvovao u turniru (meleu) vodeći jednu stranu, ali kad mu se učinilo da njegova strana isuviše lako pobeđuje, prešao je na drugu i borio se za suparničke interese. Tako nešto je nezamislivo u sportu!

Dakle, i u srednjevekovnim turnirima je često bio problem utvrditi ko je „pobednik“ jer je retka bila situacija da u metežu bitke ostane samo jedan borac na nogama.

U borilačkoj veštini, stoga – objektivno gledano, nije tehnički moguće organizovati sportsko takmičenje jer dok je u nadmetačkom mačevanju krajnji ishod borbe uvek apstraktan – imamo samo jednu varijantu: porednika i pobeđenog (ili u zavisnosti od pravila takmičenja još i varijantu obostrani gubitak), realnost je mnogo bogatija. Naime, svaka prava borba mačevima se može završiti tako da:

1. Jedan mačevalac gine a drugom nije ništa.
2. Jedan mačevalac gine a drugi je ranjen teže.
3. Jedan mačevalac gine a drugi je ranjen lakše.
4. Oba su mačevaoca ranjena teže.
5. Oba mačevaoca su ranjena lakše.

6. Jedan mačevalac je ranjen lakše a drugi teže.
7. Oba mačevaoca ginu.
8. Borba se prekida bez ishoda iz raznih razloga (iscrpljenost npr.).

Iz tog razloga na organizovanom takmičenju sa pet-šest mačevalaca već u prve 2-3 borbe (ako se hoćemo držati načela realnosti prave borbe) svi bi bili odmah na razne načine „eliminisani“ (jedni bi bili „ubijeni“ - jednostrano ili obostrano, drugiteže „ranjeni“ a treći lakše „ranjeni“). Naime, svako ko je u pravoj borbi samo jednom ozbiljnije pogođen (na bilo koji način) on je odmah hendikepiran da tu borbu završi do kraja, a o tome da stupi u drugu, treću... je besmislica. Iz tog razloga većina učesnika takvog takmičenja će morati praktično odmah da napusti takmičenje (jedino ako nemaju neke čudesne moći samoizlečenja ili vaskrsavanja nakon što su pogođeni – kao u video igricama) pa bi takvo takmičenje završilo za 10 minuta (sa ili bez porednika, ili porednikom koji je teško ranjen - polumrtav, a kasnije mrtav, i poraženima koji su lako ili teže ranjeni ranije napustili „bojište“ pa preživeli).

Dakle, da bi se od nečeg što je prava borba napravilo sportsko takmičenje (koje uopšte ima smisla presvlačenja učesnika) potrebno je pojednostaviti i svesti ishod borbe dva mačevaoca samo na jedan: A je pobedio a B izgubio (ili obojica izgubili) i matematikom sabiranja, oduzimanja, korenovanja... poena, neke učesnike „oživeti“ ili „izlečiti“ kako bi nastavili dalje takmičenje a neke „sahraniti“ ili poslati u „bolnicu“ kao poražene.

Ali sve ovo više nije bojevo mačevanje već njegov surogat - apstraktna igra - to više nije nadmetanje u „realnoj“ borbi već sport sličan bilo kom drugom sportu i igri sa loptama i lopticama samo drugačijim rekvizitima i po drugačijim pravilima. Nemoguće je tehnički organizovati takmičenje tj. borbu više mačevalaca po načelima autentične borbe, a koja će uvek dati na kraju samo jednog porednika.

„Eksperiment“ „Babe i žabe“

Bilo je, danas ih ima, a i biće ih kojima sve navedene razlike između bojevog i takmičarsko-sportskog mačevanja ne znače ništa i koji tvrdoglavo Prokrustovski¹⁹ pokušavaju na silu da spoje svet bojevog i takmičarskog mačevanja, i to upravo na takmičarsko-sportski način.

Naime u svojoj 35-to godišnjoj praksi sam često viđao kako mačevalac sa sportskim floretom (sportskom sabljom ili sportskim mačem) izaziva na „dvoboj“ mačevaoca sa rapirom ili dvoručnim mačem i „pobeđuje“ ga tako što ga prvi „ubode“ ili „poseče“. Ovo je tipičan primer ne samo ne poznavanja razlike između fingiranodvobojnog i bojevog mačevanja već i ne poznavanja osnovnih načela metodologije eksperimenta, a što dovodi ne samo do pogrešnih zaključaka već i do ovakvih smešnih „eksperimenata“.

¹⁹ Prokrust - gorostasni razbojnik iz grčke mitologije koji je hvatao putnike i stavljao ih u svoju postelju i ako su im noge bile duže on ih je odsecao – „da bi imali krevet po meri“, a ukoliko su im bile kraće udarcima čekića bi ih istezao da postanu duže. Po Pseudo-Apolodoru Prokrust je imao dva kreveta. Simboliše nasilno pretvaranje nečega u nešto što nije po prirodi. Nasilno i upropaštavajuće garanje nečega u kruti kalup unapred zadate proizvoljne mere.

Sportski floret sa svojih 500 grama i sportska tehnika mačevanja su u akcijama uvek brži od tehnike bojevog mačevanja i rapira sa 1 kilogramom. Ali to je trivijalna činjenica koliko i da lakši čovek trči brže od težeg. U pravoj borbi se, međutim, ne radi samo o brzini (što je jedino presudno u sportskom mačevanju) već i o posledicama te brzine (a što je jedino presudno za pravo mačevanje).

Tu bi stvar bila slična borbi boksera pero i teške kategorije: prvi bi udarao više i brže – ali beznadežno i bezopasno, a drugi sporije i manje ali fatalno. U pravoj borbi, naime, brži ubod sportskim floretom je beznačajan i najviše može lakše povrediti jer je sečivo suviše lagano i savitljivo (zbog čega je i brže). Isto je i sa sportskom sabljom koja veću brzinu ima samo zahvaljujući manjoj težini pa je udarac sa njom toliko bezazlen da se njim ne može ni mandarina preseći. Za razliku od toga sečenje ili ubod pravim mačem iako sporiji i stiže kasnije, po pravilu je koban jer je njegovo sečivo napravljeno da ubija.

O svemu navedenom je još Kasl krajem 19. veka napisao: *„Jedna od posledica zanemarivanja činjenice da floret predstavlja samo laku zamenu za pravi mač jeste nastanak mačevanja sazdanog od složenih napada i odbrana koji su praktično izvodljivi samo perolakim floretom i potpuno je kontraproduktivno primenjivati ga uz bilo koje drugo oružje (...) Ako izuzmemo lakoću, očigledno je da postoje stvari koje nikada ne bismo pokušali da izvedemo pravim mačem. Pošto je „nauka mača“ zapravo postala „nauka floreta“, najbolji mačevaoci mačuju na veštački (ako se imaju u vidu obostrani pogoci), ali ipak savršeniji način.“*

Dakle, suprotstavljajući u navedenom „eksperimentu“ dve različite i NESAMERLJIVE tehnike mačevanja i dve različite vrste mačeva sa različitim namenama možemo doći samo do zaključka da je navedeno praktično nadmetanje besmisleno koliko i trkanje tenka i „formule I“. Za trku je nesporno bolja „formula I“ ali za rat - tenk. To su dve različite stvari pa je i svaka od njih u skladu sa tim za određenu, konkretnu namenu bolja.

Ovaj „eksperiment“ nam, međutim, govori nešto sasvim drugo: da je svaki mač gospodar jedino svog carstva i da se ne može u svemu organizovati takmičenje jer postoje besmislena takmičenja sa besmislenim poredama koje ne govore ništa. **Falsa demonstratio non docet** - Pogrešno dokazivanje ne dokazuje ništa, osim glupost onih koji ga organizuju.

*

Od svega se, dakle, može napraviti takmičarski sport (postoji čak i sport pljuvanja u dalj) ali tada ono čime se bavimo prestaje biti to što je bilo i postaje nešto drugo. Jednu pesmu možemo prepričati i pretvoriti u prozu ali tada od njene poezije ne ostaje ništa. Otud i većina drugih stvari kad se pretvori u nadmetanje i sport biva izvitopereno i pretvoreno u nešto drugo. Tako je i sa pravim bojevim mačevanjem. Stvarajući od njega sport dolazimo do njegovog transformisanja i deformisanja u nešto što više nije pravo bojevo mačevanje. Drugim rečima, niko ne može govoriti o svojoj efikasnosti u pravoj borbi mačevima dok ne stane pred pravo sečivo i protivnika koji je spreman da ubije, a kojeg ne zaustavlja pravilan rez koji donosi 5 poena ili ubod koji donosi 10 poena (jer mu je u stvarnosti srce bilo 2 cm više levo ili 2 cm. dublje) i gde nije toliko važno ko će koga prvi pogoditi već čiji će pogodak biti POSLEDNJI – pravi, kobni pogodak, pa, iako ranjen, sporiji ili neveštiji - ali srčan, žilav ili lud, on ipak nastavlja i ubija (mačem ili zubima).

Ovde se tako najbolje vidi ne samo koliko su život i simulacija života uvek i u svemu jedan od drugog beskrajno daleko već i koliko su smešno-apsurdne sve (a u duhu savremenog scijentističko-tehnicističkog sveta) pretenzije sport-istorijskog mačevanja da rezove i ubode pretvara u kvantitativno „egzaktne“ brojeve - poene, pa ovaj ili onaj ubod, ovo ili ono sečenje boduje sa 2 a ne 3, 5 ili 7 „smrtonosnih“ poena! To je slično kao kada bi

nas grupa ljudi, koji se sasvim ozbiljnih, važnih i namrštenih lica igraju po šumi sa paintball puškicama - rekvizitima sa bojom u kuglicama, ubeđivala da je to isto kao da su na pravom bojištu kojim zuje i prašte smrtonosni kuršumi iz pravih pušaka.

Nemoguće je, dakle, nadmetanjem posredstvom nebojevog kompetitivnog mačevanja doći do najboljeg mačevaoca i „pravog pobednika" u eventualnoj bojevoj borbi zato što **jedino stvarnost može biti mera stvarnosti**. Upravo iz ovog razloga mačevaoci koji su hteli da se nadmeću uz upotrebu pravih mačeva koristili su kurtoazno mačevanje u njegovoj prvoj i izvornoj formi - samo kao fingirani dvoboj u obliku mačevalačkih duela i mačevalačkih mečeva, a ne kao takmičarski sport.

PRILOG 3

Klasično mačevanje ili istorijsko mačevanje?

Klasično i istorijsko mačevanje se bave istim predmetom - tradicionalnim bojevim mačevanjem prošlosti („starim mačevanjem“) na kurtoazan način (mačevaoci se bore kao prijatelji i kolege a ne neprijatelji, po dogovoru, uzajamno uljudno, učtivo, pažljivo, kontrolisano i obzirno kako ne bi došlo do povrede, pravim - zatupljenim mačevima) ali na različite načine.

No, postoje, ipak, značajne razlike između ove dve vrste mačevanja pa i izbor između njih vodi u dva potpuno različita sveta.

ISTORIJSKO MAČEVANJE

Utemeljili su ga poznati učitelji i teoretičari mačevanja Haton, Kastl i Ramondi su krajem 19. veka. To je bio njihov protest protiv tranzicionog mačevanja (pretvaranje mačeva u lagane sportske rekvizite, bojevog mačevanja u takmičarski sport i uopšte uzev „*deformisanja stare mačevalačke veštine*“ - Haton). Oni su, tako, prvi stvorili pokret vraćanja u mačevanje pravih mačeva (rapir, špada, daga, mali štit, dvoručni mač, plašt...) i tehnika mačevanja prošlosti.

S tim u vezi ovi mačevaoci počinju da se bave aktivnim sakupljanjem i istraživanjem sačuvanih dokumenata, manuskripta i knjiga iz istorije mačevalačke veštine pokušavajući da rekonstruišu autentični izgled ove veštine u prošlosti. Rezultat njihovog rada nisu bile samo knjige kao npr. „*Staro mačevanje*“, „*Hladni čelik*“, „*Škole i učitelji mačevanja*“ itd. već i praktično upražnjavanje i polularizacija ove vrste mačevanja.

„Istorijski“ tip mačevanja koji su izvodili ovi mačevaoci u 19. veku je imao karakter mačevalačkih duela, mečeva i turnira *egzibicionog* ili *demonstracionog* tipa a u duhu priredbi, akademija i festivala a ne organizovanih takmičenja - sporta sa bodovanjem, rang-listama, medaljama... (kao što je to danas u sport-istorijskom mačevanju).

„Istoričare“, dakle, zanima istorijska autentičnost pojedinačnih stilova koji su postojali (Majerova, Karancina, Fabrisova, Marocova, Angelova, Agripina, Sutorova, italijanska, španska, francuska, nemačka, ruska...škola). Njihovo geslo je apologetsko „*Magister dixit*“ (učitelj je rekao).

Ova vrsta mačevanja, međutim, nije uspela da se izbori sa modernim sportskim tendencijama i povući će se u oazu scenskih umetnosti kao mačevanje za pozorište i film.

*

Sto godina kasnije, krajem 20. veka, ljudi zasićeni minimalizmom postmodernog električnog sportskog mačevanja („bockanjem i šibanjem prutićima“) okreću pogled ponovo u nazad ka prošlosti. Tome je doprineo i „retro“ trend koji se krajem 20. veka u svim oblastima kulture – pa i u ublasti mačevalačke veštine raširio zapadnim kulturnim krugom. Iznova se traže i pronalaze stari dokumenti, rukopisi, knjige i drugi izvori koji se prevode, analiziraju i proučavaju iz raznih uglova uz mnoštvo polemika, a sve sa ciljem da se rekonstruišu i obnove autentične škole i stilovi mačevanja učitelja prošlosti.

Taj pokret, koji je svoju aktivnost (pridajući joj karakter „nauke“) prozvao „istorijsko mačevanje“, poprima gotovo pomodarsko-masovni karakter upravo sada početkom 21

veka. No, ovo iznova otkriveno istorijsko mačevanje se ubrzo zarazilo toksičnim bacilom sporta koji hara tokom celog 20. veka svim oblastima života.

Naime, generacije ljudi koji su rođeni i žive u savremenom svetu boga Marsa (vidi **Prilog 6 – Marsov svet**) i kroz čiju krv zato od malih nogu na svakom koraku protiče ideologija i opsesija suparništva borbe, rivalstva, konkurencije, kompeticije, takmičenja i nadmetanja – narkotik sporta, nisu mogle drugačije osim da to što čine vide kroz naočari sveta kome pripadaju - naočari SPORTA. Tako je od istorijskog mačevanja 19. veka početkom 21. veka sportskim inženjeringom isfabrikovan hibrid ukrštanja istorijskog i sportskog mačevanja: sport-istorijsko mačevanje. Time je istorijsko mačevanje kroz izvitoperenu modu nove takmičarske forme ne primećujući osvanulo kao takmičarski sport.

Tako vidimo na hiljade školica i škola mačevanja koje se sve bave „autentičnim“ stilovima mačevanja prošlosti, organujući turnire, izrađujući posebnu „autentičnu“ opremu, praveći „stručne“ timove za predavanja, kritike, savetovanja, forume, seminare, licenciranja... – zapravo cela jedna komercijalna **industrija** utemeljena na *simulakrumu* u kojoj viteški mačevi počinju da zamenjuju sportske sablje, rapiri sportske mačeve, špade zamenjuju florete, metalni oklopi i verižnjače sportska sintetička odela od kevlara, gvozdene kacige maske od pleksiglasa...

KLASIČNO MAČEVANJE

Iako se bavi mačevanjem prošlosti ne bavi se ovom u detaljima već u generalno - ne time kako se npr. polublok mačem izvodi u Majerovoj, Agripinoj, Karancinoj... školi već time kako se u principu izvodi polublok mačem. Tu je, dakle, reč o opštim principima tehnike bojevog mačevanja, trajnim i neprolaznim sadržajem mačevalačke veštine uopšte a ne njihovim prolaznim formama i varijacijama; o generalnoj šemi funkcionisanja npr. benzinskog motora a ne o tome kako ovaj motor izgleda u „Fordu“, „Mercedesu“...

U klasičnom mačevanju nema, dakle, pretenzija na „istorijsku autentičnost“, reprodukovanje (kopiju) i epigonstvo već je cilj upoznavanje i slobodna i kreativna primena opštih načela bojevog mačevanja. Ovde je geslo: *Noli iurare in verba magistri* (ne treba se zaklinjati na reči učiteljeve).

U klasičnom mačevanju akteri se opravadano pitaju zašto se u mačevanju slepo držati npr. stila učitelja *Fiore Dei Liberia* iz 15. veka ili Majera iz 16. veka – insistirati, dakle, na istorijskom mačevanju kad svaki od tih stilova se može oploditi i drugim stilovima njihove epohe ili tekovinama koje će veština mačevanja tek steći u vremenu? Čemu biti i kakav je to npr. „slikar“ koji se bavi samo izradom muzejskih kopija slika velikih i kreativnih slikara prošlosti?

Stav je, takođe, da kao što je sadašnjost prepuna gluposti tako je gluposti prepuna i prošlost. Svaka škola mačevanja i svaki učitelj su imali u svom radu greške, zablude pa i gluposti jer niko nije savršen. I toga ima na pretek i u istoriji mačevanja počev od nenormalno dugačkih ili debalansiranih mačeva pa do radnji, pokreta i stavova koji su u pravoj borbi neizvodljivi, potpuno besmisleni ili sumanut. Zašto se, dakle, slepo držati toga i baviti jalovim istorijskim otpadom kad se može baviti i onim što nam je prošlost veštine ostavila kao izvrsno i plodno?

Mačevanju se može, dakle, pristupati i bez pretenzija na „istorijsku autentičnost“ i reprodukovanje (kopiju) – kao „klasičari“ koji se bave mačevanjem prošlosti kroz njegovu slobodnu i kreativnu primenu prilazeći joj kritički i kreativno kroz revalorizaciju - stvaranje novih škola i novih primena jer *„Umetnost u kojoj ima ŽIVOTA ne prikazuje prošlost iznova; ona je nastavlja“* (Roden).

Jedna simfonija nekog velikog kompozitora je večna ne zbog toga što se kao „dobra“ može ponoviti identično na autentičnim instrumentima i po preciznim uputstvima kompozitora već zato što može kao inspiracija generacijama umetnika biti večno upotrebljiva za njihove nove interpretacije.

Dok je cilj „istoričara“, dakle, jalovo igranje sa kostima iskopanih skeleta dinosaurusu prošlosti mačevanja u pokušaju da se ove mumije ožive – neka vrsta nekrofilije i „darkerizma“ cilj „klasičara“ je, naprotiv, suprotan – život: da se popnu na ramena velikih učitelja prošlosti mačevanja i gledajući odatle dalje nego što su oni videli zakoračiti, kao pionir, u plodno, kreativno, drugačije i originalno veštine.

I u mačevalačkoj veštini, stoga – kao i u istoriji svega, istina sina nije otac već očevina na kojoj sin gradi i razvija sopstvenu sadašnjost i utemeljuje budućnost jer „*Tradicija nije čuvanje pepela nego prenošenje vatre*“ (Gustav Maler).

Tu, dakle, nije reč o pitanju „autentičnosti“ i „neautentičnosti“ već o nečemu što je potpuno izvan tog spora – o kreativnosti pa „klasičari“ podržavaju bavljenje istorijom i prošlošću ali na kritički način i u duhu da „*Sve mi je mrsko što me samo poučava a ne podstiče na delatnost*“ (Gete).

Istorija uvek škodi kad se gleda kao odmorište a ne kao stepenište pa prošlosti treba da služimo samo onoliko koliko ona može služiti nama za stvaranje neke budućnosti.

Dobar mačevalac, stoga, ispunjava misiju prema svojoj veštini ne tako što dostignuto pasivno preuzima i lenje leži na njemu reprodukujući ga već tako što ga kreativno bogati, razvija i traži nove puteve njenog postojanja, a što i njega samog razvija i bogati.

„Istoričari“ nasuprot svemu tome mačevanju prošlosti prilaze uhvaćeni u kavez savremenosti – obuzeti i zarobljeni pukim i prolaznim „urban-hit“ „retro“ trendom. Duhu vremena savremenog sveta, naime, nisu potrebni ni poželjni kreativni, inventivni, stvaralački i kritički nastrojeni ljudi – ličnosti već pasivne individue i konformisti koji će što više uzimati i trošiti nešto što je bez njih stvoreno – povodljivi i upotrebljivi konzumenti masovnog i fabrički štancovanog – pa i kopija prošlosti.

U svetu sa takvim duhom vremena (zeitgeist), dakle, ni u veštini mačevanja nisu potrebni ni poželjni pioniri koji će kreativno i slobodno stvarati sopstvene i originalne stilove mačevanja od nasleđene građe – a kako bi svi bili različiti, već pasivni repetitivci, reproduktivci i epigoni već urađenog u prošlosti mačevanja – a kako bi moderno svi bili isti.

Noli iurare in verbo magistri – ne treba se zaklinjati na reči

učiteljeve. Zašto se u mačevanju slepo držati npr. stila učitelja Fiore Dei Liberia iz 15. veka ili Majera iz 16. veka, dakle, insistirati na istorijskom mačevanju kad se ti stilovi mogu oploditi i drugim stilovima njihove epohe i tekovinama koje će veština mačevanja tek steći do danas?

U svemu postoje dve vrste ljudi: pioniri – oni koji otkrivaju, stvaraju, traže i krče nove puteve, i oni drugi, epigoni – koji preuzimaju i koriste ono što je već stvoreno.

Stoga ima i škola kojima nije cilj istorijska reprodukcija već kreacija iz autentičnih elemenata koji su postojali u raznim školama, a sa ciljem stvaranja originalnog stila mačevanja – dakle, od autentične građe

zidanje sopstvene građevine.

Epigoni, pionirima često prebacuju za nasilje nad historijom, no takvima treba odgovoriti kao što je odgovorio i Dima svojim kritičarima na optužbe da je „silovao historiju“ – „možda i jeste tako ali sam ipak napravio lepu decu.“ Dobar mačevalac ispunjava misiju prema svojoj veštini ne samo time što je epigon već i pionir: tako što dostignuto pasivno preuzima i čuva ali i tako što ga kreativno bogati i razvija.

Vrhunac u bilo čemu nije večno stajanje na blagu davno nestalih epoha već u znanju i umeću da se iz njega i na njemu stalno iznova stvara neki novi život.

Samo tako mačevanje postaje klasična veština - istovremeno živa prolaznost i paradigma večnosti.

Čorsokak istorijskog i sport-istorijskog mačevanja

Neupućenost pobornika istorijskog mačevanja u činjenicu da je istorija kao nauka još krajem 20. veka upravo na Zapadu praktično nestala pred udarima relativizma i nihilizma savremene postmoderne teorije za rezultat ima da je nastalo na hiljade različitih škola mačevanja od kojih svaka za sebe polaže autoritet prava na autentičnost.

Tako smo dobili npr. na desetine Mejerovih ili škola Fiore dei Liberia od kojih svaka za sebe tvrdi da je ona ta prava i jedina koja autentično rekonstruiše i naslednik je izvorne veštine svog učitelja. Smatram, stoga, da postoji više razloga zbog kojih je istorijsko mačevanje nemoguće kao naučna disciplina te da je čak i pored najboljih i najiskrenijih namera i stremjenja njegovih pobornika ono uvek i neizbežno kvazi-istorijsko mačevanje.

Postoji, naime, nekoliko predrasuda na kojima se temelji još od početka istorijsko mačevanje, a koje ga kompromituju za ono što ovaj pokret proklamuje kao svoj glavni cilj.

Prva predrasuda

Iz knjiga i izvora jednog učitelja može se naučiti i rekonstruisati njegova veština. Kao što niko nikad nije uspeo da nauči da slika iz Leonardovog „*Traktata o slikarstvu*“, da svira iz Bahovih „*Notnih sveski*“, glumi iz „*Sistema*“ Stanislavskog, ratuje iz „*Umeća ratovanja*“ Sung Cua, vaja, pliva, vozi... iz priručnika i knjiga koje u beskrajnom broju postoje o svakoj veštini, tako isto niko nikad nije niti će naučiti da mačuje iz knjiga, ma kakve one bile i ma ko ih pisao ili čitao. Ako bi tako nešto bilo izvodljivo, ako bi ljudi mogli iz knjiga u kojima je najčešće ukalupljeno pedesetak tehničkih principa i nekolicina jednostavnih poteza, da postanu mačevaoci, a bez dubokog, širokog i intenzivnog ličnog angažovanja, bez talenta, originalnosti, sopstvenog iskustva, praktičnih žrtava i rada - onda bi svako to mogao da uradi. A to se ne dešava. Knjige u kojima su izložene teorije, metode, tehnike i znanja su samo okvir i sirovina - seme koje čitalac tek treba u zemlju koju je prethodno kupio, ogradio i uzorao da posadi, zaliva, prska, orezuje, okopava, đubri i čeka čuvajući ga od nevremena da sazri kako bi tek nakon svega toga, ako je još imao i sreće, mogao da ga obere i uživa u plodovima koji su s početka uvek skromni kako po količini tako i kvalitetu. Razloga za ovo ima puno ali ključnih je nekoliko.

Prvi razlog je što niko ne može pretočiti život u knjigu pa ni beskraj jedne veštine u slike i slova. Zato svaka knjiga o nekoj veštini, iako više ili manje nešto izriče o njoj, uvek je isto toliko i nedorečena i čuti a ono što ne znamo određuje i karakter onome što znamo.

Učeniku-čitaocu iz tog razloga su potrebne dodatno još decenije prakse i iskustva da bi spoznajući to neizrečeno neizbežno otkrio da ono od čega je pošao iz knjiga više nije takvo i da to što treba da čini u veštini nije samo ono kako je napisano već i potpuno drugačije u svetlu prakse o kojoj se ne može pisati.

Svaka veština, naime, pa i veština mačevanja ima dva dela. Prvi deo čine elementi od kojih je ona sastavljena. On je u najvećoj meri predmet knjiga o svim veštinama pa i mačevanju. Reč je o položajima, radnjama i akcijama koje su analitički izložene. To je isto kao i kada ispred nekog prostrete mnoštvo delova jednog motora. No, kao što neko može iz jednog priručnika savršeno izučiti u potpunosti koji su delovi nekog motora i kako funkcionišu, pa čak i pokrenuti svaki od njih ponaosob, ali ako ne poznaje majstorstvo kako da ih sklopi u celinu - motor koji radi, on neće nikad voziti tako ni onaj ko pokušava da savlada položaje, pokrete i akcije mačem a ne zna kako i ne ume da načini njihovu sintezu u kojoj svaki od tih delova dobija drugi oblik i značaj (jer celina je novi kvalitet a ne prosti zbir delova), neće umeti da mačuje.

Ta sinteza, tajna istinskog savladavanja mačevanja, je drugi deo veštine i ona nije toliko u aktivnosti mačem koliko u aktivnosti sa učenicom, ne u tehnici mačevanja već metodologiji, pedagogiji, iskustvu i duhu učitelja, dakle, ne u onom vidljivom nego, kao kod sante leda, onom ispod površine - nevidljivom i neprikazljivom veštine.

Drugim rečima suština se ne nalazi u položajima, radnjama, pokretima, akcijama... već u metodologiji njihovog praktičnog učenja, savladavanja, uvežbavanja i taktičke primene.

Ovaj drugi deo veštine, sklop koji treba da oživi njene mrtve elemente, ne nalazi se nikad u knjigama i priručnicima već jedino u praksi i iskustvu koji svakoj teoriji od koje se pošlo daju potpuno drugi kvalitet i karakter.

Drugi razlog, možda još važniji, je u tome što način na koji su pisane knjige o mačevanju, a koji u velikoj meri otežava i problematizuje njihovo korišćenje u praktične svrhe, je po pravilu takav da prikazuje samo izgled – formu radnje u nekoj od faza dok način na koji se ona u celini izvodi, ne. Tako se poseduje jedna sekvenca nekog pokreta koji da bi se razumeo pravilno u celini potrebno je definisati ga dodatno još prostorno, vremenski i dinamički. Zato, dakle, jer je mačevalačka slika u knjizi apstraktna a ne konkretna, zato što samo kazuje a ne definiše, ona otvara prostor za beskonačno varijanti tumačenja.

S druge strane, čak i da nije tako, i da je moguće rekonstruisati jedan pokret u celini kontinuiteta (slično filmu) ono najbitnije u jednoj veštini nije kako izgleda i kako se izvodi jedan pokret - ne fenomenologija i forma radnje i akcije već način i put kako se oni uče, savladavaju i koriste – suština, a u ove ne spada samo taktika, već kao što je ranije rečeno i metodologija, pedagogija, psihologija.... Dok je ono prvo najveći i najčešći deo svih knjiga o mačevanju ovo drugo je najmanji i najređi deo svake knjige o mačevanju. Prirodno - tajna veštine svakog majstora i učitelja je njegovo iskustvo, ono jedino što učenika uči, a što je iskustvo veće to je teže i manje izrecivo i prenosivo.

Svaki učitelj mačevanja koji je pisao priručnike imao je, dakle, svoju školu ali on je samo OPISAO tu školu - kao slikar na platnu, dok njena praksa, vežbe, suština pokreta, putevi ka tim pokretima, ključne finese i elementi ostaju prećutani i skriveni - neizrečena tajna daleko od opisanog onoliko koliko je daleko i slika jednog pejzaža od svega što je činjeno da bi on bio naslikan.

Čak i oni retki priručnici čija je teorija opisa vežbi i pokreta nešto bogatija su neupotrebljivi ukoliko čovek ne potroši godine rada pokušavajući da tu opisanu teoriju oživi i sam u praksi i otkrije koliko je zapravo nemoguće stvarnost opisati u knjizi čak i kad se to hoće. Otud nikad i ništa neće biti od „čitača" ukoliko oni nisu već i sami majstori veštine. Mačevalac se postaje tek mačevanjem.

Od svakog učitelja i majstora neke veštine, dakle, u njegovim knjigama posle njega ostaje uvek samo opis veštine, njeno mrtvo telo dok njegovo iskustvo i duh koji to telo vodi i pokreće zauvek nestaju sa njim a svako ko se upušta u oživljavanje tog tela upušta se u posao *Frankenštajna*.

Sve knjige i priručnici o nekoj veštini, pa i veštini mačevanja služe samo da budu učenicima „pri ruci" (priručnik) i kao podsetnici dok učitelj ili majstor u praksi žive škole u stvarnosti obavlja kroz neposredno prilagođavanje privođenje učenika veštini i veštine učeniku.

Treći razlog. Učitelj mačevanja može ispred četvorice svojih učenika izvesti jednu akciju sa ciljem da je oni ponove. Rezultat: svaki od njih će činiti manje ili više drugačije iako su svi gledali isto. Razlog: svaka akcija u sebi sadrži uvek beskrajno mnoštvo elemenata. S druge strane učenici se uvek međusobno razlikuju pa svakom od njih pažnju privlače jedni elementi akcije a ne drugi. Oni u skladu sa time ko su i kakvi su biraju i vrednuju ono što će videti ili previđati u tome što gledaju, pa i jedno isto različito vide. Svaki apostol ima svoje Jevanđelje iako su svi jeli za istim stolom sa jednim Hristom.

Dakle, čak i ono što se neposredno odvija pred našim očima kao činjenica u nama nikad ne postoji drugačije osim kao naš pristup toj činjenici – naš ugao viđenja te akcije, naša interpretacija. Glavni zadatak učitelja je, zato, da kroz neprestano ponavljanje, uvežbavanje i korigovanje jedne mačevalačke akcije mnoštvo njenih učeničkih interpretacija

dotera i svede na samo jednu – njegovu. To je temelj učenja svake pa i mačevalačke veštine: sistem – disciplina jedinstvenog tumačenja.

Iz tog razloga je nemoguće iz knjiga, dokumenata i šturih opisa akcija rekonstruisati izvorne i autentične škole davno umrlih učitelja sve dok oni sami ne vaskrsnu kako bi različite interpretacije svojih tekstova od strane svojih nastavljača, učenika ili potomaka ponavljanjem, uvežbavanjem i korigovanjem sveli na samo jednu izvornu – svoju.

Mi možemo u najboljem znati samo teoriju jedne škole mačevanja dok to kakva je ona bila jednom u nekom jedinstvenom vremenu sa jedinstvenim okolnostima u praksi zauvek je nestalo u jedinstvenoj i neponovljivoj stvarnosti koju je odnelo to vreme sa sobom. To ne znači da su teorija (knjige) jedne veštine i praksa (primena) jedne veštine nepovezani, naprotiv. Teorija i praksa jedne veštine su povezani ali iz toga što su dve stvari povezane ne sledi da su isto. Teorija i praksa su isto toliko i pokidani, različiti i suprotstavljeni jer u svim naukama i veštinama nailazimo na primere da se iz jedne iste teorije mogu razvijati sasvim različite i suprotne prakse, iz različitih teorija ista praksa, iz iste prakse razvijati različite teorije kao i različitih praksi izvoditi jedna ista teorija.

Druga predrasuda

Učitelji su pisali svoje knjige da bi ljudi mogli iz njih da nauče mačevanje. Razočaravajuća istina je, međutim, da učitelji odlično znaju da su priručnici bez njih živih u suštini neupotrebljivi. Da nije tako koji bi normalan učitelj mačevanja, koji je inače živio od svoje veštine, napisao knjigu sa idejom: „Evo vam knjiga „Uradi sam“ - ja vam više neću biti potreban“?

Najveći broj učitelja mačevanja je pisao priručnike mačevanja ne iz idealističkih i altruističkih razloga razotkrivanja tajne i istine o veštini čovečanstvu već više iz sasvim prizemnih razloga živih ljudi od krvi i mesa.

Prvi razlog je da sebi načine podsetnik - stvore teorijski sistem radi lakšeg poimanja u sopstvenoj glavi toga što čine, a koji će i njima i njihovim pomoćnicima olakšati praktični rad u školi.

Drugi razlog. Puno učitelja, posebno krajem 18. i početkom 19. veka, koji su pisali masovno i najvećim delom beznačajne knjige za veštinu, to su činili samo da bi sebi u branši napravili makar i mali spomenik tj. iz slavloljublja, želje za iskazivanjem, ponosa ili puke sujete i častoljublja.

Treći razlog je da za svoje učenike u školi učitelj načini knjigu koju će puno zadovoljstva kao „pri-ručnik“ za izvesnu svotu novca želeti da poseduje svaki član škole.

Četvrti razlog je što dobra knjiga predstavlja odličnu reklamu za privlačenje novih članova, a to je u prošlosti bilo, zapravo, i glavno sredstvo za privlačenje pismenih i bogatih ljudi. Iz ovog razloga su se u prošlosti knjige o mačevanju posvećivale uvek bogatim mecenama, velikašima i plemstvu kao vidljiva i živa preporuka za angažovanje.

Peti razlog je prodati knjigu upravo onim naivnim koji ne žele ili ne mogu plaćati učitelja i školu a misle da mogu veštinu naučiti sami iz napisanog, a pod parolom (reklamom): „Ovo je prava knjiga za vas i sa njom možete lako, brzo i sami naučiti da mačujete - samo je kupite.“

Taj duh individualizma u svemu, pa i učenju veština, duh „uradi sam“ nije ništa novo. On je na Zapadu počeo sa „budi sam svoj sveštenik“ (postani protestant) a danas se

proširio na sve: „Budi svoj psiholog“, „Sam majstor u kući“, „Sami progovorite francuski“, „Stvori sam svoj biznis“, „Priručnik za samostalno mršavljenje“, „Joga za svakog“, „Preživite sami u prirodi“, „Sam (napravi sebi) uzgajaj svoje dete“, „Kako se sam zadovoljiti“... Isto je i sa mačevanjem. Da je moglo i u mačevanju „uradi sam“ već bi davno nestalo i škola i učitelja mačevanja. Ali to se za prethodnih 600 godina nije dogodilo što znači da su učitelji neophodni i nezaobilazni jer učitelj je više od knjige.

Nema niti je bilo učitelja koji o svojoj veštini piše knjigu koja ga može zameniti ne samo zato što on to ne želi već i zato što on i ne može napisati takvu knjigu. I najbolje knjige o bilo kojoj veštini pa i veštini mačevanja samo su igre senki te veštine dok je prava svetlost koja ih stvara jedino njihov pisac sam.

Treća predrasuda

Moguće je saznati prošlost pa, dakle, i to kako su autentično izgledale škole mačevanja u prošlosti. Saznajne moći bilo kog čoveka su uvek ograničene jer on nije Bog već konačno biće ograničeno mogućnostima svojih čula, duha, emocija, kulture, vremena i okolnosti u kojima živi. Spoznaja nekog čoveka, međutim, nije ograničena samo njegovim sopstvenim granicama već i granicama svakog predmeta koji hoće spoznati. Dešavanja dostupna istorijskim istraživanjima u bilo kojoj oblasti, pa i mačevanju, svojim najmanjim delom su vidljiva a najvećim delom su ogromna nevidljiva santa života ispod vode koja je skrivena, neizrečena, nezapisana, prećutana, zabranjena ili nestala, istopljena i izgubljena istina o jednoj stvarnosti jednog vremena. Zato se i istorijska slika nekog događaja u prošlosti vremenom često menja kako se nalaze novi dokumenti, otkrivaju falsifikati, iznalaze prevare i fabrikovanja pobednika, ćutanja poraženih, zablude onih koji istražuju... Nekad je dovoljno samo jedno pismo namerno i dugo čuvano sakriveno u nekom arhivu da preokrene celokupno viđenje nekog istorijskog događaja koje je vladalo vekovima i to ne samo u pravcu istine već i u pravcu zablude jer novo nije uvek i nužno i bolje.

Isto tako nekad je dovoljna samo jedna politička odluka da se lažima, izvrtanjima i prikrivanjima falsifikuju veliki istorijski događaj i onda takva laž kao istina vlada celim epohama utičući na živote živih ljudi.

S tim u vezi u mnogim priručnicima o mačevanju, ne osvrćući se na mnoštvo raznih nedorečenosti, instrukcije nisu pisane ispravno ne samo slučajno (jer su ih pisali učenici ili nastavljači po sećanju često pogrešno) već i jer su mnogi učitelji, sa ciljem da sve bude rečeno a ništa do kraja sasvim otkriveno, često namerno unosili u tekst pogrešna uputstva.

I kao što sadašnje događaje koje neposredno svojim očima gledamo nifalsiekad možemo velikim delom spoznati, nekad malim delom a nekad nam ostaje sasvim nepoznata i skrivena istina o njima tako je sa istraživanjem prošlosti, a u kome jer predmet istraživanja je nestao, još manje spoznatljiv.

Prošlost nam, dakle, uvek i u svemu ostavlja samo kosti i kosture i mi pokušavajući da je spoznamo najčešće sami nanosimo tetive, mišiće, kožu...dok duh i okolnosti koji su pokretali živa tela nestali su zauvek u nespoznatljivosti.

Istorija kao nauka, dakle, bez obzira šta proučavala, uvek samo malim delom dopire do onoga što je bila stvarnost uistinu jer barata samo onim što joj je od stvarnosti ostalo dostupno ili joj se ovako ili onako od centara moći u restlovima selektivno pruža. Sve ostalo samo je fiktivna rekonstrukcija, hipoteza ili sholastika - akademska rasprava o

nespoznatljivom ljudi koji nisu bogovi već bića ograničenih sposobnosti, znanja, skloni zabludama, izloženi pritiscima, okolnostima i uslovima u kojima istražuju.

*

Nemoguće je, dakle, da se prošlost autentično ponovi (vrati) pa je zato nemoguće ponoviti istorijsku autentičnosti neke škole mačevanja iz prošlosti a kako to zamišljaju pobornici istorijskog mačevanja.

Mačevati, dakle, po Majerovoj, Fabrisovoj, Agripinoj... školi je nemoguće jer niko stvarno ne zna niti će ikada saznati kako su stvarno izgledale te škole. Znati kako je jedan učitelj mačevanja u nekom srednjovekovnom gradiću pre 700 godina pomerao svoje sečivo iz jedne u drugu poziciju... i koje je metode koristio da u tome uči i uvežbava svoje učenike je mitologija, naivnost ili šarlatanstvo - simulakrum. I najbolja knjiga nekog učitelja iz prošlosti može dati samo naznake, naslućivanja, mrtve fragmente i skromne detalje njegovog iskustva i žive škole otvorene za beskrajna tumačenja. Nema više Majera, Fabrisa, Agripe... kako bi u praksi kroz godine rada ispravljali i deljali stotine pokreta učenika nebi li im preneli autentičnost svoje kreativne zamisli.

I kao što sadašnje događaje koje neposredno gledamo svojim očima nekad možemo velikim delom spoznati, nekad malim a nekad nikako tako je i sa istraživanjem prošlosti, a u kome je predmet istraživanja – jer je davno nestao, još manje saznatljiv.²⁰

Sadašnjost koja je, dakle, i sama sva satkana od tumačenja, nedorečenosti, laži, falsifikata, zabluda i manipulacija za prošlost u istorijskim dokumentima uvek ostavlja u najvećoj meri tumačenja, nedorečenosti, laži, podmetanja, zablude i falsifikate. Ova tumačenja, zablude, nedorečenosti, laži i falsifikate budući istoričari dodatno tumače subjektivno, interpretiraju, manipulišu, domišljaju i deformišu u skladu sa ličnim granicama, zabludama ili potrebama i interesima ideologija vremena kome pripadaju. Prošlost nam, dakle, uvek i u svemu najviše ostavlja samo kosti i kosture a mi pokušavajući da je spoznamo moramo sami kreirati tetive, mišiće, kožu... dok su duh i okolnosti koji su pokretali ta živa tela zauvek nestali i nesaznatljivi.²¹

Istorijsko mačevanje kao nauka – praksa autentičnih škola, stilova i učitelja mačevanja prošlosti, dakle, nije moguća kao uozbiljena jer je sebi unapred postavila nemoguć zadatak: dohvatiti apsolutnu istinu autentične rekonstrukcije. Istorijsko mačevanje, ma šta mislili i govorili o njemu njegovi pobornici uvek će biti u većoj ili manjoj meri samo mešavina relativnih istina, zabluda, hipoteza, mitova i fikcija, dakle, predmet rada imitatora prošlosti od kojih svaki za sebe ponosno tvrdi da je najbolji imitator.

²⁰ Zato neki polemičari opravdano govore da za razliku od svake nauke koja ima svoj predmet istorija nema predmet koji istražuje – on je nestao u vremenu, pa stoga ona i ne može biti nauka već manje ili više „povjest“ – pripovedanje, priča.

²¹ Gde vodi pokušavati autentično ponavljati prošlost jedne veštine kad: „*Svako istorijsko istraživanje pati od neke amnezije*“ (Bloh); kad „*Istorijske činjenice su školjke iz kojih je vreme izvuklo biser. Uprkos najobilnijoj građi mi nismo kadri da restauriramo njihovu živu srž, već samo suhu i mrtvu ljušturu, ostavljajući izvan saznanja i osećanja sve što se stvarno zbivalo pod enigmatskim šiframa prošlosti, pa ma to imalo najsurovije oblike patnji, iskušenja u smrti, a što čini, zapravo, jedini relevantan sadržaj istorije, koja nikad neće biti napisana*“ (Pekić); kad „*Istorija je samo kriminalna priča, snabdevena, da bi se prerusila u nauku, brojnim fusnotama i ibidumima*“ (Pekić); kad „*Kaže se da će svi koji čuju dvoje ljudi kako opisuju isti saobraćajni udes izgubiti svaku veru u istoriju kao nauku*“ (istoričar Džefri Baroklou); kad „*Istorija koju čitamo, strogo govoreći, uopšte nije zasnovana na činjenicama već je zbir prihvaćenih procena od strane određene grupe ljudi sa nekim zajedničkim interesom*“ (istoričar Rasel Miler); kad „*Istorija je gomila laži o događajima koji se nikad nisu dogodili, a o kojima govore ljudi koji nikad nisu bili prisutni na licu mesta*“ (Džordž Santajana); kad „*Jedino što*

istoriji dugujemo je da je ponovo pišemo" (Oskar Vajld); kad „Istorija bi bila brilijantna stvar, samo kad bi bila istinita" (Tolstoj); kad „Istorija nas uči samo da se iz istorije ne može naučiti ništa" (Hegel); kad „Umesto da bude zaista učiteljica života, istorija je u mnogim „studijama" nazadnih i kratkovidih pisaca postajala sluškinja njihovih klasnih, verskih i „nacionalnih" interesa i ubeđenja, sredstvo za borbu u rukama fanatika i opskuranata „istorijskih istina" podešavana prema njihovim željama i potrebama." (Ivo Andrić); kad „Šta je istorija, posle svega? Istorija su činjenice koje na kraju postale laži a legende su laži koje na kraju postaju istorija." (Žan Kokto); kad „Nekada su istoričari nesvesno lagali. Onda su postali profesionalci i to čine svesno." (Gabrijel Laub); kad „Suštinska tema istorije nije ono što se dogodilo već ono što ljudi misle ili govore o tome" (Golda Meir); kad „Istorija se mora stalno pisati iznova ne zato što su se promenile činjenice nego gledišta istoričara" i „Iz istorijskih dela se saznaje više o istoričarima nego o istoriji." (Tomas Man)...

Iz ovog razloga su ljubitelji istorijskog mačevanja i dospeli danas u smešnu situaciju da ima na hiljade polemika i stotine škola od kojih svaka ima svoju verziju Marocine, Agripine, Majerove... autentične škole i nadmeno polaže ekskluzivno pravo na original. Istorijsko mačevanje, jer barata fikcijama i pretpostavkama a ne istinama o mačevalačkim školama prošlosti, ne može biti više od kvazinauke - prolazna salasnost (ili nesaglasnost) jedne grupe ljudi oko nekih stvari iz prošlosti, proizvoljno tumačenje retkih fakata i kretanje između naslućivanja i hipoteza.

Mačevaoci „istoričari", dakle, ma koliko ozbiljnih lica mačevali izgledaju smešno jer ne mačuju kao Maroco, Agripa, Majer... već kao Pseudomaroco, Pseudoagripa, Pseudomajer... i ne bave se istorijskim već pseudoistorijskim mačevanjem.

Mačevaoci koji su krenuli za tim modernim „pseudo" trendom ponavljanja istorije time su sebe, jer „Istorija ima tendenciju da se ponavlja jednom kao tragedija a drugi put kao farsa" (Marks), naterali da se na kraju bave samo farsom: šminkom, kulisama, modom, autentičnošću izgleda pantalona, cipela, košulja, čarapa, rukavica, oklopa, mačeva... prošlosti, praveći mačevalački maskembal (zaboravljajući da je i istorija mode odevanja takođe delom carstvo pseudoistorije). Zar je onda neobično što sve više mačevalaca koji se bave istorijskim mačevanjem čini još jedan korak skačući u svet fikcija „viteškog" i ep-fantastičnog mačevanja vilenjaka i patuljaka - pseudosvetove i kvazisvetove „larp" "mačevanja" za moderne ljude „Petar Pan" generacija?²²

²² Termin u socijalnoj psihologiji koji se koristi za ljude koji žive kao likovi iz bajke „Petar Pan i izgubljeni dečaci" što se sakriveni u zemlji „Nedođiji" (kao Pinokio u Magarećem gradu zemlje „Dembelije") samo igraju, provode, zabavljaju i uživaju. Sinonim za nezrele - infantilne ljude koji beže od obaveza, stvarnog života i rešavanja realnih problema u zadovoljstva, igre i zabavu idući putem na kome „Sve što ne može da sazri raste u obest." – Frojd.

Prilog 4

Sociologija jednog savremenog ukusa - Moda istorijskog mačevanja -

Mačevanje jednog vremena odražava duh tog vremena pa kako neko živi određuje ne samo način na koji mačuje već i način na koji neko mačuje otkriva kako on živi i kakvo je vreme u kome živi.

Kod većine ljudi, ma koliko oni bili ubeđeni da čine po svom izboru, njihovi ukusi, težnje i postupci dolaze, zapravo, od njihovog trčanja za modom – povodljivosti „krdskog“ mentaliteta, a ne od njihovog ličnog stava, ukusa i težnji.

Drugim rečima: ne od zrelosti i sposobnosti da koračaju sopstvenim nogama po sopstvenom putu već od inertnosti većine kojoj duhovno pripadaju i gde se, oslanjajući jedni na druge, svi zajedno masovno i lenje kreću usmeravani idejama i interesima kreatora istorijskih trendova.

Danas je sve rasprostranjeniji ukus – moda, kod ljudi koji su zainteresovani za tradicionalno tj. bojevo („staro“ - ne sportsko) mačevanje da mu prilaze iz ugla istorijskog²³ tj. sport-istorijskog mačevanja. Otkud taj ukus, izbor i „urban-hit“ pomodarski „fensi“ trend uprkos velikom broju ozbiljnih kritika mnogih poznatih učitelja i teoretičara mačevanja iz celog sveta a kao potvrda Šopenhauerovog stava da „Neki ljudi više vole novo od onoga što je dobro“?

Kakav je to, dakle, sport-istorijski ukus u savremenom mačevanju i otkud on dolazi? Iz duha vremena (zeitgeist). On je ono što najjače a nevidljivo (jer „Najjači lanci su uvek nevidljivi“) oblikuje i formatizuje svesno, nesvesno, podsvesno i nadsvesno svakog čoveka. Taj duh je skrivena pokretačka sila (spiritus movens) koja usmerava mišljenja i osećanja, ukuse, vrednovanja i delovanja svakog pojedinca i grupe određujući na svim raskrscima da biraju, ne znajući zašto, jedne a ne druge puteve.

U čemu boravi duh vremena? U ideologiji vladajuće grupe jednog društva – dakle, vladajućoj ideologiji, ekonomiji, medijima, marketingu, trgovini, politici, kulturi, supulturi, obrazovanju, umetnosti, etici, zakonima, industriji... Duh jednog vremena zrači iz bilo koje konkretne manifestacije društva i života i svaka manifestacija društva i života ga izražava i reflektuje jer je oblikovana njime, samo na specifičan način.

²³ Istorijsko mačevanje s utemeljili učitelji i teoretičari mačevanja Haton, Kastl i Ramondi krajem 19. veka. To je bio njihov protest protiv tranzicionog mačevanja (pretvaranje mačeva u lagane sportske rekvizite, bojevog mačevanja u takmičarski sport i uopšte uzev „deformisanja stare mačevalačke veštine“ - Haton). Oni su, tako, prvi stvorili pokret vraćanja u mačevanje pravih mačeva (rapir, špada, daga, mali štit, dvoručni mač, plašt...) i tehnika mačevanja prošlosti. Ovi mačevaoci počinju da se bave aktivnim sakupljanjem i istraživanjem sačuvanih dokumenata, manuskripta i knjiga iz istorije mačevalačke veštine pokušavajući da rekonstruišu autentični izgled ove veštine u prošlosti. Rezultat njihovog rada nisu bile samo knjige kao npr. „Staro mačevanje“, „Hladni čelik“, „Škole i učitelji mačevanja“ itd. već i praktično upražnjavanje i polularizacija ove vrste mačevanja. „Istoričare“, dakle, zanima istorijska autentičnost pojedinačnih stilova koji su postojali (Majerova, Karancina, Fabrisova, Marocova, Angelova, Agripina, Sutorova, italijanska, španska, francuska, nemačka, ruska...škola). Njihovo geslo je apologetsko „Magister dixit“ (učitelj je rekao). Ova vrsta mačevanja, međutim, nije uspela da se izbori sa modernim sportskim tendencijama i povući će se u oazu scenskih umetnosti kao mačevanje za pozorište i film. Krajem 20. veka sa „retro“ kulturnim trendovima obnavlja se interesovanje za istorijsko mačevanje ali se njemu pridodaje i takmičarska forma (koja nije postojala u 19. veku) tako da nastaje sport-istorijsko mačevanje.

Iz čega se rodio moderni duh današnjeg vremena? Paradoksalno, a što nije igra reči - iz smrti duha moderne i ideje modernosti.

Naime, dok je suština načina života u svetu koji je pripadao vremenu moderne (19. vek) bila opsesija napretkom, evolucijom i sutrašnjicom - aksiomatska dogma o večno progresivnom tehnološkom, kulturnom, umetničkom, naučnom...kretanju u beskraj građenjem jedne nove vavilonske kule na čovekovom putu pokušaja da postane bog, gde je novo jedina vrednost, pakao je u prošlosti a raj u budućnosti, suština postmoderne koja se pojavila u drugoj polovini 20. veka kao reakcija na ovu nihilističku krajnost bila je suprotna (isto tako nihilistička) krajnost.

Naime, već više decenija širom Zapada, kao pomama, vlada u svim oblastima života trend ka „retro“ - rekonstruktivnom okretanju prošlosti. Tako se vrši rekonstruisanje građevina i načina građenja iz davnih vremena, izrada drevnih brodova, sprava i mašina, oružja, pronalazačkih tehnika, načina borenja, načina sviranja i izrade instrumenata iz prošlosti, načina pevanja, igranja, govora, pisanja, lečenja, bitaka iz prošlosti, putovanja, načina kuvanja... Ovim novim „retro“ duhom se masovno bave specijalizovani časopisi, posebni televizijski kanali, sajtovi, izdavačke kuće, istraživački timovi, naučni instituti, laici i amateri...

Kako deluje taj moderni „retro“ duh vremena postmoderne danas može se videti na svakom koraku i u svakoj struci. Tako npr. nekom slikaru (muzičaru, dizajneru, književniku, arhitekti...) jedno jutro „nitkuda“ i njemu „neobjašnjivo“ sine i postane opsesivno privlačna (naravno i „genijalna“ jer je ovo i vreme ideologije samoobožavanja „ja“) ideja da nabavi sve knjige i dokumente iz prošlosti o tome kako je slikao, koje je boje koristio, kako ih je mešao, na kakvom platnu, pod kojom svetlošću, sa kojim četkicama... recimo Rembrant, a sve sa ciljem da on nakon analitičkog seciranja svega toga sam počne da slika identično Rembrantu.

Isti taj moderni „retro“ duh vremena je krajem 20. veka izrodio i mačevaoce (kojih je sve više) sa istom „retro“ idejom i ukusom okrenutosti istorijskom mačevanju tj. opsesijom da treba sakupiti i analitičkim seciranjem proučiti knjige i dokumenta iz prošlosti a sve sa ciljem da se mačuje na autentičan način starih majstora (Agripa, Maroco, Majer...) prošlosti. S tim u vezi se traže i istražuju rukopisi, slike, prevode knjige, traže različiti izvori, vode žučne polemike, organizuju „stručni“ seminari..., a sve sa ciljem da se rekonstruišu i obnove autentične škole i stilovi mačevanja učitelja iz prošlosti.

No, šta je iza te „retro“ ideje koja, zapravo, nije ništa drugo do jedan od instrumenata i sredstvo delovanja savremenog opšteg duha vremena? Kao što se za pomenutog slikara (koji bi se, inače, u slikarskoj terminologiji zvao Pseudoremrant i koji pripada onoj vrsti slikara o kojoj je čuveni Kamij Koro 1870. napisao da „Od hiljadu i petstotina platna koje sam naslikao, tri hiljade se nalazi u Americi“) može reći sve: kopirant, falsifikator, restaurator, muzejski ekspert za Rembranta... - ali nikad da je slikar jer umetnost nije kopiranje sveta već stvaranje novih svetova, tako se i za mačevaoce istorijskog mačevanja ne može reći, ma koliko se oni upinjali i ponosili svojim umećima i pretenzijama da to što čine nazovu još i umetnost (Martial art), ništa više osim da su na putu Pseudoagripa, Pseudomaroca, Pseudomajera... - pseudomartial artisti.

Naime, da bi neko slikao kao Rembrant ili mačevao kao Maroco mora pre svega da bude lično neponovljiv i jedinstven Rembrant ili Maroco u vremenu Rembranta i Maroca koji je, uzgred, imao učitelja kome nije bio cilj da njegov učenik slika i mačuje isto kao on, niti da slika i mačuje nadmetački bolje od njega već da nauči da slika i mačuje kao majstor-umetnik - kreativno, jedinstveno i neponovljivo - drugačije od njega.

Moderni ukus kako za slikarstvo (muziku, arhitekturu, dizajn, književnost...) tako i za „staro“ mačevanje dolazi, dakle, iz sveta koji svakodnevno sve šire i dublje opsega savremene ljude i izbor je svih koji su mu se predali i postali njegov deo i OGLEDALO. To je svet čija je suština „pseudo“ (lat. laž, obmana, fikcija, praznina...) - ili kako je to Bodrijar rekao simulakrum, a izražava se kroz pseudopotrebe, pseudokulturu, pseudoobrazovanje, pseudoznanje, pseudovrednosti, pseudoprava, pseudonovac, pseudoekonomiju,

pseudopolitiku, pseudodemokratiju, pseudohumanizam, pseudoslobode, pseudoetiku, pseudoestetiku..., pseudoživot – surogat sveta postmoderne i njenog strukturalnog nihilizma. Govoreći o tom modernom duhu vremena Miloš Šobajić (srpski slikar svetskog glasa čije su slike u najpoznatijim muzejima) u svojoj knjizi „Slikaj i čuti“ piše:

„... renesansa, koja je počela krajem 13. veka, zahtevala je džinove i rađala džinove. U 21. veku se traži da budemo patuljci i da rađamo patuljke. Današnja populacija na planeti ne sme da ima svoje ideje, već poslušnost, ne sme da stvara, već da se ludo zabavlja, a pre svega, treba je onespособiti da samostalno misli (...) Ta agresija svih vrsta i oblika koju danas trpimo u ime interesa koji nisu naši, u ime interesa koji su protiv nas i u ime interesa protivnih zdravoj logici i ljudskoj inteligenciji, pokušava da od nas napravi poslušno stado, čiji bi jedini cilj bio da mirno pase ono što mu se nudi. I da, pre svega, čuti.“

Modernom duhu vremena savremenog sveta, dakle, nisu potrebni i poželjni kreativni, stvaralački i kritički nastrojani ljudi – ličnosti već pasivne individue i konformisti koji će se u beskraj zadovoljno baviti i uživati u nečemu bez njih stvorenom – povodljivi za nametnutim trendovima, korisni, upotrebljivi i profitonosni potrošači-konzumenti svega što im tržište ponudi kao „hit“ i „trend“.

U svetu sa takvim duhom vremena ni u veštini mačevanja nisu potrebni ni poželjni pioniri veštine koji će kreativno i slobodno stvarati sopstvene i originalne stilove i škole mačevanja od nasleđene građe – a kako bi svi bili različiti, već pasivni repetitivci, reproduktivci i epigoni već urađenog u prošlosti mačevanja – a kako bi svi mačevaoci biti isti: serijsko-fabrički štancovane Pseudoagripe, Pseudomaroci, Pseudomajeri...

Duhu vremena moderne savremenosti, dakle, ne trebaju Rembranti već Pseudoremranti čija je krilatica „*Magister dixit*“ (učitelj je rekao) i koji pokušavaju papagaski ponavljati ono što su činili originalni i kreativni majstori (čijoj se originalnosti i kreativnosti inače dive!) Majer, Karanca, Fabris, Maroco, Angelo, Agripa, Sutor...

Otud svi koji danas u mačevanju biraju modu istorijskog mačevanja – ubeđeni da samostalno i slobodno biraju novi, pravi i originalan put u veštini, zapravo su pomodarskim duhom vremena postmoderne neprimetno usmereni da delaju kao regresivni konzervativci zarobljeni u *Status Quo ante* (stanje kao pre) veštine služeći tako kroz nju zeitgeist-u i njegovoj misiji oblikovanja čoveka u pravcu poslušničkog potrošačkog pasivizma.

No, moderni izbor i ukus u mačevanju ima još jedan dodatni element jer i duh savremenosti ima još jednu ključnu dimenziju. Tu dimenziju čini univerzalni kult kompetivizma a u skladu sa dominirajućom ideologijom liberalnog turbo-ultrakapitalističkog koncepta postmodernog sveta. Reč je o klanjanju idolima sveopšteg rivalstva, kompeticije, suparništva, hiperkonkurencije, uspešnosti, laktanja, grabeža i pohlepe, agresivnosti, predatorstva, prestiža, tuče i nadmetanja – varvaskoj „civilizaciji“ utakmice i konflikta. U tom svetu boga Marsa i mentaliteta Orvelove „*Životinjske farme*“ je vrhunac kulture kvazidarvinističko gledanja na život kao na prašumu u kojoj se svi međusobno samo jedu i gde „uspeh“ u bilo čemu ne ide bez pokoravanja ili ponižavanja nekog drugog. Otud ukus, izbor, trend i moda u savremenom mačevanju nije više samo istorijsko mačevanje kao veština ili umetnost (kao što je to bio slučaj u 19. veku) već takmičenje i nadmetanje u njemu – njegova sportifikacija i transformisanje u „pobedotražilački“ sport: sport-istorijsko mačevanje 21. veka.

Ova dva navedena faktora su temeljna ne samo za razumevanje izbora svih čiji je ukus danas sport-istorijsko mačevanje već i za potpuno razumevanje njihovog ličnog karaktera, načina odrastanja, života, pristupa životu pa i njihovih perspektiva u njemu.

No, drugačiji – kreativni ljudi, koji nemaju poriv za modom već za slobodom i suprotstavljanjem svom vremenu, postavljaju, ili osećaju u sebi (slično Marfijusu iz „Matriksa“ koji kaže: „*Osećao si čitavog života da sa ovim svetom nešto nije u redu. Ne znaš šta ali ono je tu, kao šiljak u tvom umu, koji te tera da poludiš*“) pre svega, sebi niz pitanja: Da li je bolje ići putem većine i prolazne mode ili sopstvenim putem? Posедуje li se životna plodnost ili životarenje jalovosti? Da li je uopšte moguće ići u nazad i ponavljati istoriju kad ni fizički enropijska strelica vremena ne može ići u nazad? Gde vodi pokušavanje ponavljanja prošlosti jedne veštine kad „*Ako skuvate ribe iz akvarijuma, dobićete riblju*

čorbu. Ribe iz čorbe ne možete da vratite u akvarijum. To je istorija." (Zoran Đinđić)? Da li se može dohvatiti istorijska autentičnost davno nestalih škola kad „Svako istorijsko istraživanje pati od neke amnezije“ (Bloh); kad „Kaže se da će svi koji čuju dvoje ljudi kako opisuju isti saobraćajni udes izgubiti svaku veru u istoriju kao nauku“ (istoričar Džefri Baroklou) itd. kad jer i svaka sadašnjost je u najvećoj meri sva satkana od nedorečenosti, zabluda, laži, falsifikata i manipulacija zbog čega nam i u istorijskim dokumentima o njoj nam nužno preostaju u najvećoj meri zablude, nedorečenosti, laži, podmetanja i falsifikati čiju „istinu“ treba da „istraže“ i dokažu istoričari koji ih dodatno tumače subjektivno, interpretiraju, manipulišu, domišljaju, falsifikuju i deformišu u skladu sa ličnim granicama, zabludama ili potrebama i interesima ideologija vremena kome pripadaju..., - dakle, kad istorijsko mačevanje ne može nikad biti nešto drugo osim pseudoistorijsko mačevanje jer i sama istorija kao nauka je dobrim delom zapravo pseudonauka koja pruža sliku pseudoistorije?²⁴

Zar mačevaoci koji su krenuli tim modernim „pseudo“ – simulakrum putem nisu sebe tako osudili - jer kad „Istorija se ponavlja prvi put je tragedija a drugi put farsa“ (Marks) - da na kraju budu farsa i bave se samo farsom: šminkom, kulisama, modom, autentičnošću izgleda pantalona, cipela, košulja, čarapa, rukavica, oklopa, mačeva... prošlosti, praveći mačevalački maskembal nesvesni da je i istorija mode odevanja deo carstva pseudoistorije? Zar je onda neobično što sve više modernih mačevalaca čini još jedan korak u svom istorijskom mačevanju trčeći u svet fikcija viteškog i ep-fantastičnog mačevanja vilenjaka i patuljaka - pseudosvetove za savremene ljude „Petar Pan“ generacija?

Zar čovek ne treba da je stvaralački potpuno impotentan i bez svakog kreativnog talenta i instinkta da bi mogao zadovoljno težiti globalnoj neoriginalnosti i pukom sprovođenju tuđih ideja kreatora iz prošlosti zaboravljajući da „Moda je neprijatelj kreativnosti“ (Pikaso)?

Kao odgovor na sva ta i mnoga druga pitanja pojavili su se i mačevaoci (i ljudi u drugim oblastima) koji nisu sasvim zarobljeni mrežama duha vremena i koji zato pružaju otpor modernom ukusu.

Za njih - te „nesavremene“ nije nešto samim tim što je moderno i novo bolje od starog jer svaki novi korak u vremenu je korak u svim pravcima: napred, levo, desno, gode, dole, nazad, ćorsokak... u provaliju. Zato oni čine oprezno i često suprotno prolaznim trendovima modernosti, a posebno danas u doba kada je „Globalistička teza poslednjih decenija, što gluplje – to bolje“ (Miloš Šobajić). Čovek treba da živi u svom vremenu ali jer svako vreme uvek nosi i svoju kugu ne treba povodljivo, naivno, brzopleto i slepo da prati svoje vreme već svoje dobro u tom vremenu - da njegov izbor bude stvar „izborenog“ u borbi sa zlom svog vremena. Čovek, dakle, treba da prati i pripada svom vremenu ali ne i da prati, pripada i valja se i u blatu svog vremena.

Zato ukus i izbor nekih u mačevanju nije moderno sport-istorijsko mačevanje već klasično mačevanje u kome se mačevaoci drže krilatice Noli iurare in verbo magistri (ne treba se slepo zaklinjati na reči učiteljeve) jer svako treba kreativno da doprinese na svoj način veštini kojom se bavi. „Svako sebe neka uzida“ (Pavle, Poslanica Efes.).

Klasično i istorijsko mačevanje se, dakle, bave istim predmetom - bojevima, pravim, tradicionalnim mačevanjem pravim (zatupljenim) mačevima ali na različit način. „Istoričare“ zanima nedostižna i nemoguća istorijska autentičnost pojedinačnih stilova koji su postojali - kopija, simulakrum, muzej surogata i falsifikat a „klasičare“ zanima stvaranje novih i drugačijih stilova iz slobodne primene opštih principa tehnike bojevog mačevanja - revalorizacija i život. Drugim rečima: dok se prvi bave ovim ili onim pojedinačnim modelom automobila „oltajmera“ drugi, jer „Prava umetnost ne prikazuje prošlost iznova; ona je nastavlja“ (Roden), se bave funkcionisanjem „oltajmera“ uopšte a sa ciljem stvaranja novih modela na tragu tog duha „oltajmer“ prošlosti.

²⁴ Zato neki istoričari sami tvrde da za razliku od svake nauke koja ima svoj predmet istorija nema predmet koji istražuje – on je nestao u vremenu, pa stoga ona i ne može biti nauka već manje ili više „povjest“ – pripovedanje, priča o onome što je bilo.

Cilj „istoričara“ je, dakle, jalovo igranje sa kostima iskopanih skeleta dinosaurusu prošlosti mačevanja u pokušaju da mumificirano zadrže i ožive - neka vrsta tanatofilije, „frankenštajnstva“ i „zombiranja“ (otud tipična opčinjenost savremenog postmodernog ukusa estetikom sivila, mraka i prazninom svedenosti - „darkerizam“, „neogotika“ i drugi oblici Alister Kroulizma, a o čemu piše i Erih From u svojoj Anatomiji ljudske destruktivnosti ukazujući na „nekrofilsku“ opsednutost moderne civilizacije mrtvim predmetima oličenoj u patološkoj zavisnosti od posedovanja i klanjanja neživim materijalnim stvarima i spravama). Cilj „klasičara“ je, naprotiv, suprotan - život: da se popnu na ramena spomenika velikih učitelja prošlosti mačevanja i gledajući odatle dalje nego što su ti velikani videli zakorače, kao pioniri, u plodno, kreativno, drugačije i originalno veštine kojim se bave. Klasično mačevanje, dakle, nije, „čuvanje trunke prošlosti“ jer iako ljudi izvode muziku Baha, koji je već mnogo vekova mrtav, oni se ne bave „čuvanjem trunke prošlosti“ već kulturom - neprestanim i živim izvođačkim razvijanjem njegove muzike koja je upravo zato i večna - klasična. Tako i u mačevanju, kako je napisao Adam Adrijan Kraun „*Ono što je bila istinito pre sto, dvesta ili petsto godina, može još uvek biti istina. U slučaju mačevanja, praktično sve što se može uraditi mačem je već bilo dobro poznato u 16. veku (...) pa klasično mačevanje nije očuvanje prošlosti, već očuvanja istine.*“

Okrenutost prošlosti i istina prošlosti, dakle, nije identitet sa prošlim - njegova mrtva ponovljivost - jer identitet u bilo čemu, pa i istorijskom, je nemoguć. Okrenutost prošlosti i istina prošlosti je kultura (lat. colere: kultivisanje, obrađivanje, gajenje, razvijanje, negovanje, usavršavanje, oplemenjivanje...) jer istina sina nije otac već očevina na kojoj sin gradi i razvija sopstvenu sadašnjost i utemeljuje budućnost. Ta istina je, dakle, suprotnost savremenom postmodernističkom duhu i ukusu koji je suštinski duh simulacije, dekonstrukcije, destrukcije, pseudokulture (antikulture) i nihilizma.

„Klasičari“ se ovakvog pristupa mačevanju drže ne samo zato što „*Sve mi je mrsko što me samo poučava a ne podstiče na delatnost*“ (Gete) već i zato što istorija bilo čega uvek škodi kad se gleda kao odmorište a ne kao stepenište jer u svemu, pa i u mačevalačkoj veštini, prošlosti treba da služimo samo onoliko koliko ona može služiti za stvaranje neke budućnosti.

Ne raditi isto što rade svi već biti različit i imati
SVOJ stil - jer stil nije sve ali bez stila sve je ništa - a modu - ono što sve izjednačava, videti
kao nedostatak i izazov za prevazilaženje, oduvek je bio
zahtev svakog plemenitog karaktera.
U veštini i životu misliti, osećati i činiti drukčije od običnog i svih - ići sopstvenim putem a
ne u korak sa većinom - kao po zvuku zajedničkog bubnja,
jer to nije otmeno, a i zaglupljuje,
znači ne samo dostizati lepo, vredno i uzvišeno već i razvijati i sebe i život.
Tom duhu SLOBODE, RAZLIČITOSTI I BOGATSTVA treba težiti i
za njega se boriti uz vedrinu i smeh po cenu svih odbacivanja, pritisaka,
samoće i žrtava kako u veštini življenja tako i u veštini mačevanja
imajući uvek na umu reči Bukovskog:
„*Oni su se meni smejali jer sam drugačiji,
a ja njima jer su svi isti.*“

Prilog 5

Nastanak sportskog mačevanja

Klasično bojevo (borbeno) evropsko mačevanje je nastalo kad su izrađeni prvi bronzani mačevi. Evropski mačevaoci su od tog trenutka, tokom nastupajućih 4000 godina (dakle više od 99% istorije mačevanja), a sve do sredine 18. veka mačevali na jedan isti (bojevi) način držeći se klasičnih pravila autentične tehnike i taktike upotrebe mača. Ova osnovna pravila mačevanja su otkrivena kao rezultat borbe jer je svaki mačevalac naoružan pravim mačem bio prinuđen da uvidi što sme i šta ne sme da čini sa svojim oružjem i protivnikom ako želi preživeti. Onaj ko ta pravila nije shvatio i otkrio nije ni preživio i svoju glupost je odneo sa sobom u grob. Svi koji su mačevali vodeći računa o principima takve selektivne prakse (praveći varijacije njenih pravila vezano za promene vrsta mačeva i zaštitne opreme) svoju veštinu su koristili u četiri svrhe:

1. Rata (sukob velikih vojnih formacija u čijoj borbi se po vojnim pravilima koristi i mačevalačko oružje).
2. Duela (spontana borba između dve ili više osoba bez ikakvih pravila, skoro tuča uz upotrebu mačeva).
3. Dvoboja (mačevalačka borba između dve osobe po strogim, pisanim i nepisanim pravilima uz prisustvo svedoka).
4. Kurtoazne borbe sa prijateljem (koja se zove još i „vežbovni dvoboji“) u funkciji učenja, vežbe, samousavršavanja i usavršavanja stvarne borbene veštine.

U svim navedenim vrstama upotrebe mača koristila se tehnika i taktika pravog mačevanja s tim što su u kurtoaznom - vežbovnom mačevanju (u kome se takođe koristila tehnika i taktika realne borbe) mačevaoci vodili pažnju jedan o drugome i između njih za vreme mačevanja nije vladalo suparništvo kao na bojnopolju već prijateljska saradnja na obostranu korist i zadovoljstvo.

Međutim, sredinom 18. veka slika veštine se menja a mačevanje o kome je bilo reči polako nestaje. Nastaje nova vrsta mačevanja - sportsko, a što podrazumeva drugu vrstu mačeva i zaštitne opreme, drugu vrstu tehnike borbe i uvođenje dogovornih pravila, suđenja, brojanja i sportskog takmičenja. Iz čega je i zašto nastalo SPORTSKO mačevanje?

Od čega je nastalo sportsko mačevanje?

Sportsko mačevanje nije palo sa neba niti je „repa bez korena“ - nešto što je samo stvorilo sebe ni iz čega i bez ikakve veze sa vremenom koje mu prethodi. Skoro sve ono što čini tehniku savremenog sportskog mačevanja vodi poreklo i otkriveno je u prošlosti ali sa drugačijim kontekstom namene i načinom upotrebe. Postoji mnoštvo sačuvanih knjiga, dokumenata, istraživanja, polemika i priručnika pisanih o veštini mačevanja još od 14. veka a koji dokazuju ovu činjenicu na svakoj strani.

Osvrnuću se usputno i samo informativno na najosnovnije. Di Grasi 1570. godine je postavio temelje teorije koja je pokazala u praksi nadmoć tehnike nad snagom - presije i kontrapresije na sečivo, napad sa vezivanjem protivnikovog sečiva i definiše bojevu liniju kao liniju napada i odbrane. Giganti 1600. godine prvi kreira savremeni sportski mačevalački stav sa desnom nogom i desnom rukom u desnom stavu napred. Kapo Fero je 1610. definisao principe koji važe i danas u sportskom mačevanju: osnovni koraci napred i nazad, skokovi, dupli koraci, produženi ispadi, podela sečiva na tri dela po jačini i funkciji i učestvujući u diskusijama i sporovima prvi je tvrdio da je linijski (linearni) način kretanja superiorniji od kružnog. Vigiani 1575. godine uvodi ispad samo prednjom nogom, prvi definiše kontraparade, kružne blokove i degaže, takođe započinje i prva posleantička istraživanja i sporove oko superiornosti boda nad sečenjem. Ovde treba spomenuti i Fabrisa koji 1606. godine prvi put uvodi u tehniku mačevanja blokove - pariranje oružjem, definiše 4 zone napada i odbrana, daje imena osnovnim blokovima, daje prvi opis batute (udarca po protivnikovom oružju) i finte (provocirajućeg napada koji završava obilaskom protivnikove odbrane), Saviola sa „drugom intencijom“, isključenjem, opozicijom, eskivažama ...

Ako bi se napravio detaljniji popis gotovo da ništa od onog što čini suštinu tehnike savremenog sportskog mačevanja nije novo već je izmišljeno, viđeno, probano i korišćeno u mačevanju tokom najmanje prethodnih 500 godina (najviše tokom 18 veka) ali na drugačiji način ili kao negativan primer - kao ono što nikako ne treba činiti u mačevanju. Primer ovog drugog je npr. prekobod (bod ili sečenje iz obilaska preko vrha protivnikovog sečiva) a koji se u sportskom mačevanju danas (kao „kupe“) izvodi na potpuno degenerisan način šibajućim savijanjem tankog sportskog sečiva (kao bičem) a što je potpuno neizvodljivo pravim mačem. Drugi primer je skok u protivnika (sportski „fleš“). Ova akcija postoji u klasičnom mačevanju još od 16. veka ali se za razliku od sportskog mačevanja (gde se izvodi direktnim i slobodnim skokom u protivnika) izvodi isključivo uz hvatanje, opozicioniranje i držanje protivnikovog sečiva.

No, uistinu postoje u sportskom mačevanju i noviteti kojih ranije u klasičnom mačevanju nikad nije bilo ali oni su zanemarljivo retki. U njih npr. spada „bokserski korak“ tj. kretanje mačevaoca u borbi kroz neprekidno skakutanje gore-dole-napred-nazad na vrhovima prstiju. Dakle, sportsko mačevanje je nastalo najvećim delom iz pravog, borbenog mačevanja ali transformacijom (najčešće izvitoperenjem) primene njegovih elemenata, gubljenjem i gašenjem nekih njegovih osnovnih karakteristika i dodavanjem nekih koje ranije nisu postojale.

S tim u vezi je Egerton Kasl 1885. napisao: *„Vežbovni mačevi se koriste vekovima, ali uvek kao pravi mačevi, gde je borba mačevima bila svrha i cilj i malo toga je izvođeno „tupim“, a što nije bilo svrsishodno izvesti „oštrim“. Danas je, međutim, borba floretom cilj sama po sebi i sama sebi.“*

Zašto je nastalo sportsko mačevanje?

Nastanak sportskog mačevanja laici uglavnom objašnjavaju evolutivnim razlogom (a u duhu koncepta ideja modernizma 19. veka): sportsko mačevanje je nastalo prirodno kao rezultat „spontanog usavršavanja“ - evolucije koji postoji u svemu, pa i u mačevalačkoj veštini. To znači da ljudi u prošlosti nisu znali da mačuju pa se kroz istoriju sve više otkrivala istina veštine i tako se ona menjajući i usavršavajući korak po korak polako

uzdizala do današnjice - današnjih savremenih sportskih mačevalaca koji su na vrhu dosegnutog savršenstva veštine!

Ovakvom objašnjenju se može prigovoriti mnogo šta ali zadržaću se samo na sledećem. Arogantno je, egocentrično, nadmeno, narcisoidno, neskromno i prepotentno (upravo sve ono što i karakteriše „duh“ većine ljudi današnje „ja“ epohe postmoderne savremenosti) misliti da su naši preci prethodnih 3800 godina bili budale pa nisu znali da mačuju dovoljno dobro zbog čega su se, eto, pojavili moderni sportisti početkom 19. veka kako bi veštinu mačevanja doveli do vrhunca i prošlosti pokazali kako treba da se mačuje.

Ja, međutim, ne posedujem ni najmanju sumnju da su naši preci u mačevanju bili neuporedivo maštovitiji, ozbiljniji, veštiji i opasniji od savremenih sportista jer su se borili za živote a ne za medalje, stipendije, rekreaciju ili sportsko-turistička putovanja. Sa druge strane postavlja se pitanje: ako je logika istorije mačevanja evolucija da li to znači i da će posle savremenog, modernog sportskog mačevanja ovaj tok, prirodno, stvoriti još neko savršenije mačevanje (laserskim mačevima, mačevanje u bestežinskom stanju...???) ili se sve završava na božanskom stupnju prestanka kretanja na koji su se danas popeli moderni sportski mačevaoci jednom zauvek? Smatram da su oba odgovora podjednako apsurdna što znači i da je njihova početna teza o evoluciji kao uzroku nastanka sportskog mačevanja podjednako apsurdna.

Evolucija u mačevanju - istorija mačevanja (kao i istorija sveta i bilo čega u svetu) nije puko pravolinijsko kretanje napred u vremenu već se sastoji od kretanja u svakom mogućem pravcu uz različite nelinearnosti - skokove, vraćanja, preplitanja, zastajkivanja, kruženja (ponavljanja)... Iz tog razloga u istoriji mačevanja nema pojednostavljenog „usavršavanja“ i „evolucije“ (kao što neki bukvalistički nastrojani tumači teorije evolucije površno zamišljaju) već samo promene i prilagođavanja u raznim pravcima jedne iste osnovne, bazične i suštinski nepromenljive tehnike novim tipovima mačeva i zaštitne opreme koji su se smenjivali tokom epoha. Tako nisu nastajali sve „savršeniji“ mačevi i sve „savršenije“ vrste mačevanja već samo različite vrste mačeva i različiti stilovi mačevanja (kao varijacija iste osnovne forme) koji su bili pogodniji (prilagođeniji) za date istorijske okolnosti, prostore i situacije. Ni po čemu rimski legionar ili gladijator nije bio manje „savršen“ i ubitačan mačevalac od musketara ili obrnuto, i ni po čemu nije rimski gladijus manje smrtonosno oružje od renesansnog rapira. Ti različiti mačevi su samo prigodni za različite situacije a mačevaoci sa njima samo različito mačuju i ne bih se usudio da u njihovoj borbi tipujem ni na jednog više no na drugog s ubeđenjem o izboru „naprednije“ i „savršenije“ tehnike mačevanja ili oružja.

Slično tome bilo bi skoro sholastičko pitanje da li bi u borbi pobedio vešt strelac sa odličnim samostrelom ili moderni strelac sa puškom... Ako se već traži mesto evolucije i procesa usavršavanja u mačevanju ono postoji samo u okviru istog tipa mača ili tehnike. Tako savršenije može biti mačevanje samo jednog legionara u odnosu na drugog legionara ili jednog musketara u odnosu na drugog musketara.

Jedan tipičan primer „evolucije“ mačevanja.

Osnovno pravilo svih borbenih veština je da se u borbi koriste sve mogućnosti tela. Iz ovog razloga je i tokom 99% istorije mačevanja druga ruka neprestano imala niz aktivnih borbenih funkcija a mačevaoci nikad nisu mačevali kao da drugu ruku nemaju ili je ona mrtva.

Na samom početku istorije evropskog mačevanja je druga ruka držala drugi mač (kriško mačevanje sa dva rapira). Zatim je druga ruka stekla zaštitnu funkciju i držala velik štiti koji je štitiio telo od udaraca, sečenja i bodova. Nakon toga je ta ruka dobila i ofanzivno-odbrambenu ulogu. Štiti je postao lakši, manji i pogodniji za napad tj. štitiom je druga ruka tokom mačevanja ne samo branila već i nanosila smrtonosne udare u vrat ili glavu. Zatim je štiti odbačen zbog nastanka oklopa a druga ruka je počela da se koristi za držanje drugog mača ili hvatanje drške jednoiporučnog i dvoručnog mača. U sledećoj fazi je druga ruka počela da se koristi za dagu (bodež za levu ruku dužine jedne trećine mača) oružje koje se upotrebljavalo u borbi dok se mačevalo rapirom u desnoj ruci. Kada je daga prestala da se koristi nenaoružana ruka je upotrebljavana za držanja plašta koji se bacao protivniku na njegovo oružje ili glavu. Plašt se držao u gornjem položaju pošto je samo u njemu bilo moguće lako vitlati iznad glave protivnika ili ovim vitlanjem skloniti protivnikovo sečivo. No, kako plašt biva odbačen iz mode odevanja izlazi i iz upotrebe u mačevanju a mačevaoci na svoju nenaoružanu ruku oblače laku čeličnu verižnu rukavicu ili rukavicu od debele kože i ovom rukom hvataju protivnikovo sečivo ili pokretom u levo, desno, gore ili dole sklanjaju polugom protivnikov vrh koji pokušava da nanese bod. Takođe, u istoj funkciji je često korišćena podlaktica od kovanog gvožđa koja je mogla veoma efikasno podmetanjem ruke zaustaviti sečenje sablje ili lakšeg mača.

Upotreba zadnje ruke u aktivnoj borbi je nestala sa periodom džentlmenskih dvoboja sredinom 18. veka. Naime, pravila borbe su nalagala zabranu upotrebe nenaoružane ruke ali dozvoljavaju da mačevaoci postave tu ruku u pasivni zaštitni položaj u kome svojom podlakticom, nadlakticom i šakom za 30% pokrivaju površinu vitalnih organa grudi, trbuha i vrata čime smanjuju verovatnoću smrtnog pogotka. Zadnja ruka se, međutim, kada je reč o duelima i dalje aktivno koristi. Takođe, u noćnim borbama, a često i u tajnim dvobojima, su mačevaoci u zadnjoj ruci držali fenjer (nazad i iznad glave) koji bi omogućavao da se može dobro videti protivnik i oružje kojim mačuje (kasnije se stvar obrnula pa su se ovi fenjeri uz izvesne tehničke izmene koristili upravo za suprotno – da se protivniku svetli u oči i oteža dobro viđenje borbe).

Napokon, sa 19. vekom i pojavom sportskog mačevanja, koje je preuzelo stil i pristup borbi iz dvoboja 18. veka, zadnjoj ruci je pravilima zabranjeno da na bilo koji način pokriva važeću površinu (da bi se sudijama olakšalo suđenje) zbog čega se ona postavlja gore i nazad.

Sa modernim dinamičkim sportskim mačevanjem 20. veka ona dobija sa ovim položajem i svoju motoričku funkciju i obezbeđuje da onaj ko izvodi ispad nogom napred zamahom ruke unazad svoje telo brže pokreće napred i iskošava u akciji čime smanjuje verovatnoću pogotka u vazeću površinu, a s druge strane pomaže lakšem vraćanju iz ispada u stav. No, tu još nije kraj.

Zanemarivanje ovog unekoliko neprirodnog položaja zadnje ruke (što možete videti iz reakcije svakog početnika), iz konformističkih razloga „neudobnog“, „neugodnog“, „teškog“, „neprijatnog“... dovodi do toga da sportisti danas spontano zadnju ruku sve više opuštaju da beživotno visi niz telo ili u stranu niz telo. Ovome su doprinele još dve stvari. Prva je savremeno sportsko mačevalačko kretanje koje podrazumeva bokstersko skakutanje a tokom čega je gotovo nemoguće i blesavo držati ruku gore i nazad. Druga, s obzirom da se savremeno mačevanje praktično svelo na šibanje kupeima koji nanose protivniku najveći broj pogodaka upravo sa gornje strane i to na ramena ili iza ramena – dakle, upravo tamo gde treba da stoji zadnja ruka, taj položaj nije poželjan. Svaki mačevalac koji je samo jednom dobio udarac po prstima zauvek je rešio da sklanja svoju zadnju ruku dole.

Dakle, kako sada stoji situacija, zadnja ruka u savremenom sportskom mačevanju nema više nikakvu funkciju i gotovo samo smeta. Iz svega navedenog se može jasno postaviti pitanje: kakvu je „evoluciju“ i „usavršavanje“ doživio položaj i upotreba zadnje ruke od vremena kritskog rapira do danas?

Svako ko je s razumevanjem pročitao gornji tekst uvideće odmah da je pitanje potpuno besmisleno. Postoji samo raznolikost uzrokovana raznim okolnostima i faktorima bez ikakve mogućnosti hijerarhijskog poređenja i „usavršavajućeg“ evolutivnog nadovezivanja. Izmene koje su se dešavale gotovo po pravilu nisu imale nikakve veze sa „ovo je bolje i zato će ono prethodno biti zamenjeno“ već su uzrokovane raznim drugim spoljašnjim faktorima. Bodež za levu ruku je zamenjen plaštom ne zato što je plašt bio bolji za borbu već zato što je borba dagom bila suviše komplikovana a i ljudima se više nije htelo (a negde im je bilo i branjeno) da nose za pojasom glomazne bodeže. Isto tako ruka sa plaštom je izašla iz upotrebe ne jer se pronašla bolja funkcija ruke već jer je iz mode izašlo nošenje plašta. Takođe, Kričani su prestali koristiti drugu ruku za drugi mač ne jer su tako lošije mačevali od svojih protivnika već jer su ih brojnošću pregazili divlji narodi sa severa i nametnuli im upotrebu štita u drugoj ruci...

Slična je situacija i sa radom nogu, sa tehnikom upotrebe mača, taktikom... Razlog nastanka sportskog mačevanja, dakle, nije bio u usavršavanju mačevanja i prevazilaženju „nesavršenstava“ mačevalačke tehnike prethodnih epoha jer mačevanje kao bojeva veština je završilo svoj život krajem 18. veka pošto je i mač kao oružje izgubio svoje mesto i primat oružja za borbu u vremenu posle 18. veka. Tu se više nema šta usavršavati jer nema ni razloga za usavršavanja.

Priča o nestajanju borbenog i rađanju sportskog mačevanja, dakle, ima jednu sasvim drugu vizuru i dimenziju, različitu od evolucione. Nasuprot procesu „usavršavanja“ počeo je proces pretvaranja pravog mačevanja kao borbene veštine u nešto drugo u skladu sa potrebama i zahtevima vremena, prilagođavanja novom svetu koji se pojavio. Ne u „BOLJE“ ili „SAVRŠENIJE“ već u DRUGAČIJE!

Ono što je uzrok nastanka sportskog mačevanja, dakle, nije usavršavanje istog već stvaranje drugačijeg, ne kretanje i razvoj u okviru jednog istog kvaliteta već kretanje u pravcu stvaranja različitih i drugačijih kvaliteta. Pet je glavnih uzroka nastanka sportskog mačevanja (i sporta uopšte).

Uzrok 1

Sa 18. vekom dvoboji mačevima su kako gde uglavnom bili zabranjeni, kao i nošenje mačeva uz civilno odelo. Vatreno oružje je u tom periodu u potpunosti u građanstvu potisnulo mač kao sredstvo samoodbrane jer veština pucanja je pogodnija, efikasnija, lakša, brža i jeftinija za učenje i upotrebu.

Treba podsetiti da su časovi mačevanja za građanstvo od kraja 17. veka do početka 19. veka bili jako skupi pošto je visokom cenom aristokratija zadržavala za sebe monopol nad poznavanjem veštine ubijanja, a koji je držala (uz monopol posedovanja mača) tokom celog srednjeg veka.

Iz ovih razloga mačevanje za duel i dvoboj među civilima se zabranjuje a jedino što se dozvoljava je kurtoazno - vežbovno mačevanje. Na ovaj način, tako što su sve „grane drveta“ potkresane izuzev jedne mačevanje je usmereno da raste samo u jednom pravcu - tamo gde mu je trenutni sklop ukupnih istorijskih okolnosti zacrtao da mora rasti.

Uzrok 2

Vojsci i policiji 18. veka - za koje je mačevalačko oružje još uvek imalo značaj, bilo je od najvećeg interesa da aktivno ograničavaju građanstvu vežbanje i obuku pravog mačevanja kao borbene veštine kako zbog zabrane dvoboja tako i pacifikovanja građanske klase koja je sa vremenom klasicizma-romantizma postajala sve više politički revolucionarna. Gotovo u svim zemljama Evrope došlo je do sankcionisanja rada škola mačevanja i ograničavanja rada učitelja mačevanja.

Dok su u nekim zemljama škole mačevanja bile zatvarane a učitelji mačevanja proterivani u drugim, sa dužom tradicijom, vlasti su dozvoljavale aktivnosti samo onih škola koje su iznašle način da opstanu tako što su građanstvu počele da nude benigno mačevanje sa novom, izmenjenom tehnikom i drugačijom vrstom mačeva a koja će ovu veštinu pretvoriti u za ono vreme društveno bezopasnu i prihvatljivu igru.

Uzrok 3

U periodu sredine 18. veka dekadentna i raznežena aristokratija, fino mlado građanstvo i bogata razmažena buržoazija tražila je za sebe zabavu i razonodu kojom će ispuniti svoje prazno vreme. U tu svrhu su pored jahanja, lova, kriketa, tenisa... počeli da upražnjavaju i mačevanje.

Oni, međutim, nisu bili zainteresovani previše za mačevanje u kome se koristi oružje prave težine tj. od kilograma pa na više, a što je zahtevalo snagu, okretnost i muževnost. Njihovom ukusu je bilo prigodnije koristiti lagane rekvizite težine oko 500 grama i udobnije tehnike koje mačevanje svode na komotno bockanje u ruku ili nogu i lagane, ležerne i po snazi beznačajne udarce (ogrebotine) iz zgloba šake.

Tako je mačevanje postalo sport među drugim sportovima koji ima jedinu svrhu u mondenskoj zabavi, luksuzu i telesnoj rekreaciji bogataša. Upravo iz ovog perioda i vezano za mačevanje ovog tipa i potiče i danas rasprostranjeno laičko viđenje sportskog mačevanja kao „bogataškog“, „buržoaskog“, „šminkerskog“, mekoputnog i „ženskastog“. Kasnije, u drugoj polovini 19. veka, sa pojavom velikih ekonomskih kriza i socijalnih nestabilnosti, sport koji je prvenstveno bio zabava za elitu dobija novu ulogu i zadatak. On se, naime, namerno omasovljuje i postaje dostupan srednjim i nižim slojevima naroda a kao osnovno sredstvo za kanalizaciju socijalne agresivnosti, pasivizaciju, zamajavanje i skretanje pažnje sa egzistencijalnih i društvenih problema na fiktivne (sportsko-takmičarske) „probleme“.

Isti mehanizam je korišćen još u starom Rimu sa gladijatorskim igrama na kojima je pod geslom „hleba i igara“ plebsu što je nezaposlen ceo dan besplatno provodio u gledanju krvavih borbi besplatno još deljen i hleb („Rimljani se interesuju samo za gladijatorske igre, zabavu, uživanje u spektaklu i slavljenje pobednika. Oni opijeni sporednim zanemaruju bavljenje svojim životom i svojim društvenim položajem“ - Juvenal, 100. god. n.e.).

Tako je i sportsko mačevanje u svojoj drugoj fazi razvoja (populističkoj) dobilo tu istu ulogu, svrhu i razlog postojanja i izgubivši svoj prethodni mondensko-elitistički karakter postalo je zabava, igra i razbibriga, sredstvo za pražnjenje i opuštanje kao i svi drugi sportovi.

Uzrok 4

Učitelji mačevanja i škole mačevanja uvidevši komercijalne mogućnosti novih neborbenih mačeva i zaštitne opreme (njena bezbednost, laka dostupnost i pristupačnost za upotrebu svima), a što je otvorilo vrata omasovljenju broja interesenata, počinju širiti novi unosni biznis koji podrazumeva da se „mačevanjem“ mogu baviti više ne samo gospoda već i dame i deca.

S druge strane ovaj proces razvija industriju mačevalačke opreme koja se širi svetom podsticana stalnim trendovskim promenama i „nužno neophodnim bezbednosnim“ inovacijama u sredstvima za mačevanje, a što sve povratno preko marketinške mašinerije popularizuje i dalje omasovljuje mačevalački sport. Podsticaji za dalje širenje sportskog mačevanja su, pored navedenih, dolazili i iz oblasti turističke industrije koja je svojim komercijalnim aktivnostima pratila stotine i hiljade igara, turnira, takmičenja, prvenstava... na koje moraju tokom cele godine putovati takmičari.

Uzrok 5

Uzrok nastanka sportskog mačevanje se, kao i sporta uopšte, međutim, najvećim delom nalazi u sferi društvenog (ideologija, ekonomija i politika). Naime, prvobitni kapitalizam koji je uhvatio zamah upravo sredinom 18. veka sa svojim bazičnim konceptom borbe, konkurencije, tržišta i nadmetanja oko poseda i zarade počeo je da radi na stvaranju mentalne klime koja najviše odgovara takvom ekonomskom sistemu. Počinje se, zato, na svakom koraku fabrikovati potrebe za opštim nadmetanjem i kompeticijom. U svim sferama života se veliča borba, „takmičarski duh“ i nadmetanje a „laktanje“ postaje glavna i jedina lekcija koju ljudi treba da uče i ponavljaju na svakom mestu od kolenke pa do groba.

Tako nastaje fanatičan pokret za stvaranje i veličanje pobednika, rekordera, šampiona i prvaka čiji je glavni cilj potvrđivanje, priprema i trening ljudi za budući život u mehanizmu tržišno-takmičarskog kapitalističkog nadmetanja oko profita. U tu svrhu se (uz vulgarizaciju, falsifikovanje i izvrtanje teza Darwinove teorije evolucije) unosi u međuljudske odnose „borba za opstanak“, „preživljavanje jačeg“, „veća riba jede manju ribu“, itd. - kategorije preuzete iz životinjskog carstva (a koje čak ni u njemu ne dominiraju suvereno već delimično).

Taj koncept - koji danas vlada svetom suvereno preko savremenog liberalnog turbo-ultrakapitalizma, svodeći sve međuljudske odnose na suparništvo, borbu, razdvajanje, individualizam i mržnju je okovao i oblasti čija je suština s one strane svakog sporta i nadmetanja - umetnost, nauku, obrazovanje...

On je najvećim delom razorio i telesnu kulturu koja se iz izvorne aktivnosti telesnog kultivisanja i samousavršavanja pretvorila u vrhunski sport, tj. neumerenu i psihofizički nezdravu nadmetačku aktivnost specijalizovanu za konkurentnost rekordera na globalnom takmičarskom tržištu.

Iz tog razloga je došlo do „slučajnog“ obnavljanja Olimpijskih igara, izmišljanja velikog broja novih sportova, kao i koncepta opšteg „omasovljenja“ sportsko-takmičarskih aktivnosti sa ciljem što ranije indoktrinacije generacija dece i odraslih agresivnim kompetitivnim „duhom“. Ljudi su u toj ideologizaciji toliko zastranili da im je činiti bilo šta bez takmičenja, nadmetanja i prestiža postalo gotovo neshvatljivo i nerazumljivo.

Tako se stvorila jedna kratkovida „civilizacija uspeha“ u kojoj je mera svega, najviša vrednost, smisao i cilj samo stvaranje šampiona tj. uspešnost i efikasnost. Time su se sportifikovale i fizičke aktivnosti koje nikada ranije nisu imale formu takmičenja ili sporta već su bile borbene veštine. Jedna od njih je i mačevanje. Moderni svet u kome je jedini odnos prema svemu i svakome samo konkurentska borba za prestiž i pobedu ujedno je i svet u kome se modernom mačevanju i drugom mačevaocu prilazi samo kao sredstvu prestiža, uspeha, pobeđivanja i dominacije.

Na taj način je i evropsko mačevanje pretvoreno u sport postavši točkić globalnog sportskog mehanizma pripreme i navikavanja ljudi na svet civilizacije prestiža (pohlepe) u kome najviša vrednost treba da bude borba da se u zarađivanju i posedovanju (u skladu sa novoolimpijskim geslom „*Citius, altius, fortius*“) stiče što više i bude što jači i brži u tom grabežu.

PRILOG 6

SVET BOGA MARSA ²⁵

„Sagledati situaciju je početak ovladavanja njome. Ako težim da sagledam duhovnu situaciju vremena želim, zapravo, da budem čovek.“ (Karl Jaspers, Duhovna situacija vremena, 1922)

„ Sve, uključujući i savremenu umetnost i nauku, služi varvarstvu koje dolazi.“ (F. Niče, Osvit, 1881)

Sve počinje sa decom. Ona se od najranijeg uzrasta - jer „Gde se grize valja i ujedati“ a „Da bi grizao treba zubi da rastu“ (engleska poslovice), u svakom trenutku i na svakom mestu kroz mnoštvo benignih igara podstiču na takmičenje u svemu i sa svima jer to je „važno za zdrav razvoj i socijalizaciju“. Gajenje ovog usađenog i izniklog semena „takmičarskog duha“, kao nečeg neupitno najpoželjnijeg, nastavlja se zatim u starijem uzrastu institucionalno u „bašti“ sistema predškolskog i školstva koje je primarno organizovano kao takmičarska borba oko osvajanja nagrada, poena, bodova, ocena...

²⁵ **Mars - rimski bog rata i arhetip borbe. Nosilac je predatorskog, militantnog, agresivnog i osvajačkog. Raduje se smrti (njegov grčki pandan Ares je oslobodio iz okova Tanatosa - boga smrti) svakoga i uživa u mirisu krvi, zveketu oružja i jaucima. U mitologiji predstavlja silu što reaguje iz tela, instinkta i ne misleći o posledicama, iracionalnost i ratnička pomamnost, gubljenje razuma, nekontrolisanu žudnju za borbom i krvoprolićem. Opisivan je kao glupak i onaj „ko ne zna šta je dobro“ i nema karakter jer se okreće čas protiv jednih, čas protiv drugih. Zevs ga je oterao rečima „Nemoj mi dolaziti...Ti ni u čemu više ne uživaš nego u svađi i tuči, zbog čega te prezirem više nego bilo kog drugog boga na Olimpu.“**

Onaj ko je opstao u tom uzgajalištu takmičara i uspešno se probio kroz nadmetanja male i velike mature kao nagradu dobija otvorena vrata za takmičenja oko upisa na studije, stipendije, mesta u studentskom domu, najviše bodova na kolokvijumima i ispitima, najbrži završetak studija sa najvišim ocenama, najboljeg mentora i diplomsku temu, oko titula magistra, asistenta, doktora, profesora, broja objavljenih stručnih radova i osvojenih bodova sa njima...

Tu su, naravno, svuda paralelno prisutne i nezaobilazne „radi zdravlja“ aktivnosti u vrhunskom sportu u kojima se mladi takmiče da kao najbolji sportisti u klubovima koji su „šampioni u stvaranju šampiona“ osvoje najprestižnije medalje u konkurenciji drugih najboljih takmičara i klubova.

Ubrzo se, zatim, pojavljuju takmičenja (čitaj dalje „laktanja“) ko će se pre zaposliti i u boljoj firmi, pa takmičenja u samoj firmi za najbolje radno mesto, zvanje, najbolje projekte, najbolju platu, bodove za premiju, položaj, karijeru... i beskrajna konkurentna takmičenja na tržištu firmi.

Tako se dolazi do takmičenja oko posedovanja najvećeg auta, najbolje kuće na najboljem mestu u najboljem kraju grada, najrasnijeg kućnog ljubimca, najbolje kućne pomoćnice..., takmičenja oko najbolje hrane i pića u najboljim restoranima, za najbolji provod i šoping u najboljim prodavnicama, takmičenja da se poseduje i nosi najbolje firmirana roba, imaju najbolji tehnički uređaji, sat, telefon, najdeblji bankovni računi u najboljoj banci....

Sa time postaju nezaobilazna i takmičenja da se u ljubavnom životu ima najbolji partner, da svadba bude neprevaziđena, u najboljoj crkvi kod najboljeg sveštenika, takmičenja da brak, ljubavnica ili ljubavnik budu bolji nego kod drugih, da deca iz tih brakova budu najlepša, imaju najbolju dadilju, najbolji vrtić, najbolje ekskurzije, rođendanske proslave, letovanja i zimovanja, da idu najbolje odeveni u najbolje škole i u njima imaju najbolje ocene.

I u porodici se gaji takmičenje kao idolatrijski kult: roditelji se takmiče da privuku što veću „ljubav“ dece a deca da pridobiju što veću pažnju roditelja, baba, deda, rođaka... i tako osvoje naklonost za sve bolje poklone oko kojih se i sami roditelji takmiče čiji će biti veći i skuplji.

Ako se takav čovek u toj mašineriji borbe jednom nekako i izbori za trenutak smirenja on svoj odmor koristi (izborivši mesto u najboljem odmaralištu sa najboljom rekreacijom) da se sa prisutnima takmiči oko najboljih „loptačkih“, skakačkih, plivačkih, biciklističkih, plesnih, planinarskih... sposobnosti, veće kondicije ili pobeda u društvenim igrama.

Ali, ni tu se ne završava: žene se takmiče oko najboljih frizera, kozmetičara, manikira, cipela, haljina, većih grudi i usana ili muških pogleda, muškarci oko toga ko će više žena osvojiti, čija će biti zgodnija ili mlađa, ko navija za bolji klub, ko može više popiti ili pojesti, ima veće mišiće, bolji čamac, motor, bicikl, političku stranku, pribor za pecanje, veći revolver, puši „bolje“ cigarete..., a i jedni i drugi oko toga ko će biti više „in“, „mejnstrim“, „fensi“, „urban-vip-celebrity“, sluša „bolju“ muziku, ide na „bolje“ žurke i ima na mrežama u trendu veći broj „prijatelja“ i njihovih „lajkova“.

O beskraju banalnih takmičenja svakodnevnom životu oko prestiža ko će voziti brže i preteći onog koji vozi ispred, utrčati prvi u autobus, pobediti u borbi za sedište, mesto u redu za kasu, banku... ne treba ni govoriti.

Ni treće doba čovekovog života ne zaobilazi ovaj ratnički „duh“. Kakvi su početak i sredina takav je i kraj. Svuda je vidljivo da se ljudi u poznim godinama potajno i surevnjivo takmiče ne samo oko toga ko je pre otišao u penziju, iz bolje firme i čija je penzija veća već i oko toga ko je manje bolestan ili suprotno - čija je kesa sa lekovima punija, ko ima više godina, ko će koga nadživeti, čija je memorija bolja, ko ima više naslednika i ko će im više ostaviti, ko će imati bolje grobno mesto i veći nagrobni spomenik, čija će sahrana imati više ispratilaca, sveštenik biti poznatiji, čiji će sećanje na umrlog traji duže... Mnogi od njih čak i svoj zagrobni život vide kao takmičenje oko toga idu li u raj ili pakao ili kao nadu da će posle smrti osvanuti u Valhali. ²⁶

Duh tog kompetitivnog ludila ne završava se, međutim, na ličnom. Tako isto nadmeću se i grupe raznih zajednica, zajednice, društva, narodi, politike, ekonomije, kulture, civilizacije, vojske... i to prikriveno i indirektno ili direktno i otvoreno u međusobnim ratovima.

*

*„Najveća nevolja ovog sveta je
nevolja neuviđanja nevolje.“*

Mihailo Đurić

Ova koncepcija života kao sveopšte takmičarske borbe svakog protiv svakog i svih protiv svih a oko svega, u kojoj je uvek „*sva nada na vrhu koplja*“ (Šopenhauer), jedina je lekcija koju današnji postmoderni ljudi uče i bubaju u svakom trenutku i svim oblastima života od rođenja do smrti. Oni se tako smišljeno pomoću „takmičarskog duha“ - rivalstva u svemu i njegovih derivata, još od detinjstva izokola indoktriniraju, formatizuju i narkotizuju da prihvate kao prirodan život lavljeg društva (*societas leonina*) i mentaliteta Orvelove „*Životinjske farme*“ kojim vlada totalitarni monopol kompetitivnog i život ***inter canem et lupum*** „između psa i vuka“ i ***bellum omnium contra omnes*** (rat svih protiv svih) - kvazidarvinističko gledanja na život kao na prašumu u kojoj se svi međusobno jedu i gde „*može biti samo jedan*“, „*Rasprostiranje je sve*“ (Cecil Rodes), „*Veća riba jede manju*“, „*Homo homini lupus*“ (Čovek je čoveku vuk), „*Dok jednom ne smrknje drugom ne svane*“, „*Ili si iznad ili ispod*“, „*Ko pre njemu devojka*“, „*Svet nije dovoljan*“, *Divide et impera* (Zavadi pa vladaj)...

Tako se kreiraju pojedinci i grupe koji su usmereni ka prestižu i pobeđničkim ambicijama, slavljubivi, gramzivi, samoljubivi, gordi, tašti, ponosni i sujetni individualist i egocentri koji - jer braća su *mihi primo* - meni prvo (mesto) i *primo mihi* - prvo meni (grabežljivost), žive u većoj ili manjoj meri ispunjeni koristoljubljem, sebičnošću, ohološću, zavidljivošću, narcisoidnošću, pohlepom i voljom za moć.

U jednom takvom svetu je legitimno samo takmičarsko a ono što se ne nadmeće to ne živi i nema pravo da živi jer jedino u borbi se može videti ko je najjači (čitaj „najsavršeniji“, a u skladu sa sociodarvinizmom²⁷) pošto „*Samo najjači imaju pravo na život*“ (Hitler - „*Mein Kampf*“).

Način života i ideologija o kojima je ovde reč su u modernoj formi nastali u 18. veku u sklopu kreiranja miljea koji je najpogodniji nadolazećem kapitalizmu i njegovom ratobornom i predatorskom karakteru konkurencije, tržišta i nadmetanja (otimanja) oko resursa, proizvodnje, prodaje i posedovanja materijalnih dobara i kapitala.

²⁶ Ogromna dvorana dvorca boga Odina u mitologiji severnjačkih naroda u koju dospevaju hrabri ratnici poginuli u bitkama. Ona ima 540 vrata kroz njih svako jutro izlaze na hiljade ratnika kako bi se ceo dan besomučno borili i posle gozbe i noćnog odmora sledeće jutro opet započeli bitku.

²⁷ Obično se kaže da je to koncepcija sociodarvinizma no to je zapravo koncepcija socio-kvazidarvinizma jer „Ne pobeđuju najjači niti najinteligentniji već oni koji se najbolje prilagođavaju promenama“ - Čarls Darvin. Pa ako brža riba proguta sporiju ona nije „savršenija“ već samo brža pri čemu može biti i gluplja, primitivnije građe, lošijih čula, neotpornija na bolesti..., ako razbojnik prebije monaha ili dete on nije zato „savršeniji“ već samo jači ili siledžija. Isto tako, ako savršenstvo postoji samo kroz „više“, „brže“, „jače“ - kroz niz nadmetanja za „još“, „još“, „još“... neprekidnih prekoračivanja i preticanja postignutog, a koja grabe u beskraj, tada se zapravo za jedini pravi ideal savršenstva skriveno i neizrečeno priznaje samo pohlepa.

U svim sferama života se zato glorifikuje, potencira i fabrikuje borba, takmičenje, sukob, prestiž, odmeravanje, upoređivanje, pobeđivanje, konkurencija, kompeticija,

ekspanzija...bez granica i mere, „uništenje konkurencije“, „izbijanje na vrh“, „borba za opstanak“, zavidljivost da se prestigne, pohlepa da se preotme...

Stoga čuveno novoolimpijsko geslo „citus, altius, fortius“ (brže, više, snažnije) nije ništa drugo do plašt za „treniranje“ ljudske pohlepe za što efikasnije, brže, više i snažnije proizvoditi, prodavati, trošiti, zaraditi, otimati, zgrtati, osvajati... jer takav predatorski karakter ljudi je jedino pogodan i neophodan za uspešno funkcionisanje tog društva beskrajnog zidanja jedne vavilonske kule moći i grabeža.

Otud je ETIKA dominirajuće ideologije savremenog individualistički fragmentiranog sveta kompeticija vučijeg čopora u kome čovek okružen neprijateljima biva prinuđen da okrenut i utemeljen samo na sebi kao egocentričnoj individui neprekidno brani sebe i svoje interese od svih i svega.

No, kao što životinja obraća svu pažnju samo na ono što je napada i ono što napada - jer ova dva čine jezgo njenog biološkog opstanka - dakle, vidi samo borbu, tako i u svetu boga Marsa svaka ljudska aktivnost, postupak, misao i osećaj su usmereni i služe samo sukobljavanju i konfliktu, pa se život i sve u njemu doživljavaju primarno kroz borbu i rat - ugroženost ili ugrožavanje. *„Čim neka životinja vidi drugu životinju, ona se s njom u duši odmerava; a isto tako su činili i ljudi iz perioda divljaštva. Iz toga sledi da je tada svaki čovek sebe upoznao gotovo samo s obzirom na svoje odbrambene i napadačke moći.“* (Fridrih Niče).

U načinu života, dakle, u kome vlada šumska borba za opstanak i gde je „imati“ i „vladati“ važnije od „biti“ čovek postaje neosetljiv, slep i slabo sposoban za vrednosti koje prevazilaze puku biologiju i održanje (hrana, teritorija, sklonište i razmnožavanje - ono „U se, na se i pada se“) a u koje spadaju umetnost, lepota, plemenitost, ideali, prijateljstvo, ljubav, kultura... - duhovnost, a gde nema, nemoguće je i ne postoje kompeticija i nadmetanje, upoređivanje, ocenjivanje i merenje. U vezi s tim Marija Montessori zaključuje da *„Tako se čovek više ne brine za razvoj svoje ličnosti i sebe kao totaliteta već za to da bude što pogodniji za nagradu, priznanje, uspeh, prodaju sebe, status, položaj..., za to ne kakakv je stvarno već kakakav je najpoželjniji da bi imao a ne bio. Jer ako je „uspešan“ on je vredan a ako je „bezuspešan“ on je bezvredan“.*

No, na ovaj način nastaje jedna kultura ljudi koji „...misle samo na zemaljsko a trbuh je njihov bog“ (Pavle, Posl. Efescima) i za koje postoji samo ono što se može valorizovati, izbrojati, izmeriti, zgrabiti, videti, opipati, pojesti i popiti, shvatiti, izreći, kupiti, prodati... - korisno, kalkulantsko i racionalizovano.

S time se, međutim, neprimetno propalo i u ralje Mamonovog sveta prizemnog, banalnog, prozaičnog, biologizovanog, praznog i postvarenog života savremenog trgovačkog „dam za daš“ („trange-frange“) ciničnog čoveka novca („Cinik je čovek koji svemu zna pravu cenu ali ničemu vrednost“ - Oskar Vajld) koga posed poseduje i kod koga vreme nije život već „vreme je novac“. Tu bogovi nisu na nebu transcendencije već na zemlji imanencije - u samoposlugama, tržišnim centrima, bankama... zlatnom teletu, a sveto nije ono što na prodaju nije već ono što je na prodaju to je sveto.

Zar je onda začuđujuće što taj svet i njegova kultura na svakom koraku već skoro dva veka žive duhovnu dekadenciju oličenu u sve jačim retrogradnim strujama da istorijski involuiraju ka obrascu civilizacije i čoveka karaktera animalnog grabljivca i divljaštvu u jednom novom (tehnološkom) kostimu?

Na to ukazuje antropologija ²⁸ koja nalazi da sve varvarske zajednice organizuju život primarno u kompetitivnoj matrici, da u njima dominira čulno-telesno nad duhovim,

²⁸ Antropologija je utvrdila da su pobeđivanje kao mera i kriterijum svih vrednosti uz obuzetost individualnim isticanjem dva temelja na kojima je organizovana svaka varvarska zajednica. U njoj dominira biološko - telesno, čulno, instinktivno, poriv, nagon, fiziološko, nesvesno, animalno, dakle, materijalno u užem smislu te reči nad kulturnim i duhovnim, neobuzdano nad oplemenjenim...; i potpuno materijalno civilizovan - predmetno i tehnički visoko obrazovan i razvijen čovek, dakle, može biti varvarin ako je kulturno (duhovno) zakržljao i nekultivisan jer *„Civilizacija menja svet ali tek kultura čoveka“* - Andre Malro. Tako npr. uglađeni gospodin koji prefinjenim priborom u luksuznom gurmanskom restoranu proždrljivo i nezasito jede ponaša se prema ishrani neovarvarski kao i varvarin

koji nezasito proždire hranu kidajući je zubima i prstima na zemlji. I jednim i drugim vlada, dakle, isti prizemni, raspojasani biološki nagon grabežljive i proždrljive ishrane a ne oni tim nagonom; pohlepa je, takođe, isto jezgro koje povezuje varvara što pljačka i modernog bankara što špekuliše jer dok varvari otimaju njihovi civilizovani potomci - neovarvari, varaju.

glas i krik nad govorom, ritam nad melodijom, spoljašnje nad unutrašnjim, vizuelno nad auditivnim, konkretno nad apstraktnim, korisno nad etičkim, praktično nad umetničkim, brutalno nad obzirnim, grubo nad suptilnim, krajnosti nad finesama i merom, sukob nad harmonijom, imanentno nad transcendentnim, bušenje i bojenje kože tela...

I u savremenom svetu dominira kompeticija na svakom koraku i to oko čulnog i materijalnog dok se duhovno istiskuje i marginalizuje, ne čita se, ne piše i ne sluša već kucka i gleda, misaono bogata pisana reč se zamenjuje skraćenim informativnim simbolima i znacima, iz govora nestaju rečenice a ostaju kratke reči koje su na putu daljeg skraćivanja ka glasovima i kricima, svuda konkretno dominira nad apstraktnim i diskurzivnim, korisno nad etičkim, pragmatično nad lepim, moda samoisticanja bušenjem, bojenjem i iscrtavanjem kože kao u divljačkim ratničkim plemenima...

I arheologija isto tako ukazuju da je nastanak civilizacije bio svuda uslovljen odbacivanjem nomadskog načina života i gradnjom kuća, stacionarnih urbanih zajednica sa poljoprivredom, metalurgijom, starsedelačkom umetnošću i kulturom... Nasuprot tome tokovi savremenog sveta glorifikuju, produkuju i favorizuju nomadski, migrantski, nestalan i nesiguran život čoveka u stanju privremenosti (homo precarius), gde je sve nestabilno, na određeno vreme, upitno, fleksibilno, neredovno, krhko, potrošno, rasejano... Ljudi žive mobilno, na točkovima, u avionima, bez svojih kuća, postojbine, identiteta, kulture („Gde mi je dobro tu mi je otadžbina“), bez stalnog zaposlenja, kao internacionalni (globalistički) nomadi i Kainovske litalice... ratničkih (radničko-robotovskih) hordi koje se stalno sele živeći od danas do sutra haotično kao Braunovi molekuli svuda i nigde tragajući po svetu za svojim plenom u strahu preživljavanja.

Otud većina ljudi danas živi neistorijski – kao životinje, u nekoj vrsti „permanentne sadašnjosti“ – „od danas do sutra“ jer obuzeti i zarobljeni neprekidnim tučama jure pored svog jedinog života bez svesti o njegovom juče, danas i sutra bez ikakve mogućnosti da zastanu, uhvate koren i stvore svoj identitet, sazru i izrastu.

Na to ukazuje i estetski ukus sklonosti svih varvarskih zajednica, nezrelih i dece ka svemu što izaziva i privlači pojačanu senzaciju igre čula: zanimljivo, svetlucavo, šareno, sjajno, kitnjasto, bučno, ističuće...I savremenim svetom dominirajuće supkulture vlada sjaj, čulnost, hedonizam, buka, šarenilo neona, spektakl, atrakcija, senzacija, blještavilo, vizuelni i zvučni efekti, šljokice, kič... - vrednosti izvorno varvarskog ukusa.

To se očituje i na svakom koraku savremene (anti)kulture – supkulture, postkulture..., a najvidljivije u analitičkoj vagi duha svake epohe - umetnosti koja u današnjoj formi najvećim delom svoje generičko poreklo vuče iz futurizma i dadaizma sa početka 20. veka.²⁹

²⁹ Futurizam (pokret „okrenutih budućnosti“) nastao u Italiji početkom dvadesetog veka. „Lepota postoji samo u borbi. Nema remek-dela čiji karakter nije agresivan. Poezija mora da predstavlja nasilni obračun sa nepoznatim silama, primoravajući ih da se podčine čoveku; hoćemo da slavimo rat-jedinu higijenu sveta- militarizam, nacionalizam, destruktivne činove anarhista, divne smrtonosne ideje i prezir prema ženama“ (Filipo Marinetti, Manifest futurizma, 1908). Futurizam poziva na rušenje akademija i muzeja („treba uništiti biblioteke, muzeje i tradiciju“), uništavanje freski i katedrala, odbacivanje kulturnog nasleđa i kulturnih remek-dela trajnih vrednosti („prošlost je uvek zaostaliya od budućnosti“, „progres je u pravu i onda kad ima krivo“), ukidanje pravila gramatike i interpunkcije; gnuša se prošlosti, posebno tradicije, mrzi prirodu, knjige, škole, tradiciju, „pravda, božanstvo i sloboda su gluposti“. Futuristi mrze kulturu („Kad god čujem reč kultura, ja otkočim revolver.“ – Gering), odbacuju emocije, porodicu, norme ponašanja, govora i pisanja... Slave brzinu, avionske elise, štektanje mitraljeza, škripu automobilskih guma, megalopolise, glorifikuju rat i militarizam, anarhizam, industriju, mašine i tehniku, nasilje, energiju i zaborav, veličaju sutrašnje, novo, prolazno, potrošno i efemerno... Ovaj neovarvanski pokret je bio „duhovna“ aroma fašističke Italije i Nacističke Nemačke, Prvog i Drugog svetskog rata a iza umetnosti ovog pravca nije ostalo ništa značajno vredno istoriji ljudske kulture. Na liniji radikalnog futurizma se razvio i dadaizam koji je manifest nihilizma. Dadaisti, naime, smisao delovanja nalaze u destrukciji smisla, besmislu, apsurdu i anarhiji: „...mi ne volimo ni

umetnost ni umetnike (Žak Vaše); **„Trebalo svakog dana pljuvati na oltar umetnosti“** (Filipo Marinetti); **„Dada to znači ništa, značajno ništa kad ništa ima neko značenje“** (Kris Garet); **„Mi smo protiv svih principa, umetnost je apotekarski produkt za budale. Sve je što je besmislenije, utoliko bolje... Dada neće ništa, ništa, ništa, ništa. Dadaisti sami ne predstavljaju ništa, ništa, ništa, ništa i bez sumnje oni neće postići ništa, ništa, ništa.“**

Na tom tragu, dakle, živi i deluje i njihov potomak - savremena umetnost (antiumetnost): *„Papirići iscepkani po podovima muzeja i galerija, telefonski brojevi po zidovima, pobacane vreće ili šarene krpe po podu, prazne sale sa jednom tačkom na zidu – to su umetnička dela koja stvaraju i izlažu današnji „artisti“ (...) Tehnički efekat krije instant kulturu i njenu prazninu ideje, ali je to zato izvanredan način da se zabavi neobrazovana masa(...) Umetnost je postala štos, smicalica i, pre svega, zabava u kojoj se mase opuštaju, nerazmišljajući ni o čemu što prevazilazi prosekanestezirane jedinice (...) Glorifikacija banalnog koja podržava samo efemerno pod krilaticom – što gluplje to bolje.“* (Miloš Šobajić – Slikaj i čuti).

I ovaj današnji - navodno „postideološki“ („vek bez ideologije“ – a zapravo vek jedne najprimitivnije ideologije jer je u njoj ono prizemno, vulgarno, banalno, materijalno, predmetno, telesno, čulno..., dakle, distopija čiste imanencije i bezduhovnosti jedina i najviše ideja, vizija i ideologija) 21. vek je u istoj matrici.

Njime, naime, vlada ideologija postmodernizma a on za temelj svog teorijskog diskursa ima opštu relativizaciju - dekonstrukciju svih vrednosti. Srce te relativizacije je personalizam - egocentrično shvatanje da je svaki čovek kao pojedinac i njegovo „ja“ centar sveta i mera svega pa i vrednog, istinitog, ispravnog, korisnog, lepog... Time su, međutim, jer *„Koliko ljudi toliko i čudi“* – pa „Sve može“ izjednačeni i generalno istina i zabluda, bolesno i zdravo, lepo i ružno, porok i vrlina, zločinac i spasilac, vredno i bezvredno, kultura i antikultura, pravda i sila, značajno i beznačajno, elita i polusvet, levica i desnica, umetnost i zabava, mudrost i idiotizam...

No, jer pojam vrednosti se temelji na hijerarhiji i razlikovanju a ne izjednačavanju opšta relativizacija svih vrednosti je isto što i negiranje vrednosti pošto ako sve ima istu vrednost tada više ništa nije vredno. Savremeni svet je, dakle sa svih strana vrednosno (aksiološki) okrenut varvarizaciji i vandalizaciji (lat. *vandalismo* – strast za rušenjem i uništavanjem dostignutih kulturnih i umetničkih vrednosti, sklonost pustošenju i uništavanju) vrednosti - nihilizmu.³⁰

³⁰ S tim u vezi je u svojoj Volji za moć 1885-1888. F. Niče proročki napisao: *„Ono što iznosim predstavlja istoriju sledeća dva veka. Ja opisujem ono što dolazi, što ne može više drugačije biti: uspon nihilizma. Ova se istorija već sad može ispričati jer je tu na delu njena nužnost. Ta budućnost govori već u stotinuznakova, ova sudbina najavljuje svoj dolazak na sve strane; sve su uši već načuljene da čuju tu muziku budućnosti. Cela naša evropska kultura već se odavno, s neakvom torturom, u agoniji napetosti, koja iz decenije u deceniju biva sve veća, kreće kao prema nekoj katastrofi: ona je nemirna, mahnita, nagla: kao bujica koja hita svom kraju, koja se više ne promišlja - koja se boji svog promišljanja.“* U vezi sa tim i Osvald Špengler, u svojoj *Propast Zapada* je napisao: *„Kada se civilizacija u budućnosti približi svome vrhu, kultura će biti blizu dna (...) Kad umire, kultura postaje suva, tehnička civilizacija koja nestaje u maglama istorije. Tada će nastati novo varvarstvo – varvarstvo među mašinama, ali ne usred šuma i polja. Duhovna kultura će tada morati da se povuče u katakombe.“*; Sličnog je mišljenja bio i Nikolaj Berdajev kada je napisao: *„Svet će biti podeljen na tehnomane i nove varvare.“* Na pragu smo, dakle, doba u kome je u svim sferama života postao neizbežan sudar sveta vrednosti i sveta nihilizma: sveta istinskog i sveta turbo-instant surogata, sveta realnog i sveta simulacije, sveta klasičnog i sveta prolaznog, sveta potrošnog, trivijalnog, brojanja i sveta vrednovanja, sveta različitosti i bogatstva i sveta minimalizma, osiromašenja, redukcije, ujednačavanja i simplifikacije, sveta mnoštva formi i sveta u kome forme postaju jedna uni-forma, sveta zdravog razuma i sveta apsurdna u kome logika i pamet dube na glavi, sveta kulture i sveta neovarvarstva, sveta slobode i sveta totalitarizma, sveta oplemenjivanja i sveta „zombiranje“ čoveka..., - doba u kome, kako je napisao Gogolj, *„Najveća bitka koja će se voditi na pozornici čovečanstva biće bitka za ljudske duše.“*

Ali u tom violentnom svetu „bez alternative“, što se lažno predstavlja kao jedino prirodno i u duhu Fukujaminog „*Kraja istorije*“ jedino moguće, najbolje, rajsko društvo „kraja utopije“ - pa ne treba drugi svet osim postojećeg i sav smisao života je još samo održanje stanja kakvo jeste (Status Quo) za večno konzumiranje njegovih savršenih plodova, ima, ipak, ljudi koji ga odbacuju jer se u njemu ne osećaju ljudski. Oni, hvatajući dahove života između tuča i nadmetanja u koje su rođenjem gurnuti – podnoseći a ne živeći svoje vreme, pokušavaju da ga oplemene ili nađu izlaz iz zagušljivog podzemlja njegovih tuča, nespokoja, nemira, terora brige, ugroženosti, meteža i praznine.

No, da li je tu aždaju moguće ukrotiti? Da li je uopšte moguć drugačiji svet (Novikov beleži da je od 1496. godine p.n.e. pa do 1861. godine – dakle u periodu od 3357 godina, bilo 3130 godina rata a 227 godina mira, ili drugim rečima: 13 ratnih godina na jednu godinu mira), drugačije živeti, misliti, osećati, gledati, delati... van carstva Marsovog neovarvarstva u kome niko nije slobodan jer svako – kao u šumi, u svakom trenutku i na svakom mestu ratuje sa svakim i svime oko svega? Moguće je kao *Status quo ante belum* („stanje kao pre rata“) jer takav jedan svet je već postojao i to upravo pod našim nogama. Vinčanska kultura sa centrom pokraj Beograda je bila ne samo prvo i najrazvijenije urbano društvo na svetu već i kultura sa najdužim trajanjem bez rata u istoriji ljudske civilizacije. Vinčanci su živeli ravno 2000 godina u miru i bez duha suparničke kompeticije u periodu od od 6.500 do 4.300 godine pre nove ere. Ta kultura nije imali za idola „velikog ratnika“ već skulpturu „velike majke“ – simbol plodnosti i stvaralačkog sa široko raširenim rukama. A onda su došli varvari, doneli svoj Marsov svet i pozdrave pesnicama i laktovim. No, „*Ničja sveća ne gori dovjeka*“ pa je i neizbežno da "*Smerni će naslediti zemlju*" (Jev. Mat. 5, 5).

Zlatni krčag i kad se razbije ostaje zlato – vrlina i kad gubi ostaje vrlina.
Podvig je uvek veći od pobeđe pa vredno preleće
preko svega – i preko svojih poraza.
Jer, dakle, biti dostojan vrha važnije je nego popeti se na njega treba hteti
Ars virtutis causa – VEŠTINU ZBOG VRLINE
a ne veštinu zbog pobeđivanja.

O autoru

„Čovek koji nam može dati
novo čuvajući duh starog, može biti
učitelj.“

Konfucije

Istoričar, teoretičar i profesor klasičnog, sportskog i scenskog mačevanja. Osnivač (1997) i učitelj u Školi mačevanja „Sveti Đorđe“ u Beogradu (Dom omladine Beograda), najstarije i najveće škole klasičnog mačevanja u Jugoistočnoj Evropi. Od 1997 do 2010. godine učitelj sportskog i klasičnog mačevanja u „Oficirskom mačevalačkom klubu“ (Centralni dom vojske Srbije u Beogradu).

Prvi profesor (2004. do 2008. godine) obnovljene (Vojna akademija Kraljevine Srbije je imala predmet mačevanje od 1830 do 1941. godine) katedre mačevanja na Vojnoj akademiji u Beogradu. Od 2002. godine član Udruženja filmskih i televizijskih umetničkih saradnika Srbije; stručni saradnik lista „Odbrana“, Fakulteta za fizičku kulturu, Narodnog muzeja u Beogradu, saradnik u projektu „Rastko“ – digitalne biblioteke srpske kulture, saradnik Italijanskog instituta za kulturu u Beogradu и Музеја позоришне уметности Србије.

U periodu od 2003. do 2009. godine učitelj scenskog mačevanja na Akademiji umetnosti „BK“ i u Školama mačevanja u Dubrovniku - (Renaissance Association „Raguseum“) i Mostaru (Centar za dramski odgoj BIH).

Kao reditelj scenskih borbi za pozorište je od 2001. do 2009. radio na više projekata u zemlji i inostranstvu: Istorijski festival u Dubrovniku (četiri puta), pozorišne predstave: „Bogojavljenjska noć“ - Šekspir (Užičko pozorište); „Hamlet“ – Šekspir (Narodno pozorište u Beogradu); „Komediya zabune“ – Šekspir (Narodno pozorište u Beogradu); „Tri musketara“ – Aleksandar Dima (Pozorište „Boško Buha“); „Amsfeld“ – Bitef Teatar; mačevalačke koreografije i borbe na ostrvu Sv. Stefan povodom otvaranje Prvenstva sveta u šahu Fišer-Spaski; koreografije za scenske borbe na brodu dubrovačka „Karak“...

Radio na režiji i pripremi glumaca za scenske borbe za filmove: „La porta belle 7 stelle“ – Pasquale Pozzessere; dubrovački dugometražni dokumentarni film o Marinu Držiću „Od tartare do urote“; Gargantua Films – film „Budi bog s nama“ – Slobodan Šijan; film

„Bod“ – Dušan Popović; reklamni spotovi od kojih je najpoznatiji za kompaniju „Cepter“; radio na scenariju borbi za film „Kazanova“...

U periodu od 2002 do 2018. godine držao je časove mačevanja zainteresovanim članovima diplomatskog kora Švajcarske, Japana, SAD, Velike Britanije, Ruske federacije i Italije.

Tokom aktivnog bavljenja vrhunskim takmičarskim sportom osvojio je titule državnog prvaka jugoslavije (SFRJ) - sportski mač pojedinačno i sportska sablja ekipno, tri puta zvanje reprezentativca Jugoslavije (SFRJ) – floret i sportski mač, dvostrukog finaliste (floret i sportski mač) sa bronзанom medaljom na Balkanskom šampionatu, 16. mesto na Prvenstvu sveta u Lozani (floret) itd.

U ediciji „Rapid“ izdao 12 knjiga iz oblasti istorije i tehnike mačevanja: „Sportsko mačevanje – položaji i radnje bez oružja“; „Viteško, dvorsko i građansko mačevanje u Beogradu od Despota Stefana do II Svetskog rata“; „Vojno mačevanje u Srbiji 1804 – 2014“; „Dnevnik učitelja mačevanja“; Enciklopedija „Klasično mačevanje“ - za sada najsveobuhvatnija knjiga o tehnikama evropskog bojevog mačevanja na svetu; „Srpski rečnik evropskog bojevog mačevanja“ – prva knjiga mačevalačke terminologije na srpskom jeziku; „Opera Nova“, „Kratka istorija evropskog mačevanja sa osvrtom na mačevalačku literaturu“, „Kratka istorija mača – sistematika za mačevaloce i scenske umetnike“, „Uvod u konjičko mačevanje“, „Jatagan – tehnika mačevanja“, „Tri protivnika dobrog mačevanja“, „O dve vrste mačevanja“, „Manifest klasičnog mačevanja“, „Bodež i nož – tehnika borbe“.

Povukao se 2018. godine iz aktivnog rada u Školi mačevanja „Sveti Đorđe“ i u Beogradu drži samo individualne časove mačevanja i pripreme glumaca za scenske borbe. Trenutno radi na knjigama: Enciklopedija „Pozorišno mačevanje i umetnost scenske borbe“ i „Praktikum sa 1000 vežbi za učitelje mačevanja“.

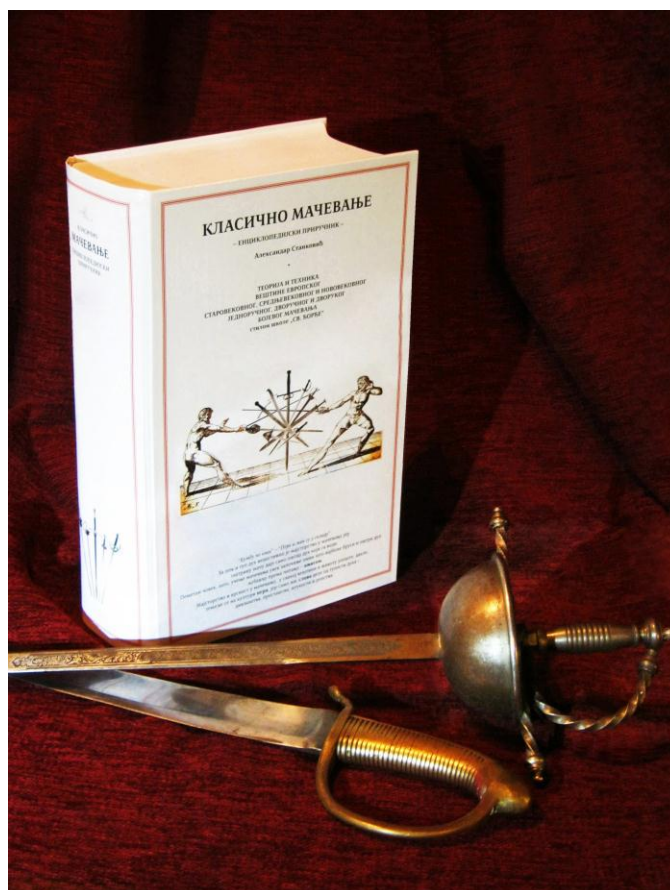
Da bi jedan učitelj mačevanja utemeljio školu nije dovoljno da svaki deo veštine mačevanja užari i iskuje u osobenom STILU.

Potrebno je i da taj stil uplete i sa SVIME što mačevanje nije. Tek kad je tako nastala celina, koja više nije samo stil veštine već i slika sveta što postala je i stil života i poseban duh postojanja, utemeljena je jedna Škola mačevanja.

WWW.macevanje.org

OD ISTOG AUTORA

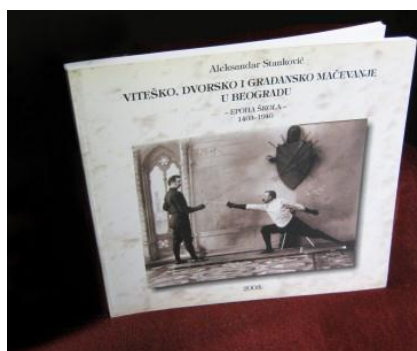
KLASIČNO MAČEVANJE - ENCIKLOPEDIJA. Obimom (1590 strana, 6300 ilustracija) i sadržajem u svetskoj mačevalačkoj literaturi jedinstven i sveobuhvatni prikaz teorije, tehnike i drugih sadržaja vezanih za mačevalačku veštinu evropskog jednoručnog, dvoručnog i dvorukog **BOJEVOG** (borbenog) mačevanja starog, srednjeg i novog veka. Knjiga je namenjena ljubiteljima, izučavaocima ili praktikantima mačevanja. Nezaobilazni deo biblioteke svakog poštovaoca tradicije i trajnih vrednosti kulturne baštine sveta. Idavač „FABULA NOSTRA“, format A4, 1590 strana, 2017.

Većina evropskih naroda svoje prve knjige o klasičnom (bojevom) mačevanju ima još od srednjeg veka. Vrlo verovatno da su jednu takvu knjigu imali i Srbi jer su srpske kneževine, kraljevine i na kraju carevina u to vreme posedovale sve što i druge evropske kneževine, kraljevine i malobrojne carevine – a često čak i po nešto više. Te knjige danas, međutim, **NEMA**. Ako je i postojala nestala je sa mnoštvom drugih knjiga u osvajačkim ratovima koji su neprekidno harali po Srbiji u periodu od 14. do 21. veka rušeći, paleći i pljačkajući sve, a najradije prvo biblioteke. Bilo kako bilo dok ta knjiga, možda, jednom ne izroni iz nekog stranog arhiva knjiga pred vama će predstavljati jedini ispunjen zavet

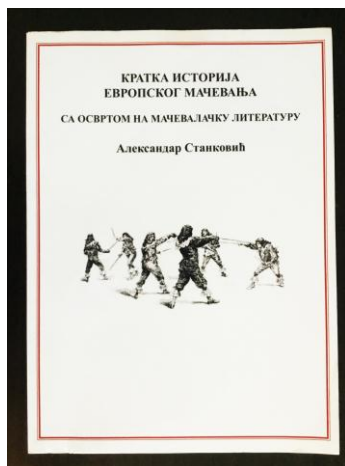
kulturnoj baštini iz te oblasti, a na koji je srpska nacionalna kultura čekala još od srednjeg veka.

REČNIK EVROPSKOG BOJEVOG MAČEVANJA. U formi leksikona sa 800 odrednica se prvi put na srpskom jeziku izlažu osnovni termini veštine evropskog bojevog mačevanja. Rečnik je terminološki povezan sa ENCIKLOPEDIJOM KLASIČNOG MAČEVANJA. Sadrži i šemu delova mačeva i šemu tehničkog nastanka i razvoja svih vrsta mačeva. Izdavač - Centar FABULA NOSTRA. Format knjige 11,5x16,5 cm, 251 strana, 2017.

VITEŠKO, DVORSKO I GRAĐANSKO MAČEVANJE U BEOGRADU I SRBIJI. Prvi pregled istorije mačevalačke veštine na prostoru Beograda i Srbije za period od 1403-1940 godine. U knjizi je prikazana istorija ne samo bojevog već i sportskog mačevanja 19-20. veka. Knjiga sadrži mnoštvo ilustracija i niz po prvi put objavljenih fotografija i tekstova. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige 21x24 cm, 188 strana, 2003 (2014 – drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje).

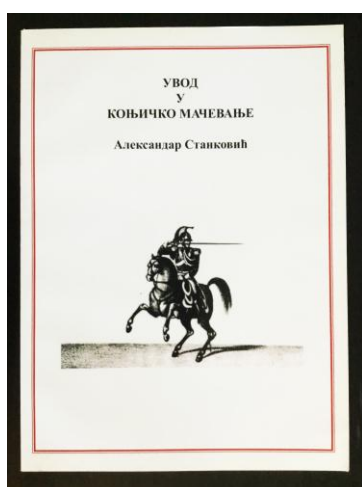

KRATKA ISTORIJA EVROPSKOG MAČEVANJA. (separat ENCIKLOPEDIJE KLASIČNO MAČEVANJE). Knjiga u osnovnim crtama daje sliku opštih elemenata nastanka i razvoja evropskog bojevog mačevanja od starog veka do danas. U knjizi je dat i prikaz najvažnijih poznatih dokumenata, manuskripta i knjiga koji su pisani u periodu od 13 do 21. veka ali i učitelja koji su ostavili najdublji trag u istoriji ove veštine. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige A4, 91 strana, 2015.

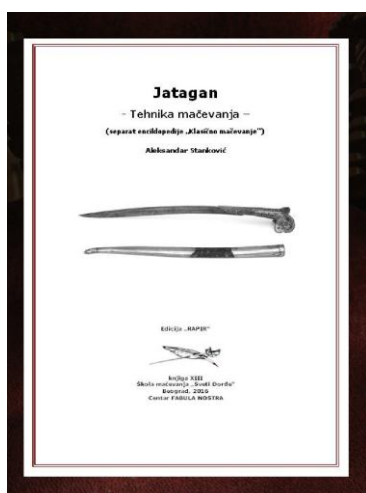

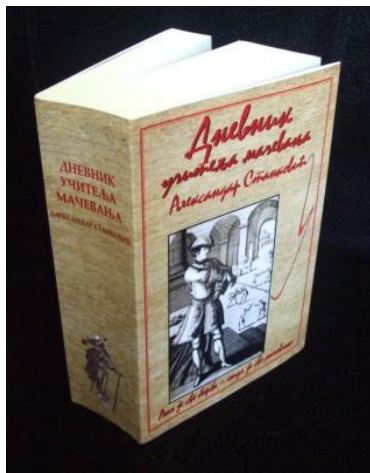
KRATKA ISTORIJA MAČA (separat ENCIKLOPEDIJE KLASIČNO MAČEVANJE). Knjiga namenjena mačevaocima klasičnog (bojevog, istorijskog) mačevanja, scenskim umetnicima i svima koji žele da steknu ne specijalizovano stručno već opšte znanje iz oblasti mačevalačkog oružja svih epoha. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige A4, 60 strana, 2015.

UVOD U KONJIČKO MAČEVANJE. (separat ENCIKLOPEDIJE KLASIČNO MAČEVANJE). Knjiga namenjena svima koji žele da steknu osnovna znanja iz ove posebne vrste bojevog mačevanja. Reč je o prvoj knjizi u nas koja kroz prikaz širokog spektra osnovnih elemenata tehnike konjičkog mačevanja, uvodi čitaoca u ovu posebnu formu mačevalačke veštine. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige A4, 45 strana, 2015.

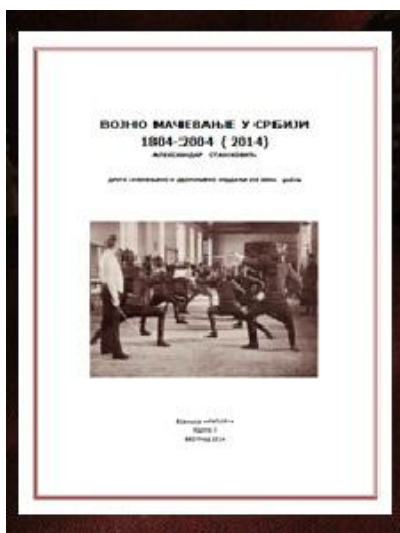
JATAGAN - TEHNIKA MAČEVANJA. (separat ENCIKLOPEDIJE KLASIČNO MAČEVANJE). Knjiga namenjena svima koji žele da steknu osnovna znanja iz ove posebne vrste bojevog mačevanja. Reč je o prvoj knjizi u nas koja kroz prikaz širokog spektra osnovnih elemenata tehnike upotrebe jatagana kao posebne vrste mačevalačkog oružja, uvodi čitaoca u ovu posebnu formu mačevanja. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige A4, 50 strana, 2015.

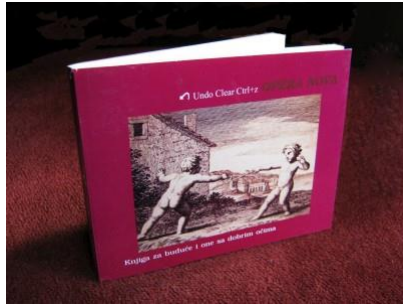
DNEVNIK UČITELJA MAČEVANJA. Ako je sve borba – onda je sve mačevanje. Govoreći, dakle, o mačevanju neizbežno govorimo i o Svemu. „O veštini i odnosu mačevaoca prema njoj, o odnosu mačevaoca prema sebi, učenju, učitelju i učenicima mnogim, o svetu u kome živiš i svemu po malo, iz godina u kojima vreme od svega je dalo, potraži se i nađi, jer i tebe je mnogo u napisano stalo.“ Dnevničke beležnice od I do VII. Format knjige 12x17 cm.; 700 strana; Izdavač „SIGNATURE“, 2015.

MAČEVANJE – OSNOVI TEHNIKE FLORETA. Prva knjiga posle Drugog svetskog rata o tehnici sportskog mačevanja. U knjizi su u formi priručnika prikazane osnovne (uvodne) radnje mačevaoca koje se odnose na mačevalački stav, radnje nogu, trupa i mačevalačke kretnje. Izdavač „SPEKTAR“. Format knjige 12x21cm, 141 strana, 1999 (2017 – drugo izdanje)

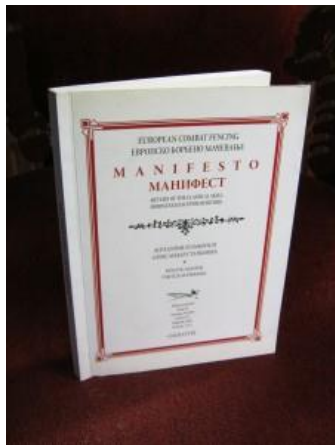
VOJNO MAČEVANJE U SRBIJI 1804-2014. U knjizi je izložena istorija vojnog mačevanja na prostoru Srbije u periodu od početka 19. veka do početka 21. veka. Knjiga sadrži mnoštvo ilustracija i niz po prvi put objavljenih fotografija i tekstova. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige A4, 163 strane, 2000 (2014) drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje).

OPERA NOVA I. Knjiga za buduće i one sa dobrim očima. Buđenje novog pokreta u mačevanju. Navođenje na napuštanje savremene sportske forme mačevanja i povratak izvornom duhu i tradicionalnom mačevanju prošlosti. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige 12x9,5 cm, 154 strane, 2004.

Jedna knjižica o dva kulturna obrasca, dve vrste ljudi, mačevalaca i pristupa mačevanju i još jedna knjižica o tri najveća protivnika dobrog mačevanja (i svega drugog). Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige 12x8,5 cm, 103 strane, 2016.

MANIFEST. Manifest klasičnog (borbenog, bojevog, istorijskog...) mačevanja kao negacije savremenog sportskog mačevanja. Tehničke razlike u konceptu i formi. Enlesko-srpsko izdanje. Izdavač „SIGNATURE“. Format knjige 16,5x12 cm, 207 strana, 2006.

U PRIPREMI

POZORIŠNO MAČEVANJE I UMETNOST SCENSKE BORBE – ENCIKLOPEDIJSKI PRIRUČNIK. Scenska borba nije borba na sceni već **UMETNOST** u formi borbe na sceni. Suština umetnosti scenske borbe zato nije tuča – puka tehnika senzornog spektakla akrobatsko-kaskaderskih vratolomnih egzibicija ispražnjenih od duhovnog i estetskog, već umetnost. Nema borilačke akcije u umetnosti bez umetnosti u borilačkoj akciji. Teorija umetnosti scenske borbe, istorija scenske borbe u Evropi i Srbiji, ples i scenska borba, scenski borbeni pokret, ratnička karakterologija, dizajn (zvuk, svetlo, scenografija i stilizacija), režija, dramaturgija i koreografija scenske borbe, akrobatika, pozorišna mačevanja na scenama i tlesuima

**POZORIŠNO MAČEVANJE
I UMETNOST
SCENSKE BORBE**

- ENCIKLOPEDIJSKI PRIRUČNIK -

TEORIJA UMETNOSTI SCENSKE BORE,
ISTORIJA SCENSKE BORE U EVROPI I SREIJI,
FLES I SCENSKA BOREA, SCENSKI BORENI POKRET,
RATNIČKA KARAKTEROLOGIJA, DIZAJN (ZVUK, SVETLO,
SCENOGRAFIJA I STILIZACIJA), REZIJA,
DRAMATURGIJA I KOREOGRAFIJA SCENSKE BORE, AKROBATIKA,
POZORIŠNO MAČEVANJE,
TEHNIKE I STILOVI MAČEVANJA PO EPOHAMA I TIPOVIMA MACEVA,
TIPOLOGIJA MACEVA, SCENSKO ORUZARSTVO,
DRUGE VRSTE ORUŽJA I ISTORIJSKE BORE, MERE ZAŠTITE,
METODIKA OBUKE...

ALEKSANDAR STANKOVIĆ

Nema borilačke akcije u umetnosti bez umetnosti u
borilačkoj akciji

CIP – Каталогизација у публикацији – Народна библиотека Србије, Београд
796.86

СТАНКОВИЋ, Александар, 1962 –

Опера Нова II : (Martial Art Manifest) : теорија, принципи и практикум мачевања као борилачке уметности; разматрања о уметности из угла борилачких вештина / Александар Станковић. – Београд :

Fabula Nostra, 2020 (Београд:Скрипта). – 392 стр. : илустр. ; 17 цм. – (Едиција „Рапир“ / [Фабула ностра])

Ауторова слика. – Тираж 100. Стр. 383-386: Реч две подршке побуњенику с мачем / (Слободан Рељић). – О аутору: стр. 387-389. – Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-80762-24-1

а) Мачевање

COBISS.SR-ID 29345801